

TOROSLARIN SAVAŞI KAVMI HOMONADLAR

Sedasalı'ların Halk Meclisi, tüm Sedasa halkı ile birlikte, Vianor'un oğlu Valerius'u onurlandırmaya karar vermiştir. Çünkü Valerius, hem halkı için yaptığı bütün iyiliklerle, hem de halkını gözetmesiyle başımızın üstünde taşıdığımız bir insandır. Şimdi de, oğlu Ingenes'i evlendirirken, hem bizi onurlandırıyor, hem de bizimle aynı soydan olanları çeşitli şekilde cömert hediyelere boğuyor. Bu nedenle onun yanındayız ve onun bize olan iyi niyeti ve nazarımızdaki itibarı nedeniyle, yazılanlara uygun olarak hep beraber düğün törenine seviniyoruz.

H O M O N A D L A R • O S M A N D O Ğ A N A Y

OSMAN DOĞANAY

ege

ege
YAYINLARI

TOROSLARIN SAVAŞÇI KAVMI

HOMONADLAR

TOROSLARIN SAVAŞI KAVMI
HOMONADLAR

Osman DOĞANAY

YAYINLARI

E G E Y A Y I N L A R I

Torosların Savaşçı Kavmi

HOMONADLAR

© 2017 Ege Yayınları & Osman DOĞANAY

ISBN 978-605-9680-46-2

Bütün hakları saklıdır.

Baskı

Dijital Düşler Basım San. ve Tic. A.Ş.
Seyrantepe Mahallesi Nato Caddesi Çınarlı Sokak No: 17
Kağıthane - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 (212) 279 64 44
Sertifika No: 12922

Yapım ve Dağıtım
Zero Prodüksiyon
Kitap-Yayın-Dağıtım San. Ltd. Şti.
Abdullah Sokak, No: 17, Taksim
Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel: +90 (212) 244 7521 Fax: +90 (212) 244 3209
E.posta: info@zerobooksonline.com
www.zerobooksonline.com

TOROSLARIN SAVAŐCI KAVMI
HOMONADLAR

Osman DOĞANAY

ege
YAYINLARI

E G E Y A Y I N L A R I

Torosların Savaşçı Kavmi

HOMONADLAR

© 2017 Ege Yayınları & Osman DOĞANAY

ISBN 978-605-9680-46-2

Bütün hakları saklıdır.

Baskı

Dijital Düşler Basım San. ve Tic. A.Ş.
Seyrantepe Mahallesi Nato Caddesi Çınarlı Sokak No: 17
Kağıthane - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 (212) 279 64 44
Sertifika No: 12922

Yapım ve Dağıtım

Zero Prodüksiyon

Kitap-Yayın-Dağıtım San. Ltd. Şti.

Abdullah Sokak, No: 17, Taksim

Beyoğlu 34433 İstanbul

Tel: +90 (212) 244 7521 Fax: +90 (212) 244 3209

E.posta: info@zerobooksonline.com

www.zerobooksonline.com

Eşim Belkıs ve kızım Ahsen Zeynep'e...

İçindekiler

Önsöz	ix
I. GİRİŞ	1
II. HELLENİSTİK DÖNEMDE HOMONADLAR AÇISINDAN ANADOLU'DAKİ SİYASİ DURUM	5
Büyük İskender'in Asya Seferi	5
Büyük İskender'in Ölümünden Sonra Kurulan Hellenistik Krallıklar	8
Anadolu'ya Galatlar'ın Gelmesi	9
Galatlarda Yönetim Şekli ve Galatların Karakterleri	10
Galat-Roma Yakınlaşması ve Galatia Krallığının Kuruluşu	12
Kral Amyntas ve Galatia Krallığı'nın Lykaonia, Isauria ve Pisidia'daki Hâkimiyeti	14
Galat-Homonad Savaşı ve Galatia Krallığının Son Bulması	16
III. HOMONADLAR	21
Antik Kaynaklarda Homonadlar	27
Modern Kaynaklarda Homonadlar	36
Homonadların Yaşadığı Coğrafyaya İlişkin Tartışmalar	42
Merkezi Kale (H) Omana'nın Yeri Üzerine Tartışmalar	66
Homonad Boyları	73
Sedaseis	74
Gorgoromeis	77
Homonadlara Komşu Bölgeler ve Kentler	79
Isauria Bölgesi	80
Ko(a)tenna	83
Homonad-Roma Savaşı	85

Homonad Coğrafyasındaki Epigrafik Belgeler	96
Anadolu Kökenli Şahıs Adları	98
Romalı Şahıs Adları	110
Yunan Şahıs Adları	118
Yer, Yönetim, Meslek, Tanrı/Tanrıça ve Mezar Adları	122
Homonad Coğrafyasındaki Arkeolojik Kalıntılar	123
Homonad Kaleleri	123
Tavuk Tepe/Kale Tepe Kalesi	123
Dede Tepe ve Elagöz Kalesi	124
Ekin Alanı ve Ahmet Alanı Kalesi	124
Yemişliburun/Düzburun ve Fası Boğazı Kaleleri	124
Tınaztepe Kalesi	125
IV. SONUÇ	127
Ekler	135
Abstract	147
Kaynakça	151
Kısaltmalar	163
Dizin	165
Resimler, Çizimler ve Harita	177
Seramik Örnekleri Kataloğu	223

Önsöz

Lisansüstü eğitime başladığımda, bundan sonraki mesleki hayatımda, Orta ve Batı Torosların kuzey kesimlerindeki Isaurialılar gibi otokton kavimler ve onlara ait yerleşmeler üzerinde çalışmaya karar vermiştim.

Torosların İç Anadolu'ya bakan kuzey kesimlerinde yaşayan Isaurialılara ait kültürel kalıntılar üzerinde çalışmalar yaparken, Isaurialıların batı yöndeki komşuları olan Homonadlar dikkatimi çekmişti. Ancak, Homonadlar konusundaki araştırmalar, bazı sorunlar sebebiyle uzun yıllar alabileceğinden o dönemde daha çok Isauria bölge yerleşmeleri üzerinde çalışmalarımı yoğunlaştırdım. Bu çalışmalarım sırasında bir yandan da Homonadlara ilişkin antik ve modern kaynakları derlemeye başlamıştım.

Uzun bir aradan sonra Homonadların yaşadığı coğrafya konusundaki tartışmaları konu alan ilk çalışmamı kaleme alırken, Homonadlar konusunda, Suğla Gölü çevresinde detaylı bir yüzey araştırmasına ihtiyaç olduğunu anladım. Yüzey araştırması izin başvurularından olumlu sonuç alamayınca, derlediğim kaynaklardan çıkan sonuçları, olası bir yüzey araştırmasının çerçevesini belirlemek amacıyla Suğla Gölü çevresinde yaptığım kısa süreli araştırma gezilerinden edindiğim izlenimlerle birleştirdikten sonra bu çalışma ortaya çıktı.

Altyapısını hazırladığımız, Homonadlarla ilgili daha somut kanıtların yer aldığı bir başka çalışmayı ilerleyen yıllarda bilim âlemine sunabilmeyi umut ediyoruz.

Çalışma için öncelikle antik kaynaklara ve konuyla ilgili yazıtlara başvurulmuştur. Sözkonusu kaynakları (*Plinius, V.94*) ve yazıtları (*Lapis*

Tiburtinus, Lapis Venetus, Pisidia Antiokheia heykel kaidesi yazıtı, Namza Yaylası yazıtı) büyük bir özveriyle ve titizlikle Türkçeye çeviren, çalışmanın son şeklini gözden geçirerek gerekli düzeltmeleri yapan Yrd. Doç. Dr. Murat Aydaş'a (Klasik Filolog-Epigraf) katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Homonadlarla ilgili modern kaynakların tamamı batı dillerinde olduğu için, bu kaynakların okunup yorumlanması uzun zaman almıştır. Bu konuda, özellikle Almanca metinleri büyük bir titizlikle Türkçeye çeviren Doç. Dr. Osman Nuri Özalp'a, Fransızca kaynaklar konusunda ise Doç. Dr. Mehmet Kurt'a şükranlarımı sunarım.

İlerdeki çalışmalarımızda etraflıca değerlendirmeyi düşündüğümüz Homonad kalelerinden birine örnek oluşturmak maksadıyla, çalışmada kısaca yer verilen bir kale yerleşmesindeki seramik malzemelerin değerlendirilmesi ve çiziminde desteğinden dolayı Doç. Dr. Bahadır Duman'a da teşekkür ederim.

Çalışma, Homonadlar konusundaki kimi iddialarımıza kanıtlar sunmak amacıyla, çok sayıda görsel malzemeyle ve genel bir haritayla desteklenmiştir. Kitabın sonunda yer alan harita, Öğrt. Gör. Pınar Güngür'ün yardımıyla, Arkeolog-Topograf Sabri Aydal'ın Pisidia-Pamphylia haritasından üretilmiştir. Bu vesileyle kendisini rahmetle anıyoruz.

Çalışmaya yapıcı ve yönlendirici eleştirileri ile katkı sağlayan hocalarım Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan, Prof. Dr. Asuman Baldıran ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Yılmaz'a teşekkür ederim.

Ayrıca, çalışmanın kısa süreli arazi safhasında bana rehberlik eden Gölyüzü (Süberde) Köyü'nden İskender Ekinci'ye, arkadaşlarım Mustafa Kaya ve Ali Işık'a yardımsever tutumlarından dolayı teşekkür ederim.

Eserde kullanılan kaynakların temininde yardımlarından dolayı, İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi Kütüphanesi çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

Çalışmanın her aşamasında yanımda olan ve maddi-manevi katkılarını esirgemeyen eşim Belkıs'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bütün bunların yanı sıra, çalışmada farkında olmadan yapılan olası tüm yanlışlıklar ve eksiklikler bana aittir. Görülebilecek yanlışlıklar ve eksikler konusundaki tepki ve önerilerin beni mutlu edeceğini ifade etmek isterim.

Osman DOĞANAY
Aksaray, 2017

-I- Giriş

Büyük İskender'in Asya seferi ile başlayan Hellenistik dönemde cereyan eden ve yenedünya siyasetini şekillendiren önemli gelişmelerden biri de, dönemin başlarında Bithynia kralı I. Nikomedes'in daveti üzerine Anadolu'ya Galatların yerleşmesidir.

B. İskender'in ölümünden sonra kurulan Hellenistik krallıkların ordularında savaşçı olarak sıkça tercih edilen Galatların, M.Ö. 1. yüzyıldaki Roma iç savaşlarında bile etkin rol oynadıkları görülür. Henüz Kelt olarak anıldıkları Avrupa içlerindeyken, cesaretleri ve savaşçı özellikleriyle B. İskender'in bile dikkatini çeken, Anadolu'ya geldikten sonra Roma'nın Anadolu politikasında Roma hamiliğine soyunan Galatlar, Roma için de her zaman gücünden faydalanılabilecek bir toplum olarak görülmüştür. Bu yüzden Galatlarla hiçbir zaman düşman olmak istemeyen Roma, M.Ö. 1. yüzyıl ortalarındaki iç savaşlarda bile Galat şeflerine ve Galat savaşçılarına başvurmuştur. Bu savaşlar sırasında başlangıçta yenilgiye uğrayacak tarafta yer aldığı görülen Galat şeflerinin, savaşın seyrine göre kolaylıkla taraf değiştirerek savaşları kendi lehlerine çevirebildikleri görülmektedir. Bu davranışlarının karşılığında ise Galatia Krallığı'nın toprakları Roma himayesinde her geçen gün biraz daha genişlemiştir.

Galatia Krallığı açısından bu genişlemenin tehlikeli sonuçlar doğurabileceği başlangıçta sezilememiştir. Çünkü onların, güneyde Toroslar yönüne doğru yayıldıkları sahada belki de kendilerinden daha çok savaşçı ve özgürlüklerine düşkün Isaurialılar ve Homonadlar gibi daha adını bilmediğimiz birçok topluluk yer almaktaydı. Öyle ki egemenlik sahasını bu tehlikeli coğrafyada sürekli genişletmek isteyen Galatia Kralı Amyntas,

başkent Isaura'yı yakıp yıktıktan sonra Isaurialıların sınır komşusu Homonadlar üzerine yürüyerek, M.Ö. 25 yılına kadar Trogitis (Suğla) Gölü Havzası'nda huzurlu bir yaşam süren kavme ait birçok yerleşimi tahrip etmiştir. Dağlı kavimlere has savaşçı ve özgürlükçü karakterleriyle bilinen Homonadlar açısından onur kırıcı olan bu yıkımlar, olasılıkla birbirleri ile akraba olan Toroslar'ın kuzey kesimlerindeki irili ufaklı birçok kavmin Amyntas'a karşı ortak hareket etmelerine sebep olmuştur.

Homonad kale yerleşmelerinin tahrip edilmesiyle birlikte gelişen olaylar sonucunda, Homonadlar tarafından esir alınan Amyntas hemen öldürülmüş ve Homonad kentlerinin yakılıp yıkılmasının intikamı çok ağır bir şekilde alınmıştır. Günümüzdeki büyük güçlerin halen yapmakta olduğu gibi kendisini maşa olarak kullanan Roma'nın tazyikiyle iyice şımaran Amyntas, Roma iç savaşlarındaki gibi nihai zaferi kazanacak tarafı seçmekte başlangıçta yine hata yapar ancak saf değiştirme fırsatı bile bulamadan canından olmuştur.

Bölgedeki Roma politikalarının asıl yüzü M.Ö. 25 yılında Amyntas'ın esir alınıp öldürülmesinden sonra ortaya çıkacaktır. Öyle ki Amyntas'ın öldürülmesinden sonra geriye kalan topraklar kralın oğlu ve varisi Pylaimenes'e verilmeyip, Roma devletine ilhak edilmiştir. Bu gelişmelerden sonra bölgeye askeri bir müdahale etme cesareti gösteremeyen Roma, yaklaşık 15-20 yıl süren uzun bir hazırlık döneminden ve Anadolu üzerindeki gücünü artırdıktan sonra, yayılmacı politikası karşısında engel olarak gördüğü Homonadlar üzerine askeri bir sefer düzenlemiştir. Roma yanlısı tarihçi ve yazarların bilgilerine göre zamanın en güçlü legionları ile Homonadlara karşı giriştiği savaşta bile kesin bir sonuç alamayan Roma, Homonad kavmini birkaç yıl kuşatma altında tutup açlığa mahkûm ederek durdurabilmiştir.

10. yüzyıla kadar olan kaynaklarda önemli bir topluluk olarak Homonadların adına rastlanması, konu ile ilgili bilgiler aktaran Strabon, Plinius, Tacitus ve Suetonius dışında ele geçen epigrafik belgelerin de Roma yanlısı bir tutum içinde olduklarına işaret etmektedir. Homonadlar belki de 8. yüzyıla kadar isyanlarını sürdüren Isaurialılarla birlikte hareket etmeye başlamıştı.

Çalışmamızda, bu gelişmelerle adlarını duyuran Torosların pek az bilinen bu kavmi ile ilgili eldeki bilgi ve belgeler topluca değerlendirilmiş ve kısa süreli arazi çalışmalarından elde edilen verilerle Homonadlar konusundaki birçok soruna yeni çözüm önerileri getirilmiştir.

Konunun anlaşılması ve konuya daha geniş bir perspektiften bakılmasını sağlamak maksadıyla Hellenistik dönemin başlangıcından sonuna kadar Orta Anadolu ve güneyinde Homonadlar açısından meydana gelen önemli tarihsel olaylar da kısaca irdelenecektir.

-II-

Hellenistik Dönemde Homonadlar Açısından Anadolu'daki Siyasi Durum

Büyük İskender'in Asya Seferi

M.Ö. 547-546 yıllarında Anadolu Yarımadası'nı egemenliği altına alan Persler Anadolu'yu satraplıklara ayırarak yönetmişlerdir. Boğazlar ve Trakya üzerinden Yunanistan'a geçen Persler M.Ö. 490 yılında yaptıkları Marathon Savaşı'ndan sonra M.Ö. 480'de Atina Akropolisi'ni yakıp yıkmışlardır¹.

Bu sıralarda Yunanistan'ın kuzeyinde, Selanik, Pella ve Makedonya'nın bulunduğu yerde orduya bağlı bir krallık olarak Makedonya krallığı yer almaktaydı. Bütün siyasi gücü elinde bulunduran kral hem ordunun komutanı ve hem de krallığın en büyük dini otoritesini elinde bulundurmaktaydı².

M.Ö. 4. yüzyılın ortalarından itibaren Makedonya'da kral olarak görev yapmaya başlayan II. Philipp, Yunan ve Pers dünyası arasında sıkışmış durumda olan Makedonya krallığının sınırlarını genişletmek istiyordu³.

Kral II. Philipp bu maksatla öncelikle doğu sınırını güvence altına almak için M.Ö. 360 yılında Perslerle saldırılmazlık anlaşması imzalar. Böylelikle Yunan şehir devletlerini kolaylıkla ele geçirebilecekti. M.Ö. 338

¹ Mansel 1947: 272-275.

² Droysen 2007: 91-98.

³ Geniş bilgi için bkz. Habicht 2006: 59, 83, 277; Droysen 2007: 50-67, 99-104.

yılında Yunanistanla yaptığı Khaironeia⁴ savaşından sonra Yunan dünyasını ele geçirir⁵.

Kral II. Philipp'in Yunan şehir devletleri ile yaptığı bu savaşta oğlu Alexandros (B. İskender) da ordu komutanı olarak yer alır. Henüz on sekiz yaşında olan B. İskender, babasının yönettiği savaşta kendi birliklerinin sevk ve idaresinde ortaya koyduğu taktiklerle dikkati çekiyordu⁶.

II. Philipp ve Olympias'ın oğlu⁷ olarak M.Ö. 356 yılında dünyaya gelen B. İskender çocukluğunda sarayda Aristoteles tarafından eğitilmiştir⁸. Aristoteles⁹, Platon'un¹⁰ aksine, devleti yönetenlerin adaletli ve yurtsever olması şartıyla en iyi devlet siteminin monarşi olduğuna inanıyordu ve İskenderi de bu düşüncelerle yetiştirmiştir¹¹.

M.Ö. 338 yılında kral II. Philipp, kızının düğününde kaza veya suikast sonucu ölünce on sekiz yaşındaki oğlu B. İskender Makedonya ile birlikte bütün Yunan dünyasının da kralı olmuştur. B. İskender babası gibi sınırlarını genişletmek istiyordu. Bu maksatla hazırlıklara başlar ve M.Ö. 334 yılında kırk bin kişilik ordusuyla Anadolu'ya geçer. Amacı, Anadolu'da Yunanca konuşan insanları Pers egemenliğinden kurtarmak ve Pers İmparatorluğu'nu ele geçirmektir¹².

İlk olarak M.Ö. 334 yılında Granikos'ta¹³ (Bakırçay/Sakarya) Pers ordusuyla karşılaşan B. İskender burada kazandığı zaferden sonra Truva'ya geçer¹⁴. Kışı Truva'da geçiren B. İskender burada dini törenler

⁴ Kentin yeri ve tarihi için bkz. Oberhummer 1899: 2033-2036.

⁵ Arrianos, I.10; Errington 2008: 93.

⁶ Habicht 2006: 74-84, 291-292; Droysen 2007: 107vd.

⁷ Errington 2008: 18, 64.

⁸ Söylenceye göre kral II. Philipp oğlu doğduğunda onu eğitmesi için Aristoteles'e ricada bulunmuş ve ona şunları yazmış; *"Onun doğduğuna değil senin devrinde doğduğuna seviniyorum. Senin vereceğin eğitim ve bilgilerle o, bize layık olacak, günün birinde kendisine miras kalacak olan ödevi başarabilecek bir duruma gelmiş bulunacaktır"* (Droysen 2007: 109).

⁹ Aristoteles, III.IX. 4-7; 7-x.2; X.2-4; V.VII.20-VIII.1.

¹⁰ Platon, V. 449a-474c.

¹¹ Droysen 2007: 378-382.

¹² Droysen 2007: 177-184.

¹³ Yeri ve mitolojisi için bkz. Bürchner 1912: 1813-1815.

¹⁴ Arrianos I.12; Mansel 1947: 437.

düzenler, Athena ve Poseidon'a kurbanlar kestirir. Kendi soyundan olarak gördüğü Truva kahramanları Achilleus ve Aias için de adaklar adayan B. İskender M.Ö. 333 yılı kışını geçirmek üzere Gordion'a hareket eder¹⁵. B. İskender'in Asya seferi sonucunda Ege kültürü ile Asya kültürünün kaynaşması sonucu ortaya çıkan ve eski çağ tarihinde 300 yıllık bir dönemi içine alan Hellenistik dönem böylelikle başlayacaktır.

B. İskender M.Ö. 333 yılının sonbaharında II. Dareius komutasındaki Pers ordusuyla İskenderun yakınlarındaki İssos Ovası'nda karşılaşır. Her iki ordunun da çok kalabalık olduğu bu büyük savaşta B. İskender yine Perslere karşı zafer kazanır¹⁶. M.Ö. 332 yılında önemli bir direnişle karşılaşmadan Perslerin en büyük kenti olan Persepolis ve Susa'yı ele geçiren B. İskender bu kentleri ateşe vererek Atina Akropolisi'nin intikamını alır¹⁷. Böylelikle aynı zamanda Pers dünyasının da hâkimi olan B. İskender bir doğu geleneği olarak Pers devletinin tacını giyer ve bu gelenek kendinden sonra bir krallık simgesi olarak kullanılacaktır.

B. İskender, sadece Yunan kültürünün değil, Pers dünyası ve kültürünün de çok büyük olduğunu biliyordu. Pers ve Yunan dünyasını birleştirerek bir dünya kültürü oluşturmak istiyordu. Bu amaçla iki ulusun kaynaşması için Persepolis ve Susa'da toplu nikâhlar kıydırır¹⁸. Perslerin köklü ailelerinden gelen kızlarla kendi ordusundaki birçok kişiyi evlendirir. Kendisi de Rhoxana adındaki Persli bir kızla evlenir¹⁹.

B. İskender M.Ö. 332 yılında Persepolis'ten ayrılır. Suriye ve Irak'ı da kendi topraklarına katarak Mısır'a geçer. Mısır'ı ele geçiren B. İskender burada kurtarıcı (Soter) olarak karşılanır ve Ammon'un oğlu olarak kabul edilir. Gelişmeleri takip eden Yunan dünyası da onu Zeus'un oğlu olarak tanımlar²⁰. Sonuçta Zeus-Ammon'un oğlu olarak tanımlanan B. İskender genç yaşta çok büyük bir güce ve dini otoriteye sahip olmuştur.

¹⁵ Arrianos I.29; Ünal-Girginer 2007: 215; Droysen 2007: 185-203.

¹⁶ Arrianos II, 7-11; Droysen 2007: 238-254; Errington 2008: 51.

¹⁷ Bosworth 2005: 112; Habicht 2006: 108, 203-204.

¹⁸ Sherwin-White 1987: 7; Bosworth 2005: 251, 262, 264.

¹⁹ Habicht 2006: 76; Droysen 2007: 568-574.

²⁰ Mansel 1947: 445; Droysen 2007: 285-288.

M.Ö. 331 yılında henüz 25 yaşında iken büyük bir dünya devleti kuran B. İskender Mısır'da²¹ Alexandria (İskenderiye) kentini kurarak doğuya doğru genişlemek üzere yola çıkar. Hindistan'ı²² da ele geçiren B. İskender Yunanistan, Hindistan, Pakistan, Afganistan ve Afrika'ya kadar uzanan topraklarda tam bir egemenlik sağlamıştır. Çok kısa bir zamanda Pers dünyasına hâkim olan B. İskender Babylon'da aniden hastalanır ve M.Ö. 323 yılında 33 yaşında iken bir hafta ateşler içinde kıvrılarak ölmüştür²³.

Büyük İskender'in Ölümünden Sonra Kurulan Hellenistik Krallıklar

B. İskender'in ani ölümünden sonra geride bıraktığı imparatorluğunun ne olacağı konusunda büyük tartışmalar yaşanır. Hamile olan Rhoxana'dan doğacak bebek tahtın varisi olarak beklenir ancak varis büyüünceye kadar imparatorluk topraklarının B. İskender'in generalleri arasında paylaşılmasına karar verilmiştir²⁴.

İmparatorluk dağılmadan siyasi yönetim bölgelerine ayrılır. Uzun tartışmalardan sonra Anadolu'yu Lysimachos, Mısır'ı Ptolemaios, Trakya ve Yunanistan'ı Demetrios Poliorketos (şehirler kuşatan) ve Toroslar'ın doğusunu da Seleukos Niketor (zafer getiren) alır²⁵. Generallerin bu tasimatlarının başlangıcından sonuna kadar olan evre Hellenistik dönem içerisinde Diadochlar dönemi olarak geçmektedir²⁶.

B. İskender'in geride bıraktığı imparatorluk toprakları neticede dörde bölünmüş olur ve her bölge bir Diadoch tarafından yönetilir. M.Ö. 280 yılına kadar olan bu dönem sürekli savaşlarla geçmiştir. Çünkü her Diadoch'un kafasında B. İskender'in topraklarına tek başına hâkim olmak vardır. Uzun süren savaşlar ve çeşitli entrikalar sonucunda

²¹ Bosworth 2005: 205.

²² Bosworth 2005: 61; Errington 2008: 121, 136.

²³ Droysen 2007: 645-648.

²⁴ Ünal-Girginer 2007: 221. Nakledilen bir başka bilgiye göre ise Rhoxana'nın doğurduğu çocuk kısa bir süre sonra öldüğü için imparatorluk topraklarının generaller arasında paylaşılması yoluna gidilmiştir. Bkz. Bosworth 2005: 30.

²⁵ Bkz. Mansel 1947: 459; Habicht 2006: 174; Errington 2008: 171.

²⁶ Errington 2008: 36-45.

Lysimachos ve Seleukos arasında M.Ö. 281 yılında yapılan Koroupedion savaşında Lysimachos öldürülür ve Anadolu'ya Seleukoslar hâkim olur²⁷. Diğer generaller kendi bölgelerinde kalırlar ve Hellenistik dönemde böylelikle üç önemli krallık ortaya çıkar. Seleukos'un M.Ö. 280 yılında ölmesi üzerine yerine oğlu Antiochos geçer. Antiochos'un M.Ö. 190 yılında Roma ordularına yenilmesiyle de Diadochlar dönemi sona erer²⁸.

Seleukoslar'ın Anadolu'daki savaşları sırasında M.Ö. 288–287 yıllarında Avrupa ve Yunanistan üzerinden Anadolu'ya gelen Kelt kavimleri (Galatlar) Hellenistik krallıkların ordularında paralı askerler olarak savaşır ve Anadolu'nun bu dönemdeki tarihi akışı içerisinde belirleyici roller üstlenirler. Bilhassa Seleukos egemenliğinin başlamasıyla birlikte Anadolu'da kurulan Pergamon, Bithynia, Kappadokia ve Pontus gibi krallıklarla kendi menfaatleri yönünde ilişki kurarlar²⁹.

Anadolu'ya Galatlar'ın Gelmesi

Anadolu siyasi tarihinin en kritik dönemlerinden birinde (M.Ö. 288–287 yıllarında), Bithynia kralı I. Nikomedes'in daveti üzerine³⁰ Avrupa içlerinden Makedonya, Hellas (Yunanistan) ve Trakya yoluyla³¹ Anadolu'ya göç eden Galatlar savaşçı karakterleri ile tanınmaktadır. Hint-Avrupalı Keltler'in soyundan³² gelen Galatlar'ın kökeni M.Ö. 2. bin yıla kadar uzanmaktadır.

Avrupadayken "*Kelt*" ismiyle anılan³³ Galatlar, I. Nikomedes'in desteğiyle ilk önce Phrygia'nın dağlık kesimlerine yerleştirilmişler ve burayı istedikleri gibi yağmalamışlardır³⁴. Anadolu'da yerleşik hayata geçtikten

²⁷ Geniş bilgi için bkz. Ünal-Girginer 2007: 221vd.; Errington 2008: 51-53, 62.

²⁸ Ünal-Girginer 2007: 224.

²⁹ Geniş bilgi için bkz. Kaya 2005: 67-72.

³⁰ Strobel 1991: 112; Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 78; Sevin 2007: 213; Errington 2008: 115, 126-129.

³¹ Arrianos, I.1; Mansel 1947: 471; Bkz. Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: Fig. 1; Errington 2008: 80.

³² Sevin 2007: 213.

³³ Bkz. Kaya 2005: 17-18.

³⁴ Strabon, IV, 4.3.

sonra “Galat” ismiyle anılan bu kavim, Anadolu topraklarında çok çetin mücadelelerin yaşandığı Hellenistik krallıkların ordusunda önemli görevlerde bulunmuşlardır³⁵. Savaşçı karakterleri ve etkileyici fizikleriyle ön plana çıkan Galatlar, Hellenistik krallıkların orduları için her zaman tercih edilen savaşçılar olmuşlardır³⁶.

Anadolu’ya gelmeden önce Avrupa’da, Almanya ve Fransa’nın batı bölgelerinde oturan Galatlar, Hellen ve Romalı yazarların eserlerinde Galatai (Galatlar), Galli (Gall’ler) ve Keltai (Keltler) şeklinde anılmaktaydılar³⁷. Anadolu’da yerleşik hayata geçtikten sonra İç Anadolu’da Ankyra (Ankara) merkez olmak üzere yerleştikleri Sakarya ve Kızılırmak arasında kalan bölge Galatia olarak isimlendirilmiştir. Bu bölge kuzeyde Paphlagonia ve Bithynia, doğuda Kappadokia ve Pontus, batıda Phrygia, güneyde Lykaonia ve Pisidia bölgeleri ile sınırlanmıştır³⁸.

Galatlarda Yönetim Şekli ve Galatların Karakterleri

Galatların her boyu dört Tetrarkhia’ya ayrılmıştır. Her tetrarkhia’nın bir tetrarkhes’i (kabile şefi) vardı. Böylelikle Trokmenler, Tektosaglar ve Tolistoboglardan oluşan üç Galat boyu on iki tetrarkhes tarafından yönetiliyordu³⁹. Üç yüz üyeden meydana gelen tetrarkhesler meclisi tetrarkhes başkanlığında Drynemeton adı ile anılan kutsal koruluklarda belli aralıklarla toplantı yaparlardı⁴⁰. Birbirlerine gevşek bir organizasyonla bağlı olan Galat boyları Hellenistik krallıkların çetin mücadeleleri sırasında kendilerini korumak için yüksek dağlar üzerinde kurdukları Gorbeus, Blucium ve Peium gibi korunaklı kalelerde⁴¹ yaşamayı tercih etmişlerdir⁴².

³⁵ Smith 1856: 926-932; Sevin 2007: 213.

³⁶ Kaya 2005: 67vd.

³⁷ Kaya 2005: 17.

³⁸ Sevin 2007: 215-216, Res. 30.

³⁹ Dessau 1930: 613; Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 81.

⁴⁰ Arslan 2004: 23.

⁴¹ Bu kaleler için bkz. Mitchell 1974: 62vd.; Vardar-Vardar 1997: 246vd.; Mitchell 1994: 98; Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 88vd., Fig. 3.

⁴² Arslan 2004. 241.

Genellikle uzun boylu, beyaz tenli, mavi gözlü, sarışın ya da kızıl saçlı (Kumanlar gibi) olan Galatlar kavgacı bir yapıya sahiptiler⁴³. Askerlik yapmaktan grur duyarlar ve toplum olarak savaşmayı çok seviyorlardı⁴⁴. Ellerine geçen her taşı düşmana fırlatarak savaşan Galatlar çoğunlukla bireysel savaşçılardı. Disiplinsizlikleri ve içkiye düşkünlükleri olmasa dünyanın en iyi askerleri olurlardı. Öyle ki Galatları savaşın en kritik anında bile sarhoş görmek mümkündür⁴⁵. Kendilerine özgü yuvarlak kalkanları ile savaşan Galatların yaptıkları tek iş savaşmak ve kendilerine yetecek kadar tarımdı⁴⁶. Dağlık ve iklimi sert bölgelerde yaşayan insanlara özgü dayanıklı yapıya sahip olan Galatlar çocuklarını bebekliklerinden itibaren çok az giydirerek onları soğuğa alıştıyorlardı⁴⁷.

Girdikleri bazı topraklarda eli silah tutan herkesi, hatta anne kucağındaki çocukları bile öldüren Galatlar Hellenler arasında “*acıma ve merhametten uzak, insan eti yiyip insan kanı içen canavarlar*” olarak nitelendirilmişlerdir. Hellenli kadınlar Galatların eline düşmektense kendilerini öldürmeyi yeğlemişlerdir⁴⁸. Özgürlükleri söz konusu olunca krallarına bile dayanamayan⁴⁹ Galatların yaptıkları bütün anlaşmalar o anki çıkarları doğrultusundadır ve menfaatleri sona erdiği zaman bu anlaşmaların onlar için bir değeri kalmazdı⁵⁰. Trimorkisia adı verilen bir süvari birlikleri vardı. Bu süvari birliği sayesinde hızları hiçbir zaman kesintiye uğramazdı⁵¹.

İyi bir hayvan yetiştiricisi olan ve et kurutma işini çok iyi bilen Galatlar ilk olarak yün ve sucuklarıyla, tarımı öğrendikten sonra ise bira ve ekmekleriyle ün salmışlardır⁵². Kan görmek Galatları aşka getiriyordu⁵³.

⁴³ Diodoros, V. 27. 30; Geniş bilgi için bkz. Kaya 2005: 302.

⁴⁴ Strabon, IV.4.2.

⁴⁵ Arslan 2000: 203.

⁴⁶ Jones 1971: 117vd.

⁴⁷ Arslan 2000: 9.

⁴⁸ Arslan 2000: 46.

⁴⁹ Lequenne 1979: 6.

⁵⁰ Arslan 2000: 241.

⁵¹ Lequenne 1979: 11.

⁵² Jones 1971: 112.

⁵³ Mitchell 1993: 43.

Pantolonları kan içinde, karşılardaki düşmana dehşet veren görüntüleri ile en ağır şekilde yaralı olanları bile savaşı sürdürdü. Ölüme çok değer verdikleri için ölmenin mutlu bir olay ve daha iyi bir hayata adım olduğuna inanırlardı. Bu yüzden hüznü cenaze törenlerinin Galatlar için hiçbir anlamı yoktu⁵⁴.

B. İskender M.Ö. 335 yılında Tuna seferi sırasında çok merak ettiği Galatların atası Keltlerden bir heyeti sofrasına davet eder. Sohbet sırasında gösterişi ve zekası ile bu bir çeşit çuval giyimli başıbozukların gözlerini kamaştırmak isteyen B. İskender onlara dünyada en çok neden korktuklarını sormuş. Keltler ise *“yalnızca gökyüzünün başlarına yıkılmasından korktuklarını”* söyleyip arkasından da *“bunun yanında senin gibi bir adamın dostluğunun değerini de biliriz”* demişlerdir. Keltlerden, kendisinden korktukları cevabını bekleyen B. İskender şaşırarak *“işte mağrur bir millet”* diyerek onlarla dostluk anlaşması imzalamıştır⁵⁵.

Galatlar Anadolu’ya geldiklerinde, Hellenizme karşı tepki göstermeye hazır olan halkların bölgesel özgürlüklerini desteklemişlerdir. Çok iyi savaşçı oldukları için Hellenistik krallardan Antiochos’un, Toroslar’da elinde tuttuğu topraklarda barışı korumak için onlara haraç verdiği bilinir⁵⁶.

Kısacası, Hellenistik krallıkların birbirleri ile çetin mücadele içinde oldukları bir dönemde Anadolu’ya ayak basan, sıra dışı kişilikleri ve en önemlisi de savaşçı özellikleriyle ön plana çıkan Galatların M.S. 7. yüzyılda idari bir bölüm olarak haritadan silindikleri döneme kadar Anadolu’da karışmadıkları hiçbir önemli olay yoktur.

Galat-Roma Yakınlaşması ve Galatia Krallığının Kuruluşu

Anadolu topraklarında bilhassa M.Ö. 188 yılında yapılan Apameia Barışından sonra söz sahibi olmaya başlayan Roma, Anadolu’daki çıkarları doğrultusunda her zaman kullanabileceğini düşündüğü Galatlara karşı son derece hoşgörülü davranmıştır⁵⁷. Galatlar da örneğin

⁵⁴ Lequenne 1979: 18.

⁵⁵ Lequenne 1979: 11.

⁵⁶ Lequenne 1979: 35.

⁵⁷ Arslan 2000: 112-113.

Puplius Servilius Vatia'nın⁵⁸ M.Ö. 78 yılında Toroslardaki Isaurialılar, Homonadlar ve Oro(a)ndeisler üzerine⁵⁹ yaptığı meşhur seferinde⁶⁰ olduğu gibi Romalılara büyük yardımlarda bulunmuşlardır⁶¹.

M.Ö. 1. yüzyılın başlarında devam eden Pontus-Roma savaşları⁶² sırasında tarafsız kalmışlar ve hatta Anadolu'da hâkim olan Pontus egemenliği sebebiyle Pontus krallığına boyun eğmek zorunda kalmışlardır⁶³. M.Ö. 1. yüzyılın ortalarında meydana gelen bir olay ise Galatların Roma safında yer almasına ve sonunda da Galatia Krallığı'nın doğmasına sebep olmuştur.

Mithradates savaşları olarak isimlendirilen Pontus ve Roma arasında devam eden savaşlar sırasında Galatların bir gün kendisine ihanet edeceğini düşünen VI. Mithradates⁶⁴, Galat beylerini eşleriyle birlikte krallık sarayının da bulunduğu Pergamon'da bir şölene davet eder. Ziyafeti, eğlenceyi, çokça yiyip içmeyi seven Galatlar misafir oldukları yere töreleri gereği silahlarıyla katılmazlar⁶⁵. Şölen esnasında Galat beylerinin tamamı VI. Mithradates'in emriyle öldürülür. Tolistobog boyunun şefi Deiotaros bu katliamdan dövüşerek kurtulmayı başarır⁶⁶.

Pontus kralı VI. Mithradatesi yenen Pompeius, M.Ö. 64 yılında Küçük Asya'da bazı düzenlemeler yaptığı sırada Galat boyundan Tektosaglar'ın başına tetrarkhes Kastor Tarkondorios'u, Trokmenler'in başına tetrarkhes Brogitaros'u, Tolistoboglar'ın başına ise Pontus kralı VI. Mithradates'in katliamından kurtulmayı başaran tetrarkhes Deiotaros'u kral unvanı ile getirmiştir⁶⁷. Deiotaros'un krallık unvanı M.Ö. 59 yılında Roma Senatosu

⁵⁸ Bkz. Dio Cassius, XLV-16; Ormerod 1922: 35; Münzer 1923: 1798; Dessau 1930: 610; Hall 1973: 568; Kaya 2005a: 18.

⁵⁹ Ormerod 1922: 48; Ruge 1939: 1130-1132; Brandt 1992: 73-75.

⁶⁰ Bu konudaki bir yazıt için bkz. Hall 1973: 568.

⁶¹ Magie 1950: 277vd.; M.Ö. 79-74 yılları arasında P. Servilius Vatia Isaurialılara karşı sefer düzenledi. Ancak bütün seferlerde geçici başarılar oldu (Broughton 1933: 138; Shaw 1990: 221).

⁶² Geniş bilgi için bkz. 2007: 127, 267, 305.

⁶³ Arslan 2007: 216.

⁶⁴ Bkz. Archibald 2004: 8; Hójte 2005: 11-23, 25-29; Habicht 2006: 51; Errington 2008: 282, 288.

⁶⁵ Arslan 2007: 218.

⁶⁶ Magie 1950: 254; Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 82. Detaylar için bkz. Arslan 2007: 218.

⁶⁷ Sevin 2007: 214.

tarafından da kabul görür. M.Ö. 58 yılında ise Halk Tribunu P. Claudius Pulcher'in yardımıyla Trokmi boyunun tetrarkhesi Brogitaros da kral unvanı alarak Galatlar kral unvanlı iki yöneticiye sahip olmuşlardır⁶⁸.

Deiotaros yaşlanınca hayatının sonlarına doğru kendi adını taşıyan oğlu Deiotaros'u (II. Deiotaros) varis olarak seçer. Roma Senatosu M.Ö. 51 yılında aldığı bir kararla da oğul Deiotaros'un krallığını onaylar. Deiotaros, M.Ö. 40 yılında ölünce M. Antonius, Deiotaros'un torunu Kastor'u Galatia kralı olarak atar. Galatia'nın üçüncü kralı olan Kastor'un krallığı M.Ö. 36 yılında ölmesiyle son bulmuştur⁶⁹. Kastor'un ölümü üzerine M. Antonius kral olarak Kastor'un oğlunu değil de çok güvendiği Amyntas'ı Galatia kralı olarak ilan etmiştir⁷⁰.

Kral Amyntas ve Galatia Krallığı'nın Lykaonia, Isauria ve Pisidia'daki Hâkimiyeti

Amyntas, Galat kralı Deiotaros'un krallığı döneminde onun başyazmanlığı görevini yürütüyordu. Roma iç savaşları sırasında kral Deiotaros'un Brutus'a gönderdiği Galat yardımcı güçlerinin komutanlığını da Amyntas yapmıştır. Philippi Muharebesinde Brutus ve Cassius'un ordularının Antonius ve Octavianus güçleri karşısında şanslarının olmadığını düşünen Amyntas, üstün komutanlık yeteneği ve ileri görüşlülüğü sayesinde Antonius ve Octavianus safına geçmiştir⁷¹.

Amyntas, Galat tetrarkhesleri içerisinde Kelt adı taşımayan tek kişi idi. Galat olduğu konusunda şüpheler vardır. Bir önceki Galat tetrarkhesleri ile aynı soydan değildi⁷². Onun Galatyalı, Makedonyalı ve hatta Pisidialı⁷³ olduğu da kabul edilmektedir⁷⁴. Ailesinden kalan zenginliklere sahip olan Amyntas'ın Tatta Gölü'nün (Tuz Gölü) güney ve batısında otlattığı üç yüzün üzerinde koyun sürüsü vardı⁷⁵.

⁶⁸ Magie 1950: 1238. Geniş bilgi için ayrıca bkz. Arslan 2007: 492-493.

⁶⁹ Magie 1950: 434.

⁷⁰ Magie 195: 426; Atlan 1975: 576.

⁷¹ Arslan 2000: 171.

⁷² Arslan 2000: 173.

⁷³ Levick 1967: 29.

⁷⁴ Tartışmalar için bkz. Magie 1950: XVII, 61.

⁷⁵ Strabon, XII.568; Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 94.

M.Ö. 36 yılında Galat kralı Kastor ölünce, Roma iç savaşlarında Antonius ve Octavianus saflarında yer alan Amyntas, Antonius tarafından Galat kralı yapılarak ödüllendirilmiştir⁷⁶. Antonius ayrıca Pamphylia'nın önemli kentlerinden Side'yi de Amyntas'a vererek onunla sürekli bağlantı halinde olmak istemiştir⁷⁷.

Galatia kralı olunca Amyntas ilk olarak Pisidia Antiocheia (Yalvaç) ve Apameia Kibotos (Dinar) yakınlarındaki Apollonia (Uluborlu) kentlerine kadar olan toprakları ve Lykaonia'yı yönetimi altına aldı⁷⁸. Ayrıca Pisidialıları tamamen yok etmek için Kremna'yı⁷⁹ ele geçirdi ve bu kenti Pisidia'da yapacağı askeri harekâtların üssü olarak kullandı. Kimi zaman anlaşmalar yoluyla kimi zaman da savaşarak Pisidia Bölgesi'nde birçok kenti kontrolü altına aldı ve egemenlik sahasını Isauria Bölgesi içlerine kadar genişletti⁸⁰. Kremna'dan Lystra'ya kadar olan toprakları temizledi⁸¹. Askeri üs olarak seçtiği Kremna'da ve Antonius tarafından kendisine verilen Side'de adını sikke bastırdı⁸².

⁷⁶ Geniş bilgi için ayrıca bkz. Mutaftan 1988: 221.

⁷⁷ Brandt 1992: 96-97; Sevin 2007: 165.

⁷⁸ Dio Cassius, XLIX 32.3; Syme 1986: 161.

⁷⁹ Bkz. Mutaftan 1988: 222; Brandt 1992: 54; Mitchell 1994: 98.

⁸⁰ Strabon XII.567; Levick 1967: 25; Özsait 1985: 80vd.; Arslan 2000: 171.

⁸¹ Broughton 1933: 213.

⁸² Galatiada kral olarak Deiotaros I (M.Ö. 64-40), Brogitoros (M.Ö. 58-36) ve Amyntas (M.Ö. 36-24) sikke bastırmıştır (Arslan 2004: 28-29). Pisidia'nın dağlık kesimlerinde, Dağlık Kilikya'da, bir dönem hâkimiyet kuran Amyntas ilk sikkelerini de Pisidia şehri Kremna'da bastırmıştır. Bronz olan bu sikkelerin bazılarında Amyntas'ın adı ve kral unvanı görülmektedir. Amyntas'ın en önemli sikkeleri, krallığının en önemli şehri olan ve Roma ile arasındaki iletişimi sağlayan Pamphylia kenti Side'de basılmıştır. 1845'lerde bir definde ortaya çıkan bu sikkeler ise kentin bu dönemde basmakta olduğu tetradrahmilerinin tipleri ve sistemiyle (Attika Sistemi) basılmış olan gümüş tetradrahimlerdir.

Dışarıdan gelecek Side'de kendi adına sikke basan kralların dördüncüsü olan Amyntas'ın basılan bu sikkelerinin tamamı sadece altı ön ve on üç farklı arka yüz kalıbından üretilerek basılmıştır. Ön kalıplardan biri Side kent sikkeleri ile ortaktır. Arka yüz kalıplarının yarısı IB harfleri taşımaktadır. Bu harfler olasılıkla Amyntas'ın 12. yönetim yılını ya da M.Ö. 26/25 yıllarını temsil etmektedir. Bu tetradrahmilerin ön yüzünde Side'nin baş tanrıçası Athena'nın sorguçu Korinth miğferli başı, arka yüzde ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΜΥΝΤΟΥ (Kral Amyntas) yazısı ile sola yürüyen Nike, khiton ve hymation giymiş şekildedir. Amyntas'ın bronz sikkeleri ise ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΜΥΝΤΟΥ şeklinde tam bir ifadenin yer aldığı örnekler ve arka yüzdeki üst boşlukta β harfinin yer aldığı örnekler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Atlan 1975: 582).

Kral Amyntas, Cicero'nun giremediği Isauria ve Pisidia gibi vahşi topluluklar tarafından işgal edilen coğrafyada eşkıyaları yola getirerek Romalılar karşısında kıymetini daha da artırmıştır⁸³. Ancak, bunun yanı sıra, Antonius tarafından kendisine verilen topraklarda bilhassa Part saldırılarını engellemekle de yükümlü olan Amyntas, Pisidia'nın dağlık kesimlerinde tam bir kontrol sağlamak için özellikle Karalis (Beşşehir) Gölü (Res. 12) kıyısından Pisidia ile Isauria sınır kesimini izleyerek Pisidia'nın kuzey doğusunu Pamphylia kıyılarına bağlayan yolların da kontrolünü elinde tutması gerekiyordu.

Amyntas, Pisidia'nın dağlık kesimlerinde ve Dağlık Kilikia'da egemenlik sahasını genişlettiği sıralarda Roma'da M.Ö. 31 yılında Antonius ve Octavianus arasında gerçekleşen Actium Savaşı'nda Roma açısından geleceğin Octavianus'tan yana olacağını anlamış ve Octavianus safına geçmiştir. Bunun karşılığında da Octavianus, Amyntas'ın sahip olduğu topraklardaki egemenliğini kabul etmiştir⁸⁴. Bu savaş sırasında Antonius safında yer alan Galat şefleri ise Octavianus'un Roma'daki zafer alayında gösterilir ve öldürülür⁸⁵.

Galat-Homonad Savaşı ve Galatia Krallığının Son Bulması

Pisidia, Dağlık Kilikia ve Pamphylia Roma açısından her zaman korsan yuvası olarak görüldüğü için Amyntas öncelikle buraları topraklarına dâhil etmek istedi. Bu amaçla Lystra⁸⁶, Ikonium ve Antiocheia Pisidia'ya hemen sahip oldu fakat bilhassa Lykaonia Ovası'ndaki Derbe Kalesi'ni almakta çok zorlandı⁸⁷.

⁸³ Lequenne 1979: 129.

⁸⁴ Atlan 1975: 578; Kaya 2005: 147vd.

⁸⁵ Lequenne 1979: 129.

⁸⁶ Ikonium'un güneyinde (Ptolemaios, 5.4.9; Hierokles, 675,2; Sterret 1888: 21; Ramsay 1902-1903: 264; Hatch 1908: 134; Ruge 1930: 71-72; Calder-Cormack 1962: 1-10; Levick 1967: 4vd.), bugünkü Hatunsaray. Hatti Ülkesi'nin güneybatısındaki Luşna ile karşılaştırılabilir (Zgusta 1984: §734 Lustra). Lystra'daki Roma Kolonisi (Colonia Iulia Felix Gemina Lustra, Colonia Lustrensum), dağların kuzeyindeki aralıklardan Konya Ovası'ndaki köylerin üzerine doğru inme teşebbüsünde bulunabilecek olan hayatta kalan ve yerinde duramayan Homonadeis topluluklarını engellemiş olmalıdır (Levick 1967: 51; Hall 1971: 157).

⁸⁷ Lequenne 1979: 129; Kaya 2005: 150.

Octavianus'un desteğiyle Lykaonia Ovası ile Kappadokia sınırına yakın bir yerde bulunan Derbe'ye⁸⁸ tiran Antipatros'u öldürerek sahip olan Amyntas tirana ait olan kentleri de tek tek ele geçirdi. Derbe'den sonra Eski (Vetus) ve Yeni (Nova) Isaura üzerine yürüyen Amyntas Eski Isaura'yı tahrip etmiş ve burada kendisi için bir krali ikametgâh yapmak istemiştir⁸⁹. Kentte krallığının merkezini kuran ve görkemli bir sur inşa etmeye başlayan Amyntas kalenin tamamlanmasını beklemeden Toros Dağları boyunca Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikya), Pisidia ve Phrygia Paroreia bölgelerinde askeri faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır⁹⁰.

Pisidia Bölgesi'nin dağlık kesimlerindeki kentlerin birçoğunu fazla bir çaba göstermeden ele geçiren Amyntas, olasılıkla kendisinin Side limanı sayesinde Roma ile bağlantısını sağlayan ve Side ile Karalis Gölü⁹¹ (Beyşehir Gölü, Res. 12) arasında uzanan ana yol ile Isaura kentine uzanan tali yolları güvensiz kılan Homonadların bölgedeki hâkimiyetine son vermek istiyordu. Yaşı epey ilerlemiş olmasına rağmen Octavianus'un isteğine uyararak korsanlarla dolu bu coğrafyada Roma adına mücadele eden Amyntas'ın tek hedefi artık bölgedeki Homonad gücünü kırmaktı⁹².

⁸⁸ Lykaonia'da Isauria sınırları yakınında bulunan bir şehir. Ptolemaios tarafından Antiocheiana arazisi içinde sayılır. (Strabon, XIII. 566; Ptolemaios, V, 6, 17) Konsül listelerinde adı sık sık geçmektedir. Ruge 1903: 237. Kentin lokalizasyonu ve son yorumlar için bkz. Özgan 2000: 43-50.

⁸⁹ Strabon, XII. 568. Bu olayla birlikte Isaura Vetus-Isaura Nova problemi de ortaya çıkmaktadır. Problem uzun yıllar tartışılmış ancak kesin bir sonuca varılamamıştır. Zengibar Kalesi'nde sürdürmekte olduğumuz yüzey araştırmaları kapsamında konu ile ilgili çalışmalarımız halen devam etmektedir. Zengibar Kalesi'ndeki savunma yapıları batı Galatia'daki Tabanlıoğlu Kalesi (Peium) ile karşılaştırılmakta ve Zengibar Kalesi'ndeki surların Amyntas tarafından yaptırıldığı ancak onun ölümü üzerine tamamlanamadığı ifade edilmektedir. Bkz. Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 88-89. Lykonian Ovası'ndaki Derbe yakınlarında yer alan Baş Dağ Kalesi de Zengibar Kalesi ile karşılaştırılmakta ancak bu kalenin Amyntas ya da Derbe tiranı Antipater tarafından yapıldığı konusu net değildir. Bkz. Darbyshire-Mitchell-Vardar 2000: 89. Isaura Vetus-Isaura Nova problemi ile ilgili olarak zamanımıza kadar ortaya atılan görüşler için bkz. Ramsay 1905: 163vd.; Ormerod 1922: 44vd.; Calder 1928: 220vd.; Hall 1994: 5. Ayrıca bkz. Ramsay 1904: 262; Heffner 1929: 549-550; Heffner 1931: 449; Keyser 1997: 68, dipnot 25. Zengibar Kalesi'ndeki kalıntılar için bkz. Texier 2002: 299-309.

⁹⁰ Strabon, XII, 568.

⁹¹ Beyşehir Gölü'nün (Karalis) fiziki yapısı ile ilgili olarak bkz. Özsait 1980: 43-44.

⁹² Geniş bilgi için bkz. Arslan 2000: 182-186.

Homonadların yaşadığı Trogitis (Suğla) ve Karalis (Beyşehir) göllerinin olduğu bölgeler bereketli düzlükleri (Res. 1-6), ormanları ve su kaynakları ile meşhurdur. Amyntas'ın bölgedeki işgalinden önce Homonadlara mensup savaşçı halk, olasılıkla bu verimli toprakları işleyerek yaşamlarını sürdürüyorlardı.

Amyntas, M.Ö. 30-25 yılları arasında dağlı bir kavim olan Homonadlara karşı savaşa girişmiştir⁹³. Strabon'un naklettiği bilgilere göre Homonadlar, Pisidia sınırında, Kilikia Trakheia'nın kuzey doğusunda, Isaura'nın yanında ve Toros Dağları'nın zirvelerinde, daha güneydeki Selge⁹⁴ (Zerk/Altınkaya) ve Ko(a)tenna (Gödene/Menteşbey) kentlerine komşu idiler⁹⁵; *“Çoğu yerde geçilmesi imkânsız gibi görünen Toros Dağları'nın tepelerinin ortasında birkaç vadiye bölünmüş çukur alanları ve verimli düzlükleri sürerek ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağlıyorlardı. Halk dağların yamaçlarında ve mağaralarda yaşamaktaydı. Küçük kentlere ve köylere bölünmüş oldukları için siyasi birlikleri yoktu. Çoğunluğu silahlı olarak dolaşan bu kavim, ülkelerinin etrafındaki dağlar duvar görevi gördüğünden başkalarının ülkesine saldırmayı adet edinmişlerdi”*⁹⁶.

Yaşadıkları yer itibariyle kendilerini son derece güvende hisseden Homonadlar, Torosların böylesine sarp ve geçilmez zirvelerinde mağrur bir yaşam sürmekteydiler⁹⁷. Kremna gibi bazı kentleri aldıktan sonra Homonadlara karşı savaşa girişen Amyntas onlara karşı birçok başarı da elde etmiştir. Onların zapt edilemez sandıkları birçok kalelerini ele geçirmiş ve hatta şeflerini de öldürmüştür. Öldürülen şefin dul kalan eşi, Amyntas ile barış yapmak istediğini bildirir. Amyntas kadının bu isteğini kabul eder fakat pusuya düşürülerek esir alınan Amyntas kadının karşısına götürüldü ve öldürüldü⁹⁸. (M.Ö. 25)

⁹³ Magie 1950: 303; Levick 1967: 20; Bean-Mitford 1970: 29vd; Hall 1971: 157.

⁹⁴ Pisidia Bölgesi'nin bu önemli kentiyle ilgili detaylı bilgi için bkz. Strabon, XII, 570; Magie 1950: 1137; Machatschek 1977: 177vd.; Mitchell 1992: 7; Hellenkemper-Hild 2004: 835-836; Sevin 2007: 159.

⁹⁵ Bkz. Heberdey-Wilhelm 1896: Harita.

⁹⁶ Strabon, XII. 569.

⁹⁷ Arslan 2000: 185.

⁹⁸ Strabon, XII. 569; Tacitus, III.48; Ramsay 1922: 148; Magie 1950: 461; Anderson 1976: 270; Mutafian 1988: 222; Lenski 1999: 419.

İleri görüşlülüğü sayesinde her zaman olayları kendi lehine kullanabilen Amyntas, Roma'daki siyasi karışıklıklar sırasında ilk olarak, Brutus ve Cassius'un ordularının M. Antonius ile Octavianus'un orduları karşısında tutunamayacağını sezerek M. Antonius-Octavianus safına geçer. M. Antonius ile Octavianus arasındaki savaşta ise M. Antonius'un yenileceğini anlayarak Octavianus saflarına katılır. Roma'da her zaman gücü elinde bulunduran kişinin yanında yer alan fakat öldürdüğü Homonad şefinin karısının tuzağına düşen Amyntas'ın Anadolu toprakları üzerindeki hâkimiyeti M.Ö. 25 yılında Homonadlar tarafından öldürülünce kadar sürmüştür.

Roma'da tek başına idareyi eline alarak imparatorluk dönemini başlatan ve M.Ö. 27 yılında Augustus unvanı ile anılmaya başlanan Octavianus, M.Ö. 25 yılında Homonadlar tarafından öldürülen Amyntas'tan geriye kalan toprakları kralın o sırada yerine geçemeyecek kadar küçük olan oğlu ve varisi Pylaimenes'e⁹⁹ bırakmayarak Roma Devleti'ne ilhak etmiştir¹⁰⁰. Galatia Eyaleti kurulurken Pergamon Krallığı'nda olduğu gibi Roma herhangi bir direnişle karşılaşmadı¹⁰¹. Böylelikle, tarım, hayvancılık ve yol güvenliği gibi birçok yönden hâkim olduğu bölgelerde yararlı işler yaptığı görülen Amyntas son Galat kralı, Galatlar da Anadolu'da bağımsızlıklarını en son kaybeden topluluk olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Anadolu'nun merkezinde hâkimiyet kuran Octavianus Galatia'yı bir Roma eyaleti ilan eder¹⁰² ve eyalet valisi de "*Legatus Augusti pro praetore provinciae Galatiae, Pisidiae, Lykaoniae, Isauriae, Paphlagoniae*" şeklinde özel bir unvan taşır¹⁰³.

Galat Krallığı resmen sona erse de Galatlar geleneklerine bağlı kalmışlar ve birçok Galat savaşçı Roma legionlarında asker olarak görev yapmaya başlamışlardır. Emekli olanlarına da toprak verilerek geri gelebilecek korsanlık gibi tehlikelere karşı önlem alınmıştır. Galatları hiçbir

⁹⁹ Bkz. Stein 1959: 2105-2107.

¹⁰⁰ Magie 1950: 453; Mitchell 1976: 298; Arslan 2000: 186.

¹⁰¹ Kaya 2005a: 15.

¹⁰² Sevin 2007: 215.

¹⁰³ Sherk 1980: 1028.

zaman baskı altında tutmaya çalışmayan Augustus, Tektosag Galatların Ankyra'da (Ankara) Augustus ve Roma'nın şehirlerine yaptıkları iyiliklere karşılık olmak üzere yaptıkları tapınağın duvarına ise meşhur vasiyetnamesini kazıttırmıştır. Bu vasiyetnamenin bir bölümünde Augustus "*her yerde korsanlığı önledim*" diyerek övünmektedir¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Dessau 1929: 261vd.; Lequenne 1979: 131.

-III-

Homonadlar

Homonadlar, Roma İmparatorluk döneminin başlarında, Galatia Krallığı'nın ve Roma'nın Pisidialılar ile Isaurialılar¹⁰⁵ gibi Toroslar'da yaşayan dağlı kavimleri pasifize etme çabasında adı ön plana çıkan kavimlerin biridir.

Toroslar'ın zirvelerinden Side'ye kadar uzanan topraklardaki tahkimli kalelerinde yaşam süren Homonadlar, Lykaonia Ovası'ndan Side'ye ve dolayısıyla Akdeniz kıyılarına kadar uzanan yolları da kontrol altında tuttukları için bölgede Roma korumacılığında kesin bir egemenlik kurmak isteyen Galatia kralı Amyntas'ın ortadan kaldırmak istediği toplulukların başında yer almışlardır. Strabon'a göre¹⁰⁶ büyük oranda başarı sağladığı görülen Amyntas neticede Homonadlar tarafından esir alınarak öldürülmüştür.

İmparatorluk döneminin başlarına denk düşen bu olaydan bir süre sonra Homonadlar üzerine bir ceza seferi düzenleyen Romalı General Sulpicius Quirinius, Homonadların tahkimli kalelerini tek tek ele geçirdikten sonra teslim olan savaşçıları çevre köylere yerleştirmiştir. Çok güçlü olan ve kalabalık gruplar halinde yaşadıkları anlaşılan Homonadların Sulpicius Quirinius'la yaptıkları bu savaş sonunda "*yakalanmaları çok zor*¹⁰⁷" ve "*aşırı derecede inatçı insanlar*¹⁰⁸" oldukları da anlaşılmıştır.

¹⁰⁵ Roma-Isauria mücadeleleri için bkz. Ormerod 1922: 35vd.; Shaw 1990: 218vd, Roma-Homonad mücadeleleri için bkz. Ramsay 1917: 239vd.; Levick 1967: 203; Hall 1971: 156; Özsait 1985: 92vd.

¹⁰⁶ Strabon XII. 569.

¹⁰⁷ Hudson 1956: 106.

¹⁰⁸ Levick 1967: 17; Hall 1971: 156.

İlki Galatia Krallığı, ikincisi ise Homonadlar açısından trajik olarak son bulan olaylar Homonadların tarih sahnesine çıkmasında önde gelen tarihsel olaylardır. Roma-Homonad savaşı öncesinde, savaş sırasında ya da savaştan hemen sonra yapıldığı konusu halen belirsiz olan Via Sebaste (Kutsal Yol) projesi de Homonadların tarih sahnesine çıkmasıyla birlikte tartışılmaya başlanan bir diğer konudur¹⁰⁹.

Roma İmparatorluk Dönemi'nin önde gelen yazarlarından coğrafyacı Strabon'un eserinde kavmin adı 'Ομοναδέας¹¹⁰ (Homonadeas, akk. Pl.), 'Ομοναδέις¹¹¹ (Homonadeis, nom. pl. ve akk. pl.), 'Ομοναδέυς¹¹² (Homonadeus, dat. pl.) şeklinde görülmektedir. 'Ομοναδήν (Homonaden, akk. sing., nom. sing. Homonada) şeklindeki kullanımlarından anlaşılacağı üzere Homonadeis kelimesi Homona<da> yer adından kaynaklanmaktadır. Plinius'ta¹¹³ geçen "*gens Omanadum quorum intus oppidum Omana*" (Omana kentinde oturan Omanadeis gens'i) ifadesi de buna işaret etmektedir. Tacitus'ta¹¹⁴ görülen benzer kullanımından da anlaşılacağı üzere kavmin adının en yaygın¹¹⁵ kullanımı "*Homon-*" şeklindedir.

Daha sonraki antik kaynaklarda ise ismin kullanımını oldukça farklılaştırmıştır. Örneğin piskoposluk listelerinde *Oumanadum*¹¹⁶, *Ouomanadou*¹¹⁷, *Nooumanadon*¹¹⁸, *Manadon*¹¹⁹ ve *Cumanadensis*¹²⁰ şeklinde görülmektedir. Georgius Cyprius'a göre Lykaonia'daki Ikonion başpiskoposluğuna bağlı olarak *Ouamanadon* adında bir piskoposluk vardı. L. Zgusta'ya göre *Ouamanda* ismiyle karıştırılmış olan bu piskoposluğun ismi aslında

¹⁰⁹ Strabon, XII. 569; Ruge 1913: 2265; Syme 1943: 570-575; Magie 1950: 453; French 1992: 171.

¹¹⁰ Strabon, XII. 657-8 ve XIV 513-6.

¹¹¹ Strabon, XII. 569, XIV, 5, 24.

¹¹² Strabon, XII, 570.

¹¹³ Plinius, V.94.

¹¹⁴ Tacitus, III. 48.

¹¹⁵ Ramsay 1917: 229, dipnot 1.

¹¹⁶ Hierokles, 8.453 ve 9.363.

¹¹⁷ Hierokles, 1.401.

¹¹⁸ Hierokles, 7.179.

¹¹⁹ Hierokles, 3.354.

¹²⁰ Pamphylia Piskoposluk Listesi. Bkz. Ramsay 1960: 440.

Oumanada şeklinde olmalıydı. Kavmin adında geçen *-deis* eki Yunanca'dır ve daha sonraları da *-on* şeklinde Yunanlaştırılmıştır¹²¹.

Strabon¹²² ve Tacitus'ta¹²³ ülke anlamında "*Homonadeis*" ve "*Homonadenses*" şeklinde, Plinius'ta¹²⁴ ise topluluk anlamında "*Homonadeis*" şeklinde geçen kavmin adı modern kaynaklarda ise *Homana/Homanades*¹²⁵, "*Homonad*"¹²⁶, "*Homonadeis*"¹²⁷, *Homona/Homonada/Homonadien*¹²⁸ ve "*Homonadeis*"¹²⁹ gibi değişik şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda ise, Strabon'daki ilk kullanımına bağlı olarak ülke ve halk anlamında "*Homonad*" şeklinde kullanmayı tercih ettik.

Homonadların Torosların kuzeyindeki birçok boydan meydana gelen bir kavim olması, onların isimlerinin; uyum, ahenk, anlaşma, uzlaşmak, aynı düşüncede olmak, aynı yasalara tabi olmak ve aynı düşüncede olmak gibi anlamlara gelen eski Yunanca "*homonoio*" (dat.), "*homonoia*", "*homonomos*" (adj.) ve "*homonoos-ous, oos-ous, oon-oun*" (adj.) kelimelelerinden¹³⁰ köklenmiş olabileğini de akla getirmektedir.

Antik kaynakların ifadelerine göre, Dağlık Kilikia kavimlerinden en meşhuru oldukları anlaşılan Homonadların tarih içinde kimi zaman Pisidia ve Lykaonia, kimi zaman da Galatia sınırları içerisinde yer aldığını görmekteyiz. Homonadlara ait bazı kentlerin bir bölge sınırları içinde bazılarının ise başka bir bölge içinde değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Yerleştikleri coğrafya ve savaşçı karakterleri ile ön plana çıkan Homonadlar, 19. yüzyılın başlarından itibaren bilhassa batılı araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Öncelikle Homonadların kimler oldukları, Roma ile yaptıkları savaş, savaşın tarihi ve önemi, yaşadıkları kesin coğrafya,

¹²¹ Zgusta 1984: §933 Omana; Hellenkemper-Hild 2004: 904-905.

¹²² Strabon, XII, 569-570.

¹²³ Tacitus, III.48.

¹²⁴ Plinius, V.94.

¹²⁵ Smith 1856: 1090.

¹²⁶ Özsait 1985: 90.

¹²⁷ Hall 1971: 156.

¹²⁸ Texier 2002: 121, 290, 295, 478.

¹²⁹ Levick 1967: 203vd.; Özsait 1985: 90.

¹³⁰ Bkz. Çelgin 2011: 469.

merkezi kaleleri Omana'nın yeri ve diğer 44 kaleleri ve bütün bunlara bağlı olarak da Via Sebaste yol şebekesi ile ilgili bilinmezlikler halen devam etmektedir. Bu sorunlara şimdilik ışık tutmak amacıyla kaleme alınan çalışmamız, ilerleyen yıllarda soruların her birine kesin delillerle cevap verebileceğimizi umduğumuz daha geniş kapsamlı çalışmaların ilk adımını niteliği taşımaktadır.

Homonadlar kimlerdi? H.A. Ormerod'un da söz ettiği gibi¹³¹ Torosların güneyinde ve kuzeyinde etnolojik olarak çok da farklı olmayan birçok boy ile birlikte yaşadıkları anlaşılan Homonadlar, Strabon'da¹³² en genel manada Kilikialılar olarak söz edilir. Strabon konu ile ilgili doğrudan bilgi vermez ancak Eski Isaura'da krali ikametgâhını kuran Amyntas Homonad Ülkesi'ni aldığı anda onun Kilikialılar tarafından öldürüldüğünü bildirmektedir. Strabon'un bu ifadesini yorumlayan R. Shafer haklı olarak Kilikialıların Homonadlar Ülkesi'nde ne yaptıklarını sorgulamaktadır. Ayrıca Pisidialıları ve Kilikialıları ortadan kaldırmak için Kremna'yı alan Amyntas R. Shafer'e göre¹³³, Kilikialıları ortadan kaldırmayı düşünüyorsa neden Homonadlar Ülkesi'ni işgal etti?

Eserinin bir paragrafında¹³⁴ Amyntas'ı Kilikyalıların öldürdüğünü, başka bir paragrafında¹³⁵ ise kral Homonadların öldürdüğünü söyleyen Strabon, R. Shafer'e göre bu bilgileri kafası karışık iken yazmış olmalıdır. Ya da Strabon bunu bilmiyordu veya açıklama gereği duymadı¹³⁶.

Homonadları ve onların şeflerini Kilikialılar olarak tanımlayan R. Shafer'in aksine W. Ruge'ye göre Homonadlar Pisidia'da yaşayan dağlı bir kavimdir¹³⁷. N. Lenski, yaşadıkları coğrafyaya rağmen onların Pisidia kökenli olduklarını ileri sürmektedir¹³⁸. C.E.C. Hudson ise Homonadları Pisidialı yağmacılar olarak niteler¹³⁹. Amyntas ve Sulpicius Quirinius ile

¹³¹ Ormerod 1922: 51.

¹³² Strabon, XII, 569.

¹³³ Shafer 1950: 248.

¹³⁴ Strabon XII, 569.3.

¹³⁵ Strabon, XII, 569.5.

¹³⁶ Shafer 1950: 249. Ayrıca bkz. Keyser 1997: 67.

¹³⁷ Ruge 1913: 2265.

¹³⁸ Lenski 1999: 431, dipnot 92.

¹³⁹ Hudson 1956: 103.

yaptıkları savaşlarla tanındılar¹⁴⁰. W. Ruge'ye göre Homonadlar belki de Xanthos'taki stelde "Hëmenedi" olarak söz edilen kavimdi¹⁴¹.

W.M. Ramsay'ın da ifade ettiği gibi¹⁴² J.R.S. Sterret'in Sedasa'da bulunduğu yazıtlar¹⁴³ yorumlandığında Homonadlar demoslara ayrılmış etnik bir kabile idi ve Sedasa da Homonadların demosundan biri idi¹⁴⁴. Küçük küçük şehirlere dağınık olarak yerleşmişlerdir. W.M. Ramsay'a göre Dalisandos¹⁴⁵ gibi bazı köy ve şehirlerin bir kısmı bir vilayette bir kısmı diğer vilayette bulunuyordu¹⁴⁶.

Plinius'a göre Homonadların çok iyi bilinen merkezi kaleleri Omana'dan başka 43 kaleleri daha vardı¹⁴⁷. Omana'ya göre küçük oldukları anlaşılan diğer kaleler önemli bir konumda idi ve ikinci derecedeki bu kalelerin her biri bir kabilenin merkezi idi¹⁴⁸. Homonadlar Strabon'un anlattıklarına bakılırsa onun zamanında bir şef (tiran) tarafından yönetiliyordu. Ancak, A.H.M. Jones¹⁴⁹, B. Levick¹⁵⁰ ve A. Hall¹⁵¹, bağlantıları kabile sistemi temelinde olmayan Homonadların

¹⁴⁰ Strabon, XII. 569, XIV. 668, 679; Tacitus, III.48; Plinius, V.94.

¹⁴¹ Kretschmer 1896: 307; Kalinka-Heberdey 1901: 42, 44a; Ruge 1913: 2265.

¹⁴² Ramsay 1960: 370.

¹⁴³ Sterret 1888: No. 209-216.

¹⁴⁴ Calder 1910: 76.

¹⁴⁵ "Bu kent Lykaonia Birliği'ne (Koinon Lykaonon) dâhildi. Dalisandos'un Fasillar'da olduğunu iddia etmiştim. Bu doğrudur fakat Isauria Dekapolisi'nde de bir Dalisandos bulunmaktadır. Dalisandos ile birlikte bir ihtimal Kolybrassos gibi başka yerler Homonad'ların köylerinden büyüyüp meydana gelmişlerdir. Bizans listeleri Homonad'larla Dalisandos'u birbirini takip eden iki piskopos olarak göstermişlerdir. Fasillar'da bulunan Dalisandos, Homonad'ların bir köyü idi. Burası şehir unvanını almış ve Lykaonia'ya dâhil olmuştur. Fakat aynı zamanda Homonad'ların kenti olduğu da hissedilmektedir" (Ramsay 1960: 370). Ramsay'ın bu görüşüne rağmen Dalisandos kentinin yeri ve bir Homonad kenti olduğu konusu tartışmalıdır. Ayrıca Mut yakınlarındaki Sinabiç kalıntılarının ve Bozkır yakınlarındaki Belören Kasabası'nın Dalisandos kenti olabileceği de iddia edilmiştir. Bölgede belki de aynı adla iki ayrı kent bulunmaktaydı. Tartışmalar için bkz. Ruge 1901: 2023-2024; Ramsay 1902-1903: 270; French 1984: 85vd.

¹⁴⁶ Ramsay 1960: 370.

¹⁴⁷ Plinius, V.94.

¹⁴⁸ Hall 1971: 156.

¹⁴⁹ Jones 1971: 137.

¹⁵⁰ Levick 1967: 17.

¹⁵¹ Hall 1971: 156.

reisini, İskoç yüksek dağlarında görüldüğü üzere klanlardan oluşan bir kabile reisi gibi düşünmektedirler.

Amyntas ile yaptıkları savaşta başarılı olsalar da daha sonraları Sulpicius Quirinius'un güçlü orduları karşısında direnç gösteremeyen¹⁵² Homonadlardan sağ kalarak teslim olan 4000 savaşçı yakın kentlere yerleştirilmişlerdir. Zamanla Toroslar'ın diğer otokton kavimleri arasında kaybolan Homonadlara ilişkin günümüzde bazı küçük ipuçlarına rastlamaktayız.

Örneğin, Roma İmparatorluk döneminin başlarında Oro(a)ndeis¹⁵³ sınırına yakın bir yerde olması gereken bugünkü Beyşehir İlçesi Esence Kasabası (*Ulu Homa*) ile Yukarı Esence (*Küçük Homa*) yerleşmelerinin halk tarafından bugün kullanılan adları ilgi çekicidir. Yine, Seydişehir-Akseki (Marula/Marla/Marulye¹⁵⁴) yolunda, Cevizli (Res. 27) (Kağras=Cagrea) yol kavşağının bulunduğu düzlük alan halk arasında "*Zomana*" olarak bilinmektedir. Aynı adla Akseki'de bir köy (Emiraşıklar=*Zomana*) mevcuttur. Manavgat İlçesi'ne 18 km uzaklıkta yer alan Oymapınar Barajına da adını veren Oymapınar Kasabası'nın yakın zamana kadar resmiyette geçen ve halen yaşlı kuşak tarafından kullanılan adının da "*Homa*" olması dikkat çekicidir. Phrygia Bölgesi'ndeki Apameia ile Eumeneia arasında¹⁵⁵, Denizli ili Çivril İlçesi Gümüşsu Beldesi'nde¹⁵⁶ ve Samsun İli Terme İlçesi Cevizli Köyü'nde de "*Homa*" olarak adlandırılan bir yerleşme vardır. Ancak buraların Homonadlarla bir bağlantısı saptanamamıştır.

¹⁵² Plinius, V.94; Tacitus, III.48; Ramsay 1917: 229vd.; Groag 1931: 822; Taylor 1933: 120vd.; Levick 1967: 200vd.; Mutaflan 1988: 223.

¹⁵³ Plinius, V. 147; Ptolemaios, V. 4. 10; Pisidia ve Isauria arasında, bugünkü Beyşehir Yunuslar (Pappa-Tiberiopolis) çevresi olması gereken yöre için bkz. Sterret 1888: No. 92; Magie 1950: 290, 1173; Levick 1967: 22; Sevin 2007: 158. G. Hirschfeld'in (Hirschfeld 1875: 145), Oro(a)ndeis adının Arvana (Çatmakaya) Köyü ile yaşatıldığı yönündeki iddiası imkânsızdır. Bkz. Ruge 1939: 1130-1132. Oro(a)ndeis halkı Isaurialılar ve Homonadlarla birlikte M.S. 1. yüzyıl ortalarına kadar bölgede Roma'ya karşı isyanlarına devam etmişlerdir. Bkz. Arslan 2007: 443. W.J. Hamilton'un Arvana'yı ziyaret etme sebeplerinden biri de Arvan ve Oroanda isimleri arasında kurduğu benzerliktir. Bkz. Hamilton 1842: 341.

¹⁵⁴ Hellenkemper-Hild 2004: 715.

¹⁵⁵ Ramsay 1912: 169.

¹⁵⁶ Bkz. Kılıç 2009: 17-38; Şimşek 2010: 1-16.

Antik Kaynaklarda Homonadlar

Bazı eksiklikler ve tutarsızlıklar içerse de Homonadların tarih sahnesine çıktığı önemli olayları nakleden Strabon'un Geographika adlı eseri, Homonadlara ilişkin ilk ve en kapsamlı bilgilere sahip olduğumuz antik kaynakların başında gelmektedir.

M.Ö. 64/63-M.S. 19 yılları arasında yaşayan ve Augustus dönemi siyasi olaylarının bütününe tanıklık eden Strabon'un 17 kitaplık bu evrensel yapıtının XII. ve XIV. kitaplarında verilen bilgilere göre Derbe ile Eski (Vetus) ve Yeni (Nova) Isaura'ya sahip olan Galatia kralı Amyntas bölgedeki hâkimiyetini güçlendirmek için Homonadlar Ülkesi'ni işgal eder. Kremna'ya kadar Toroslardaki birçok kenti ele geçiren ve hatta Homonadların şefini öldüren Amyntas, şefin karısının bir hilesi sonucu yakalanır ve öldürülür¹⁵⁷. Amyntas'ın öldürülmesinden sonra Roma bölgeye Sulpicius Quirinius komutasında bir ordu gönderir. Sulpicius Quirinius Homonadları bir süre kuşatma altında tutar. Aç kalarak teslim olanlardan 4000 kişiyi çevredeki kentlere yerleştiren Sulpicius Quirinius Homonad kentlerini de bir bir tahrip etmiştir.

Homonadların tarih sahnesine çıkmasını sağlayan bu iki olayı nakleden Strabon, Homonadları ve onların yaşadığı bölgeyi şöyle tarif eder: *"Isaurike'nin yanında Derbe bulunur ve burası Kappadokia'ya en yakın ülkedir. Derbe tiran Antipatros Derbetes'in krali ikametgâhı idi. Bu tiran Laranda'ya da sahipti. Fakat benim zamanımda Derbe ve her iki Isaura da Amyntas'ın elinde bulunuyordu. Amyntas Isaura'yı Romalılardan aldığı halde Derbetes'e saldırıya geçerek onu öldürmüştür. Amyntas Eski Isaura'yı tahrip ettikten sonra, aynı yerde kendisi için krali bir ikametgâh yaptı, fakat orada inşa ettirdiği surun tamamlanmasını göremedi, çünkü Homonadların ülkesini istila ederken Kilikalılar tarafından pusuya düşürülerek yakalandı ve öldürüldü.*

.....

Şimdi Kremna, Romalı kolonistler tarafından iskân edilmiştir ve Sagalassos, Amyntas'ın bütün krallığının tabii olduğu Romalı valiye aittir. Burası Apameia'dan bir günlük uzaklıkta, kaleden yaklaşık otuz stadia

¹⁵⁷ Strabon, XII. 569; Dessau 1930: 611; Magie 1950: 453.

aşağıdadır. Buraya Selgessos da denir; bu kent Alexandros tarafından zapt edilmişti. Kremna'yı ele geçirmiş olan ve zapt edilemez olarak zannedilen Homonad ülkesine de giren ve kendisini daha birçok yerlerin hâkimi olarak kabul ettiren ve hatta tiranı dahi öldüren Amyntas, tiranın karısının bir hilesi sonucu yakalandı ve bu insanlar tarafından öldürüldü. Fakat Cyrinius bu insanları aç bırakarak mahvetti ve bunlardan dörtbin kişiyi yakalayarak, onları civardaki kentlere dağıttı ve böylece ülkeyi hayatlarının baharında olan kendi insanlarından yoksun bıraktı. Çok yüksek ve çoğu yerde geçmesi imkânsız olan Taurosların tepelerinin ortasında, birkaç vadiye bölünmüş çukur ve verimli bir düzlük vardır. Fakat insanlar bu düzlüğü sürdükleri halde dağların yamaçlarında ve mağaralarda yaşarlar. Çoğunlukla silahlanmışlardır ve ülkenin etrafındaki dağlar duvar görevi gördüğünden bunlar başkalarının ülkesine saldırmayı adet edinmişlerdir¹⁵⁸. Bunlara bitişik olarak Pisidialılar ve bunların en önemlileri olan Selgeliler bulunur. Bu insanların çoğunluğu Taurosların tepesinde oturur fakat bazıları da Pamphylia kentleri olan Side ve Aspendos'un üst taraflarında, zeytin ağaçları ile dolu tepelerde otururlar ve bunun üstündeki bölge (şimdi dağlardayız) Selgelilere, Homonadlara sınır komşusu olan Katennelere aittir¹⁵⁹.

Homonadların yayıldıkları bölge ve komşu kentlere ilişkin ilk ve en kapsamlı bilgileri Strabon'un yukarıdaki pasajından öğrenmekteyiz. Eserinin bir diğer bölümünde ise Strabon Kilikia'nın Trakheia ve Pedias olarak ikiye ayrıldığını, Torosların eteğinde uzanan Isauria bölgesi ile Homonad yöresinden Pisidia'ya kadar uzanan kuzey tarafların fakir bir geçim sağladığını, ülkenin "Trakheiotis", halkının ise "Trakheiotlar" olarak adlandırıldığından söz eder¹⁶⁰.

Strabon'un verdiği bilgilere göre Homonadlar Pisidialılara ve Selgelilere komşudur. Halkının çoğunluğu Toros Dağları'nın tepelerinde oturmakta fakat Pamphylia kentleri olan Side ve Aspendos'un üst taraflarındaki sahalarda da Homonad kavminden oturanlar bulunmaktadır. Az sayıdaki Homonad'ın yerleştiği bu yöreler Selgelilere ve Katennelere aittir. Katenneler ise Homonadlara sınır komşusudur.

¹⁵⁸ Strabon, XII. 569.

¹⁵⁹ Strabon, XII. 570.

¹⁶⁰ Strabon, XIV. 668.

Strabon'a göre Amyntas Homonadlar üzerine saldırıya geçmeden önce Lykaonia-Kappadokia sınırındaki Derbe kentini tiran Antipatros'tan almıştır. Eski Isaura'yı (Isaura Vetus) da Romalılardan aldıktan sonra kenti tahrip etmiştir. Kendisi için Eski Isaura'da (Isaura Vetus) bir ikametgâh yapmak isteyen Amyntas kentte inşa ettirdiği surun tamamlanmasını göremeden ölmüştür. Çünkü Amyntas, Homonad Ülkesi'ni istila ederken Kilikyalılar tarafından pusuya düşürülerek yakalandı ve öldürüldü¹⁶¹.

Aynı bölümün sonlarına doğru ise Strabon Homonad Ülkesi'ne giren Amyntas'ın tiranı öldürdüğünü fakat tiranın karısının bir hilesi sonucu yakalanıp bu insanlar tarafından öldürüldüğünü yazmaktadır. “*Bu insanlar*” derken de Homonadları kastettiği açıktır.

Öncelikle Amyntas'ın Homonadlar Ülkesi'ni istila ederken neden Kilikialılar tarafından öldürüldüğü, ya da Homonadların Kilikialılar mı olduğu konusu net değildir. Homonadlar Kilikialılar'ın bir boyu değilse bu savaş sırasında Kilikialıların Homonadlar Ülkesi'nde ne işi vardı? Yoksa bu savaş sırasında Kilikialılar Homonadlarla işbirliği mi yaptı? Strabon bu ayrımı net olarak belirtmemiştir. Bunun yanı sıra Amyntas'ın Eski Isaura'da (Isaura Vetus) krali ikametgâh yaptığından söz eden Strabon, kralın inşa ettirdiği surun tamamlanmasını göremediğini belirtmektedir. Burada sözü edilen kent Eski Isaura (Isaura Vetus) olduğu için bizim açımızdan Strabon, Isaura Vetus (Eski Isaura)/Isaura Nova (Yeni Isaura) konusunda da karışıklıklara sebep olmaktadır.

H.A. Ormerod'un da belirttiği gibi¹⁶² Torosların güneyinde ve kuzeyinde yaşayan topluluklar arasında etnolojik bakımdan önemli bir fark olmamalıydı. Homonadlar ise etnolojik yönden çok da farklılık göstermeyen Toroslarda yaşayan kavimlerden biri olmalıydı. Bu yüzden Strabon bunları Kilikialılar olarak genellemiş olabilir.

R. Shafer'e göre Strabon bu bilgileri kafası karışık iken yazdı ya da Toroslardaki kabileler üzerinde yeterli bilgisi yoktu veya bu konuyu açıklama gereği duymadı¹⁶³. W.M. Ramsay'a göre ise Strabon bölgeyi hiç

¹⁶¹ Strabon, XII. 569.

¹⁶² Ormerod 1922: 51.

¹⁶³ Shafer 1950: 249.

görmeden farklı kaynaklar kullanarak yorumlar yaptı ve memurların ona verdiği bilgileri kullanmıştır¹⁶⁴.

Plinius'un *Naturalis Historia* adlı eseri ise Homonadlara ilişkin önemli bir ipucu sunan antik kaynaktır. M.S. 23/24-79 yılları arasında yaşayan Plinius'un ansiklopedik bilgiler içeren 37 kitaplık eserinin 5. kitabında genetik, "*Omanadum*" şeklinde¹⁶⁵ geçen Homonadların sert vadiler arasında gizlice yatan 44 kalelerine ek olarak (H) Omana şeklinde ifade edilen çok iyi korunaklı merkezi bir kalelerinin (oppidum) daha olduğu anlaşılmaktadır¹⁶⁶.

Plinius'un, "*herkes Isauria halkını göz ardı ederek Pamphylia'yı Kilikia'ya bağlar. Isauria'nın iç kesimlerdeki kasabaları Isaura, Clibanus ve Lalasis'tir. Buna ilaveten Isauria Pamphylia Bölgesi'nden Anemurium denizine iner. Benzer şekilde aynı konuları yazan herkes Isauria ile sınırlanan Homanad kabilesini bilmez. Onların kasabası (H) Omana iç kesimlerde dir. Homanadların diğer 44 kalesi sarp vadiler arasında gizlenmiştir*"¹⁶⁷ şeklindeki bu kısa anlatımlarına göre Homonadların başkent olarak kullanılan (H) Omana adında korunaklı bir kale yerleşmeleri vardı¹⁶⁸. Şeflerin oturduğu bu kale dışında daha küçük ve daha az tahkimli 44 kale yerleşimi vardı. Doğu yönde (Res. 2) ise komşuları Isaurialıların kale kentleri yer alıyordu. Ancak Plinius, Homonadların söz konusu kalelerinin yer aldığı coğrafya hakkında detaylı bilgi vermez.

Plinius'un Homonadlara ilişkin verdiği bilgiler Strabon'un verdiği bilgilere fazla bir katkı sağlamaz ancak Strabon'da geçen "*Tauros lar'ın çok yüksek ve çoğu yerde geçmesi imkânsız olan tepelerinin*" birinde merkezi kale (H)Omana'nın yer almış olabileceğini akla getirmektedir. Böylelikle Homonadların yaşadığı coğrafyada büyük ve korunaklı bir kale yerleşmesinin etrafında kümelenmiş 44 kale yerleşmesi daha aramamız gerekecektir.

Strabon ve Plinius daha çok Homonadların yaşadığı bölgeler ve Homonad kale yerleşmeleri hakkında ipuçları sunarken, antik

¹⁶⁴ Ramsay 1917: 249.

¹⁶⁵ Plinius, V.94; Ramsay 1917: 264, dipnot 1, 266.

¹⁶⁶ Plinius, V.94; Magie 1950: 1303, dipnot 2.

¹⁶⁷ Plinius, V.94.

¹⁶⁸ Texier 2002: 290.

yazarlardan Tacitus ve Suetonius'un eserlerinde ise Homonad-Roma savaşının meşhur komutanı Sulpicius Quirinius'un mesleki kariyeri hakkında bilgiler yer almaktadır¹⁶⁹. Homonadların yaşadığı coğrafya ve Homonad kalelerinden ziyade verilen bu bilgiler Sulpicius Quirinius'un kariyerine ışık tutmaktadır.

“Yaklaşık aynı zamanda, Roma Senatosu'nun, Sulpicius Quirinius'un ölümünün bir devlet töreniyle anılmasına izin vermesini istedi. Lanuvium kasabasında doğan bu Quirinius'un, eski bir patricii ailesi olan Sulpicius'larla hiç bağlantısı yoktu. Yorulmak bilmez bir asker olarak, üstlendiği görevleri azimle tamamladığı için, tanrılaştırılmış Augustus'un emri altında consul'lük makamı; ardından, Homonad'ların Kilikya'daki bazı kalelerini zapt ettiği için zafer onurları elde etmişti. Ayrıca, Armenia provincia'sında Gaius Caesar'a danışman atandı. Benzer şekilde Tiberius'a, o Rodos'da iken, hukuk danışmanlığı yaptı.

Şimdi İmparator, bunların hepsini Senato'ya bildiriyor ve Quirinius'un kendisine iyi hizmetlerini övüyor. Bir yandan da, Gaius Caesar'ı aksi ve kavgacı davranışa yönlendirmekten sorumlu tuttuğu Marcus Lollius'u suçluyor.

Fakat hatırladığım kadarıyla, Lepida için üstlendiği tehlikeler, hasisliği ve son yıllardaki tehlikeli gücü nedeniyle, insanlar genellikle Quirinius'u hiç hoş hatırlamazdı” şeklinde Tacitus'un naklettiği bilgilere göre Sulpicius Quirinius, Lanuvium şehrendir. Eski Patricia ailesi olan Sulpicius'lara mensup değildi. Bir patrice ailesine mensup olan Claudia Appi ve Aemilia Lepida¹⁷⁰ ile olan evliliklerinden çocuğu olmamış ve bu evlilikler ona mutluluk getirmediğinden boşanmıştır. İkinci eşinden boşandıktan sonra senatoda çeşitli görevler almıştır. Quirinius, Augustus'un emrinde şevkle hizmet yapan çok iyi bir savaşçı idi. Homonadların kalelerini aldıktan sonra Kilikia içerisindeki topraklarda daha birçok zaferler elde etmiştir. Tiberius'un Rodos'ta kaldığı dönemde onun korumacığını yapmıştır¹⁷¹.

¹⁶⁹ Tacitus, III. 22, III. 48; Suetonius, Tiberius, XLIX. Bunların dışında Quirinius'un Suriye'de bir nüfus sayımı yaptığına dair antik kaynaklar da vardır. Bkz. Levick 1967: 207-208.

¹⁷⁰ Geniş bilgi için bkz. Shotter 1966: 312-317.

¹⁷¹ Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Atkinson 1958: 314-319.

M.S. 21 yılında Tibur'da öldüğü sanılmaktadır¹⁷². Başarıyla yerine getirdiği vazifeleri sebebiyle senato, öldüğünde onun devlet mezarlığıyla onurlandırılmasını sağlamıştır¹⁷³.

Strabon'un yaşadığı ve eserini verdiği tarihlere (M.Ö. 64/63-M.S. 19) bakıldığında yazarın Homonadlarla ilgili anlattığı olayların hepsine tanıklık ettiği anlaşılmaktadır. Strabondan sonraki antik yazarlardan Plinius'un ise Homonadların bir merkezi kale ile 44 tahkimli kalelerinden söz ettiği görülmektedir. Yazarın özellikle Amyntas'ın Homonadlara saldırısından hiç söz etmemesi, yaşadığı ve eserini verdiği tarihler (M.S. 23/24-79) itibariyle sadece Homonadların Galatia yenilgisinden sonra Roma tehdidi karşısında yaptıkları tahkimli kalelerinden haberdar olduğunu, bilhassa Homonadlar konusunda kendisinden önce eser veren Strabon'a yeterince başvurmadığı anlaşılmaktadır.

Daha sonraki yazarlardan Tacitus ve Suetonius da kendilerinden önceki yazarlara yeterince başvurmadıklarından sadece Homonad-Roma savaşının Romalı komutanı Sulpicius Quirinius'un mesleki kariyerinden söz etmekle yetinmişlerdir.

Yeni Ahid'de, "O günlerde Sezar Augustus tüm Roma dünyasında bir nüfus sayımının yapılması için ferman çıkardı. Bu ilk sayım Kirinyus'un (Quirinius'un) Suriye Valiliği zamanında yapıldı. Herkes yazılmak için kendi kentine gitti¹⁷⁴" şeklinde geçen bir ifade Homonad-Roma savaşının Romalı komutanı Quirinius'un mesleki kariyeri açısından ipuçları sunmaktadır. Ancak, buna dayanarak varılmaya çalışılan sonuçlar, Quirinius'un hangi tarihler arasında Syria Valiliği görevinde bulunduğu ve Homonadlarla yaptığı savaşın Syria'daki valiliği döneminde mi olduğu konusunda uzun tartışmalara sebep olmuştur¹⁷⁵.

Konsil Listelerinde ve daha geç dönemlere ait belgelerde Homonadların isimlerini yer yer görmekteyiz. Bu belgelere göre Homonadlar ilk olarak 325 yılındaki Nikaea Konsil Listesi'nde "Cumanadensis" ve "Homonadeis" şeklinde geçmektedir¹⁷⁶.

¹⁷² Bkz. Syme 1937: 291.

¹⁷³ Syme 1958: 27; Kuhoff 1994: 1130.

¹⁷⁴ Yeni Ahid, Luka 2: 1-3.

¹⁷⁵ Bkz. Ramsay 1915: 285-288.

¹⁷⁶ Mansi 1759: VI.1138f., cf. II.696; Ramsay 1917: 281.

Bu tarihten itibaren Homonadlar 381 yılındaki Konstantinople Konsili'nde¹⁷⁷, 451 yılındaki Khalkedon Konsili'nde¹⁷⁸, 536 yılındaki Konstantinople Konsili'nde¹⁷⁹, 692 yılındaki Kanones Trullani'de¹⁸⁰, son olarak da 10. yüzyıldaki Nova Taktika'da, Lykaonia ve Pamphylia'da gösterilmiştir¹⁸¹.

Dâhil oldukları bölge olarak Hierokles'te Lykaonia'da, Notitiae Episcopatum VII ve IX'da yine Lykaonia'da, VIII, I, III, XIII ve X'da Lykaonia ve Pamphylia'da gösterilen¹⁸² Homonadlar genel olarak Bizans Dönemi kayıtlarında “*Oumana*” ve “*Cumanada*” gibi değişik adlarla karşımıza çıkmaktadır.

Bizans Dönemi'nde, kilise listeleri Homonadlarla Dalisandos'u birbirini takip eden iki piskoposluk olarak gösterirken¹⁸³ Homonadların komşusu olarak da Vasada¹⁸⁴ ve Amblada'yı¹⁸⁵ birlikte görmekteyiz. Hierokles'in verdiği listede ise Amblada'ya komşu olarak Misthia¹⁸⁶ ve Vasada gösterilmiştir¹⁸⁷.

¹⁷⁷ III.570, Lycaonia'da.

¹⁷⁸ VI. 949f.

¹⁷⁹ VIII. 1049f, Pamphylia'da.

¹⁸⁰ XI.1003f., Lycaonia ve Pamphylia'da.

¹⁸¹ Ramsay 1960: 469; Levick 1967: 204.

¹⁸² Levick 1967: 204; Hall 1971: 156. Ayrıca bkz. Darrouzès 1981: 506.

¹⁸³ Ramsay 1917: 281.

¹⁸⁴ Bostandere'ye lokalize edilen yerleşme için bkz. Ramsay 1902-1903: 266; Ruge 1916: 430; Swoboda-Keil-Knoll 1935: 22; Hall 1968: 58.

¹⁸⁵ Strabon Amblada'yı, Phygia ve Karia sınırlarındaki Tabai ve Sinda kentleriyle birlikte anar ve tıbbi perhizlerde kullanılan ve Amblada şarabı olarak anılan şarabın bu kentten ihraç edildiğini söyler. Strabon, Artemidoros'a atıf yaparak Selge, Sagalassos, Pednelissos, Adada, Tymbrida, Kremna, Pityassos, Anabura, Sinda, Aarassos, Tarbassos ve Termessos kentleriyle birlikte Amblada'nın da Pisidia kentlerinden olduğunu bildirir (Strabon, XII, 570). Kentle ilgili olarak bkz. Hirschfeld 1894: 1804. Kent, Seydişehir Kızılca Köyü yakınlarına Asar Tepe'ye lokalize edilmiştir (Hirschfeld 1894: 1804; Ramsay 1960: 368-370; Ramsay 1902-1903: 265-266); Magie 1950: 290, 1173; Hall 1968: 61; Brandt 1992: 53; Sevin 2007: 158.

¹⁸⁶ Beyşehir Gölü'nün güneydoğu ucundaki yerleşimle ilgili olarak bkz. Ramsay 1902-1903: 266; Belke-Restle 1984: 205.

¹⁸⁷ Ramsay 1960: 368.

Tibur'da bulunan ve "Lapis Tiburtinus" olarak adlandırılan bir yazıtta¹⁸⁸ kral Amyntas'ı öldüren Homonadlarla savaşıyan bir kişiden söz edilmektedir. "Kral Amyntas'ı öldürmüş olan Homonad kabilesiyle savaştı. Homonad kabilesini, İmparator Caesar Augustus'un ve Roma halkının gücüne bu şekilde boyun eğdirdi. Roma senatosu, başarılı işlerine karşılık, ölümsüz tanrılara iki teşekkür sunusuna ve kendisine zafer takıları verilmesine karar verdi. Proconsul olarak Asya provincia'sını aldı. Sonra, tanrılaştırılmış Augustus'un legatus pro praetore'si olarak Suriye ve Fenike'yi aldı" şeklinde Türkçeye çevrilen yazıtta onurlandırılan kişinin Quirinius olup olmadığı konusu halen tartışmalıdır¹⁸⁹.

Son olarak, Lapis Venetus olarak bilinen ve "Quirinius'un buyruğuyla, 117 bin yurttaşın yaşadığı Apameia şehir devletinde nüfus sayımı yaptım. Aynı şekilde, Quirinius tarafından Iterea'luların üzerine askeri sefere gönderildim. Onların Libanus dağında yer alan kalesini ele geçirdim" şeklinde bir ifadenin geçtiği yazıt ile Pisidia Antiocheia'da ele geçen bir heykel kaidesindeki "Bu heykel, Marcus Servilius'un, bütün Decurion'ların halka ilan edilen bu ilk kararıyla, Duumvir Publius Sulpicius Quirinius'un praefectus fabrum'u, pontifex'i, rahibi, praefectus'u Sergia kabilesinden Fronton Caesianus Iulius için ve Gaius'un oğlu Gaius Caristianus için dikilmiştir" şeklinde Türkçeye çevrilen yazıt Homonad-Roma savaşının Romalı komutanı Quirinius'un adının geçmesi bakımından kayda değerdir¹⁹⁰.

188 CIL XIV, 3613=ILS 918; Detaylı bilgi ve yorumlar için bkz. Torr 1893: 310; Ramsay 1915: 281; Roos 1941: 306-318; Levick 1967: 208; Sherk 1980: 968. Tibur (Tivoli), "Tiburtinus Taşı" olarak isimlendirilen taşıyla meşhurdur. Tibur yakınındaki Anio boyunca çokça yer alan ve modern travertenler olarak isimlendirilen taşın adı Tibur kentinden kaynaklanmaktadır. Bkz. Ammianus Marcellinus, XVI.10.14.

189 Bkz. Roos 1941: 306-318; Levick 1967: 208-209.

190 Bkz. Cheesman 1913: 253-258; Ramsay 1915: 285-288; Hudson 1956: 104.

Strabon (M.Ö. 64/63-M.S. 19)	Homonadlar, Torosların yüksek tepelerinde yaşamaktadırlar. Dağlar arasındaki verimli düzlükleri ekerler. Selge ve Katennalılarla sınır komşusudur. Homonadlardan bazıları Side ve Aspendos'un üst taraflarındaki tepelerde otururlar.
Y. Plinius (M.S. 23/24-79)	Isaurialılarla sınır komşusu olan Homanadların iç kesimlerde iyi korunan merkezi kaleleri Omana'ya ek olarak 44 kaleleri daha vardı.
Tacitus (M.S. 55-117)	Homonad-Roma savaşının Romalı komutanı Sulpicius Quirinius'un mesleki kariyeri hakkında bilgi verilmektedir.
Suetonius (M.S. 70-160)	
Nikaea Konsil Listesi (M.S. 325)	Cumanadensis ve Homonadeis şeklinde geçmektedir.
Konstantinople Konsil Listesi (M.S. 381)	Lykaonia'da gösterilmektedir.
Khalkedon Konsil Listesi (M.S. 451)	Pamphylia içinde gösterilmiştir.
Konstantinople Konsil Listesi (M.S. 536)	Pamphylia'da gösterilir.
Canones Trullani (M.S. 692)	Lykaonia ve Pamphylia içinde gösterilir.
Hierokles, Notitiae Episcopatum VII ve IX	Lykaonia'da gösterilir.
Hierokles, Notitiae Episcopatum VIII, I, III, XIII ve X	Lykaonia ve Pamphylia'da gösterilir.
Nova Taktika (M.S. 10. yüzyıl)	Lykaonia ve Pamphylia içinde gösterilir.
Lapis Tiburtinus (M.S. 1.yy. başı)	Olasılıkla Sulpicius Quirinius'un Homonadlarla yaptığı savaş ve sonrasında aldığı görev ve unvanlardan söz ediliyor.
Lapis Venetus	Quirinius'un emriyle çeşitli görevlerde bulunan bir kişinin yaptığı işleri anlatır.
Pisidia Antiocheia heykel kaidesi yazıtı	Duumvir olarak görev yapan Publius Sulpicius Quirinius'un memurlarından biri için bir heykel dikildiği anlatılıyor.

Tablo I Antik kaynakların Homonadlarla ilgili verdiği bilgiler

Modern Kaynaklarda Homonadlar

Augustus öncesi dönemlerde Roma'nın Akdeniz ve Anadolu politikası açısından büyük bir tehlike oluşturan Isaurialılar gibi, Augustus döneminde de Isaurialıların batı komşusu Homonadlar, gerek Roma desteğiyle güney-batı Anadolu'da egemenlik kurmaya çalışan Galatia Krallığı ve gerekse Augustus Roması için büyük bir tehlike oluşturmaktaydı. Bu yüzden Homonadlar, genel olarak 19. yüzyılın başlarından itibaren bilhassa batılı araştırmacıların çalışmalarında büyük oranda yer almışlardır. Ancak, 20. yüzyılın başlarında yoğunlaşan, yüzyılın ikinci yarısında ise neredeyse unutilan bu kavimle ilgili yapılan çalışmaların tamamına yakını müstakil çalışmalar şeklinde olmadığı gibi, kavimle ilgili ele alınan konular daha çok onların yaşadığı coğrafya ile ilgili masa başında yapılan yorumlar ve Homonad-Roma savaşının tarihi, önemi ve savaşın Romalı komutanı Sulpicius Quirinius'un mesleki kariyeri ile sınırlı kalmıştır.

18. yüzyıldan itibaren Anadolu'yu gezen kimi seyyahların eserlerinde¹⁹¹ yer yer Homonad adına rastlansa da kavmin adının da geçtiği çok tanınan ilk modern kaynakların başında J.M. Kinneir tarafından 1818 yılında yayımlanan yazarın Anadolu seyahatlerini içeren çalışmasıdır¹⁹². Kinneir, belki de döneminin şartları gereği, antik yazarlara değinmeden ve her hangi bir açıklamada bulunmadan M. D'Anville'nin etkisinde kalarak Ermenek Kalesi'ni bir Homonad kalesi olarak yazar. J.M. Kinneir'den sonraki Anadolu seyyahları eserlerinde, M. D'Anville ile başlayan ve J.M. Kinneir'le süregelen bu hatalı tespiti irdelemeden Ermenek Kalesi'nin Homonad kalesi olduğuna inanmış görünmektedirler.

Bir jeolog olarak Anadolu'da geziler yapan W.J. Hamilton'un çalışmasının bir yerinde seyyah Suğla Gölü (Trogitis)¹⁹³ kıyısındaki Arvana'dan (bugünkü Çatmakaya Köyü, Res. 4) söz etmektedir. W.J. Hamilton, Arvan ve Oroanda arasındaki benzerlikten dolayı ziyaret etmek istediği köyde

¹⁹¹ D'Anville 1791: 344, 347; Müller 1831: 147; Rennell 1831: 82; Arrowsmith 1832: 186; Marmocchi 1837: 265; Arrowsmith-Grenfell 1839: 433; Butler 1843: 154; Hazlitt 1851: 178.

¹⁹² Kinneir 1818: 209.

¹⁹³ Hamilton, Strabon'da geçen Trogitis Gölü'nün Suğla ya da Seydişehir Gölü olduğuna çoktan inandığını yazar (Hamilton 1842: 349). Beyşehir Gölü'nün güney doğusunda yer alan Suğla Gölü kalkerli bir arazide yer almaktadır. Bu yapısından dolayı da zaman zaman tıkanan düdenler, gölün su seviyesinin yıllara göre değişmesine sebep olmaktadır. Bkz. Özsaıt 1980: 44-45.

Arvana'luların kendisine, köy yakınlarındaki bir zirvede önemli kalıntılarının olduğunu söylediklerini anlatır¹⁹⁴. Burası, ilerde genişçe söz edeceğimiz merkezi kale Omana'nın yer aldığı Tınaztepe kalıntılar sahası olmalıdır¹⁹⁵.

J.R.S. Sterrt'in 1888 yılında yayımlanan yazıt ağırlıklı kitabında yer alan¹⁹⁶ ve "*Sedasalılar'ın halk meclisi, tüm Sedasa halkı ile birlikte, Vianor'un oğlu Valerius'u onurlandırmaya karar vermiştir. Çünkü Valerius, hem halkı için yaptığı bütün iyiliklerle hem de halkını gözetmesiyle başımızın sütünde taşıdığımız bir insandır. Şimdi de oğlu Ingenes'i evlendirirken hem bizi onurlandırıyor hem de bizimle aynı soydan olanları çeşitli şekilde cömert hediyelere boğuyor. Bu nedenle onun yanında-yız ve onun bize olan iyi niyeti ve nazarımızdaki itibarı nedeniyle, yazıtlara uygun olarak hep beraber düğün törenine seviniyoruz*" şeklinde Türkçe'ye çevrilen¹⁹⁷ yazıt Homonadlarla ilgili önemli bir ipucu sunmaktadır. Araştırmacının Suğla Gölü'nün (Trogitis) kuzey-doğu yönünde yer alan bugünkü Ortakaraviran Kasabası Namza (Namusa) Yaylası'nda¹⁹⁸

¹⁹⁴ Hamilton 1842: 341-342. Tınaz Tepe kalıntılar sahası olması gereken yer 1852 yılında A. Schönborn tarafından görülmüştür. J.R.S. Sterret 1870'li yılların sonlarında Arvana Köyü'nü ziyaret ettiğinde köylülerin Schönborn'un Tınaz Tepe'ye çıktığını ve buradaki kalıntıları ziyaret ettiği hâlâ hatırladıklarını yazar (Sterret 1888: 134).

¹⁹⁵ K. Belke ve M. Restle, 1984 yılında birlikte yayınladıkları ansiklopedik bilgiler içeren çalışmalarında Arvana Köyü ve Tınaztepedeki kalıntılar hakkında sağdaki bilgileri verirler ancak araştırmacıların Arvana Köyü'nü ve Tınaztepe'yi gezdiklerine dair kesin bir bilgiye sahip değiliz. "*Arvana bugünkü Çatmakaya Köyü, sarp kayalık bir yer. Bugün tamamen kurumuş olan Suğla Gölü'nün kıyısındadır. Konya'ya 81 km'dir. 1869 m rakımlı Kızıldağ, daha yüksek olan Tınaztepe'nin önündedir. Tınaz Dağı, Esereyrek olarak adlandırılan dağın en üst kısmıdır. Bu dağ Arvana'nın 3km batı-kuzeybatısındadır. Burada bir kalenin harabeleri vardır. Etrafı çift sıralı duvarlarla örülüdür. Alttaki çevrili duvar düzensiz taşlardanır. Taşlar dört köşelidir. Buranın üst kısmı tamamen düzensiz taşla örülü duvardır. Dağın eteklerinde bu yapılara ait yıkıntılar var*" (Belke-Restle 1984: 134).

¹⁹⁶ Sterret 1888: No. 240

¹⁹⁷ Yazıtı Türkçeye çeviren ve tarihleyen Klasik Filolog-Epigraf Dr. Murat Aydaş'a teşekkür ederiz. Yazıt geç Roma İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

¹⁹⁸ Yayla, Kırsaktepe, Elmalidere, Toprak Kepir, Kepir Sivri, Karabucaktepe, Alacadağ, Karasuyutepe, Akkuyu, Kale Tepe, Çatalgölcük ve Kartaltepe arasındaki düzlükte kurulmuştur. Düzlüğün kuzeydoğusunda Taşlıca olarak isimlendirilen sahada niteliği belirlenemeyen mimari yapılara ait izler görülmektedir. Kale Tepe, Toprak Kepir ve Kepir Sivri'de niteliği tam olarak anlaşılamayan yapılara ait kalıntılar olduğu öğrenilmiştir. 70 civarında evin yer aldığı yaylaya 2001 yılında Ortakaravirandan elektrik getirilmiştir. Bu bilgileri veren Ortakaravirandan Bahattin Uyar (54) ve Adem Işık'a (48) teşekkür ederiz. Bugün "*Namza*" olarak bilinen yaylayı (Res. 22-23) ziyaretimizde herhangi bir antik malzemeye rastlanmamıştır.

(Res. 22-23) tespit ettiği söz konusu yazıt, bu yörede oldukları düşünülen Sedasalılar'ın olasılıkla Homonadlar'dan “*bizimle aynı soydan olanlar*” diye söz etmesi Suğla Gölü çevresinde başta Sedasalılar olmak üzere Gorgoromeis ve Oro(a)ndeis gibi toplulukların Homonadların boyları olduklarına işaret etmektedir.

1890 yılında W.M. Ramsay tarafından kaleme alınan ve Anadolu'nun tarihi coğrafyasını ele alan çalışmada araştırmacı Homonadların Suğla Gölü çevresinde yaşadıkları konusunda görüşlerini belirtmekte ve zamanına kadar bu konuda yapılan araştırmalara göre Homonadlara ait bir sikkenin de henüz bilinmediğinden söz etmektedir¹⁹⁹. W.M. Ramsay daha sonraki çalışmalarında²⁰⁰ bilhassa Homonadların yaşadığı coğrafya konusundaki görüşlerine sürekli yeni eklemeler yapmaktadır.

20. yüzyılın başlarında W.M. Ramsay'ın, Homonadlar'ın yaşadığı bölge ile ilgili görüşleri bilim dünyasında tartışılırken J. Jüthner ve arkadaşlarının bu konudaki görüşleri²⁰¹ tartışmaları daha da alevlendirmiştir. Kısa aralıklarla H. Kiepert²⁰², W.M. Calder²⁰³ ve W. Ruge²⁰⁴ gibi araştırmacılar da bu konuda birbirlerini destekleyen görüşler içeren çalışmalar yapmışlardır. Bu dönem içerisinde, Homonadlar'ın yaşadığı coğrafya konusunda iki ayrı görüşün varlığı söz konusudur.

Kısa aralıklarla W.M. Ramsay²⁰⁵ ve W.M. Calder'in²⁰⁶ Suğla Gölü ile ilgili olarak yaptıkları çalışmalarda konumuzla ilgili detaylı bilgi verilmez ancak söz konusu çalışmalar bölge coğrafyası açısından kayda değerdir.

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşları sebebiyle Homonadları kısmen de olsa içine alan çalışmalar bir süre kesintiye uğramıştır. Aradan geçen uzun zaman sonra J. Jüthner'in daha önceki ekibinde yer alan arkadaşlarından H. Swoboda ve ekibinin daha çok Isaurialıları konu alan

¹⁹⁹ Ramsay 1890: 335.

²⁰⁰ Ramsay 1902-1903: 268-269; Ramsay 1917: 247vd.

²⁰¹ Jüthner-Knoll-Patsch-Swoboda 1902-3: 33.

²⁰² Kiepert 1909: 10.

²⁰³ Calder 1910: 76.

²⁰⁴ Ruge 1913: 2265.

²⁰⁵ Ramsay 1928: 369vd.; Ramsay 1930: 98vd.

²⁰⁶ Calder 1930: 88vd.

çalışmalarıyla birlikte²⁰⁷ konu ile ilgili tartışmalar artık sadece Suğla Gölü (Troglitis) merkezli olmuştur.

Aynı dönemde T.R.S. Broughton'un 1933 yılında Homonad savaşı ile ilgili yaptığı çalışmada²⁰⁸ ise Homonadların yaşadığı coğrafya ile onların, Amyntas ve Sulpicius Quirinius ile yaptıkları savaş ana hatlarıyla ele alınmıştır. Sonraki yıllarda A.H.M. Jones²⁰⁹, D. Magie²¹⁰ ve R. Shafer'in²¹¹ çalışmalarında yine daha çok Homonadların yaşadıkları bölge konusu ele alınmıştır. 1967 yılında B. Levick'in kaleme aldığı bir çalışmada²¹² ise Homonadlara genişçe yer verilmiştir.

Suğla Gölü çevresinde arkeolojik ve epigrafik çalışmalar yapan A.S. Hall, 1971 yılında yayımlanan bir çalışmasında²¹³, Homonadlar ve komşu boylara ilişkin önemli tespitlerde bulunmuştur. Aynı dönem içerisinde G.E. Bean ve T.B. Mitford ikilisinin Orta ve Batı Toroslar'da yaptıkları epigrafik çalışmalarda²¹⁴ ise araştırmacıların kendilerinden önceki çalışmalara dayanarak Homonadlarla ilgili yer yer görüş bildirdikleri anlaşılmıştır. J.A. Cramer 1972 yılında kaleme aldığı bir çalışmasında M. D'Anville'nin²¹⁵ Ermenek Kalesi'ni Homonad kalesi olarak yazdığını aktarır²¹⁶. J.G.C. Anderson²¹⁷ ve M. Özsait²¹⁸, bilhassa Homonadların yaşadığı bölge konusundaki görüşleriyle konumuza ışık tutmaktadırlar.

Anadolu'daki yer ve kişi adları ile ilgili çalışmalarıyla tanınan L. Zgusta, ansiklopedik bilgiler içeren yer adlarıyla ilgili çalışmasında²¹⁹

²⁰⁷ Swoboda-Keil-Knoll 1935: 47.

²⁰⁸ Broughton 1933: 133.

²⁰⁹ Jones 1937: 136.

²¹⁰ Magie 1950: 453.

²¹¹ Shafer 1950: 247vd.

²¹² Levick 1967: 203vd.

²¹³ Hall 1971: 156vd.

²¹⁴ Bean-Mitford 1970: 17-116.

²¹⁵ D'Anville 1791: 347.

²¹⁶ Cramer 1972: 333.

²¹⁷ Anderson 1976: 270vd.

²¹⁸ Özsait 1985: 92.

²¹⁹ Zgusta 1984: §933 Omana.

Homonadların Suğla Gölü (Troglitis) çevresinde yaşadığından söz etmekte ve merkezi kale (H) Omana'nın yeri ile ilgili kısa bilgiler vermektedir.

M. Arslan²²⁰ ve M.A. Kaya²²¹ tarafından yapılan çalışmalarda ise Homonadların bilhassa Galatia kralı Amyntas ile yaptıkları savaştan söz edildiğini görmekteyiz. Bu çalışmaların dışında, H. Dessau²²², G.L. Cheesman²²³, H.A. Ormerod²²⁴, L.R. Taylor²²⁵, R. Syme²²⁶, T.B. Mitford²²⁷, C. Mutafian²²⁸, W.D. Burgess²²⁹ ve N. Lenski²³⁰ gibi araştırmacıların bazı çalışmalarında Homonadlarla ilgili bilinenlerin tekrarlandığı ya da satır aralarında Homonadların da geçtiğini görmekteyiz.

Bunların yanında F. Hild – H. Hellenkemper²³¹ ve K. Belke – M. Restle'nin²³² birlikte yayımladıkları çalışmalarında Suğla Gölü (Troglitis) çevresindeki kimi yerleşimlerin adları geçmekte, R. Heberdey – A. Wilhelm ikilisinin Anadolu haritasında²³³ göl çevresindeki önemli yerleşimler gösterilmekte ve B.H. McLean'ın Konya Arkeoloji Müzesi'ndeki Grekçe ve Latince yazıtları konu alan çalışmasında²³⁴ ise Homonad'ların yaşadığı bölgelerden gelen yazıtlı eserlere de yer verildiği görülmektedir.

J. Mellaart'ın Beyşehir ve Seydişehir çevresinde yaptığı prehistorik çalışmalarda²³⁵, bugün Yukarı Esence (Küçük Homa) ve Esence (Ulu Homa) olarak bilinen modern yerleşimlerin çevresinde tespit ettiği

²²⁰ Arslan 2000: 180vd.

²²¹ Kaya 2005: 151.

²²² Dessau 1921: 253.

²²³ Cheesman 1913: 256.

²²⁴ Ormerod 1922: 37

²²⁵ Taylor 1933: 120-133.

²²⁶ Syme 1934: 126; Syme 1986: 159.

²²⁷ Mitford 1980: 1233.

²²⁸ Mutafian 1988: 221-222.

²²⁹ Burgess 1990: 109-121.

²³⁰ Lenski 1999: 415, 419, 432, 442.

²³¹ Hild-Hellenkemper 1990: 450, (Tosuntaşı).

²³² Belke-Restle 1984: 237.

²³³ Heberdey-Wilhelm 1896: Harita.

²³⁴ McLean 2002: 63-64.

²³⁵ Mellaart 1954: 180-186.

prehistorik malzemeler, J. Bordaz'ın Suğla Gölü (Troglitis) kıyısındaki Seramiksiz Neolitik Dönem yerleşmesi olan Süberde'de (Res. 24) yaptığı kazılar²³⁶, ayrıca tescilli yapılmış olan Susuz (Aldana) Köyü Kunduz Adası Örenyeri, Taşağıl Köyü Mezarlıkardı Höyüğü, Ortakaraviran Höyüğü ile Gölyüzü (Süberde) Köyü (Res. 24) Taşağıl Mevkii ve Taşağıl Köyü'nde henüz tam bir araştırması yapılmamış olan kalıntılar sahası Homonadlar'ın kültürel kökeni açısından son derece önem arz etmektedir.

G. Ercenk tarafından Pamphylia Bölgesi'ndeki yol ağının konu alan bir çalışma²³⁷, özellikle Homonad-Galatia ve Homonad-Roma savaşları açısından önemlidir. Galatia kralı Amyntas'ın Side'de darbettiği sikkeler ise S. Atlan tarafından yapılan bir çalışmada²³⁸ topluca değerlendirilmiştir.

Sadece arkeolojik ve epigrafik çalışmalar değil, bilhassa Suğla Gölü (Troglitis) çevresinde R.S. Solecki²³⁹ ve W.R. Farrand²⁴⁰ tarafından yapılan jeolojik çalışmalar Homonad coğrafyasının fiziksel karakterine de ışık tutan önemli tespitler içermektedir. Bilhassa R.S. Solecki'nin göl çevresindeki irili ufaklı birçok mağarada tespit ettiği prehistorik yaşama dair bulgular²⁴¹ bölge prehistoryası açısından çok önemlidir.

Homonadlar hakkında bilgiler içeren zamanımıza kadar yapılan söz konusu çalışmaların büyük çoğunluğu Homonadları doğrudan ilgilendiren çalışmalar olmaktan ziyade Anadolu arkeolojisi ve tarihi coğrafyasına yönelik çalışmalar içerisinde kısaca yer verilen bilgiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğrudan Homonadları konu alan üç çalışma ise 20. yüzyılın ilk yarısı içerisinde kaleme alınan makaleler şeklindedir. Bunlardan W.M. Calder'in çalışması Suğla Gölü (Troglitis) çevresindeki bir yazıtta konu edilen Homonadlarla ilgili bir kültür²⁴². W.M. Ramsay'ın 1917 yılında yazdığı bir makalesi Galatia Eyaleti ve Homonad savaşını konu edinir²⁴³. Son olarak, T.R.S. Broughton'un 1933

²³⁶ Bordaz 1973: 282-288. Ayrıca bkz. Özsait 1980: 77-78.

²³⁷ Ercenk 1992: 361-370.

²³⁸ Atlan 1975: 575-606.

²³⁹ Solecki 1964: 129-148.

²⁴⁰ Farrand 1965: 149-153.

²⁴¹ Bkz. Solecki 1964: 129vd.

²⁴² Calder 1910: 76-81.

²⁴³ Ramsay 1917: 229-283.

yılında yayımlanan bir makalesi ise doğrudan Homonadlar'ın savaşları ile ilgili bir çalışmadır²⁴⁴.

Somut kanıtlar için uzun yıllar alacak geniş kapsamlı bir yüzey araştırmasını gerektirse de, bu çalışmamız Homonadların etraflıca inceleneceği araştırmaların ilk adımı olarak konu ile ilgili sorunlar üzerindeki sis perdelerinin kısmen de olsa aralanmasına yardımcı olacaktır.

Homonadların Yaşadığı Coğrafyaya İlişkin Tartışmalar

Homonadlarla ilgili halen çözülemeyen sorunların başında, kavmin yaşadığı bölgenin lokalizasyonunun tam olarak yapılamamış olması gelmektedir. Yukarıda sözü edilen araştırmacıların çalışmalarında konu birçok yönüyle irdelenmiş fakat Suğla Gölü (Trogitis) merkezli yapılan lokalizasyonların neredeyse hiçbirisi sağlam kanıtlarla desteklenememiştir. Zamanımıza kadar yapılan çalışmalarda, bizim için önemli bir ipucu sunan Plinius'ta geçen Homonadlarla ilgili 44 kale ve Suğla Gölü (Trogitis) merkezli antik yol güzergâhları gibi konular esas alınmadan yapılan lokalizasyon denemelerinin dayanaksız kaldığı ve çok daha geniş bir alana işaret ettiği görülmüştür.

Çalışmamızın bu bölümünde Homonadların yaşadığı bölge ile ilgili olarak bugüne kadar yapılan yorumlara göz attıktan sonra, kısa bir süreliğine Suğla Gölü çevresinde yaptığımız araştırma gezileri sırasında konu ile ilgili olarak bizde oluşan kanaatlere yer vereceğiz.

Modern kaynaklarda Homonadlar ilk defa 18. yüzyıl sonlarında M. D'Anville²⁴⁵, 19. yüzyıl başlarında ise J.M. Kinneir²⁴⁶ tarafından kaleme alınan çalışmalarda geçmektedir. Araştırmacılar, Anadolu seyahatlerini içeren çalışmalarının Ermenekle ilgili bölümlerinde Ermenek Kalesi'nin Homonad kalesi olduğuna işaret etmişlerdir. Kaleler yönünden zengin olsa da Strabon'un tariflerine, M. D'Anville ve J.M. Kinneir'den sonraki birçok araştırmacının yoğunlaştığı bölgeye ve Suğla Gölü çevresi ile Ermenek arasındaki coğrafi farklılığa bakıldığında, Karamanoğulları dönemi yapısı olduğu bilinen Ermenek Kalesi'nin (Firan Kalesi) bir

²⁴⁴ Broughton 1933: 133-144.

²⁴⁵ D'Anville 1791: 344, 347.

²⁴⁶ Kinneir 1818: 209.

Homonad kalesi olması mümkün görünmemektedir. Daha sonraki araştırmacıların M. D'Anville ve J.M. Kinneir'in bu tespitini görmezden gelmiş olmaları, bu konuya hiç değinmemeleri Homonadların Ermenek yönünde aranmaması²⁴⁷ gerektiğini göstermiştir.

J.M. Kinneir'den sonra Anadoluyu gezen batılı araştırmacıların çalışmalarında uzunca bir süre Homonadların geçmediği anlaşılmaktadır. Her ne kadar W.J. Hamilton²⁴⁸ gibi araştırmacılar yerlilerin ağzından Suğla Gölü kıyısındaki Arvana (Çatmakaya) Köyü çevresindeki yüksek tepelerde (Res. 4) önemli kalıntıların olduğundan söz etse de konu J.R.S. Sterret'in bir tespiti dışında²⁴⁹, W.M. Ramsay'ın 1890 yılında yayımlanan Anadolu'nun tarihi coğrafyası ile ilgili kapsamlı bir çalışmaya kadar hiç ele alınmamıştır.

W.M. Ramsay²⁵⁰, Homonadların yaşadığı coğrafya ile ilgili ilk ve detaylı yorumlar yapan araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacının uzunca bir süre benimsediği ve zaman zaman eklemeler yaptığı ilk yorumlara göre Homonadlar Suğla Gölü'nün (Trogitis) kuzey ve doğu sahillerinde (Res. 2) yaşamaktaydı. J. Mellaart²⁵¹, R.S. Solecki²⁵² ve J. Bordaz'ın²⁵³ Suğla Gölü çevresinde tespit ettikleri prehistorik yerleşmelerle J. Mellart'ın kuzey yönde Fasıllar (Mistheia) yakınlarında yer alan Yukarı Esence (Küçük Homa) ve Esence (Ulu Homa) yerleşmelerinde bulunduğu perdeli, kırmızı astarlı ve kaba seramik örnekleri bu yöndeki en erken yerleşmelerin kalkolitik ve seramiksiz neolitik dönemlere kadar uzandığını göstermektedir.

Gölün kuzey yönünde halen eski adı yaşatılan Küçük Homa (Yukarı Esence) Köyü ile Ulu Homa (Esence) Kasabası'nın tesadüf olmıyan bu isimleri dikkate alındığında bu iki yerleşmenin bulunduğu saha, henüz bir Galat tehlikesi oluşmadan önce Homonad boylarının yaşadığı

²⁴⁷ C. Mutafian, (Mutafian 1988: 222) kesin bir dille Homonadların şimdiki Ermenek'te (Germanikopolis) olamayacağını ifade eder.

²⁴⁸ Hamilton 1842: 341-342.

²⁴⁹ Sterret 1888: No. 240.

²⁵⁰ Ramsay 1890: 335.

²⁵¹ Mellaart 1963: 209.

²⁵² Solecki 1964: 129vd.

²⁵³ Bordaz 1973: 282vd.

kome'lerden biri olabilir. Ya da burası, Homonadlar'ın Roma ile yaptıkları savaştan sonra Sulpicius Quirinius tarafından esir edilip çevre köylere yerleştirilen Homonadlara mensup savaşçıların iskân yeri idi.

W.M. Ramsay'a göre Dalisandos başlangıçta Homonadların bir köyü idi. Pappa (Tiberiopolis/Yunuslar)²⁵⁴ ve Mithia (Fasıllar) kentleriyle Oro(a)ndeis Bölgesi ise Homonadlar için kuzeydeki sınırı teşkil ediyordu²⁵⁵. Strabon'un anlatımlarına göre Homonadlar, Kotenna ve Selge'den itibaren Lykaonia'ya kadar yayılmışlardır. Bu durumda Gorgorome'ye (Ortakaraviran) ek olarak Lyrbe (Pamphylia Seleukeia'sı=Şıhlar) ve Karallia (Beyşehir) da Homonadlar'ın kentlerinden olmalıdır. Parlais²⁵⁶ Kolonisi'nin de Homonadları zapt altına almak için kurulduğu anlaşılmaktadır²⁵⁷.

W.M. Ramsay'ın Homonadları Suğla Gölü'nün (Trogitis) kuzey ve doğusuna yerleştirmesinde, olasılıkla J.R.S. Sterret'in bugünkü Akkise yakınlarındaki Namusa Yaylası'nda bulunduğu Sedaseis boyuna ait bir kitabe Sedaseislilerin Homonadlardan "*bizimle aynı soydan olanlar*" diye söz eden yazıt etkili olmuştur. Suğla Gölü'nün (Trogitis) doğusu düşüncesini ise W.M. Ramsay, Plinius'a dayandırmış olmalıdır. Çünkü Plinius'a göre Isaurialılar Homonadların doğu komşusu idi ve Homonadlar bu yönde Isaurialılar tarafından sınırlanmaktaydı²⁵⁸.

Çok sonraları W.M. Ramsay bu görüşüne yeni eklemeler yaparak Homonadların Suğla Gölü (Trogitis) merkezli olarak güneyde Kotenna (Res. 25-26) (Gödene/Menteşbey), batıda Selge (Zerk/Altinkaya) ve doğuda Isauria'ya kadar uzanan çok geniş bir alana yayıldıklarını düşünür. Gölün doğusundaki (Res. 2) tepelerin Sedasa Demosu'na ait olduğunu ifade eden araştırmacı, W.M. Calder'e atıf yaparak aynı tepelerin güney tarafındaki Balıklava Köyü'nün de Homonad toprakları içinde yer aldığını ifade eder²⁵⁹. W.M. Ramsay'ın, batı yöndeki Selge ile güneydeki

²⁵⁴ Beyşehir-Yunuslar'a lokalize edilen yerleşme, Via Sebaste'nin Antiokheia-Ikonium kolu üzerinde yer almaktadır. Bkz. Magie 1950: 500.

²⁵⁵ Ramsay 1890: 335-398; Ramsay 1902-1903: 254; Keyser 1997: 68.

²⁵⁶ Levick 1970: 990-1005.

²⁵⁷ Ramsay 1960: 370; Ramsay 1902-1903: 261.

²⁵⁸ Plinius, V.94.

²⁵⁹ Ramsay 1917: 247vd., 251.

Kotenna'nın Homonadlara sınır komşusu olduğunu ileri sürmesi Strabon'un ifadeleriyle aynıdır. Strabon'un, Homonadların "yüksek dağlar arasındaki geçilmez zirvelerde" yaşadıkları bilgisine atıfta bulunan W.M. Ramsay'a göre bu geçilmez dağlar ve verimli topraklar Trogitis (Suğla) Gölü civarında yer almaktadır²⁶⁰. Fakat araştırmacının, J.R.S. Sterret tarafından lokalizasyonu yapılan Astra kentinin Homonadlara ait olduğunu düşünmesi²⁶¹ kanaatimizce isabetsizdir bir tahmindir.

Kilise listeleri ve Hierokles'in verdiği listeye dayanarak W.M. Ramsay, Vasada ve Amblada kentlerinin Homonadlara komşu olduğunu belirtmektedir. Böylelikle W.M. Ramsay'ın "Suğla Gölü'nün kuzeyi" ısrarının kilise kayıtlarına dayandığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar B.D. Shaw Amblada'yı Homonadların toprakları olarak görse de²⁶² bize göre Amblada ve Vasada kentleri bu yönde Homonadları sınırlıyor olmalıydı.

W.M. Ramsay, Homonadların Suğla Gölü çevresinde sıkışıp kaldıklarını, onların Lykaonia'ya kadar yayıldıklarını, Parlais ve Lystra kolonilerinin de Isaurialılar ve Homonadları kontrol altında tutmaya yönelik kurduklarını düşünür. Gorgorome (Ortakaraviran), Karallia (Beyşehir) ve Lyrbe (Pamphylia Seleukeia'sı=Şıhlar)'nin de Homonad kentleri olduğunu²⁶³ varsayan W.M. Ramsay, onların dağınık gruplar halinde yaşadıkları fikrini de destekler görünmektedir.

W.M. Ramsay'ın aksine J. Jüthner ve arkadaşları, Strabon'da geçen ifadelere göre Homonadlar'ın Karalis (Beyşehir) Gölü'nün özellikle güney, güney-batı köşelerinde, Pisidia Bölgesi'ndeki Kimyos (Gembos/Kembos) Ovası çevresindeki dağlarda yaşadıklarını düşünmüşler fakat uzunca bir süre sonra araştırmacılar, H. Kiepert²⁶⁴ ve W. Ruge²⁶⁵ tarafından da destek gören bu düşüncelerinden vazgeçmişlerdir²⁶⁶.

²⁶⁰ Ramsay 1917: 229.

²⁶¹ Ramsay 1917: 250.

²⁶² Shaw 1990: 233, dipnot 101.

²⁶³ Ramsay 1960: 370.

²⁶⁴ Kiepert 1909: 10.

²⁶⁵ Ruge 1913: 2265.

²⁶⁶ Jüthner-Knoll-Patsch-Swoboda 1902-3: 33.

Homonadların Suğla Gölü (Trogitis) çevresinde yaşadıklarını kabul eden W.M. Calder, Kimyos (Gemboz/Kembos) Ovası'nın Homonadlar için çok uzak olduğunu söyleyerek, J. Jüthner ve arkadaşlarının ileri sürdüğü ve H. Kiepert ile W. Ruge tarafından da destek bulan görüşe karşı çıkar. Strabon'un Homonadlarla ilgili verdiği bilgileri “*kulaktan dolma*” olarak niteleyen W.M. Calder, W.M. Ramsay'ın ilk olarak düşündüğü gibi Homonadların Trogitis'in (Suğla Gölü'nün) kuzey ve doğu sahillerinde (Res. 2) yaşamış olduklarını ileri sürmektedir²⁶⁷.

W.M. Calder'in bu karşı çıkışına rağmen kendisinden bir süre sonra W. Ruge'nin de, J. Jüthner ve arkadaşlarının Homonadların Kimyos (Gemboz/Kembos) Ovası çevresindeki dağlarda yaşadıkları yönündeki düşüncelerini desteklediği görülmektedir²⁶⁸.

Suğla Gölü'nün güney batısında Cagrea/Kagrai²⁶⁹ (Ghyaras/Kağras/Cevizli) antik kentindeki olası küçük bir Zeus tapınağının yazıtlarını da değerlendirdiği çalışmasında H.A. Ormerod burasının Selge toprakları içinde yer aldığını ifade eder²⁷⁰. H.A. Ormerod'tan uzunca bir süre sonra G.E. Bean ve T.B. Mitford tarafından yapılan bir çalışmada da²⁷¹ buradaki yazıtların aynı duruma ışık tuttuğu sonucuna varılmıştır. Bu tespite dayanarak H.A. Ormerod Homonadların Pisidia ile Trogitis (Suğla) Gölü Vadisi arasında olduğunu düşünmüştür. Bu durumda Homonadların batı sınırını Cagrea yerleşmesi belirlemektedir. H.A. Ormerod, W.M. Ramsay'a atıfta bulunarak Homonadların en genel manada Toroslar'ın kuzey yönünde, Trogitis (Suğla) Gölü'nün üç yanında konumlandıklarını, Isaurialılar, Selgeliler ve Kotennalılara komşu olduklarını ve bölgede Roma yayılcılığını engellediklerini ileri sürmektedir. Strabon'da iki ayrı bölümde bir yerde “*Kilikialılar*”, bir başka yerde ise “*Homonadlar*” olarak geçen ifadenin de çok önemli olmadığını düşünen H.A. Ormerod'a göre “*Kilikialılar*” kelimesi Toroslar'ın güney sırtlarındaki ve kuzeyindeki kabileleri de içine alan etnik bir kavramdır²⁷².

²⁶⁷ Calder 1910: 76.

²⁶⁸ Ruge 1913: 2265.

²⁶⁹ Hellenkemper-Hild 2004: 580.

²⁷⁰ Ormerod 1922: 55.

²⁷¹ Bean-Mitford 1970: 24.

²⁷² Ormerod 1922: 44vd.

G.L. Cheesman, Pisidia Antiocheia'da Homonad-Roma savaşı dönemine tarihlenen yazıtlar, özellikle yapılan askeri yol sistemi ve Toroslar'ın kuzeyinde kurulan Antiocheia merkezli askeri koloniler sebebiyle, Homonadlara Roma saldırılarının bu yönden olduğunu belirtirken Homonadların Suğla Gölü olmasa da Torosların kuzey yönlerinde yaşadıklarını kabul etme eğilimindedir²⁷³.

T.R.S. Broughton, daha çok Homonadların dış sınırları üzerinde yoğunlaşırken, onların Trogitis'in (Suğla Gölü) batısına ve Selge'nin kuzeyine doğru, J. Jüthner ve arkadaşlarının söz ettiği Kimyos (Gemboz/Kembos) Ovası'na kadar yayıldıklarını ileri sürmektedir²⁷⁴. T.R.S. Broughton'a göre Homonadlar doğuda Isauria kentleri, güneybatıda Selge, Etenna²⁷⁵ ve Kotenna kentleri, kuzey batıda ise Amblada ile sınırlanmıştır. Araştırmacıya göre Ghyaras (Cagrea/Kağras/Cevizli, Res. 27), Selge toprakları idi ve Selge toprakları Haydar Dağı'na (2214 m.) kadar, Kotenna ise Haydar Dağı'nın güneyine kadar uzanıyordu. Homonadlar ise bu durumda Toroslar'ın kuzey sırtlarında bir yerde olmalıydı²⁷⁶.

Araştırmacı ayrıca, Karalis (Beyşehir) ve Trogitis (Suğla) göllerinin güneyine denk düşen Kimyos (Gemboz) Ovası'nı Homonadlar'ın yaşadığı bölge olarak düşünen J. Jüthner ve arkadaşlarının bu fikirlerinin çok da yadırganmaması gerektiğini söyler. T.R.S. Broughton'a göre bu teklif imkânsız gibi görünse de merkezi kaleli, 44 kalesi olan ve 4000 savaşçının esir alınabildiği zorlu bir coğrafyada yaşayan bir kabile olarak Homonadlar önemli bir sahayı işgal etmiş olmalıdırlar. Onlar, Kembos Ovası dışarıda kalmayacak şekilde, Trogitis (Suğla) Gölü'nün batısına ve Selge'nin kuzeyine kadar uzanmış olmalıdırlar²⁷⁷.

J. Jüthner ve arkadaşlarının ileri sürdüğü, H. Kiepert, W. Ruge ve kısmen de T.R.S. Broughton tarafından kabul gören Kimyos (Gemboz/Kembos) Ovası çevresindeki dağlar düşüncesi, 1935 yılında J. Jüthner'in artık yer

²⁷³ Cheesman 1913: 252.

²⁷⁴ Broughton 1933: 133.

²⁷⁵ Bkz. Ruge 1909b: 706-707; Brandt 1992: 54; Johannes 1992: 61-142.

²⁷⁶ Broughton 1933: 136.

²⁷⁷ Broughton 1933: 137.

almadığı diğer ekip üyelerinin bu düşünceden vazgeçmesiyle birlikte²⁷⁸ Homonadların yaşadığı coğrafyaya ilişkin tartışmalar da Suğla Gölü (Trogitis) merkezli olarak devam etmiştir. A.H.M. Jones Homonadların Trogitis (Suğla Gölü) çevresinde yaşadıklarını kabul etmekle birlikte bu düşüncesi ile ilgili detaylı bir açıklama yapmamaktadır²⁷⁹.

Anadolu'yu da etkisi altına alan savaşlar (I. ve II. Dünya Savaşları) sebebiyle uzun aralıklarla bölünen bu çalışmalardan sonra 1950 yılında D. Magie ve R. Shafer tarafından yayımlanan iki ayrı çalışmada Homonadların yaşadığı bölge ile ilgili olarak iki farklı görüşün ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Strabon'un eserinin XII, 569 ve XIV, 668-669 pasajlarında geçen ifadeye dayanarak D. Magie, Homonadların yaşadığı bölgenin, Pisidia'dan Haydar Dağı ile, Kilikia'dan ise Toros ana zinciri ile ayrıldığını, bu sahanın da Trogitis'in (Suğla Gölü'nün) güney kesimine denk düştüğünü ifade etmektedir. Araştırmacı, tarif ettiği bu bölgede J.R.S. Sterret'in²⁸⁰ Kabuklu Bel Dağı'nın güneyinde bir yeraltı kaynağında kaybolan ve geniş bir vadiyi sulayan bir dere bulduğunu nakleder²⁸¹ (Res. 11). Ayrıca D. Magie, J. Jüthner ve arkadaşlarının Sarot Yaylası'nda (Res. 17) gördükleri geniş bir vadinin Strabon'da geçen vadiler olabileceği düşüncesindedir. D. Magie'ye göre Sarot Yaylası'ndan geçerek Susam Beli'nden (Res. 29) Akdeniz kıyılarına inen ve Publius Servilius Vatia (Isauricus)'nın da kullandığı en kısa yolun çevresinde oturan, Pisidia'nın doğusundaki kolonilere ve Via Sebaste'ye uzak bir coğrafyada konumlanan Homonadlar belki de Amyntas'ın Side limanı ile bağlantısını sağlamada tehlike oluşturduğu için Amyntas'ın Homonad seferi kaçınılmaz olmuştur²⁸².

Buraya kadar ileri sürülen görüşlerden farklı olarak R. Shafer Homonadları Eurymedon²⁸³ (Köprüçay) Vadisi'nde Selge ile Kotenna arasına

²⁷⁸ Swoboda-Keil-Knoll 1935: 47.

²⁷⁹ Jones 1937: 136.

²⁸⁰ Sterret 1888: 136.

²⁸¹ Suğla Gölü'nün sularının kaybolmaması için zaman zaman önü kapatılan bu düdene günümüzde halen bir miktar su akmaktadır (Res. 11).

²⁸² Magie 1950: 453, 1303, dipnot 2, 1322, dipnot 35.

²⁸³ Ruge 1909: 1334. Köprüçay (Eurymedon), Pisidia Bölgesi'nin kuzeyden güneye doğru uzanan ikinci büyük nehridir. Aspendos üzerinden geçerek Dipsiz Mevki'nde Akdeniz'e dökülür. Bkz. Özsaıt 1980: 49-50.

yerleştirerek, onların Pisidia kenti olan Kremna yakınlarına kadar uzanan bölgede yaşadıklarını düşünmektedir²⁸⁴. R. Shafer, Homonadlarla ilgili olarak Strabon'un tarifine uyan tek bölgenin Selge'nin üstündeki Eurymedon Vadisi olabileceğini iddia etmektedir. R. Shafer'e göre Strabon'daki ilgili bölüm tam anlamı ile ele alındığında Homonadların Kremna'ya yakın komşu olduğu ve Amyntas'ın saldırısı için buraların en uygun sahalara olduğu anlaşılacaktır. Fakat Homonadları Isaurialıların sınır komşusu olarak tanımlayan Plinius dikkate alındığında Kremna yakınları ile Eurymedon Vadisi'nin üst tarafları Homonadların yaşadığı bölge için uygun olmayacaktır.

T.R.S. Broughton, 1954 yılında kaleme aldığı bir başka çalışmasında Side ve Korakesium'un batı yönde yukarı kesimlerinin Homonadların sınırları içerisine girdiğini söyleyerek tartışmalara yeni bir boyut kazandırmış ve sorunun çözümü noktasında karışıklıklara sebep olmuřtur²⁸⁵. Bu iddia sebebiyle Sarot Yaylası (Res. 17) ile Korakesium arasındaki Alara Çayı Vadisi de değerlendirmelerimiz içerisinde yer almıştır.

Homonadları "*Kilikialılar*" olarak tanımlayan B. Levick, antik kaynaklar ve zamanına kadar yapılan çalışmalara göre, D. Magie'nin "*Sarot Yaylası ve Susam Beli çevresi*" olarak ileri sürdüğu görüşlerini, Homonadların yaşadığı bölge konusunda en uygun görüş olarak kabul etmektedir²⁸⁶. Buna ilaveten araştırmacı, Homonadların sınırlarının nereden nereye kadar uzandığı konusunda henüz kesin bilgilerin olmadığını da ileri sürmektedir. Ayrıca B. Levick, Plinius'a dayanarak R. Shafer'in Homonadların yaşadığı bölge olarak ileri sürdüğu "*Eurymedon Vadisi'nin üst tarafları*" fikrine de karşı çıkmaktadır. Araştırmacı "*her zaman hazırlıklı ve aşırı inatçılar*" olarak nitelediği Homonadların Kotenna, Selge ve Isauria ile sınır komşusu olduklarını belirtir. B. Levick'e göre şimdiye kadar ortaya atılan delillerin hepsinin gereklerini tatmin edecek tek bir alan vardır; Suğla Gölü'nün (Troglitis) güney sahilleri. Gölün güneyi Bozkır²⁸⁷ yönüne doğru

²⁸⁴ Shafer 1950: 247vd.

²⁸⁵ Broughton 1954: 120.

²⁸⁶ Levick 1967: 203vd.

²⁸⁷ Bozkır, Konya'ya 116 km. uzaklıkta ve Konya'nın güney-doğusunda yer alan bir ilçedir. İlçe, doğudan Karaman, güneyden Hadim, güney batıdan Akseki, kuzey batıdan Ahırılı, Yalhöyük ve kuzeyden Akören ve Çumra İlçeleri ile komşudur.

düzdür. Güney batıdaki Kotenna tarafları ise dağ sıralıdır. Bu kesimde Homonadlar hem Selgeliler ve hem de Kotennalılarla sınır komşusu olmaydı. Homonadların buradaki konumları Toroslar'ın kuzey sırtlarındaki Isaurialıları andırmaktadır²⁸⁸.

Dağlık Kilikia'nın büyük bir bölümünü içine alan epigrafik çalışmalarında G.E. Bean ve T.B. Mitford ikilisinin Homonadların yaşadıkları bölge ile ilgili kendilerine ait bir görüşleri olmamıştır. Kendilerinden önce bölgenin küçük bir kesiminde epigrafik seyahatlar yapan H.A. Ormerod'a²⁸⁹ dayanarak Homonadların batı sınırı konusunda ipuçları sunarlar. Araştırmacılar bilhassa B. Levick'ten²⁹⁰, Homonadlar'ın Suğla Gölü'nün güney ve kuzey sahilleri ile batı yöndeki dağlık alanlarda yaşadıklarını naklederler ancak B. Levick'in Selge ve Kotenna'nın sınırlarını Haydar Dağı'na kadar getirmesine pek anlam veremezler. G.E. Bean ve T.B. Mitford'a göre Selge ve Kotenna doğal olarak Isauria'nın güneyindedir. Haydar Dağı ise Tosuntaşı kalıntılarının²⁹¹ (Res. 20) güneyindeki dağla sınırlıdır²⁹².

Tartışmaların yoğunlaştığı Suğla Gölü çevresinde önemli epigrafik çalışmalar yapan A.S. Hall²⁹³, elde ettiği epigrafik verilere dayanarak, Homonadların coğrafi yayılımlarının ve karakteristik isimlerinin tespiti konusunda örneklerin karşılaştırma için çok yetersiz olduğunu ifade eder. Araştırmacının Strabon'a dayanarak yaptığı yorumlara göre Homonadlar erken İmparatorluk döneminde Suğla Gölü'nün (Trogitis) güneyindeki dağlarda yaşıyor olmalıydı. Hall'e göre Sedaseis, Gorgoromeis ve Orondeis boylarıyla birlik oluşturan Homonadların 44 kalesinden çoğu küçüktü ama bu kaleler çok önemli bir konumda idi.

İlk defa W.M. Ramsay tarafından ortaya atılan, Homonadların bağımsız oldukları dönemde Suğla Gölü çevresindeki verimli arazileri kontrol ettikleri düşüncesi A.S. Hall tarafından da destek görmüş ve araştırmacı

²⁸⁸ Levick 1967: 206.

²⁸⁹ Ormerod 1922: 44vd.

²⁹⁰ Levick 1967: 204.

²⁹¹ Bkz. Hellenkemper-Hild 2004: 889.

²⁹² Bean-Mitford 1970: 24.

²⁹³ Hall 1971: 166.

gölün kuzey kesimlerini de Homonadların yaşadığı topraklar olarak düşünmüştür. Bu düşüncesini ise iki temele dayandırmaktadır;

Birincisi, Strabon'da her ne kadar Homonadlarla ilgili pasajlarda Trogitis Gölü anılmasa da onun tanımlarında Suğla Gölü'nün güneyindeki yüksek dağlar tarif edilmektedir. Sülek Alanı da (Res. 18) bu kesimde yer almaktadır. İkinci olarak da Sulpicius Quirinius'un seferinden önce Homonadlar tahıl ürünlerinin çoğunu gölün etrafındaki alanlardan sağlıyorlardı. Sulpicius Quirinius bu alanları işgal ederek Homonadları olasılıkla kuzey-güney yönlü olarak ikiye böldü. Sefer başladığı sırada gölün etrafını çeviren tepelere sürülen halk teslim olmadı. Sulpicius Quirinius onların kışın kardan etkilenmeleri ve açlıktan ölmeleri için uzun süre bekledi. Aç kalarak teslim olan 4000 kadar savaşçı bölge dışına ve komşu kentlere yerleştirildi. Savaş sonunda bunların geri dönmelerine izin verilip verilmediği konusu açık değildir²⁹⁴.

Homonadların merkezi kaleleri (H) Omana'nın yeri üzerine de ilk defa görüş bildiren A.S. Hall'e göre Sulpicius Quirinius'un Homonadlara karşı yürüttüğü seferi dikkate alındığında Homonadlar Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyindeki dağların yanı sıra Çarşamba Çayı'nın²⁹⁵ (Res. 13) kuzeyindeki dağlık bölgeleri de kontrol etmekteydiler. Tosuntaşı Yaylası da Homonad sınırları içinde uzanıyor olmalıydı²⁹⁶.

Cambridge Ancient History serisinin onuncu cildinde Homonadlar savaşı ile ilgili J.G.C. Anderson tarafından kaleme alınan makalede Homonadların yaşadığı bölge genel olarak Pisidia'nın Toroslar yönündeki kuzey kesimleri ve Trogitis (Suğla) Gölü'nün verimli fakat bataklık vadileri (Res. 7-9) gösterilmiştir. Araştırmacının merkezi kale (H) Omana'nın yerine ilişkin sunduğu ipuçları ise oldukça isabetlidir²⁹⁷.

²⁹⁴ Hall 1971: 156.

²⁹⁵ Beyşehir Gölü'nün fazla suları Suğla Gölü vasıtasıyla Mavi Boğaz'a ulaşır. Doğuya doğru akan su Bozkır yakınlarında, Bozkır merkezden geçen bir başka su ile birleşerek Apa Barajı'na dökülür. Bozkır yönünden gelen su günümüzde Çarşamba Çayı olarak anılmaktadır. Kimi kaynaklarda ise bu iki kolun birleştiği yerden itibaren Apa Barajı'na doğru akan su Çarşamba Çayı olarak geçmektedir. Bkz. Özseit 1980: 51.

²⁹⁶ Hall 1971: 156vd., 133, dipnot 35.

²⁹⁷ Anderson 1976: 270vd.

M. Özsait, Homonadların yaşadığı bölge konusunda B. Levick gibi D. Magie'nin görüşlerine katılmaktadır. Böylelikle M. Özsait'in de D. Magie ve B. Levick gibi Homonadların Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyinde, Sarot Yaylası (Res. 17) çevresinde ve Susam Beli boyunca yaşayan bir kavim olduğunu düşünen araştırmacılardan olduğu görülmektedir. M. Özsait ayrıca, Homonad Ülkesi'nin sınırlarının mevcut verilere göre kesin olarak saptanamadığını ifade etmektedir²⁹⁸.

R. Syme, tartışmalara girmeden kısaca, Homonadların Toroslar'ın kuzeyinde, Trogitis (Suğla) Gölü civarında, Pisidia ile Lykaonia arasında yaşadıklarını ifade etmektedir²⁹⁹. Isaurialıları konu alan bir çalışmada B.D. Shaw, Toros Dağları'nda batıda Melas Çayı'na³⁰⁰ kadar, kuzey-batıda Trogitis ve Karalis gölleri çevresini Homonadların yaşadığı bölgeler olarak anar. Araştırmacı ayrıca Luvice konuşan bu insanların kendilerini ne tamamıyla Isaurialılar ne de Kilikialılar olarak tanımladıklarını ifade ederken, Isaurialıları da Homonadların doğu komşusu olarak göstermektedir³⁰¹.

Onları Pisidia kökenli insanlar olarak niteleyen ancak Homonadları Karalis (Beşehir) ve Trogitis (Suğla) gölleri arasındaki topraklara yerleştiren N. Lenski³⁰², çalışmasının bir başka yerinde Homonadların Isauria'nın kuzey batısında, Suğla Gölü çevresinde yaşadıklarını ileri sürmektedir³⁰³.

Homonadların yaşadığı bölge konusunda elimizdeki ipuçlarına baktığımızda antik kaynakların bu hususta pek yardımcı olamadıkları görülür. İlk elden kaynağımız olarak Strabon, kavmin yaşadığı bölgeyi "*Toroslar'ın yüksek ve çoğu yerde geçit vermeyen kesimleri*" olarak tanımlar ve "*Selge ile Kotenna'nın Homonadlarla sınır komşusu*" olduklarını nakleder³⁰⁴.

²⁹⁸ Özsait 1985: 92.

²⁹⁹ Syme 1986: 159vd.

³⁰⁰ Kimyos Ovası'nın güneyindeki dağlardan doğan Melas Çayı (Manavgat Çayı), Manavgat Şelalesi'ni meydana getirdikten sonra Akdenize ulaşır. Bkz. Lippold 1932: 438; Özsait 1980: 50; Hellenkemper-Hild 2004: 728-729.

³⁰¹ Shaw 1990: 202.

³⁰² Lenski 1999: 431, dipnot 92.

³⁰³ Lenski 1999: 415.

³⁰⁴ Strabon, XII. 569.

İyi korunan merkezi (H) Omana Kalesi'ne ek olarak Homonadların 44 kalesinin olduğunu bildiren Plinius³⁰⁵ ise bu kalelerin yer aldığı coğrafyayı belirgin olarak tarif etmez. Fakat bu iki antik yazarın verdiği bilgiler bir araya getirildiğinde, konunun açıklığa kavuşması için Suğla Gölü çevresinde, başta kale yapıları olmak üzere esaslı bir yüzey araştırmasının gerekliliği ve önemi ortaya çıkmaktadır.

Strabon ve Plinius dışındaki antik kaynaklar Homonad kentlerinin ve onlara bağlı boyların zaman içinde Pisidia, Pamphylia ve Lykaonia bölgeleri içinde yer alması ve Roma-Homonad savaşının Romalı komutanı Sulpicius Quirinius'un mesleki kariyeri dışında konumuz itibarıyla açıklayıcı bilgiler sunmamaktadırlar.

Konu ile ilgili zamanımıza kadar ortaya atılan modern savlar irdelendiğinde ise Homonadların yaşadığı coğrafya konusunda araştırmacıların birbirlerini destekleyici ya da birbirlerinden farklı olmak üzere iki grup oluşturdukları ve 6 ayrı coğrafi yöre üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Bunlar;

- 1 Ermenek (D'Anville 1791: 344, 347; Kinneir 1818; Müller 1831: 147; Rennell 1831: 82; Arrowsmith 1832: 186; Marmocchi 1837: 265; Arrowsmith-Grenfell 1839: 433; Butler 1843: 154; Hazlitt 1851: 178)
- 2 Suğla Gölü (Trogitis) çevresi, gölün kuzey ve doğusu (Res. 2) (Ramsay 1890: Lykaonia'ya kadar; Calder 1910: Balıklava Köyü çevresi, gölün kuzey ve doğu sahilleri, Sarot Yaylası çevresi ve Susam Beli boyları; Magie 1950: Pisidia'nın doğusundaki kolonilere uzak mesafeler; Levick 1967; Özsait 1980: 61; Özsait 1985; Jones 1937; Bean-Mitford 1970: gölün kuzey ve güney sahilleri ile batı yöndeki dağlık alan, batıda Selge'ye kadar olan kesim; Hall 1971: gölün güney ve kuzeyi, Çarşamba Çayı'nın (Res. 13) kuzeyindeki dağlık bölge, Sülek ve Tosuntaşı yaylaları; Ormerod 1922: gölün üç yanında, Isaurialılar, Selge ve Kotenna ile komşu, Pisidia ile Trogitis (Suğla) vadisi arası, Cagrea (Kağras/Cevizli) batı sınırını teşkil ediyordu; Ramsay 1917: Trogitis (Suğla) Gölü merkezli olmak üzere güneyde Kotenna, batıda Selge, doğuda ise Isaura'ya kadar olan bölge, kuzey sınırı Amblada ve Vasada ile belirleniyor, Astra Homonadlara ait olmalı, Balıklava Köyü çevresi; Shaw 1990; Lenski 1999: Karalis (Beyşehir) ve Trogitis (Suğla)

³⁰⁵ Plinius, V.94.

- gölleri arasındaki topraklar, Isaura'nın kuzey batısı; Broughton 1933: gölün kuzeyi onların toprakları değildi. Doğuda Isauralılar, güneybatıda Selge, Etenna ve Kotenna, kuzeybatıda Amblada ile çevrili)
- 3 Kimyos Ovası civarındaki dağlar (Jüthner vd. 1902-3; Kiepert 1909; Ruge 1913; Broughton 1933; Swoboda vd. 1935: bu düşünceden vazgeçmişlerdir)
 - 4 Eurymedon'un (Köprüçay) üst tarafları, Selge ile Kotenna arası, Kremna'ya kadar olan topraklar (Shafer 1950)
 - 5 Toroslar'ın kuzeyinde (Cheesman 1913; Ormerod 1922; Anderson 1976: Pisidia'nın Toroslar yönündeki kuzey kesimleri ve Trogitis Gölü'nün verimli fakat bataklık vadileri; Syme 1986: Trogitis (Suğla) Gölü civarında, Pisidia ile Lykaonia arası)
 - 6 Side ve Korakesium'un batı yöndeki yukarı kesimleri (Broughton 1954)

Görüldüğü üzere araştırmacıların çoğunluğu Suğla Gölü'nün dört bir yanı üzerinde yoğunlaşmışlardır. Suğla Gölü merkezli bu görüşler ise daha çok gölün güney kesimindeki sahalarıdır. Burada araştırmacılar Suğla Gölü'nün kuzeyi konusunda tereddüt içinde olsalar da bu yöndeki Amblada ve Vasada kentlerinin Homonadlara komşu ve bu yönde sınırı belirleyen kentler oldukları, Sedaseis, Gorgoromeis hatta Oro(a)ndeis-liler'in ise Homonadlara bağlı boylar oldukları konusunda kimi zaman aynı fikirdedirler.

Kimyos (Gemboz) Ovası ve çevresindeki dağlar ile Eurymedon (Köprüçay) Vadisi'nin üst taraflarındaki topraklar olabileceği savı fazla taraftar bulamamıştır. Bu üç görüşü ortaya atanlar Homonadların Isaura, Selge ve Kotenna'ya komşu oldukları konusunda hemfikirdirler.

Bazı araştırmacılar daha esnek davranarak Trogitis (Suğla) Gölü'nü anmadan, hemen hemen Suğla Gölü çevresine denk düşen coğrafi sahayı biraz daha geniş tutarak Homonadları Toroslar'ın kuzey kesimlerine yerleştirme eğilimindedirler.

Yine aynı şekilde, Toroslar'ın İç Anadolu'ya ya da Akdeniz'e bakan tarafları olabileceği konusunda emin olamayan kimi araştırmacıların da Side, Korakesium (Alanya), Eurymedon Çayı (Körüçay), Kotenna (Gödene/Menteşbey) ve Etenna (Sirt) kentlerinin yukarı tarafları olarak tarif ettikleri bölgeye Homonadları yerleştirdikleri görülür. Böylelikle

Toroslar'ın Trogitis (Suğla) Gölü çevresinin de dâhil olduğu her iki yönünü kastettikleri anlaşılmaktadır.

Suğla Gölü merkezli olarak ileri sürülen görüşler daha çok araştırmacı tarafından desteklenmiştir. Ayrıca Strabon'un ve Plinius'un konu ile ilgili verdiği ipuçları da Suğla Gölü çevresine işaret etmektedir.

J.M. Kinneir, J. Jüthner, H. Kiepert, W. Ruge ve R. Shafer'in ortaya attığı görüşler ise çok kısa zamanda geçerliliğini kaybetmiş daha sonraki araştırmacılar bu görüşlere hiç yer vermeden Suğla Gölü'nün hangi tarafları olabileceği konusunda yoğunlaşmışlardır.

İlk defa D. Magie tarafından ortaya atılan ve daha sonraları B. Levick ve M. Özsait tarafından da desteklenen Sarot Yaylası çevresi ve Susam Beli boylarını işaret eden görüş ile A.S. Hall tarafından coğrafi manada doğu yönde biraz daha genişletilerek gösterilen bölgeler hep Suğla Gölü merkezli olması sebebiyle halen geçerliliğini sürdürmektedir.

Bu konuda bilhassa D. Magie'nin başı çektiği görüşe temel dayanak olarak Sarot Yaylası'ndan (Res. 17) ve Susam Beli'nden (Res. 29) geçerek Side'ye ulaşan yolun Homonadlar tarafından kontrol edilmiş olması gösterilmektedir. Ancak, Suğla Gölü merkezli dağılan ya da Toroslar'ın kuzeyinden Akdeniz kıyılarına ve dolayısıyla Side'ye ulaşan tek yol bu yöndeki taş döşeli yollar değildir. Ayrıca bu yol güzergâhında antik yazarların belirttiği gibi çok iyi tahkim edilmiş, zapt edilmesi güç tek bir kale izine bile henüz rastlanmamıştır. Bu yöndeki yayla kentlerinin hiçbirisi zor zapt edilecek konumda değildir.

Antik kaynaklar, antik yollar, konu ile ilgili modern savlar, kimi araştırmacıların yetersiz de olsa bölgede yaptıkları yüzey araştırmalarının sonuçlarına göre ortaya çıkan tabloya baktığımızda Homonadların yaşadığı bölgeyi;

- a) Homonad-Galatia savaşına kadar olan dönemde yaşanan bölgeler,
- b) Homonad-Roma savaşı sırasında yaşanan bölgeler

olmak üzere ikiye ayırmamız gerekecektir. Çünkü ileride de söz edileceği gibi Galatia Kralı Amyntas, Homonadlar üzerine sefer düzenlediği sırada onların kalelerini tek tek ele geçirmiştir. Anlaşılan bu savaş sırasında Homonadlar pek de tahkimli olmayan kalelerde yaşamaktaydı.

Bu savaştan yaklaşık 20-25 yıl sonra Romalı komutan Sulpicius Quirinius ise Homonadların kalelerini ele geçirememiş, onları tahkimli kalelerinde uzunca bir süre hapsederek açlıktan teslim olmaya zorlamıştır.

Bu durumda anlaşılan şu ki, Roma'nın Anadolu'daki en büyük destekçisi Amyntas'ın Homonadlar tarafından öldürülmesinden sonra büyük bir Roma tehlikesinin yaklaşmakta olduğunu anlayan Homonadlar, Galatia Kralı Amyntas ile yaptıkları savaş sırasında yerle bir olan kale kentlerini terk ederek daha korunaklı ve ele geçirilmesi güç noktalarda kale kentler kurmaya başlamış olmalıdırlar.

Bu bakımdan Suğla Gölü merkezli ortaya atılan görüşlerin büyük çoğunluğu kaydadeğerdir. Plinius'un sözünü ettiği merkezi kale (H) Omana ve diğer 44 kale esas alındığında, son derece tahkimli olması gereken bu kalelerin Suğla Gölü'nün güney kesiminde aranması gerektiğini düşünüyoruz.

Gölün kuzey, doğu ve batı kesimlerinde Homonadlar Amyntas ile yaptıkları savaş öncesinde yer almış olmalıydılar. Bu yönlerde Homonadlar ayrıca Amblada, Vasada, Isaura, Lystra gibi kentlere komşu ve Sedaseis, Oro(a)ndeis ve Gorgoromeis gibi boylarla iç içe yaşamaktaydılar. Bu durumda, Suğla Gölü'nün bu yönlerindeki kale yerleşmelerinden hangilerinin Homonadlara ait olduğunu tespit etmek oldukça güçtür. Buradaki Homonad kalelerinin karakteristik özelliklerini ve Homonadlara ait kültürel değerleri ayırt etmek daha zordur. Her ne kadar J.R.S. Sterret gölün kuzeyine denk düşen Namusa Yaylası'nda Homonadları işaret eden bir yazıt bulmuş olsa da yeterli sayıda yazılı belge ele geçmeden bu yönlerdeki kalelerin Homonadlara ait olduğunu düşünmek şimdilik güçtür.

Oysa Strabon'un tarifine de uyan Toroslar'ın sarp ve geçilmez zirvelerini barındıran Suğla Gölü'nün güney kesimi Homonadlar için Roma ile yapacakları savaşta üstünlük sağlayacak stratejik konuma sahiptir. Ayrıca bu yöndeki kalelerin Roma tehdidi altındaki Homonadlar tarafından yapılmış olması Homonad kale yerleşmesi tipolojisi ve sadece Homonad kültür kalıntıları içermesi bakımından büyük önem arz eder.

Konu ile ilgili olarak zamanımıza kadar ortaya atılan görüşlerin hiçbirisinde bu gerçek göz önüne alınmadığı gibi, yapılan çalışmaların tamamına yakınının da kapsamlı bir yüzey araştırması temeline dayanmadığı anlaşılmaktadır.

Homonad-Galatia savaşı döneminde yerleşilen bölge ile bu savaş sonrasında Suğla Gölü'nün güneyinde, Strabon'un tarifine uyan zirvelerde konumlanan Plinius'un sözünü ettiği merkezi kale (H) Omana ve diğer 44 kale göz önüne alınarak Homonadların yerleştiği ve dağıldığı bölgelere bakıldığında, onların her durumda Toroslardan Akdeniz kıyılarına inen yollar üzerinde tehlike oluşturmaları mümkündür. Sadece Amyntas için değil, onun ölümünden sonra Galatia topraklarına el koyan Roma için de bu bölgedeki yolların güvenliğini tehdit eden Homonadlar ortadan kaldırılmıyordu. Homonadların Suğla Gölü çevresinden uzaklaşmadan kurdukları yeni kaleleri, yaklaşan Roma saldırısı için asker sevkiyatında kullanılabilir ve Amyntas için de bir zamanlar önem arz eden eski yollar ile yapımına henüz başlanan Via Sebaste'yi kontrol altında tutabilecek şekilde stratejik konumda olmalıydı. Bu durumda Homonadların bilhassa Roma ile yaptıkları savaş sırasında var olan merkezi kaleleri ile sayılarını 44 olarak bildiğimiz diğer kaleleri, Suğla Gölü merkezli antik yolları kontrol altında tutan, Torosların zirvelerinde yer alan kaleler olması gerekir. Böylece Sarot Yaylası ve Suğla Gölü merkezli olarak Akdeniz kıyılarına inen yollara bakmamız gerekecektir.

Suğla Gölü'ne ulaşan ve buradan iki önemli kola ayrılarak Akdeniz kıyılarına uzanan yolların kuzey yöndeki kolları, Roma askeri kolonisinin yer aldığı Pisidia Antiocheia merkezli Via Sebaste, Ikonium-Lystra ve Pappa-Tiberiopolis'ten Suğla Gölü'ne ulaşan yol ile Amyntas'ın Derbe'yi tahrip ettikten sonra krali ikametgâhını kurduğu Isaura'ya ve buradan Homonadlar üzerine yürürken kullandığı yol olmak üzere başlıca 3 önemli güzergâhtan oluşmaktadır.

Kuzey yönden gelen bu kollardan Amyntas'ın takip ettiği güzergâhtaki yol Suğla Gölü'ne ulaştıktan sonra gölün doğu ve batısındaki Toros geçitlerinden aşarak iki ayrı koldan Side Limanı'na ulaşıyor olmalıydı. Via Sebaste'nin Suğla Gölü'ne ulaşan kolu Roma-Homonad savaşının hemen öncesinde, savaş sırasında ya da savaştan hemen sonra tamamlanmış olduğundan, Ikonium-Lystra güzergâhı ise yine Lystra Kolonisi'nin kuruluşundan sonra aktif hale gelmiş olabileceğinden kuzey yönden Suğla Gölü'ne inen ve Homonadlar ile Amyntas için önem arzeden yegâne güzergâh Derbe-Isaura ve Trogitis yoludur. Bu yolun kuzey yöndeki istasyonu Sarioğlan (Dalisandos ?)'dir.

Sarioğlan (Belören), olasılıkla Dalisandos adıyla Ikonium'dan (Konya) Germanikopolis (Ermenek) yoluyla Kelenderis'te (Aydıncık) Akdeniz kıyısına ulaşan yol ile³⁰⁶ Leontopolis'ten³⁰⁷ (Bozkır), Laranda (Karaman) ve Klaudiopolis (Mut) üzerinden Seleukeia'da (Silifke) Akdeniz'e ulaşan yolun³⁰⁸ kavşak noktasında yer almaktadır. Galatia Kralı Amyntas Derbe'yi kral Derbetes'ten aldıktan sonra Laranda (Karaman) üzerinden bu yöndeki yolların kavşak noktasında yer alan bugünkü Sarioğlan'da Ikonium-Germanikopolis yolunu geçerek Bozkır yakınlarındaki Isaura kentine, buradan da günümüzdeki Çat Kasabası, Sorkun ve Karacahisar köylerinden geçerek Sarot Yaylası'ndaki yerleşim üzerinden Homonadların yer aldığı Suğla Gölü çevresine ulaşmış olmalıdır. Amyntas'ın Side Limanı ile bağlantısını sağlayan yol, Sarot Yaylası ve Suğla Gölü merkezli olarak iki koldan kıyıya inmeliydi.

Sarot Yaylası'ndan kıyıya ulaşan yol günümüzde yer yer taş döşeli olarak korunmuştur³⁰⁹. Birçok kola ayrılan bu yollar Alara Çayı üzerindeki üç köprüyü kullanarak daha çok Alanya yakınlarında Akdeniz'e inmektedir.

Alara Çayı'nın kaynağına en yakın köprü olan Kemer Köprü'yü kullanarak güneye inen bu yollardan ilki Sarot Yaylası'ndan (Res. 17) sonra Susam Beli (Res. 29), Karaçal Dağı, Kuruca Alanı Yaylası'ndan Aşağı Gelesandra Yaylası'na (Res. 36) iner. Buradan Gündoğmuş toprakları üzerindeki Çayırözü, Pembelik, Çam Tepesi, Nar Ağacı, Kırkdönme ve Gündoğmuş'tan sonra Kemer Köprü'den Alara Çayı'nı geçerek Ortakonuş'un altından Alanya Bayır Köyü, Güzelbağ, Güney, Soğukpınar ve Payallar'dan Alanya Konaklı'da denize ulaşır. Bu yolun Güney'den ayrılan bir diğer kolu ise Sabırlar ve Karamanlar'dan Alara Hanı'na³¹⁰ ulaşarak Akdeniz'e iner.

Bu yolun Kırkdönme Mevkii'nde taş döşeli bölümleri bugün de yer yer görülebilmektedir. Kuruca Alanı'nda bu yolla ilgisi olması

³⁰⁶ Hild-Hellenkemper 1990: 131.

³⁰⁷ Isauria Bölgesi'ndeki bugünkü Bozkır İlçe merkezinin Bizans Döneminden itibaren aldığı isim. Bizans İmparatorlarından birinin (Leon) adına izafeten verilmiş olmalıdır. Bkz. Ruge 1925: 2053.

³⁰⁸ French 1984: 85.

³⁰⁹ Bkz. Ercenk 1992: 361vd.

³¹⁰ Hellenkemper-Hild 2004: 432.

gereken geç dönem bir han yıkığı vardır. Alanya'nın batı yöndeki köyleri ile Manavgat'ın doğuda Alanya tarafına düşen köylerine ve Gündoğmuş Yaylaları'na ulaşan yollar bu güzergâhı takip etmektedir.

Alanya Bayır Köyü'nden Köpüklü Su Mevkii'ni takip ederek yine Alara Çayı üzerindeki Dere Çatağı, Senir Yalısı Köprüsü'nden geçen başka bir yol bu sefer Gündoğmuş yönünde, Pamucak Mevkii olarak bilinen Karain'deki kaleden, Köy Tepesi Kese Mevkii'ndeki taş döşeli yoldan geçerek Karadere Gedefi manastır kalıntılarının olduğu yerden, Kiliseönü'ndeki vadiden Asar Tepe'deki Casae antik kentine³¹¹ ulaşır. Yol buradan da Karadere Köyü ile Akseki Pınarbaşı Köyü arasındaki Innar Evleri Mevkii'ndeki Yunus Efendi Türbesi'nin yer aldığı ve sarnıç gibi kalıntılara rastlanan sahayı takip ederek Akseki Çaltılıçukur Köyü'nün kuzeyindeki kalıntılar sahasından³¹² Akseki yönündeki diğer ana ve tali yollara bağlanmaktadır. Bu güzergâhtaki yolun bir kolu muhtemelen Karadere Yaylası'ndan Gelesandra Yaylası'na (Res. 36) çıkmakta ve dolayısıyla Kemer Köprü'den gelen diğer yol ile bağlantı sağlamaktaydı.

Gündoğmuş Güneycik Köyü yakınlarındaki Alara Çayı üzerinde kurulu olan Ali Köprüsü³¹³ üzerinden geçen yol da yine yukarıdaki yollarla çoğu noktalarda kesişmektedir. Ali Köprüsü'nü kullanarak geçen yol Alara Han'dan Aydolin Kalesi ve Güzelbağ yoluyla Ali Köprüsü'ne gelir. Köprü'nün Gündoğmuş yönünde taş döşeli olarak başlayan yol Güneycik Köyü'nden geçerek Ali Köprüsü'ne bağlanır. Kalecik Köyü yakınlarındaki kule ve taş döşeli yoldan sonra Serinyaka Köyü girişindeki kuleden Serinyaka Dikmen Tepe, Çamlıören ve Sazlıyer Kalesi'ni geçerek kuzeydoğudaki Çiçekoluk (Zumbula) Köyü yakınlarındaki bir başka kuleye bağlanır. Yol buradan Taşavur kalıntılarının bulunduğu tepeye ulaşır. Sonra Köy Tepesi, Araplar Yeri ve Gedefi harabelerinden ve Kiliseönü'nden geçerek Karadere Asartepe'ye (Casae) ulaşır. Yolun bir kolu buradan İnanlık Çayı'nı geçerek Akseki Çaltılıçukur'daki kalıntılar sahasından Güçlüköy (Fersin) Kalesi'ne, diğeri ise Gelesandra Yaylası'na (Res. 36) bağlanır.

³¹¹ Hellenkemper-Hild 2004: 611.

³¹² Hellenkemper-Hild 2004: 494-495.

³¹³ Hellenkemper-Hild 2004: 433.

Ali Köprüsü güzergâhındaki yollar üzerinde, Gelesandra Yaylası Boğaz Mevkii'nde (Res. 36), Susam Beli'nde (Res. 29) ve Kuruca Alanı Kaynarca Mevkii'nde geç dönem han kalıntıları vardır. Yine bu yol güzergâhında, Kemer Köprü yakınlarındaki Kırkdönme Mevkii'nde, Pınarbaşı Mevkii'nden Gelesandra Yaylası'na (Res. 36) bağlanan yol üzerinde, Gelesandra Yaylası Doğruca Mevkii'nde, Kuruca Alanı Kaynarca Mevkii'nden başlayan Karaçal Dağı'ndan Susam Beli'ne geçen yolda ve Kaynarca Mevkii'nden Alanya, Manavgat ve Gündoğmuş yaylalarına (Res. 35-36, 43-44) giden yol üzerindeki Kızıloluk, Deve Uçanı, Göçen Boğazı (Res. 42), Alanya Esentepe Köylüleri'nin Karaboynuzlar Yaylası'na (Res. 43) kadar olan yol üzerinde (Res. 37) yer yer taş döşemeler görülmektedir (Res. 38-42).

Gelesandra Yaylası'ndaki hanları kullanarak geçen taş döşeli bir tali yol kuzey yönde 3 km kadar sonra Alibeyler ve Karaisa yaylalarına ulaşır. Yol buradan Araplar Yaylası'nı geçerek Akseki'ye bağlanır. Bu yol Gelesandra Yaylası Baş Han Koyağı Mevkii'nde iki kola ayrılır. Sola ayrılan kol ilk olarak Gebedevrent ve Çay Alanı ile Karabul ve Namaras Yaylası üzerinden geçerek Susam Beli'nden³¹⁴ (Res. 29) Sarot Yaylası'na bağlanır (Res. 17). Bu yolun Baş Han Mevkii'nde nisbeten korunan taş döşeli antik yolun bir kısmı bugün modern yol tarafından kesilmiştir. Yolun sağa ayrılan kolu ise (Res. 33-34) Demir Kapı deneni kapıdan (Res. 32) geçtikten sonra Demir Kapı Alanı'na, oradan Çağşır Yaylası (Res. 35), Kızıloluk, Göçen Boğazı (Res. 42), Karaboynuzlar Yaylası (Res. 43) ve Çakallar Yaylası'ndan Toroslar'daki antik ve modern birçok yol için bir başka istasyon olan Eğrigöl'e (Res. 14) ulaşır. Yolun bu kısmında Karaboynuzlar Yaylası'nı geçtikten sonra sola ayrılan bir yol Alaybeyler Yaylası üzerinden Susam Beli yoluyla Bozkır'a, bir diğer yol ise Çakallar Yaylası'ndaki Karıngöl (Res. 44) yakınından geçerek Eğrigöl'e varır. Bu yollar üzerindeki Göçen Boğazı önemli bir geçittir (Res. 42). Burası Torosların zirvesi olan Geyik Dağları'nın eteğidir.

Isaura antik kentinden geçerek Sarot Yaylası merkezli olarak dağılan yolların bazıları da Alara Çayı'nı geçmeden bugünkü Akseki üzerinden doğrudan Manavgat'a ve Side'ye ulaşmaktadır. Bu güzergâhtaki

³¹⁴ Ercenk 1992: 363.

yollar, Suğla Gölü'nün hemen batısındaki Seydişehir³¹⁵ merkezli olarak kıyıya ulaşan yollarla kesişmekte ve ne Alara Çayı'nı ne de Köprü Çayı (Eurymedon) geçmeye gerek kalmadan iki çay arasındaki geçitleri kullanarak doğrudan Side'ye inmektedir. Nodarhan olarak bilinen eski bir han yıkığının da yer aldığı Alacabel bu güzergâhtaki yolların önemli bir geçit noktasıdır³¹⁶. Bu yollardan ilki Bozkır, Çat Kasabası, Sorkun Köyü, Karacahisar Köyü, Sarot Yaylası (Res. 17), Dipsiz Göl (Res. 15), Çardak Alanı, Çat Ayağı, Maden, Zıymon ve Akseki'den Side'ye ulaşır. Kimi yerlerde kesişen bir başka yol ise Sarot Yaylası'ndan (Res. 17) sonra Dipsiz Göl (Res. 15) ve Dibektaş antikal yerleşmesinden (Res. 16) Alacabel, Kızıl Kuyu, Dongrul (Yarpuz), Zomana (Emiraşıklar) ve Akseki üzerinden Side'ye ulaşır.

Bu yolun Akseki Mağrab Başı (Res. 28) ve Asar Mevkii'nde taş döşeli bir bölümü korunabilmiştir. Yakın zamanda açılan orman yoluyla tahrip edilen yolun bu kesiminden ayrılan bir kol olasılıkla Sarot Yaylası ve Suğla Gölü merkezli olarak Akseki Göktepe Yaylası'ndan sonra Mağrab Başı denen bu mevkiye ulamakta, buradan da bugünkü Seydişehir-Manavgat yolunu Akseki yaylalarında keserek Bucakkışla Köyü'nden Büyük Alan (İlvat) ve Menteşbey (Gödenek/Kotenna) üzerinden (Res. 25-26) Side'ye uzanmaktaydı.

Suğla Gölü'nün batı yönündeki Seydişehir'den Side'ye kadar uzanan ve yakın zamanda açılan modern yol bu yöndeki antik yolların kullandığı geçitleri takip ederek kıyıya ulaşmaktadır. Sarp yamaçların teraslanarak yapıldığı antik yol kalıntılarında bugün modern yolun da geçtiği Alacabel'den itibaren yer yer rastlamaktayız. Yolun Alacabel Mevkii, Suğla Gölü ve Sarot Yaylası taraflarından gelen yolların kavşağıdır ve

³¹⁵ Antik dönemde Dağlık Kilikya, Lykaonia, Pisidia ve Isauria bölge sınırlarının kesiştiği noktada yer alan bugünkü Seydişehir, Homonad araştırmalarında adı en çok geçen yerleşimlerin başında gelmektedir. İlçeye bağlı köy ve kasabaların büyük çoğunluğu Suğla Gölü Havazı'nda toplanmıştır. Bu sebeple, Homonadlar konusunda büyük öneme sahiptir. Seydişehir İlçesi köy ve beldeleri; Akçalar, Aşağıkaraören, Başkaraören, Bostandere (Vasada), Boyalı, Bükçe, Çatköy, Çatmakaya (Arvana), Çavuş, Dikilitaş, Gevrekli, Gökçehöyük, Gökhöyük, Gölyüzü (Süberde), Irmaklı, İncesu, Karabulak, Karacaören, Kavakköy, Kesecik, Ketenli, Kızılca, Kozlu, Kumluca, Kuran, Madenli, Mesudiye, Muradiye, Oğlakçı, Ortakaraören, Saraycık, Susuz (Aldana), Taraşçı, Taşağıl, Tepecik, Tolköy, Ufacık, Yaylacık, Yenice.

³¹⁶ Hellenkemper-Hild 2004: 429.

burada geç dönem bir han temel seviyesinde korunmuştur. Bu yöndeki yol, Yarpuz (Dongrul) ile Alacabel arasındaki Nodarhan üzerinden geçerek Side'de Akdeniz'e ulaşmaktadır.

Sarot Yaylası (Res. 17) ve Susam Beli (Res. 29) yoluyla Alara Çayı üzerinden geçen antik yollara ait taş döşemeler bu yöndeki yolların yakın zamana kadar kullanıldığını ve bu sayede korunabildiğini göstermektedir. Ancak bu yolların tamamı daha çok Alanya (Korakesium) kıyılarına ulaşmaktadır. Yolun Torosları aşmadan önceki kuzey yönü Susam Beli ve Sarot Yaylası'dır. Sarot Yaylası'nda önemli bir antik kentin kalıntıları günümüzde yayla evlerinde yapı malzemesi olarak kullanılmış, birçok antik malzeme de Dere Kasabası'na taşınmıştır.

Deniz seviyesinden epey yüksek olsa da, orman örtüsü yönünden fakir olan Susam Beli (Res. 29) ve Sarot Yaylası'nda (Res. 17) zaptedilmesi güç zirve denebilecek tahkimli yükseltiler yoktur. Yakınlardaki Tufan Deresi (Res. 21, 30-31) ve Tosuntaşı (Res. 20) gibi antik yerleşmeler de tahkimli olmayan, zaptedilmesi kolay küçük tepeliklerde konumlanmışlardır.

Bu yöndeki yolun Susam Beli'nden sonraki Akdeniz'e bakan güney kesimleri, Alanya (Korakesium)'nın üst taraflarına doğru kale yerleşmeleri yönünden oldukça zengindir. Yukarıda da detaylarıyla irdelediğimiz gibi antik kaynakların verdiği bilgilere dayanarak varılan genel kanıya göre Homonadlar ise Toroslar'ın İç Anadolu'ya bakan kuzey kesimlerinde konumlanmışlardır. Ayrıca, Homonadlar eğer Korakesium'un (Alanya) üst taraflarına, yani Toroslar'ın güneye bakan yönüne yerleştirilirse Plinius'un ifade ettiği³¹⁷ doğu komşuları Isaurialılar kuzey yönde, Strabon'da anılan güney komşusu Kotenna ise batıda kalacaktır. Böylelikle, her ne kadar kale yerleşmeleri yönünden uygun gibi görünse de, Alara Çayı üzerinden geçen yolların Alanya (Korakesium)'ya inmesi ve bu yolların daha çok Toroslar'ın güney eteklerinde yer alması sebebiyle de, Korakesium'un (Alanya) üst taraflarına denk düşen bugünkü Gündoğmuş çevresindeki yolların kontrol ettiği kale yerleşmelerinin Homonad Kale yerleşmeleri olması mümkün görünmemektedir.

³¹⁷ Plinius, V.94.

Bu yolların istasyonu durumdaki Sarot Yaylası ve Susam Beli çevresi de tahkimli kale yerleşmesi barındırmadığı için, Homonadların yaşadığı bölge konusunda bu yönü işaret eden görüşlere de³¹⁸ katılmıyoruz.

Suğla Gölü ve Seydişehir merkezli olarak Akseki (Marla) ve Menteşbey (Gödene/Kotenna) üzerinden geçerek Alara ve Köprüçay'ı (Eurymedon) görmeden bu yöndeki dağ geçitlerini kullanarak Side'ye ulaşan yollar, doğu yöndeki Susam Beli'nden Alara Çayı köprülerini kullanarak Alanya'ya inen yollar kadar iyi korunamamıştır. Çünkü Akseki yönündeki antik yollar, sürekli orman yolları ve modern araç yolları ile tahrip edilmektedir. Buna rağmen yer yer taş döşeli olarak rastladığımız bu yollar, geçtiği kesimlerde birçok tahkimli kaleler tarafından korunmaktadır. Ayrıca bu yol güzergahlarında halen kullanılan "Zomana" ve "Kümel/Kome", "Homa" gibi köy, mevki ve yayla isimleri Homonadlara ilişkin önemli ipuçlarıdır.

Yaptığımız kısa süreli araştırma gezileri sırasında, Suğla Gölü ve Seydişehir'den sonra Akseki yönüne inen yolun Suğla Gölü'nün güneybatısına denk düşen Taşağıl, Gölyüzü (Süberde), Susuz (Aldana), Çatmakaya (Arvana) ve Madenli (Almasut/Elmesut/İlmasut) köyleri çevresinde, "Toroslar'ın geçilmez sarp tepeleri" nitelemesine uygun zirvelerde tahkimli birçok kalenin yıkıntıları ile karşılaştık. Bu kale yapılarından, Taşağıl Köyü yakınlarındaki Tavuktepe ve Kale Tepe, Gölyüzü (Süberde) Köyü yakınlarındaki Dedetepe Kalesi, Elagöz Kalesi, Ekin Alanı ve Ahmet Alanı Kaleleri ile Susuz (Aldana) Köyü yakınındaki Yemişliburun ve Fası Boğazı Kaleleri'nin merkezi (H) Omana Kalesi'ne göre ikinci derece önemdeki Homonad kaleleri olduklarını düşünüyoruz.

J.R.S. Sterret'in sözünü ettiği düdenin (Res. 11) yakınında, Tınaztepe ve Koca Yusuf Dağı'nın (2399 m.) arasındaki vadide, Çatmakaya (Arvana) Köyü'nün çevresindeki zirvelerde (Res. 4) konumlanan Kırklar Tepe, Asar Tepe, Caferin Tepe, Kelkat Tepe, Kızıldağ Tepe, Göynük Kale, Asmalı Tepe ve Katır Tepe kaleleri ile Tınaztepe Kalesi, Homonad-Roma savaşında zapt edilemeyen ancak yaşayanlarının açlığa mahkûm edilerek yok edildiği Homonad kalelerinden olmalıdır.

³¹⁸ Bkz. Magie 1950: 453; Levick 1967: 203vd.; Hall 1971: 156vd.; Özsait 1985: 92.

Suğla Gölü'nden Side'ye ulaşan yolları kontrol altında tutabilecek konumdaki Tınaztepe Kalesi ve yukarıda adı geçen kalelerin Homonad-Galatia savaşı sırasında olup olmadığını şimdilik bilemiyoruz. Strabon'un sözünü ettiği gibi, Amyntas'ın tek tek ele geçirdiği Homonad kaleleri Suğla Gölü'nün güneyindeki bu kaleler olmamalıdır. Son derece tahkimli zirvelerde yer alan bu kaleler, Amyntas'tan sonra Sulpicius Quirinius'un tarafından zapt edilemediği için halkının açlığa mahkûm edildiği kalelerden bazıları olmalıdır. Amyntas'ın zapt ettiği Homonad kaleleri ise, daha önce de söz ettiğimiz gibi Suğla Gölü'nün kuzey yönündeki nispeten daha korunaksız kaleler olmalıdır. Gölün her iki yönündeki kaleler de Suğla Gölü merkezli olarak Akdeniz kıyılarına inen yolları kontrol edebilecek kadar stratejik konumdadırlar.

20-25 yıllık bir sürede merkezi kale (H) Omana ile birlikte 45 tahkimli kalenin yapılabildiği düşünülürse, Strabon'un ilk olarak sözünü ettiği ve Amyntas'ın zapt ettiği Homonad kaleleri Suğla Gölü'nün kuzeyindeki kaleler, daha sonra Sulpicius Quirinius'un onları kalelerine hapsederek açlığa mahkum ettiği ve Plinius'un da naklettiği kaleler ise gölün güneyinde yukarıda andığımız kaleler olmalıdır. Güney yöndeki bu kalelerin yer aldığı dağlar Strabon'un tarifindeki "*Toroslar'ın geçilmez zirveleri*" ifadesine de uygundur. Bu yöndeki dağlar (Res. 66) günümüzde "*Giden Gelmez*" adıyla ünlenmiştir.

Oldukça zor arazi şartları sebebiyle henüz ulaşamadığımız birçok zirvede kale yıkıntılarının olduğunu öğrendik. Bu civarda bilhassa Çatmakaya (Arvana) Köyü civarındaki birkaç dağ evinin bulunduğu yerleşmelere bugün bile "*Küme*" (Kome ?) denmesi manidardır.

Suğla Gölü'nün güneyine denk düşen ve Side'ye inen antik yolları denetleyen tahkimli birçok kalenin yer aldığı Çatmakaya (Arvana), Susuz (Aldana), Taşağıl ve Maden köyleri ile Tınaztepe merkezli olarak Koca Yusuf (2399 m.) ve Giden Gelmez Dağları'nın (2360 m.) yer aldığı bölgeyi (Res. 66), şimdiye kadar ileri sürülen görüşlere ve esnek kanılara rağmen Homonadların bilhassa Roma ile yaptıkları savaş sırasında kendilerini ölümüne savundukları bölge olarak düşünüyoruz. Yukarıda anılan kalelerde gözlemlenen seramik örneklerinin erken imparatorluk dönemine işaret etmesi bu görüşümüzü desteklemekte ancak konu ile ilgili daha somut bulgulara söz konusu bölgede ileride yapacağımız kapsamlı yüzey araştırması ile ulaşabileceğimize inanıyoruz.

D'Anville 1791: 344, 347	Ermenek, Ermenek Kalesi
Kinneir 1818	
Müller 1831: 147	
Rennell 1831: 82	
Arrowsmith 1832: 186	
Marmocchi 1837: 265	
Arrowsmith-Grenfell 1839: 433	
Butler 1843: 154	
Hazlitt 1851: 178	
Ramsay 1890	Suğla Gölü'nün kuzey ve doğusu, Lykaonia'ya kadar yayılmışlardır.
Ramsay 1902-1903	Suğla Gölü'nün kuzey ve doğusu
Jüthner vd. 1902-1903	Kimyos Ovası civarındaki dağlar
Kiepert 1909	Kimyos Ovası civarındaki dağlar
Calder 1910	Trogitis (Suğla) Gölü'nün kuzey ve doğu sahilleri, Balıklava Köyü çevresi
Cheesman 1913	Toroslar'ın kuzeyi (?)
Ruge 1913	Kimyos Ovası civarındaki dağlar
Ramsay 1917	Trogitis (Suğla) Gölü merkez olmak üzere, güneyde Kotenna, batıda Selge, doğuda ise Isaura'ya kadar uzanan bölge. Kuzey sınırında ise Amblada ve Vasada kentleri yer almaktadır. Astra, Homonadlara ait olmalıydı. Balıklava Köyü çevresi
Ormerod 1922	Toroslar'ın kuzey yönünde, Trogitis Gölü'nün üç yanında, Isaurialılar, Selge ve Kotenna ile komşudur. Pisidia ve Trogitis Vadisi arasında yaşıyorlar. (Cagrea batı sınırını belirliyor olmalıydı)
Broughton 1933	Doğudan Isaurialılar, güney batıdan Selge, Etenna ve Kotennalılar, kuzeybatıda ise Amblada ile çevrili. Kemboz Ovası dışarıda kalmayabilir. Gölün kuzeyi onların toprakları değildi.
Swoboda vd. 1935	" <i>Kimyos Ovası çevresindeki dağlar</i> " düşüncesinden vazgeçmişlerdir.
Jones 1937	Trogitis Gölü çevresi
Shaffer 1950	Eurymedon Vadisi'nde Selge ile Kotenna arası, Eurymedon Vadisi'nin üst tarafları, Kremna'ya kadar yayılıyorlardı.
Magie 1950	Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyinde, Sarot Yaylası çevresinde Susam Beli boyunca, Pisidia'nın doğusundaki kolonilere ve Via Sebaste'ye uzak mesafedeydi.

Broughton 1954	Side ve Korakesium'un batı yönde yukarı kesimleri.
Levick 1967	Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyinde, Sarot Yaylası çevresinde, Susam Beli boyunca
Bean-Mitford 1970	Batı sınırı Selge idi. Emin olarak Suğla Gölü'nün güney ve kuzey sahilleri ile batı yöndeki dağlık alan.
Hall 1971	Trogitis (Suğla) Gölü'nün güney ve kuzeyi, Çarşamba Çayı'nın kuzeyindeki dağlık bölgeler, Sülek ve Tosuntaşı Yaylaları.
Anderson 1976	Pisidia'nın Toroslar yönündeki kuzey kesimleri ve Trogitis (Suğla) Gölü'nün verimli fakat bataklık vadileri
Özsait 1980 Özsait 1985	Trogitis Gölü'nün güneyinde, Sarot Yaylası çevresi, Susam Beli boyları, Trogitis Gölü'nün güneyi.
Syme 1986	Toroslar'ın kuzeyinde, Trogitis (Suğla) Gölü civarında, Pisidia ve Lykaonia arasında
Shaw 1990	Batıda Melas Çayı'na kadar, kuzey-batıda Trogitis ve Karalis gölleri çevresi, Isaurialıların doğu komşusu
Lenski 1999	Karalis (Beyşehir) ve Trogitis (Suğla) Gölleri arasındaki topraklar, Isaura'nın kuzey batısında, Suğla Gölü çevresinde

Tablo II Modern kaynaklara göre Homonadların yaşadığı coğrafya

Merkezi Kale (H) Omana'nın Yeri Üzerine Tartışmalar

Plinius, *Naturalis Historia* adlı eserinin beşinci kitabında Homonadların “*sert vadiler arasında gizlice yatan 44 kaleleri*” olduğundan söz ederken³¹⁹, çok iyi tahkim edilen merkezi bir kalenin de (H) Omana olarak isimlendirildiğini öğrenmekteyiz. “*Homonad/Homanad*” kelimesi de “*Homona kentinde oturanlar*” anlamına geliyor olmalıydı.

Homonadların yaşadığı bölge ile ilgili süregelen tartışmalar sırasında söz konusu merkezi kale (H) Omana'nın yeri konusunda ise araştırmacıların neredeyse hiçbir yorumda bulunmadıkları anlaşılmıştır. Fakat W.J. Hamilton'un notlarında, araştırmacının Arvana Köylüleri ile yaptığı görüşmelerde köy çevresinde önemli kalıntıların yer aldığını, bunlardan özellikle Tınaztepe'deki kalıntıların köylüler tarafından bilhassa üzerinde durularak anlatıldığını görmekteyiz³²⁰.

³¹⁹ Plinius, V.94.

³²⁰ Hamilton 1842: 341-342. Ancak seyyah, hava şartlarından ve ulaşımın zor olmasından dolayı Tınaztepe'ye çıkmaktan vazgeçmiştir.

Hamilton'dan sonra, 1852 yılında Tınaztepe kalıntılar sahası olduğunu tahmin ettiğimiz yer. A. Schönborn tarafından ziyaret edilmiştir. 1870'li yılların sonlarına doğru bölgede epigrafik çalışmalar yapan J.R.S. Sterret, Arvana (Çatmakaya) Köyü'nü (Res. 4) ziyaret ettiğinde, köylülerin Schönborn'un Tınaztepe'ye çıktığını ve buradaki kalıntıları ziyaret ettiğini hala hatırladıklarından söz eder³²¹. Ancak, yukarıda adı geçen seyyahların, Tınaztepe kalıntılarının merkezi kale (H) Omana olabileceği yönünde herhangi bir yorumda bulunmadıkları görülmektedir.

Homonadları Suğla Gölü merkezli olmak üzere güneyde Kotenna, batıda Selge, doğuda ise Isaura'ya kadar uzanan, kuzey sınırını ise Amblada ve Vasada kentlerinin sınırladığı bir bölgeye yerleştiren W.M. Ramsay, kendisinden önce Suğla Gölü çevresinde araştırma yapan W.J. Hamilton'un bir tespitine dayanarak ilk defa konunun farkına varmış ve merkezi kale (H) Omana'nın yeri konusunda oldukça isabetli bir yorumda bulunmuştur.

Araştırmacının da naklettiği gibi bir jeolog olan W.J. Hamilton, Suğla Gölü'nün hemen güneyindeki bugünkü Çatmakaya (Arvana/Avran) Köyü'nde Claudius dönemine (M.S. 41-54) ait Galatia Valisi M. Annius Afrinus'un³²² onurlandırıldığı bir Roma yazıtı bulmuştur³²³. Bu yazıttan yola çıkarak W.M. Ramsay, Arvana Köyü'nün kayda değer bir konuma sahip olduğunu ve burada merkezi kale (H) Omana ya da (K) Omana'nın bulunduğunu düşünür³²⁴.

Homonadların doğudan Isaurialılar, güneybatıdan Selge, Etenna ve Kotennalılar, kuzeybatıdan ise Amblada ile çevrili olduğundan söz eden T.R.S. Broughton, merkezi kale (H) Omana'nın kalıntılarının henüz belirlenemediğini yazmıştır³²⁵. Oysaki Homonadların Trogitis (Suğla) Gölü'nün kuzeyindeki topraklarda olamayacağını, hatta Gemboz Ovası'na kadar yayılmış olabileceklerini düşünen araştırmacı, merkezi

³²¹ Sterret 1888: 134.

³²² Magie 1950: 1405, 1596.

³²³ Hamilton 1842: 341, No. 442.

³²⁴ Ramsay 1920: 104. Araştırmacı bir başka çalışmasında (Ramsay 1922: 159) dini merkez olarak düşündüğü merkezi kale Homana veya Komana'nın göle nazır bir noktada olabileceğini ifade eder.

³²⁵ Broughton 1933: 136.

kale (H) Omana'nın yeri konusunda, tarafımızdan öne sürülecek olan Tınaztepe kalıntılarına oldukça yaklaşmış durumdadır.

Suğla Gölü çevresinde önemli epigrafik çalışmalarda bulunan A.S.Hall, Homonadları Trogitis (Suğla) Gölü'nün güney ve kuzeyi, Çarşamba Çayı'nın (Res. 13) kuzeyindeki dağlık bölgeler ile Sülek ve Tosuntaşı Yaylaları'na (Res. 18-20) yerleştirirken onların merkezi kaleleri (H) Omana'yı ise Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyindeki Kuruçay Deresi'ne nazır Asar Tepe veya Sülek Yaylası'ndaki aynı adla anılan vadinin kuzey yanı olarak göstermiştir³²⁶.

Pisidia'nın Toroslar yönündeki kuzey kesimlerini ve Trogitis (Suğla) Gölü'nün verimli vadilerini Homonadların yaşadığı bölge olarak ileri süren J.G.C. Anderson, tarif ettiği bu bölgede aynı zamanda güçlü ve tahkimli kale (H) Omana'nın da bulunduğunu düşünerek her iki konuda da son derece esnek davranmıştır³²⁷.

Plinius'a atıfta bulunarak (H) Omana'nın "*Homonad kavminin en sağlam kalelerinden biri*" olduğunu söyleyen L. Zgusta'ya göre (H) Omana Kalesi'nin nerede olduğu tam olarak belli değildir³²⁸. Fakat araştırmacı, A.S. Hall'e³²⁹ dayanarak söz konusu kalenin Trogitis (Suğla) Gölü'nün güneyinde, Asar Tepe ve Sülek Yaylası civarında olduğunu belirtmektedir.

K. Belke ve M. Restle, 1984 yılında yayımladıkları ansiklopedik bilgiler içeren çalışmalarında, Arvana Köyü'nden söz ederken, Esereyrek Dağı'nın zirvesi olarak tarif ettikleri Tınaztepe'deki kalıntılara yer vermişlerdir. Tepenin etrafının dört köşeli taşlarla çift sıralı olarak çevrildiğini ve tepe yamaçlarında çeşitli yapılarla ait yıkıntıların yer aldığını söyleyen araştırmacılar, notlarında bu yerleşmenin merkezi kale (H) Omana olabileceğine dair yorumda bulunmazlar³³⁰.

Homonadların merkezi kalesi (H) Omana'nın yeri konusunda az sayıda görüşlerden bilhassa W.M. Ramsay'ın W.J. Hamilton'a dayanarak

³²⁶ Hall 1971: 156vd.

³²⁷ Anderson 1976: 270vd.

³²⁸ Zgusta 1984: 438, No. §933 Omana.

³²⁹ Hall 1971: 156.

³³⁰ Belke-Restle 1984: 134.

yaptığı tespit bize göre en uygun olanıdır. Ancak her iki araştırmacının da Arvana (Çatmakaya) Köyü çevresinde yoğunlaşmalarına rağmen köye hâkim Tınaztepe kalıntılarının niteliği hakkında yeterli bilgileri yoktur.

Bize göre merkezi kale (H) Omana, Homonadların yaşadığı bölge konusunda ileri sürdüğümüz Suğla Gölü'nün hemen güneyindeki Koca Yusuf (2399 m.) ve Giden Gelmez Dağları'nın (2360 m.) yer aldığı kesimde (Res. 66) bulunmalıydı. Çatmakaya (Arvan/Arvana) Köyü ile birlikte bu saha Taşağıl, Gölyüzü (Süberde), Susuz (Aldana) ve Maden köylerini de içine almaktadır. Burada tarafımızdan tespiti yapılan irili ufaklı birçok kalenin yer alması ve bu kalelerin Suğla Gölü merkezli olarak Akdeniz kıyılarına uzanan antik yolları tutabilecek konumda olmaları sebebiyle merkezi kale (H) Omana'nın, Plinius'un da işaret ettiği gibi küçükü büyüklü bu kaleler etrafında aranması gerektiğine inanıyoruz.

Bu kanıdan yola çıkarak yaptığımız araştırmalar neticesinde yukarıda adları zikredilen kalelere hâkim bir noktada, Suğla Gölü'nün hemen güneyindeki dağlık alanın zirvesinde konumlanan Tınaztepe'deki yoğun kalıntıların (H) Omana kalesine ait olduğunu düşünüyoruz. Buradaki kalıntılar, K. Belke ve M. Restle tarafından 1984 yılında kaleme alınan bir çalışmada³³¹ kısaca tanımlanmış ancak yerleşimin merkezi kale (H) Omana olabileceği yönünde herhangi bir yorumda bulunulmamıştır.

Koca Yusuf ve Giden Gelmez Dağları'na, Suğla Gölü Havzası'na ve yakınlardaki birçok kale yerleşmesine son derece hâkim bir zirve olan Tınaztepe'ye (Res. 63) yalnızca batı yöndeki bir kaya yarığı ile geçiş mümkündür. Doğal bir kale görünümündeki tepenin etrafı topoğrafyaya uygun devam eden surlarla çevrilmiş, bu surlar kimi noktalarda yuvarlak ve kareye yakın kulelerle desteklenmiştir. Tepe düzlüğündeki yoğun mimari yapılara ait kalıntılar planı çıkarılabilecek kadar korunmuş, tepenin güney yamacı ise nekropol sahası olarak düzenlenmiştir.

Zor ulaşılır bir noktada yer almasından dolayı bu yöndeki diğer kale yerleşmelerine nazaran, yapılarının planları çıkarılabilecek kadar korunmuş olan Tınaztepe'deki kale kent, Homonadların tahkimli merkezi kaleleri (H) Omana için son derece uygundur. Suğla Gölü'nün güneyinde, kimi araştırmacıların Homonadları yerleştirmeye çalıştığı Sülek, Sarot ve

³³¹ Belke-Restle 1984: 134.

Tosuntaşı Yaylaları'nın bulunduğu yörelerde (Res. 17-20) böylesine hâkim bir zirve olmadığı gibi yoğun mimari kalıntıları barındıran bir kale yerleşmesine de rastlanmamıştır.

Bizans kaynakları ve Piskoposluk Listeleri'nin işaret ettiği gibi, Tınaztepe'de apsis kısmı korunan (Res. 72, Çiz. 3) iki ayrı kilisenin varlığı da, (H) Omana Kalesi'ndeki yerleşimin sürekliliğini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca günümüzde Çatmakaya (Arvana) Köyü yakınlarındaki birkaç çoban ailesinin barındığı küçük dağ yeleşmelerinin halen yörede "küme" ya da "kome" olarak adlandırılması³³² ve Giden Gelmez Dağı'nın Cevizli (Cagrae/Kağras) yönündeki vadinin "Zomana" olarak isimlendirilmesi de tesadüf olmamalıdır.

Suğla Gölü'nün güneyinde Kotenna'ya kadar olan bölgede sayıları az da olsa yer yer rastlanan bazı kale yerleşmeleri, Strabon'da sözü edilen Homonad kaleleri için pek uygun görünmemektedir. Çünkü Torosların bu kesimlerinde yükseklik artık güneye doğru giderek azalmaktadır. Ayrıca epigrafik bulguların da gösterdiği gibi³³³ bu yöndeki Cagrea (Kağras/Cevizli) yerleşmesi Selge toprakları olması sebebiyle Homonadları güney ve batıdan sınırlamaktadır.

Bunun yanı sıra Akseki Kuyucak (İlarma) Kasabası ile Cevizli (Cagrea/Kağras) arasındaki dağlık ve ormanlık sahadaki bir yamaçta yer alan Söyler Mağarası yerleşmesi (Res. 74-77), Strabon'da Homonadlar için "dağların yamaçlarındaki mağaralarda yaşarlar, dağlar arasındaki düzlükleri ekip biçerler, dağlar bir duvar görevi gördüğünden....." ifadesi ile birebir örtüşen bir yerleşmedir. Bu tarife uygun olarak Toroslarda ender rastlanan, oldukça geniş, verimli bir düzlüğe (Res. 76) nazır yamaçta yer alan mağaranın girişinde sağdaki 8 satır bir yazıt (Res. 77) oldukça iyi korunmuştur. 250-300 m kadar uzunluğa sahip olan mağaranın sonunda moloz taşlarla yapılmış büyük bir havuzun tabanı definciler tarafından oyulmuştur. Mağara önündeki kalıntılar büyük oranda yamaçtan sürüklenen toprak ve çakıl yığınlarının altında kalmıştır. Mağara girişindeki yazıt ilk anda Homonadlar konusunda bizi heyecanlandırmış

³³² Benzer yerleşimler Erzurum çevresinde "Kom", Kars civarında ise "Peg" olarak isimlendirilmektedir.

³³³ Ormerod 1922: 44; Bean-Mitford 1970: 22-28.

olsa da yazıtta geçen “*Rhodonos*” adının Cagrea yazıtlarında³³⁴ sıklıkla anılan Selgeli bir aileye ait olduğu anlaşılmıştır³³⁵. Mağara yerleşmesi Homonadların tarifine uysa da girişteki yazıt, edindiğimiz ilk bilgilere göre Homonadlara ilişkin somut bir veri sunmamaktadır. Bu durumda Homonadların Pisidialı olabilecekleri ya da onlarla iç içe yaşadıkları aklı gelmektedir. Mağara belki de dağınık olarak yaşayan bir Homonad boyu tarafından iskân edildi.

Söyler Mağarası'nın 300-400 m kadar batısında Söyler Kalesi olarak isimlendirilen kule, bu yöndeki antik bir yola işaret etmektedir. Taş döşeli ve teras duvarları yer yer korunan yol takip edildiğinde Kuyucak (İlarma) Kasabası yakınlarındaki Araplar Yeri olarak adlandırılan bölgedeki kalıntılar sahasına gelinir. Surlarla çevrili olan ve mimari yapıları temel seviyesinde korunan bu yerleşim bir Homonad kale yerleşmesi olabilecek kadar tahkimli değil ve stratejik bir noktada yer almaz.

Burayı takiben gelinen Kuyucak Bağarcıkini yerleşmesi de (Res. 78-80) Söyler Mağarası gibi bir mağara önü yerleşmesidir. Yoğun kalıntılar ve seramik parçaları ile kaplı olan mağaranın önüne gelindiğinde, girişte sağ kayalıkta 8 satır yazıt dikkati çekmektedir (Res. 80). İyi korunamamış olan bu yazıt “*iyi talih ve iyi günler*” dileyerek başlamaktadır. İkinci satırda “*Keddebes* (?) (isimli biri) *bunu dikti*” diye devam ediyor. Üçüncü satırda “*Obratoan*” diye bir isim okunuyor. Luwi kökenli³³⁶ “*Oupra-mousis*”³³⁷ kelimesi ile bağlantılı olabilecek bu isme Lykia, Lykaonia, Phrygia³³⁸, Kilikia ve Isauria'da sık rastlanmakta ve isim, Hellenizasyon ile “*Obrimos*” 'a dönüşmüştür³³⁹. Büyük oranda tahrip olmuş durumdaki yazıt Homonadlar konusunda somut bir ipucu vermemektedir. Yine bu çevrede Kızlar Penceresi (Res. 73), Fendeme, Taşarası, Kamış, Kut Deresi, Koyuntaşı ve Öteoluk mevkilerinde kale yerleşmeleri bulunmaktadır.

³³⁴ Ormerod 1922: No. 4; Bean-Mitford 1970: 25, No. 7

³³⁵ Bean-Mitford 1970: 28.

³³⁶ Houwink Ten Cate 1961: 117-119, 189.

³³⁷ Heberdey-Wilhelm 1896: 73, Korykos; Swoboda-Keil-Knoll 1935: 62, No. 130, Bozkır; Zgusta 1964a: 66. “Opramoas” için bkz. Miller 1939: 748.

³³⁸ Zgusta 1964: 551.

³³⁹ Zgusta 1964: 369-370.

Torosların güneye doğru alçalan yamaçlarında yer alan bu kale ve mağaraönü yerleşmeleri, Strabon'un ifade ettiği gibi Aspendos'un üst taraflarındaki zeytinlik alanlarda ve Homonadların Kotenna ve Selge'ye komşu olan sınır bölgelerinde yaşayan boylarına ait yerleşmeler olmalıydı. Bu kale yerleşmelerinin hiç birisi, Strabon'un tarifine uyan Torosların zirvelerinde olmadığı gibi bu yöndeki yolları kontrol edebilecek stratejik bir noktada da değildir. Dolayısıyla Roma'lı General Sulpicius Quirinius'un uzun süreli bir kuşatmasını gerektirecek kadar tahkimli değildirler.

Kale yerleşmeleri Torosların dağlık yapısına uygun tipik yerleşmeler olduğundan bu kalelerden hangilerinin Homonadlara ait olduğu konusunda Strabon ve Plinius'u dikkate almak gerekecektir. Bu durumda Torosların erişilmesi güç zirvelerindeki kaleler öncelikli olarak göz önünde bulundurulmalı, bu kalelerden en güçlü tahkim edilmiş ve kalıntılar yönünden en zengin olanı merkezi (H) Omana Kalesi olarak değerlendirilmelidir. Bu coğrafyaya ve bu tip bir kale yapısına uygun tek yerleşim ise Tınaztepe kalıntılarının bulunduğu sahadaki yerleşimdir. Dolayısıyla Homonadların merkezi kalesi (H) Omana için Suğla Gölü'nün güneyinde, göle ve Çatmakaya (Arvana) Köyü'ne hâkim 2006 m rakımlı Tınaztepe Kalesi'ni öneriyoruz.

A.S. Hall ve buna dayanarak L. Zgusta'nın ileri sürdüğü Kuruçay Deresi'ne nazır Asar Tepe veya Sülek Yaylası'ndaki aynı adla anılan vadinin kuzey kesimlerini, 1500 m.'yi bile bulmayan yüksekliklerden ibaret olması dışında Tınaztepe gibi tahkimli olmamaları ve kaydadeğer kalıntılar barındırmaması sebebiyle (H) Omana Kalesi için uygun bölgeler olduğunu düşünmüyoruz.

Bu konuda ilk ipuçlarını W.J. Hamilton'un elde ettiği ve W.M. Ramsay tarafından da önemi fark edilen Arvana (Çatmakaya) Köyü çevresinde yapılacak etraflı bir yüzey araştırması, merkezi kale (H) Omana'nın yeri konusuna ek olarak Homonad kale yerleşmelerinin tipolojisi konusuna da büyük oranda ışık tutacaktır.

Plinius, V.94	Homonadların sert vadiler arasında gizlice yatan merkezi kaleleri (H) Omana'ya ek olarak 44 kaleleri daha vardı.
Hamilton 1842: 341, No. 442	Arvan'da, Annius Afrinus'un onurlandırıldığı Latince bir yazıt bulunmuştur. Köy çevresindeki tepelerde önemli yerleşmeler olduğu köylülerden öğrenildi.
Ramsay 1920: 104	Arvan'da Hamilton'un bulduğu yazıt gösteriyor ki burası çok önemli bir yer. Arvan'ın bu önemine bakılırsa burada merkez (H) Omana veya (K) Omana bulunur.
Broughton 1933: 136	Homonadların merkezi olan (H) Omana'nın kalıntıları bilinmiyor.
Hall 1971: 156	Trogitis Gölü'nün güneyindeki Kuruçay Deresi'ne nazır Asar Tepe veya Sülek Yaylası'ndaki aynı adla anılan vadinin kuzey yanı.
Anderson 1976: 270	Pisidia'nın Toroslar yönündeki kuzey kesimleri ve Trogitis (Suğla) Gölü'nün verimli fakat bataklık vadileri, güçlü ve tahkimli kale Omana'nın bulunduğu yerler olarak düşünülmektedir.
Zgusta 1984: 438, No. §933	Tam nerede olduğu belli değildir. Asar Tepe ve Sülek Yaylası civarında olabilir.

Tablo III Merkezi kale (H) Omana'nın yeri üzerine düşünceler

Homonad Boyları

Dağlık Kilikya ile Pisidia ve Lykaonia bölge sınırlarının kesiştiği bir noktada yer alan Trogitis (Suğla) Gölü çevresinde tespit edilen yazıtlar, burada birçok yerli kavmin varlığına işaret etmektedir³⁴⁰. Yapılan araştırmalara göre Torosların Akdeniz kıyılarına bakan güney yamaçları ile Trogitis Havzası'nı da içine alan Lykaonia Ovası'na ve dolayısıyla Orta Anadolu'ya bakan kuzey kesimlerinde yaşayan birçok boy etnolojik olarak çok da farklılık göstermemektedir³⁴¹.

Antik kaynaklarda en genel manada Kilikalılar olarak sözü edilen³⁴², Galatia kralı Amyntas ve Romalı General Sulpicius Quirinius'la yaptıkları savaşla adlarını duyuran Homonadlar ise Torosların Trogitis merkezli olarak her iki kesimine yayılmış olan yerli kavimlerinden en tanınanıdır. Antik kaynaklarda bahisleri geçmese de, bölgede yapılan epigrafik

³⁴⁰ Lenski 1999: 437.

³⁴¹ Ormerod 1922: 51.

³⁴² Strabon, XII, 569.

çalışmalar neticesinde varlıklarından haberdar olduğumuz Sedaseis ve Gorgoromeis kabilesinin de büyük bir ihtimalle Homonad kavmine tabi boylar oldukları anlaşılmaktadır.

Sedaseis

Sedaseis boyuna ilişkin antik kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmamaktadır. Ancak, 19. yüzyılın sonlarına doğru J.R.S. Sterret'in Suğla Gölü'nün kuzeydoğusunda bugünkü Ortakaraviran Kasabası Namza (Namusa) Yaylası'nda (Res. 22-23) tespit ettiği bir onurlandırma yazıtında³⁴³ Sedasa Halk Meclisi'nin, olasılıkla Homonadlar'dan "*bizimle aynı soydan olanlar*" şeklinde geçen ifadesinden yola çıkılarak Sedaseislilerin Homonad kavmine mensup kabilelerden biri olduğu konusunda genel bir kanı oluşmuştur³⁴⁴. Bu yazıttan başka Sedaseislilerden söz eden herhangi bir yazıt tespit edilemediği için J.R.S. Sterret ve W.M. Ramsay'dan sonraki bazı araştırmacıların bu görüşe temkinli yaklaştıkları görülmektedir.

Sedasa'yı Trogitis Gölü'nün doğusundaki Ak Kilise'ye yerleştiren W.M. Calder, Sedasalıların yaşadığı kent olan Sedasa'nın Homonad sınırları içinde yer aldığını ve burasının Homonadların demosundan biri olduğunu ifade eder³⁴⁵. Sedasa'nın yeri konusunda herhangi bir yorumda bulunmayan H.A. Ormerod³⁴⁶ ve S.A. Cook-F.E. Adcock-M.P. Charlesworth³⁴⁷, ise Sedasa'yı kesin bir dille Homonadların kasabası olarak niteler.

Suğla Gölü çevresinde, bilhassa Akkise Kasabası yakınlarında önemli epigrafik tespitlerde bulunan A.S. Hall Sedaseislilerden çalışmasının bir yerinde "*belki Homonadlara ait bir boy*"³⁴⁸ olarak söz ederken bir başka yerinde ise Sedaseislileri, "*kuvvetli bir ihtimalle isyancı Homonadları meydana getiren birlikler*"³⁴⁹ olarak niteler. W. Ruge ise Sedaseislileri "*belki*

³⁴³ Sterret 1888: No. 240.

³⁴⁴ Ramsay 1960: 370. (Belki Homonadlara ait bir boy).

³⁴⁵ Calder 1910: 76.

³⁴⁶ Ormerod 1922: 48.

³⁴⁷ Cook-Adcock-Charlesworth 1977: 553.

³⁴⁸ Hall 1971: 128.

³⁴⁹ Hall 1971: 156.

*Homonadlara ait bir boy*³⁵⁰ olarak tanımlar. Sedaseislilerden bir boy olarak söz eden A.H.M. Jones ise onların kime ait boy oldukları konusunda yorumda bulunmaz³⁵¹.

Sedaseislilerin Homonadlara mensup bir boy olup olmadıkları konusundaki tartışmalar dışında, onların bir boy olarak Trogitis (Suğla) Gölü'nün kuzey doğusunda (Res. 2) tam olarak nerede yaşadıkları konusu da açık değildir. Her ne kadar J.R.S. Sterret'in Sedaseislilerden söz eden yazıtı bulduğu yer bugünkü Ortakaraviran yakınlarındaki Namza (Namusa) Yaylası (Res. 22-23) olsa da J.R.S. Sterret'ten sonraki araştırmacılar bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Sedaseislilerin Homonadlara mensup bir boy oldukları konusuna başlangıçta şüpheli bakan W.M. Ramsay, kısa süre sonra yayımladığı bir başka çalışmasında J.R.S. Sterret'in tespitine dayanarak onların Homonad boyu olduğu konusunda şüphe olmadığını ifade ederken Sedasa Demosu'nu kesin bir yer adı vermeden Trogitis Gölü'nün doğusundaki tepelere (Res. 2) yerleştirir³⁵².

Sedasa'yı Homonadların bir kasabası olarak gösteren H.A. Ormerod da W.M. Ramsay gibi yer adı vermeden Sedasa'yı Suğla Gölü'nün doğusuna yerleştirir³⁵³. W.M. Ramsay ve H.A. Ormerod gibi Sedasa'yı Trogitis Gölü'nün doğusuna yerleştiren W.M. Calder ise Namza (Namusa) Yaylası'nın yaklaşık 10 km kadar güneyinde yer alan Kilise Kale ya da Ak Kilise'yi³⁵⁴ Sedasa Boyu'nun merkezi yerleşimi olarak kabul etmektedir³⁵⁵. Sedaseislilerin belki Homonadlara ait bir boy olduğunu söyleyen W. Ruge, Sedasa'yı ise yine Kilise Kale'ye lokalize eder fakat aynı zamanda bu yerleşmeyi "*Suğla Gölü'nün kuzey doğusundaki Namusa Yaylası'nda bulunan bir yazıtla tanınan Isauria şehri*" olarak niteler³⁵⁶.

³⁵⁰ Ruge 1921: 1006.

³⁵¹ Jones 1937: 137.

³⁵² Ramsay 1917: 251.

³⁵³ Ormerod 1922: 48.

³⁵⁴ Sterret 1888: 41, No. 209; Yerleşimle ilgili olarak bkz. Belke-Restle 1984: 119.

³⁵⁵ Calder 1910: 76.

³⁵⁶ Ruge 1921: 1006.

Son olarak, onların Homonadlara ait bir boy olup olmadıkları konusuna hiç değinmeyen L. Zgusta ise kavme ait kent olan Sedasa'yı ise kesin bir yer adı vermeden Trogitis Gölü'nün kuzey doğusuna yerleştirmektedir³⁵⁷.

L. Zgusta'dan sonra bölge ile ilgili araştırmalarda hiç sözü edilmeyen Sedaseislilerin bir boy olup olmadıkları, eğer boy ise Homonad kavmine mensup olup olmadıkları ve onların tam olarak nerede yaşadıkları konusu ile ilgili J.R.S. Sterret'in Namza (Namusa) Yaylası'nda bulduğu yazıt dışında herhangi bir delil henüz bulunamamıştır. Bütün yorumlar da bu yazıt etrafında gelişmiştir. Daha sonraları A.S. Hall tarafından bölgede yapılan epigrafik çalışmalar Trogitis Gölü çevresinde başka yerli kavimlerin de yaşadığını gösterdiğinden Sedasa yerleşmesinin kesin bir lokalizasyonu giderek zorlaşmıştır.

W. Ruge'nin, Sedasa'yı bir Isauria kenti olarak nitelemesi dışında, genel kanı ise onların Homonadlara mensup boy olarak Suğla Gölü'nün kuzey-doğu kesiminde yaşadıkları yönündedir³⁵⁸.

Yukarıda da söz edildiği gibi, Galatia kralı Amyntas ile yaptıkları savaşta kolaylıkla ele geçirildiği anlaşılan Homonad kalelerinin, Trogitis Gölü'nün güneyine nazaran çok dağlık bir yapı ihtiva etmeyen gölün kuzey ve doğusunda yer aldığını kabul edersek, Sedaseisliler Homonadlara mensup bir boy olarak Trogitis Gölü'nün kuzey ve doğusunda (Res. 2) yer almış olmalıdır. Sedasa ise, boyun yaşadığı bir demos idi.

³⁵⁷ Zgusta 1984: §1186-1 Sedaseis-Sedesa.

³⁵⁸ Bkz. Keyser 1997: 66, dipnot 16.

Ormerod 1922: 370	Sedasa, Homonadların bir kasabasıdır.
Ruge 1921: 1006	Belki Homonadlara ait bir boy idi.
Calder 1910: 76	Trogitis Gölü'nün doğusundaki Akkilise'de yer alan Sedasa, Homonad sınırları içinde idi. Burası Homonadların demosundan biri idi.
Jones 1937: 137	Sedasa bir boy idi.
Hall 1971: 128, 156	Belki Homonadlara ait bir boy idi. Güçlü bir ihtimalle isyancı Homonadları meydana getiren birliklerdir.
Cook-Adcock-Charlesworth 1977: 533	Homonadların bir kasabası idi.
Ramsay 1960: 370	Sedaseis halkının olasılıkla Homonadlardan “ <i>bizimle aynı soydan olanlar</i> ” diye söz eden kitabesi Sedaseislilerin Homonad kavmine mensup kabilelerden biri olduğu konusunda şüphe bırakmamaktadır.
Keyser 1997: 66	Gorgoromeisler gibi Homonadlara bağlı boylardan biri.

Tablo IV Sedaseisliler

Sterret 1888: 141, No. 240	Akkise yakınlarındaki bugünkü Namze (Namusa) Yaylası, Namusa Yaylası'nın yaklaşık 10 km güneyindeki Kilise Kale.
Ramsay 1917: 251	Trogitis (Suğla) Gölü'nün doğusundaki tepeler
Ruge 1921: 1006	Suğla Gölü'nün kuzey doğusundaki Kilise Kale, Namusa Yaylası'nda bulunan bir yazıtla tanınan Isauria şehri
Ormerod 1922: 48	Suğla Gölü'nün doğusundadır.
Calder 1910: 76	Trogitis Gölü'nün doğusundaki tepeler, Ak Kilise
Zgusta 1984: §1186-1	Trogitis Gölü'nün kuzey doğusu
Keyser 1997: 66	Trogitis Gölü'nün doğusunda (Namze Yaylası) yaşamaktadırlar.

Tablo V Sedasa'nın yeri

Gorgoromeis

Suğla Gölü çevresinde yapılan epigrafik çalışmalar yoluyla bu bölgede tespiti yapılan bir diğer yerli halk da antik kaynaklarda adından hiç söz edilmeyen Gorgoromeis boyudur³⁵⁹. Gorgoromeis boyu ile ilgili ilk detaylı ve müstakil çalışma A.S. Hall tarafından 1971 yılında kaleme alınmıştır. Araştırmacı Suğla Gölü'nün kuzeyindeki köy, kasaba ve yaylalarda tespit ettiği yazıtları “*Gorgoromeis*” başlıklı bir makalesinde

³⁵⁹ Sterret 1888: 130, No. 217; Hall 1971: No. 1, 10.

değerlendirmiş ve netice olarak Gorgoromeisleri “*güçlü bir ihtimalle isyancı Homonadları meydana getiren birlikler*” olarak nitelemiştir³⁶⁰.

A.S.Hall, gerek kendi tespitleri doğrultusunda ve gerekse kendinden önceki araştırmacıların³⁶¹ yorumlarına dayanarak Gorgoromeis kabilesini Trogitis Gölü'nün kuzey kıyılarında, bugün Gökçimen olarak anılan eski Gulghurum Köyü'ne yerleştirmiştir³⁶². Araştırmacının konu ile ilgili yaptığı bu ilk çalışmadan önce bölgede çalışma yapan kimi araştırmacılar da Gorgoromeis meselesi üzerinde görüş bildirmişlerdir. Bu araştırmacılardan ilki de J.R.S. Sterret'tir. Sterret, Suğla Gölü yakınlarındaki Ortakaraviran'da (Ortakaraören) bulunan bir yazıtta “*Demos Gorg[oromeon*” ifadesinin geçtiğini belirtir ancak onların bir boy olup olmadığından ya da Homonadlarla bağlantılarının olup olmadığı konusunda değinmeden Gorgoromeisleri Trogitis (Suğla) Gölü çevresinde yaşayan yerli kavimlerden biri olarak anar³⁶³.

Diğer bir araştırmacı H. Kiepert, Beyşehir Gölü'nün (Karalis) güneydoğusunda Gulghurum adlı bir köyün varlığına dayanarak Gorgorome adının halen korunduğunu ileri sürmektedir³⁶⁴. J. Jüthner'in³⁶⁵ başı çektiği araştırmacılar ile W. Ruge³⁶⁶, H. Kiepert'in düşüncesini naklederler ancak sözü edilen bu sahada herhangi bir antik kalıntıya rastlanmadığını belirtirler. Gorgoromeisleri Homonadların bir kolu olarak niteleyen L. Zgusta ise J.R.S. Sterret ve H. Kiepert'e dayanarak kabilenin yaşadığı merkezi eski adı “*Ararım*” ve “*Gulghurum*” olan bugünkü Gökçimen Köyü'ne lokalize eder³⁶⁷.

J.R.S. Sterret'in Suğla Gölü'nün kuzey sahilinde, günümüzde Seydişehir İlçesi'ne bağlı bir kasaba olan Ortakaraviran'da (Ortakaraören) tespit ettiği yazıt dışında Gorgorome adına ve demosuna ilişkin herhangi bir kayda rastlamıyoruz. Söz konusu yazıtta, Gorgorome'de oturan insanlar

³⁶⁰ Hall 1971: 156, No. 1, No. 10.

³⁶¹ Sterret 1888: 130.

³⁶² Hall 1971: 125, 156vd.

³⁶³ Sterret 1888: No. 129, 217, 224.

³⁶⁴ Bkz. Sterret 1888: 130.

³⁶⁵ Jüthner-Knoll-Patsch-Swoboda 1902-3: 26.

³⁶⁶ Ruge 1912: 1659.

³⁶⁷ Zgusta 1984: §Gorgoromeis.

olduğu anlaşılan Gorgoromeislerin yaşadığı merkezden demos olarak söz edilmesi onların Homonadlara bağlı bir boy olduğu konusunda önemli bir kanıttır.

J.R.S. Sterret'in bulduğu yazıtı dayanarak W.M. Ramsay Gorgorome'yi Homonadlara ait kentlerden biri olarak nitelerken, Suğla Gölü'ne nispeten uzak olan Karallia (Beyşehir) ve Lyrbe (Pamphylia Seleukeia'sı=Şıhlar) kentlerini de Homonad kentlerinden sayarak Homonad boyları konusunda yeni bir tartışmaya sebep olmuştur³⁶⁸. Dolayısıyla Gorgoromeislerin Homonadlara tabi bir boy olduğu konusu hemen hemen kesin gibi görünse de Homonad boylarının bu çalışmada yer verilen boylardan ibaret olduğu konusu mevcut çalışmalara göre henüz netlik kazanmamıştır.

Kiepert (Sterret 1888: 130)	Gorgorome adı, Beyşehir Gölü'nün (Karalis) güney doğusunda Gulgurum adlı bir köyde yaşatılmaktadır
Sterret 1888: No. 129, 217, 224	Trogitis (Suğla) Gölü çevresinde yaşayan yerli kavimlerden biri
Ramsay 1960: 370	Homonadlara ait kentlerden biri
Jüthner-Knoll-Patsch-Swoboda 1902-3: 26	Gorgorome adı, Beyşehir Gölü'nün (Karalis) güney doğusunda Gulgurum adlı bir köyde yaşatılmaktadır ancak sözü edilen bu sahada herhangi bir antik kalıntıya rastlanmamıştır
Ruge 1912: 1659	
Hall 1971: 156	"Güçlü bir ihtimalle Homonadları meydana getiren birlikler". Trogitis (Suğla) Gölü'nün kuzey kıyılarında, bugünkü Gökçimen olarak anılan eski Gulghurum Köyü
Zgusta 1984: §Gorgoromeis	Homonadların bir kolu. Kabile, eski adı "Ararım" ve "Gulghurum" olan bugünkü Gökçimen Köyü'nde yaşamıştır

Tablo VI Gorgoromeisler

Homonadlara Komşu Bölgeler ve Kentler

İlgili bölümlerde söz edildiği gibi antik yazarlardan Strabon Kotennalıları, Y. Plinius ise Isaurialıları Homonadların komşusu olarak anar³⁶⁹. Strabon'un ifadelerinden Selge, Side ve Aspendos'un, Homonadlarla sınırı olmasa da komşu kentler olduğunu çıkarmak mümkündür.

³⁶⁸ Ramsay 1960: 370.

³⁶⁹ Strabon, XII. 570; Plinius, V.94.

Modern araştırmacıların Suğla ve Beyşehir gölleri çevresinde yaptıkları araştırmalar neticesinde lokalizasyonları yapılabilen Cagrea, Amblada, Mistheia, Pappa-Tiberiopolis ve Vasada gibi önemli kentlerin de en azından kimi Homonad boyları ile komşu oldukları düşünülebilir. Ancak bu bölümde antik kaynakların bizzat Homonadların komşusu olarak isimlerini verdikleri Isauria Bölgesi ile Kotenna şehrine yer vereceğiz.

Isauria Bölgesi

Isauria Bölgesi, genel manada Derbe ile Homonad Ülkesi arasında kalmakta³⁷⁰ ve “*Isauria*” ya da “*Isaurialılar*” kelimesi de “*Isaurialı insanlar*” ve “*dağlarda yaşayan halk*” anlamına gelmektedir³⁷¹. Bölgenin başkenti Torosların doğu kesimindeki Isaura Vetus/Palai (Eski Isaura) ve Isaura Nova (Yeni Isaura)’dır³⁷².

Plinius’a³⁷³ göre Kilikia Trakheia’nın büyük bir kısmına denk düşen bölge Lykaonia Ovası’nın güneyi ile Suğla Gölü’nün güneydoğusunda (Res. 2) yer almış olmalıdır. Dönem içerisinde Isaurialıların yayıldıkları sınırlar değişmiştir. Bölge, dağlık yapısı sebebiyle burada yaşayan insanlar için bir sığınak olmuştur. Bundan dolayı zaman zaman süregelen savaşlardan tam bir netice alındığı söylenemez³⁷⁴.

Tarihi vesikalarda Isaurialıların Homonadlarla herhangi bir mücadeleleri olduğuna dair kayda rastlanmamıştır. Isaurialılar ve Homonadlar Roma’nın Anadolu politikasına karşı sürekli Roma ile savaş halinde yaşayan komşu kavimler olarak tanınmışlardır.

Isauria ve Homonad bölge coğrafyasının yer aldığı Toros Dağları’nın kuzey kesimleri M.Ö. 3. binde Luwiler tarafından iskân edilmiřtir³⁷⁵.

³⁷⁰ Ramsay 1920: 93, dipnot 10.

³⁷¹ Antik kaynaklar Isauria adının kökeni hakkında bilgi vermez ancak Ch. Texier, toplumların adetlerine ve karakterlerine göre isim aldıklarını varsayarak onların savaşçı ve mızrak kullanmadaki becerilerine göre isim almış olabileceklerini düşünmektedir. Texier’in kendinden önceki modern kaynaklara dayanarak verdiği bilgilere göre Isauria adı Aramca “*Iştûri*”, İbranice “*Ieschûri*” ve Yunanca “*Isauri*” kelimesinden gelmekte ve bu kelimeler de “*dağlarda yaşayan halk*” anlamındadır (Texier 2002: 291).

³⁷² Bkz. Smith 1857: 65-66; Ruge 1916a: 2056; Ruge 1916b: 2055-2056; Shaw 1990: 202.

³⁷³ Plinius, V.94.

³⁷⁴ Bkz. Ammianus Marcellinus, XIV, 2, 3, 4, 13; 3, 1; 8,1; Ünal-Girginer 2007: 247-255.

³⁷⁵ Houwink Ten Cate 1961: 18vd.

M.Ö. 2. binyıl başlarında ise Mısır belgelerinde “*Keftiu*” olarak geçen bölgenin Dağlık Kilikia ve Isauria Bölgelerini de içine alan bir bölge olduğu düşünülmektedir³⁷⁶.

Hitit İmparatorluk Dönemi’ne kadar “*Aşağı Ülke*” olarak adlandırılan bölgenin sınırları içinde yer almış olması gereken Isauria toprakları Hitit İmparatorluk Dönemi’nde Tarhundaşşa/Hulaia Nehri Ülkesi olarak adlandırılmaktaydı³⁷⁷.

M.Ö. 1. binyıl başlarında Anadolu’ya gelen Frigler ile Asurlular arasında, o dönemde “*Hilakku*” toprakları olarak anılan Isauria bölgesi üzerinde sürekli bir hâkimiyet mücadelesinin olduğu görülür. Asurlular ve Frigler arasında tampon bir bölge konumundaki Isauria topraklarında bu dönemde Frig kültürünün etkileri görülür. Bölge, Frig kültür alanının güneydeki son sınırı idi³⁷⁸.

Anadolu’da Pers egemenliğinin başladığı M.Ö. 546 yılından sonra Torosların yüksek kesimlerinde yer alan Isauria topraklarının en azından Pisidia Bölgesi kadar bağımsız olduğu düşünülebilir. B. İskender’in M.Ö. 334 yılında Anadolu’ya ayak basması üzerine Anadolu’daki Pers hâkimiyeti de sona erer. Bu dönemle ilgili bilgiler veren Diodoros’un eserinde artık Isaura kent adına rastlamaktayız³⁷⁹.

Diodoros’un eserinde Pisidia kenti olarak gösterilen Isaura’ya yönelik Balakros’un ve Perdikkas’ın yaptığı saldırılar ve Isaurialıların cesurca karşı koymalarına dair çok canlı anlatımlar yer almaktadır. Bilhassa Perdikkas’ın güçlü orduları karşısında çok fazla dayanamayan Isaurialıların teslim olmayıp kendilerini ateşe atarak intihar etmeleri³⁸⁰, Homonadlar gibi Isaurialıların da özgürlüklerine düşkün insanlar olduklarını göstermektedir.

M.Ö. 133 yılına kadar Hellenistik dönem krallıkları arasında sürekli el değiştiren Isauria toprakları bu tarihte Bergama Krallığı’nın vasiyet yoluyla Roma’ya geçmesinden sonra Roma müttefiki Kappadokia kralı V. Ariarathes’in eline geçmiştir³⁸¹.

³⁷⁶ Wainwright 1954: 33vd.

³⁷⁷ Archi 1984: 205.

³⁷⁸ Xenophon, I.19.

³⁷⁹ Diodoros, XVIII. 22.

³⁸⁰ Diodoros, XVIII. 22.

³⁸¹ Jones 1971: 31.

M.Ö. 102 yılında Roma, Isauria topraklarını da içine alan Doğu Akdeniz Havzası'nda Kilikia Eyaleti'ni kurmuş, ilk iş olarak da bölgeyi korsanlardan temizlemeye koyulmuştur. M.Ö. 79 yılında konsül seçilen Puplius Servilius Vatia, bölgeyi korsanlardan temizlemek için gönderilen Roma ordularının komutanlığına getirilir. Vatia, Isauria topraklarını da içine alan bölgede tam bir egemenlik kurar ve kendisine “*Isauricus*” unvanı verilir³⁸². Bu dönemle ilgili bilgiler veren Strabon Isaura kentinden ve Isauria bölgesinden söz eder. Strabon Isauria Bölgesi'ni, coğrafyasını “*Trakheiotis*”, halkını ise “*Trakheiotlar*” olarak anar ve burasını Dağlık Kilikia'nın (Kilicia Trakheia) bir alt bölgesi olarak gösterir³⁸³.

M.Ö. 39 yılında bölge İkonium merkezli Lykaonia Bölgesi içinde yer alır. M.Ö. 36 yılında Olba Krallığı'na bırakılan bölge M.Ö. 31 yılında yapılan Aktium Savaşı'nda Augustus (Octavianus) safında yer alan Galatia Kralı Amyntas'a verilir³⁸⁴. Amyntas, Laranda ve Derbe'yi Antipatros'tan aldıktan sonra Isaura'ya bir sefer düzenler. Kenti aldıktan sonra batıya, Isaurialıların komşusu Homonadlar Ülkesi'ne yönelir ancak Homonad Ülkesi şefini öldüren Amyntas şefin karısının kurduğu tuzağa düşüp yakalanır ve öldürülür³⁸⁵.

Amyntas'ın M.Ö. 25 yılında Homonadlar tarafından öldürülmesinden sonra Isauria Bölgesi bütün Dağlık Kilikya ile birlikte Kappadokia Kralı I. Arkhelaos'a verilir. Bölgenin Romalılaştırılması çabasıyla da Lystra Kolonisi kurulur³⁸⁶. Korsanlar sorununu ve Homonadlar meselesini çözmek için büyük olasılıkla M.Ö. 6 yılında bölgede “*Via Sebaste*” adı ile bilinen yol inşa faaliyetleri başlar³⁸⁷. Pisidia Antiocheia'dan başlayan bu yol Isaura'ya kadar uzanıyordu³⁸⁸. M.S. 37 yılından sonra bölge toprakları Caligula tarafından Kommagene Kralı IV. Antiochos'a verilir³⁸⁹.

³⁸² Bozkır yakınlarında bulunan ve bu savaşı konu alan yazıt için bkz. Hall 1973: 568; Shaw 1990: 221, dipnot 67; Kloppenborg 2005: 439.

³⁸³ Strabon, XII. 569, 669.

³⁸⁴ Ramsay 1922: 152; Shaw 1990: 228.

³⁸⁵ Strabon, XII. 569; Ramsay 1922: 152; Texier 2002: 295.

³⁸⁶ Levick 1967: 33vd.

³⁸⁷ Hall 1968: 59; Özsaıt 1980: 52.

³⁸⁸ Magie 1950: 1314vd.

³⁸⁹ Magie 1950: 550; Lenski 1999: 419; Bölgenin M.S. 2 yüzyıl tarihi ile ilgili olarak bkz. Mitford 1980: 1248-1250.

Roma'nın Anadolu politikası paralelinde daha sonraları sürekli el değiştiren Isauria toprakları Doğu Roma İmparatorluğu Dönemi'ndeki dini karışıklıklar sırasında sürekli askeri gücüne müracaat edilen bir bölge olmuştur. Öyle ki zaman zaman Doğu Roma İmparatorluğu'nda yönetimi ele geçiren Isaurialıların hüküm sürdüğü yıllar "*Isauria Hanedanlığı Dönemi*" olarak anılmıştır³⁹⁰.

Tarihi belgelerde bölge sınırları kesin çizgilerle belirtilmese de, coğrafi şekillerin ve akarsuların çoğunlukla sınırları belirlediği antik dönemde Isauria bölge sınırları da modern araştırmacılar tarafından bu gerçek göz önünde tutularak belirlenmeye çalışılmıştır. Örneğin, 19. yüzyıl seyyahlarından W.J. Hamilton bölgenin sınırlarını Konya Ovası'nın güneyindeki Toros Dağları'nın eteklerinden başlatmaktadır³⁹¹.

J.A. Cramer ise Konya'nın güneyindeki dağlık bölge ile Dağlık Kilikia arasındaki bölgeyi Isauria Bölgesi olarak tanımlar³⁹². H. Kiepert'in haritasına göre Isauria Bölgesi'nin sınırları batıda Beyşehir Gölü'nün doğusu, kuzeyde Suğla Gölü'nün kuzey kesimleri, doğuda ise Göksu'nun yukarı havzasına kadar uzanmaktaydı³⁹³. Bu durumda, Isaurialıların yaşadığı bölge coğrafi manada batı ve güneybatı yönünde Homonad coğrafyası ile sınırlandığı için Isaurialıların ve Homonadların sınır komşusu olarak anıldığı Plinius'un ifadeleri de doğrulanmış olmaktadır.

Ko(a)tenna

Strabon, eserinin Homonadlarla ilgili bir pasajında (XII, 570), Homonadlardan bazılarının Pamphylia kentleri olan Side ve Aspendos'un üst taraflarında, zeytin ağaçları ile dolu olan tepelerde oturduklarını, bunun üzerindeki bölgenin Selgelilere ve Homonadlara sınır komşusu olan Ko(a)tennelere ait olduğunu bildirir.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında yapılan epigrafik araştırmalar sonucunda bugünkü Eğirdir Gölü'nün bir bölümü olan Hoyran Gölü'nün kuzeyinde ele geçen bir yazıt yoluyla Ko(a)tenna

³⁹⁰ Bkz. Ramsay 1960: 98vd.; Ruge 1925: 2053; Lippold 1972: 149vd. Bölgenin Bizans Dönemi ile ilgili olarak ayrıca bkz. Darrouzès 1981: 29-31.

³⁹¹ Hamilton 1842: 326vd.

³⁹² Cramer 1972: 73.

³⁹³ Kiepert 1909: Harita.

şehrinin yeri tespit edilmiştir³⁹⁴. Pisidia Bölgesi kentleri arasında yer alan Ko(a)tenna şehrinin kalıntıları günümüzde Akseki İlçesi'nin Menteşbey (Gödene) Köyü yakınlarındadır (Res. 25-26). Köyün halk arasında günümüzde de kullanılan bir diğer adı olan Gödene'nin³⁹⁵ Ko(a)tenna'dan türemiş olması muhtemeldir. Bugün Kale Tepe olarak bilinen antik şehrin kalıntılarının yer aldığı tepe, Melas (Manavgat) Çayı'na hâkim konumdadır (Res. 25). Melas'ın karşı yakasında ise Ormana Kasabası yakınlarına lokalize edilen Erymna³⁹⁶ şehri yer alır.

Günümüzde, Ayıntiras, Kayabaşı, Tuzluk Koyak ve Tarsus dağları arasında konumlanan modern köyün Tepe Dağı, Mallas ve Ambullas mevkilerinde, bilhassa Kale Tepe'de G.E. Bean ve T.B. Mitford tarafından yapılan epigrafik çalışmalar yoluyla antik Ko(a)tenna şehrine ait yazıtlar bilim alemine tanıtılmıştır³⁹⁷. Yoğun bitki örtüsü ile kaplı olan sahada kentin mimari yapılarına ait çok sayıdaki malzemeyi korunmuş olarak görmek mümkündür³⁹⁸.

Kaynaklara geçmiş yazıtlar Ko(a)tennalıların Homonadlara sınır komşusu oldukları yönünde herhangi bir bilgi içermediğinden Strabon'un bu konuda verdiği bilgileri epigrafik malzemelerle de desteklemek mümkün olmamıştır. Bunun yanı sıra, Homonadları yerleştirdiğimiz bölge dikkate alındığında Ko(a)tenna şehrini güney yönde Homonadların uzanabildiği son nokta olarak düşünebiliriz. Kentin, Selge demosu olan Cagrae'ye (Kağras/Cevizli) olan yakınlığı da dikkate alındığında Homonadların, Ko(a)tenna ve Cagrae arasında bir yerde Pisidia kentleri ile sınırlarının kesiştiği anlaşılmaktadır.

Bugünkü Cevizli Beldesi'ne (Res. 27) yerleştirilen Cagrae yakınlarındaki düzlük bir sahanın halen “*Zomana*” olarak adlandırılıyor olması, Homonadların Cagrae ve Ko(a)tenna kenti yakınlarında kadar uzandığını

³⁹⁴ Sterret 1888: No. 373, 11; Ramsay 1912: 169; Ruge 1919: 2526.

³⁹⁵ Bugün, Konya merkeze bağlı Hatıp Mahallesi'ne komşu olan ve yapı malzemesi olarak kullanılan taşıyla meşhur bir köyün adı da halk arasında “Gödene” olarak geçmektedir. Lystra Kolonisi'nin kurulu olduğu Hatunsaray'a da yakın olan bu yerleşmenin, Strabon'da Homonadlara komşu olarak anılan Ko(a)tenna şehri olabileceğini düşünmüyoruz. Yerleşme belki de daha sonraki dönemlerde güneydeki Ko(a)tenna şehrinde göçüp gelenler tarafından kuruldu.

³⁹⁶ Bkz. Ruge 1909a: 570. Araştırmacıya göre burası bir Pamphylia kentidir.

³⁹⁷ Bean-Mitford 1970: 29-33, No. 12-13.

³⁹⁸ Bkz. Hellenkemper-Hild 2004: 659.

düşündürmektedir. Cagrae yerleşmesinin de burada tespit edilen yazıtlar yoluyla Selge demosu olduğu anlaşıldığından güney batı yönde Homonadları Cagrae toprakları sınırlar.

Ko(a)tennalıların, Homonadların sınır komşusu olarak söz edilmesi sebebiyle de şimdilik güney yönde Ko(a)tenna yakınlarına kadar olan sahaların da Homonad egemenlik sahası olduğu düşünülebilir. Bunun yanı sıra, sözü edilen bu yöreleri, bilhassa Amyntas ve sonrasında Roma için tehlike oluşturan tahkimli 44 kalenin konumlandığı sahalar olarak düşünemiyoruz. Buralar olasılıkla düşman tehdidinin olmadığı zamanlarda kimi Homonad boyları tarafından iskân edilen yerlerdi. Tahkimli kaleler ise kuzey yönde, Torosların zirvelerine denk düşen “*Giden Gelmez*” ve “*Koca Yusuf*” Dağları çevresinde (Res. 66) olmalıydı.

Homonad-Roma Savaşı

M.Ö. 27 yılında Augustus unvanı ile Roma’da idareyi tek başına ele geçiren Octavianus M.Ö. 25 yılında Homonadlar tarafından öldürülen Amyntas’tan geriye kalan Galatia topraklarını o sırada kralın yerine geçemeyecek kadar küçük olan oğlu ve varisi Pylaimenes’e bırakmak yerine Roma Devleti’ne ilhak etmiştir³⁹⁹.

Augustus, Homonad savaşıdan önce M.Ö. 16 yılına kadar isyanlarını sürdüren İspanya’nın kuzeybatısındaki Cantabri⁴⁰⁰ ve Astures⁴⁰¹ kabilelerine karşı M.Ö. 26-25 yıllarında mücadele etti ve öncelikle onları kontrol altına aldı⁴⁰². Daha sonra Homonadlar sorununa eğildi. Alplerdeki Salassi⁴⁰³ kabilesi ile uğraşması için de Terentius Varro’yu görevlendirdi⁴⁰⁴.

M.Ö. 25 yılında Galatia Eyaleti kurulunca Antiocheia da bu eyalette bağlandı. Amyntas’ın ölümü üzerine bölgeye vali olarak atanan Marcus Lollius⁴⁰⁵ zamanında Roma 15 yıl boyunca bölgede güç kazandı.

³⁹⁹ Diodoros, LIII. 26, 3; Arslan 2000: 186

⁴⁰⁰ Hübner 1899: 1491; Magie 1950: 468.

⁴⁰¹ Hübner 1896: 1863.

⁴⁰² Diodoros, LIV. 20.

⁴⁰³ Philipp 1920: 1848.

⁴⁰⁴ Levick 1967: 214.

⁴⁰⁵ Magie 1950: 1596, (Bölüm XIX, dipnot 26); Gordon-Gordon 1951: 292; Sherk 1980: 963-964.

Bölgeyi Romalılaştırmak ve Homonadlarla mücadele etmek için Marcus Lollius'tan sonra Galatia Eyaleti'ne vali olarak atanan Cornutus Arruntius Aquila⁴⁰⁶, olasılıkla M.Ö. 6 yılına doğru hibrit adıyla “*Via Sebaste*” olarak isimlendirilen Antiocheia merkezli bir yolun inşasına başlar⁴⁰⁷. Antiocheia'dan ikiye ayrılarak Homonadları kuşatacak şekilde güneydoğu ve güneybatıya yönlendirilen bu yolun her iki kolu da ek bağlantılarla güçlendirilmiştir⁴⁰⁸. Antiocheia'nın Roma kolonisi olmasıyla birlikte de Pisidia çevresinde Romanizasyon faaliyetleri başlamıştır⁴⁰⁹.

Bölgede devam eden Homonadlar sorunu sebebiyle Augustus, 20 yıl kadar sonra bu sorunu çözmek üzere de Quirinius'u görevlendirdi⁴¹⁰. Amyntas'ın öldürülmesinden P. Sulpicius Quirinius'un Homonadlara karşı savaşa başlamasına kadar geçen yaklaşık 20 yıllık sürede Homonadlar Trogitis (Suğla) Gölü'nün kuzey ve doğu kesimlerindeki korunaksız kalelerini terk ederek gölün güneyindeki zirvelerde tahkimli kalelerini kurmakla meşgul olmalıydılar.

M.Ö. 1. yüzyıl içerisinde kesin olarak bilinmeyen bir tarihte Colli Albania⁴¹¹ Bölgesi'ndeki Lanuvium'da⁴¹² doğan Quirinius bir şövalye ailesine mensuptu⁴¹³. Tipik bir Romalı olan Quirinius, orduları iyi yöneten, yetenekli, enerjik ve aynı zamanda gerektiğinden çok sert ve zalim bir yapıya sahipti⁴¹⁴. Askeri yetenekleri sayesinde Augustus döneminde senatörlük görevinde bulunmuş ve birçok şeref unvanı almıştır.

M.Ö. 15 yılından sonra Cretae ve Cyraeae'de prokonsüllük görevinde bulunan⁴¹⁵ Quirinius, bu görevi sırasında Libya Çölleri'nin berberi

⁴⁰⁶ Magie 1950: 1596, (Bölüm XIX, dipnot 42-43); Sherk 1980: 965-967.

⁴⁰⁷ Magie 1950: 465.

⁴⁰⁸ Bkz. Özsait 1980: 52-54.

⁴⁰⁹ Magie 1950: 459.

⁴¹⁰ Strabon, XII. 569; Levick 1967: 203vd.; Hall 1971: 156; Syme 1986: 159; Syme 1995: 257vd.

⁴¹¹ Bkz. Andreas 1894: 1303.

⁴¹² Bkz. Ramsay 1915: 278; Philipp 1925: 694.

⁴¹³ Kuhoff 1994: 1128vd.

⁴¹⁴ Ramsay 1917: 236.

⁴¹⁵ Tacitus, III.48.

kabilelerinden Marmaridae⁴¹⁶ ve Garamantes⁴¹⁷ kabilelerini yenmiş ve zapt altına almıştır⁴¹⁸. Bu başarısından dolayı Agrippa'nın ölümünden sonra da Augustus tarafından M.Ö. 12 yılında ikinci kez konsül olarak seçilmiştir⁴¹⁹.

M.Ö. 12 ile M.S. 1 yılları arasında Homonadlar bölgede ciddi bir sorun olmaya başlayınca Augustus bu kabile ile savaşmak üzere askeri yetenekleri ile ünlenen P.S. Quirinius'u görevlendirdi⁴²⁰. Bütün ihtimallere karşı da Quirinius, Augustus zamanında tek bir valilik altında bulunan Galatia ve Pamphylia valiliğine (Augusti pro praetore) atandı⁴²¹. Böylelikle dağlı kabileleri kontrol altına alması kolaylaşacaktı.

Homonad savaşı için Roma askeri birliğinin Antiocheia kolonisi üzerinden nakledildiği genellikle kabul gören bir görüştür. Ancak, M.Ö. 75 yılında Puplius Servilius Vatia'nın (Isauricus) Isaurialılar üzerine yaptığı sefer sırasında kullandığı Eurymedon (Köprüçay) Vadisi yolunun da bu sefer sırasında Akdeniz kıyısından Roma birliğinin bölgeye sevki için kullanıldığına dair görüşler de vardır. Fakat Antiocheia kolonisi üzerinden ordunun sevk edildiğine kesin gözüyle bakıldığından olsa gerek bu görüşü araştırmacıların genellikle göz ardı ettiklerini ve tartışmaya açmayı bile gerekli görmediklerini anlamaktayız. Coğrafi olarak da Suğla Gölü'nün güneyindeki dağlık alanda yuvalanan Homonadları kuşatma altına almak için kuzey yöndeki ovalık sahaların asker sevkiyatı için daha müsait olması sebebiyle savaş için Roma birliğinin Antiocheia kolonisi vasıtasıyla sevk edilmiş olması gerekmektedir.

Torosların zirvelerinde 44 kaleleri ile Homonadlar büyük bir güç idi. Quirinius'un bölgeye gelişiyile birlikte Homonadlar dağlardaki iyi

⁴¹⁶ Bkz. Smith 1857: 277.

⁴¹⁷ Bkz. Plinius, V.36; Smith 1856: 974-975; Dessau 1912: 751-752. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Law 1967: 181-200, 190.

⁴¹⁸ Lucius Annaeus Florus, Epitome rerum Romanorum, IV 12, 41; Ramsay 1915: 279; Syme 1933: 24; Magie 1950: 461; Hudson 1956: 106; Kuhoff 1994: 1128.

⁴¹⁹ Syme 1933a: 144, 146.

⁴²⁰ Hudson 1956: 106.

⁴²¹ Anderson 1976: 271. C.E.C. Hudson'a (Hudson 1956: 106) göre Kilikia Syria'nın bir parçası olduğundan Homonad savaşını yönetmesi için Quirinius aslında Syria Valisi olarak atanmıştır.

korunan 44 kalelerine çekildiler. Trogitis Vadisi'ni savunmak için ciddi bir direniş göstermediler⁴²². Saldırı gücü büyük bir kayıp vermeden bu kalelerin yıkılması zordu. Quirinius öncelikle Trogitis (Suğla) Gölü'nün verimli fakat bataklık topraklarını işgal etmeye başladı. Homonadları tepelerdeki kalelerine sürdü. Kuşatma birliklerini getirerek bu kaleleri çevirdi. Homonadlar açıktan savaşıma gücünü kaybettikleri zaman kuşatma birlikleri saldırıya geçti. Bu yolla Homonadlara ait kaleler bir bir tahrip edildi. Aldığı 4000 kadar esiri dağlardan çıkarıp ovaya indiren Quirinius onları komşu kentlere ve kolonilere yerleştirdi⁴²³.

Bu başarısından dolayı "*Ornamenta triumphalia*" (zafer ödülü) unvanı⁴²⁴ verilen Quirinius M.Ö. 3-2 yıllarında ise Asia prokonsülü olarak görev yaptı. Antiocheia'nın kontrolü ona verildi ve kentin vatandaşı olarak seçildi⁴²⁵.

Savaşın hemen sonunda Iulia Augusta olarak isimlendirilen Pisidia'da Olbasa, Komama ve Kremna, Lykaonia'da ise Parlais ve Lystra kolonileri kuruldu⁴²⁶. Bu koloniler de Cornutus Aquila'nın valiliği sırasında M.Ö. 6 yılında yapılan Via Sebaste yol ağı ile Antiocheia'ya bağlandı⁴²⁷.

Tacitus'a göre Quirinius, M.S. 2-4 yılları arasında "*comes et rector*" (yüksek rütbeli subay) olarak Augustus'un her iki evlatlığı ile birlikte onun yanında yer aldı. Tiberius'u Rodos'ta ziyaret etti ve onun dostluğunu kazandı. Augustus pro praetore olarak Syria'da en yüksek imparator naibi oldu. Bu görevi sırasında Herodes Archelaos'un⁴²⁸ krallıktan düşmesinin hemen ardından Judea'yı Syria'ya ekledi ve burada bir nüfus sayımı yaptırdı⁴²⁹.

⁴²² Ramsay 1917: 257.

⁴²³ Buna rağmen olasılıkla Homonadlarla birlikte bölgedeki Isaurialılar ve Oro(a)ndalılar M.S. 1. yüzyıl sonlarına kadar yer yer isyanlarına devam etmişlerdir. Bkz. Strabon, XII. 569; Broughton 1933: 135; Levick 1967: 203vd.; Magie 1950: 451; Shaw 1990: 221vd.

⁴²⁴ Syme 1934: 144; Atkinson 1958: 314; Levick 1967: 214; Mitchell 1976: 300.

⁴²⁵ Anderson 1976: 273.

⁴²⁶ Anderson 1976: 272.

⁴²⁷ Konuya ilişkin yazıtlar için bkz. CIL III, 6974 (122217), 14185, 1440, a-c; Ramsay 1920: 102. Söz konusu kolonilerin savaştan önce ya da sonra kurulduğu konusu tartışmalıdır. Bu durumda savaşın M.Ö. 6 yılında yapılmış olabileceği de kesin değildir.

⁴²⁸ Bkz. Torr 1893: 310; Burton 1900: 349; Müncher 1913: 916.

⁴²⁹ CIL III 6687; Torr 1893: 310; Haverfield 1900: 309; Cumont 1934: 187-190; Corbishley 1936: 82.

Quirinius'un Homonadlarla yaptığı savaş sırasındaki görevi ve savaşın kesin tarihi konusu tartışmalıdır⁴³⁰. W.M. Ramsay'a göre bu savaş sırasında Quirinius Syria valisi idi⁴³¹. Çünkü savaş için gerekli olan ordu burada bulunmaktaydı. L.R. Taylor da aynı görüşü destekler ve araştırmacı olasılıkla Yeni Ahid'e⁴³² dayanarak Quirinius'un Syria valiliği sırasında Syria ve Ürdün'de nüfus sayımı da yaptığını ifade eder⁴³³. R. Syme, Syria ve Mısır'daki legionların⁴³⁴ bu savaşta görev aldığını ileri sürerek Quirinius'un Homonad savaşı sırasındaki görevinin net olmadığını fakat onun Galatia-Pamphylia bölgesinde de olabileceğini ifade etmektedir⁴³⁵. Ancak Homonad savaşı için Augustus'un Galatia'da M.Ö. 25 yılından M.S. 6 yılına kadar 7. Legion (daha sonra Legio VII Claudia olmuştur) ve 5. Macedonica Legionu'nu görevlendirdiği yönündeki görüşler de⁴³⁶ dikkate alındığında savaş için birkaç Legionun görev yaptığı düşünülebilir⁴³⁷. Böylelikle Quirinius'un savaş sırasında Galatia Eyalet Valisi olma ihtimali akla daha yatkın gelmektedir⁴³⁸.

Savaş sırasında Roma'nın doğudaki tek askeri gücünün Syria valisi emrinde olduğunu ifade eden T.R.S. Broughton, bu durumdan yola çıkarak savaş sırasında Quirinius'un Syria Valisi olduğunu ileri sürer⁴³⁹. D. Magie⁴⁴⁰ ve J.G.C. Anderson⁴⁴¹ tarafından da kabul edilen yaygın görüşler savaş sırasında Quirinius'un Syria valisi olduğu yönündedir.

⁴³⁰ Tartışmalar için bkz. Ramsay 1915: 279-300.

⁴³¹ Ramsay 1917: 229.

⁴³² "O günlerde Sezar Augustus tüm Roma dünyasında bir nüfus sayımının yapılması için ferman çıkardı. Bu ilk sayım Kirinyus'un (Quirinius'un) Suriye Valiliği zamanında yapıldı. Herkes yazılmak için kendi kentine gitti" (Yeni Ahid, Luka 2: 1-3).

⁴³³ Taylor 1933: 120.

⁴³⁴ Belki de "Legio VII Deiotariana" idi. Legion için bkz. Mitchell 1976: 298-308.

⁴³⁵ Syme 1933: 24.

⁴³⁶ Speidel 1984: 10, 24, 276.

⁴³⁷ Bu legionlar da olasılıkla Pisidia Antiocheia'da geçici olarak konuşlandırıldı ve Homonad savaşı sonrasında ise eyaletten ayrıldı. Bkz. Kaya 2005a: 26.

⁴³⁸ Quirinius'un M.Ö. 12-3 yılları arasında Galatia Valisi olduğu ve Homonad-Roma savaşının da bu sırada yapıldığına ilişkin görüşler için bkz. Sherk 1980: 967-969. Tartışmalar için ayrıca bkz. Hudson 1956: 107; Thorley 1979: 81-84, not. 5.

⁴³⁹ Broughton 1933: 141.

⁴⁴⁰ Magie 1950: 1322, dipnot 35.

⁴⁴¹ Anderson 1976: 272.

M.Ö. 11 yılı konsülü Lucius Calpurnius Piso'nun⁴⁴² Pamphylia'da Quirinius'a destek için Homonadlara karşı savaşmasına dayanarak, Roma-Homonad savaşı sırasında Quirinius'un Galatia-Pamphylia ya da Asia prokonsülü olduğu yönünde ileri sürülen görüşler ise pek kabul görmemiştir⁴⁴³. Ancak, B. Levick'in de⁴⁴⁴ ifade ettiği gibi, Syria sınırına kuşbakışı 130 mil (209 km) uzakta, dağlık Kilikya'da bir yıldan fazla süren ve iyi sonuçlanmış bir savaşı yöneten valinin Syria Eyaleti'ni terk etmemiş olması da mümkün görünmüyor. Bu bakımdan bu yönde ileri sürülen görüşler de pek göz ardı edilmemelidir.

Savaş sırasında Quirinius'un görevi hakkındaki belirsizlikler, savaşın yapıldığı kesin tarihler konusunda da devam etmektedir. 10-15 yıllık bir zaman aralığında yoğunlaşan tartışmalar Quirinius'un mesleki kariyerine paralel olarak değişmektedir. Bilhassa onun Syria Valisi olduğu⁴⁴⁵ tarihler ve bir ya da iki kez Syria Valisi olduğu yönündeki tartışmalar⁴⁴⁶ savaşın kesin tarihini saptamamızı zorlaştırmaktadır.

M.Ö. 6 yılına tarihlenen Via Sebaste üzerindeki mil taşlarından⁴⁴⁷ yola çıkarak savaşın bu tarihten önce yapılmış olduğunu düşünen W.M. Ramsay⁴⁴⁸, kısa bir süre sonra kaleme aldığı başka çalışmalarında⁴⁴⁹

⁴⁴² Bkz. Peek 1950: 1801; Atkinson 1958: 323-324; Sherk 1980: 964-965; Brandt 1992: 96-97. Konsül Lucius Calpurnius Piso ile ilgili olarak Pisidia kenti Oinoanda'da bulunan bir yazıt için bkz. Milner-Eilers 2006: 65-68.

⁴⁴³ Bkz. Anderson 1976: 271; Dessau 1930: 612, not 4; Holmes 1928: 80, not 1; Taylor 1933: 126; Syme 1934: 133.

⁴⁴⁴ Levick 1967: 212.

⁴⁴⁵ Bickerman 1947: 356. (Homonad savaşı sırasında Quirinius'un Suriye valisi olduğu kabul edilmektedir).

⁴⁴⁶ Bkz. Torr 1893: 310; Burton 1900: 348-350; Cheesman 1913: 256-257; Ramsay 1915: 275-300; Syme 1937: 290-291; Levick 1967: 211vd. Ramsay'a göre Syria'da iki kez valilik yapan kişi Quirinius'tur. (Ramsay 1915: 281). Sherwin-White buna karşı çıkar (Sherwin-White 1963: 164). Ayrıca bkz. Thorley 1979: 84, not. 5.

⁴⁴⁷ Via Sebaste üzerinde şimdiye kadar bulunan mil taşlarından biri, Homonadları yerleştirmeye çalışığımız Suğla Gölü'nün güneyine en yakın yerleşim olarak, gölün kuzey-batı yönündeki Pappa-Tiberiopolis'te (Yunuslar) ele geçmiştir. Göl çevresinde henüz Via Sebasteyle ilişkin mil taşına rastlanmamıştır. Via Sebaste projesi ve son zamanlarda keşfedilenlerle birlikte yol üzerindeki mil taşları için bkz. Cronin 1902: 102, No. 7; Syme 1943: 570-575; Hall 1968: 57-92; French-Mitchell 1977: 212-219; French 1980: 714-715; French 1988: No. 596, 602, 603, 605-610, 621-622, 625 Horsley 1989: 77-83.

⁴⁴⁸ Ramsay 1916: 87.

⁴⁴⁹ Ramsay 1917: 237vd.

savaşın kabaca M.Ö. 12-6 ya da M.Ö. 10-7 yılları arasında yapılmış olabileceğini⁴⁵⁰, en azından da M.Ö. 10 yılından önce başlayıp M.Ö. 8 yılına kadar olan zaman aralığında bitmiş olabileceğini ileri sürmektedir.

Savaşın tarihi konusundaki tartışmaları başlatan araştırmacı verdiği bu tarih aralıklarına rağmen savaşın başlangıç ve bitim tarihi konusunun kesin olmadığını ifade etmekte, ancak M.Ö. 6 yılında Toroslara karşı bir savaşın yapıldığını belirtmektedir. Savaşın 4 yaz seferi ile 4 yıl sürmüş olabileceğini düşünen W.M. Ramsay'a göre, M.Ö. 6 yılına tarihlenen Via Sebaste ile savaş sonunda kurulduğu varsayılan askeri kolonilerin temeli savaştan önce de atılmış olabileceğinden savaşın bu tarihten önce de tamamlanmış olması muhtemeldir.

W.M. Ramsay, Roma-Homonad savaşının tarih aralığı konusunda tereddütler içinde olsa da kendinden sonraki araştırmacıların savaşın tarihi için bilhassa M.Ö. 12-6 yılları arasında yoğunlaştıkları görülür. Bu araştırmacılardan T.R.S. Broughton'a göre savaş, Quirinius'un M.Ö. 12 yılındaki konsüllüğü ile M.Ö. 6 yılında bölgedeki askeri kolonilerin kurulduğu tarihler arasında yapılmış olmalıdır⁴⁵¹.

Yine aynı yıllarda R. Syme tarafından kaleme alınan bir başka çalışmada ise herhangi bir gerekçe öne sürülmeden savaşın M.Ö. 9-8 ya da M.Ö. 4-3 yılları arasında yapılmış olabileceği belirtilmektedir⁴⁵².

Konu ile ilgili tartışmaların hız kazandığı 1930'lu yılların başında L.R. Taylor yayımladığı bir makalesinde Tacitus'a atıf yaparak Quirinius'un bu savaşı M.Ö. 12 yılındaki konsüllüğü ile M.Ö. 1 arasında yaptığını belirtir. Araştırmacıya göre Via Sebaste üzerindeki mil taşları bu yolun M.Ö. 6 yılından önce yapıldığını göstermektedir. Buna göre yol, Homonadların toprakları tamamen ele geçirilmeden önce yapılmış olmalıydı. Böylece, L.R. Taylor'a göre savaş M.Ö. 12-6 yılları arasında yapıldı⁴⁵³.

L.R. Taylor'un öne sürdüğü M.Ö. 12-1 ile M.Ö. 12-6 şeklindeki iki farklı tarih aralığı H. Dessau⁴⁵⁴ ve E. Groag⁴⁵⁵ tarafından da savunulmaktadır.

⁴⁵⁰ Ramsay 1920: 95vd.

⁴⁵¹ Broughton 1933: 140, dipnot 22.

⁴⁵² Syme 1934: 138.

⁴⁵³ Taylor 1933: 131.

⁴⁵⁴ Dessau 1921: 255.

⁴⁵⁵ Groag 1931: 822vd.

Sözkonusu araştırmacılar ilk tarih aralığı (M.Ö. 12-1) için Quirinius'un bu yıllar arasındaki konsüllük görevini, ikinci tarih aralığı (M.Ö. 12-6) için ise genel kabul gören Via Sebaste üzerinde ele geçen mil taşlarının en erken M.Ö. 6 tarihini vermiş olmasını gerekçe göstermektedirler.

Savaş sırasında Quirinius'un Pamphylia valisi olduğunu ve M.Ö. 11 yılı konsülü Lucius Calpurnius Piso'nun Pamphylia'da Quirinius'a destek için Homonadlara karşı savaştığını ileri süren R. Holmes savaşın tarihi konusunda herhangi bir yorumda bulunmaz fakat araştırmacının M.Ö. 11 yılını kabul etme eğiliminde olduğu sezilmektedir⁴⁵⁶. Ancak M.Ö. 11 yılı, savaşın tarihi konusunda pek taraftar bulamamıştır.

Savaşın tarihi konusunun net olmadığını ifade eden D. Magie'ye göre savaş M.Ö. 11 ile 7 yılları arasında yapılmış olabilir. D. Magie, S. Accame'ye atıf yaparak savaşın M.Ö. 9-6 yılları arasında yapılmış olabileceğini de ifade ederek bu konuda tereddüt içinde olduğunu göstermektedir⁴⁵⁷.

Roma-Homonad savaşı konusunu kendinden önceki araştırmacıların görüşleriyle birlikte detaylı olarak ele alan B. Levick, Diodoros'a atıfta bulunarak M.Ö. 10 civarında Ianus Tapınağı'nın kapandığını, M.S. 6 yılında ise Isauria konusunun gündeme geldiğini ifade ederek bu tarih aralığında savaşın olmadığını düşünmektedir. Araştırmacıya göre savaş için M.Ö. 11-9 ve 6 tarihleri kalmakta ve ayrıca M.Ö. 6'dan sonraki tarih de önemlidir⁴⁵⁸.

Araştırmacı, W.M. Ramsay⁴⁵⁹ ve R. Syme'nin⁴⁶⁰, Via Sebaste'nin tamamının Homonadların toprakları alınmadan önce yapılmadığı görüşünü yolun tamamı için olmasa da bir bölümü için kabul edilebilir bulmaktadır. Kendinden önceki kimi araştırmacıların savaşı Quirinius'un kariyerine göre tarihlediğini, kimi araştırmacıların ise Quirinius'un kariyerini savaşla tarihlediğini belirten B. Levick, R. Syme'ye dayanarak M.Ö. 4-3

⁴⁵⁶ Holmes 1928: 80, not 1, 88.

⁴⁵⁷ Magie 1950: 1322vd., dipnot 35-36.

⁴⁵⁸ Levick 1967: 210vd.

⁴⁵⁹ Ramsay 1917: 238.

⁴⁶⁰ Syme 1934: 136.

yıllarında Syria askeri birliğinin güçlü olduğunu ve kabul edilebilirlik açısından bu yıllarda savaşın yapılmış olduğunu düşünmektedir⁴⁶¹.

Araştırmacıya göre eğer Quirinius Homonadlara saldırdığında Galatia elçisi idiye savaşı M.Ö. 6 yılında yapılmış olamaz. Çünkü bu tarihte Cornutus Arruntius Aquila eyaletteydi ve Via Sebaste'yi kurdu. Sonuç olarak B. Levick, Tacitus'un⁴⁶² Quirinius'la ilgili verdiği bilgileri kronolojik bulmakla birlikte Via Sebaste üzerinde daha fazla mil taşı ele geçmeden savaşın kesin tarihi konusunda şüphelerin olduğunu ifade etmektedir⁴⁶³.

Suğla Gölü çevresinde önemli epigrafik çalışmalar yapan A. S. Hall, savaşın Romalı komutanı Quirinius'un, Homonadların Sedaseis ve Gorgoromeis boyları ile bağlantılarını kestikten sonra onların güçlü Roma birliği karşısında M.Ö. 4-3 yılları arasında dirençlerini kaybettiğini, yeniden canlanmalarının ise geç imparatorluk döneminde olduğunu ileri sürmektedir⁴⁶⁴. Böylelikle araştırmacının savaşın tarihi konusunda M.Ö. 4-3 yıllarını kabul ettiğini görmekteyiz. Ayrıca bu savaş sırasında Quirinius'un öncelikle Homonadların bağlı boylarla ilişkisini kestikten sonra kuşatmaya geçmiş olabileceği yönünde savaşa dair izlenen taktik konusunda yapılan bir yorumla karşılaşırız.

Homonad-Roma savaşı konusunda 1986 yılında yayımlanan R. Syme'ye ait bir çalışmada ileri sürülen görüşlerden sonra bu konudaki tartışmalar büyük oranda kesilmiştir. Kendinden önceki araştırmacılara dayanarak R. Syme savaşın M.Ö. 11-6 yılları arasında yapıldığını, bu tarihten sonra da Via Sebaste yol ağının tamamlandığını ifade ederek yol üzerindeki mil taşlarının da M.Ö. 6-5 yıllarına tarihlendiğini belirtmektedir⁴⁶⁵.

Bölgenin dağlık yapısı sebebiyle araştırmacıların etraflı bir yüzey araştırması konusunda pek de istekli olmadığı Toroslar'ın Trogitis (Suğla) Gölü merkezli güney kesimlerinde yapılacak yüzey araştırmalarının

⁴⁶¹ Levick 1967: 206vd.

⁴⁶² Tacitus, III. 48.

⁴⁶³ Tartışmalar için bkz. Levick 1967: 206-213.

⁴⁶⁴ Hall 1971: 156.

⁴⁶⁵ Syme 1986: 163.

konuya ışık tutacağı şüphesizdir. Ancak her geçen gün insan ve doğa tahribatı ile karşı karşıya olan kültürel değerlerin hızlıca yok olması, Homonadlar meselesi ile ilgili yüzey araştırmalarının önemini ve aciliyetini gözler önüne sermektedir.

Bölgede yaptığımız kısa süreli araştırmalar neticesinde tespit ettiğimiz bazı mil taşları oldukça geç dönemlere işaret etse de, M.Ö. 6 yılından sonra yapılmadığı mil taşları ile anlaşılan ve Homonad sınırına yakın olarak geçen⁴⁶⁶ Via Sebaste yol ağı ile ilişkilendirmek istediğimiz taş döşeli birçok yol kalıntısı, Homonadlarla ilgili sorunların çözümü noktasında umut verici görünmektedir. Çünkü tarihi belgelerin de gösterdiği gibi Via Sebaste yol ağının Antiocheia-Isaura, Karalis ve Trogitis kolu ile Antiocheia-Mistheia-Side kolu Homonad topraklarını kuşatıyordu. Bölgede günümüze kadar korunagelen taş döşeli yollar da söz konusu bu kollar üzerinde yer almaktadır. Bu yolların ne zaman yapıldığına dair yeni miltaşları tespit edilebilirse savaş için kesin bir tarih aralığına sahip olabileceğiz.

Araştırmacı	Savaşın Tarihi
Ramsay 1916: 87	M.Ö. 6 yılından önce
Ramsay 1917: 237vd.	M.Ö. 6, M.Ö. 12-6 arası, M.Ö. 10 yılından önce başladı, M.Ö. 10-9-8 yıllarında bitmiş olmalı, M.Ö. 10-7 arası.
Ramsay 1920: 95vd.	M.Ö. 11-7, M.Ö. 6
Dessau 1921: 16	M.Ö. 12-1, M.Ö. 12-6
Groag 1931	M.Ö. 12-1, M.Ö. 12-6
Broughton 1933: 140, dipnot 22	M.Ö. 12-6
Syme 1934: 138	M.Ö. 9-8 ya da M.Ö. 4-3
Taylor 1933: 120-133	M.Ö. 12-1, M.Ö. 12-6, M.S. 4
Holmes 1928: 80, not 1	M.Ö. 11
Magie 1950: 1322vd.	M.Ö. 11-7, M.Ö. 9-6
Levick 1967: 206vd.	M.Ö. 11-9, M.Ö. 11-7, M.Ö. 11-6 ve M.Ö. 3-2
Hall 1971: 156	M.Ö. 4-3
Syme 1986: 161	M.Ö. 11-6

Tablo VII Homonad-Roma savaşının tarihi

⁴⁶⁶ Mommsen 1883: 173; Sherwin-White 1963: 164.

Homonadların işgal ettiği topraklar çok da büyük değildir. Ancak, bölgenin dağlık ve iletişime kapalı olması sebebiyle savaş da oldukça zor bir alanda cereyan etmiştir. Bu bakımdan Roma için savaşın büyüklüğünden çok zorluğu önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, Amyntas'ın öldürülmesinden yaklaşık 20 yıl kadar sonra Homonadlar Romalı komutan Sulpicius Quirinius tarafından ortadan kaldırıldı⁴⁶⁷. Romalı generalin bu başarısı büyük bir zafer olarak selamlandı ve Quirinius triumphumunda erguvan rengi mor bir toga ve defne çelengiyle bir general olarak ödüllendirildi⁴⁶⁸.

Bölgede huzurun devam etmesi, bilhassa Homonadları ve Isaurialıları kontrol altında tutmak için Augustus tarafından bölge sınırlarının yeniden düzenlenmesi sırasında Parlais ve Lystra kolonileri kuruldu⁴⁶⁹. Parlais kolonisi daha çok Homonadların tekrar başkaldırmalarını önlemek için kurulurken Lystra kolonisi bu kavmin Lykaonia Ovası'na inmesini önlemek ve Isaurialılardan gelebilecek saldırılara karşılık vermek amacıyla kurulmuştur. Via Sebaste mil taşlarından da anlaşılacağı üzere Roma'nın bölgedeki valisi Homonad savaşından sonra da yeniden güçlenmelerine karşı onları her an pasifize etmek için hazırlıklıydı⁴⁷⁰.

Tiberius döneminde (M.S. 14-37) Roma'ya bağlılıkları sebebiyle Homonadların kuzey batı yöndeki komşuları olan Oro(a)ndeis'teki Pappa yurttaşlarından oldukça memnun kalınmıştır. Claudius zamanında (M.S. 41-54) Mistheia, Ikonium ve Derbe dışında kalan kentlerde şehirleşme konusunda gelişmeler sağlanmıştır. Claudius'un elçisi ve Galatia Valisi olarak M. Annius Afrinus⁴⁷¹ M.S. 50 yılları başında Suğla Gölü çevresinde bir gezi yapmıştır. İmparatorun bu gezisi onuruna dikilen bir heykel kaidesi üzerinde bu olay belirtilmiştir⁴⁷².

İlk kez 19. yüzyılın başlarında W.J. Hamilton tarafından tespit edilen söz konusu heykel kaidesinin, 1970'li yılların başında bölgede epigrafik

⁴⁶⁷ Strabon, XII.569; Plinius, V.94; Tacitus, III.48; Levick 1967: 203vd.; Syme 1995: 257vd.

⁴⁶⁸ Magie 1950: 451.

⁴⁶⁹ Calder 1910: 72; Ramsay 1960: 370.

⁴⁷⁰ Ramsay 1916: 97.

⁴⁷¹ Rohden 1894: 713.

⁴⁷² Hamilton 1842: No. 442; CIL, III, 6799.

araştırmalar yapan A.S. Hall tarafından bugünkü Yalılıhüyük İlçesi'nin⁴⁷³ bir mahallesi olan Sandı'daki eski bir camide yapı malzemesi olarak kullanıldığı görülmüştür⁴⁷⁴. Camii yakın bir zaman önce yıkılmış olduğu için yazıtlı kaide de bir başka yapıda kullanılmış olmalıdır.

Homonad-Roma savaşından sonra kurulan askeri koloniler yaklaşık bir asır boyunca devam etti. Kısa bir süre sonra ortaya çıkan Isaurialı kavimlere bu askeri kolonilerle boyun eğdirildi. Ancak her zaman güçlü ordular için bir asker kaynağı olan bu dağlı kavimlerin yaşadığı bölgenin dağlık yapısı kontrolü güçleştirdiği için bölgede sürekli bir barış ortamı sağlanamamıştır⁴⁷⁵.

Homonad Coğrafyasındaki Epigrafik Belgeler

Yukarıda, yaşadıkları bölgenin sınırlarını şimdilik ana hatları ile belirlediğimiz Homonadlar ve onlara bağlı boyların yayıldıkları sahada antik kaynakların sözünü ettiği irili ufaklı birçok kale yerleşmesine ait kalıntılar yoğun tahribata rağmen halen görülebilmektedir. Olasılıkla bu kale yerleşmelerinden veya yakınlardaki nekropol sahalarından 20. yüzyılın başlarından itibaren çevre müzelere dağılan birçok arkeolojik eser, Homonadlar sorunu ile ilgilenen batılı araştırmacılar tarafından değerlendirilmediği için Homonadlara ait olası kültürel kalıntılar konusu da halen belirsizliğini korumaktadır. Ayrıca, dağınık gruplar halinde yaşadıkları gerekçesiyle Homonadların sikke darp etmediği yönündeki tahminler de⁴⁷⁶ etraflı kazı veya yüzey araştırması neticesinde varılmış bir sonuç olmaktan uzaktır.

⁴⁷³ Yalılıhüyük, Bozkır İlçesi'nin bir kasabası iken 1990 yılında ilçe olmuştur. 200 yıl kadar önce toprak kayması sonucu yerleşimin Suğla Gölü yakınına taşındığı bilinmektedir. Bugünkü yerleşim yerinin seçilmesinde Suğla Gölü alanının daralması ve gölden daha fazla yararlanma isteğinin önemli olduğu ifade edilmektedir. Kuzeyde Seydişehir, güneyde Ahırlı, batıda Akseki ve doğuda Bozkır ilçeleri ile çevrili olan Yalılıhüyük, düz bir alanda kurulmuştur. Suğla Gölü'nün hemen yanında yer alan ilçede hayat göl sularının çekilmesiyle ortaya çıkan verimli arazilerde (Res. 3-4, 51, 58, 62) yapılan tarım faaliyetleriyle devam etmektedir. Yalılıhüyük'ün güney batısında bulunan Toros Dağlarındaki Gölcük Yaylası her yıl yaylacılık merkezi olarak kullanılmaktadır. Arasöğüt ve Saray köyleri ile Mutlu Kümesi (Kome ?) Yalılıhüyük'e bağlı yerleşimlerdir.

⁴⁷⁴ Hall 1971: 157.

⁴⁷⁵ Magie 1950: 451; Hall 1971: 157.

⁴⁷⁶ Ramsay 1960: 370.

Antik kaynakların işaret ettiği Torosların sarp zirvelerinde yer alan Homonad kaleleri ile ilgili henüz yapılmış bir çalışma yoktur. Suğla Gölü çevresindeki çalışmalar ise daha çok jeolojik ve epigrafik çalışmalardan ibarettir. 19. yüzyılda bilgiye ulaşmanın kestirme yolu olarak görülen epigrafik çalışmalar, Homonad meselesi için bize sunduğu ipuçları bakımından önem arz etmektedir.

Homonad kale yerleşmeleri ve Homonadlara ait olması gereken arkeolojik eserler konusunu arazi çalışmaları için gerekli izinler sağlanabilirse ayrı bir çalışmada ele alacağız. Yukarıda Homonadların yayıldıkları yöreler olarak düşündüğümüz sahalarda kaynaklara geçen epigrafik belgelerin konumuz itibariyle bize sağladığı bilgiler kayda değerdir. Ancak, 19. yüzyılın başlarından itibaren birçok araştırmacının çalışmaları yer etmiş olan yazıtlı eserlerin büyük çoğunluğuna günümüzde rastlanmamıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla söz konusu yazıtlı arkeolojik eserlerden, Suğla Gölü çevresindeki Aşağı Öz (Büyük Öz), Bağyurdu (Sopran), Çatmakaya (Arvana), Balıklava ve Ahırlı⁴⁷⁷ yerleşmelerinden getirilerek Konya Arkeoloji Müzesi'nde korunan osthotek gövde ve kapakları ile mezar stellerinden oluşan eserler⁴⁷⁸ ve bu yerleşmelerdeki yapılarda devşirme malzeme olarak kullanıldığından kısmen korunan birkaç yazıtlı blok dışında kaynaklardan edindiğimiz yazıtlı eserlerin büyük çoğunluğuna bugün sahip değiliz.

Bu bölümde Homonadlar ve onlara bağlı boyların yaşadığı coğrafyanın önemli bir bölümünü içine alan bugünkü Konya İli Seydişehir İlçesi ile Ahırlı ve Yalılıyük İlçeleri arasında kalan Suğla Gölü Havzası'nda⁴⁷⁹ 1800'lü yılların başlarından itibaren bilhassa batılı araştırmacılar tarafından yapılan jeolojik⁴⁸⁰, arkeolojik⁴⁸¹ ve epigrafik⁴⁸² çalışmalar yoluyla kaynaklara geçen yazıtlardaki şahıs isimleri üzerinde durulacaktır.

⁴⁷⁷ Ahırlı, Bozkır İlçesi'ne bağlı bir kasaba iken 1990'lı yıllarda yerel yönetimlerde yapılan değişiklikler sonucu ilçeye dönüştürülmüştür. Bozkır'a 20 km., Konya'ya ise 140 km. uzaklıktadır. İlçeye bağlı kasaba ve köyler; Akkise, Aliçerçi, Balıklava, Büyüköz, Çiftlikköy, Erdoğan, Karacakuyu, Kayacık, Kuruçay, Küçüköz, Bademli. Bu yerleşimler Homonad araştırmaları için kayda değerdir.

⁴⁷⁸ McLean 2002: No. 151, 188, 190, 192.

⁴⁷⁹ Havzanın coğrafi özellikleriyle ilgili olarak bkz. Farrand 1965: 149vd.

⁴⁸⁰ Farrand 1964: 149vd.

⁴⁸¹ Yılmaz 2005: 7vd.

⁴⁸² Sterret 1888: 44vd.; Hall 1971: 125vd.

Sözü edilen bölgedeki yazıtlar daha çok Sedaseis ve Gorgoromeis boylarının yaşadıkları Akkise, Ortakaraviran, Bağyurdu (Sopran) ve Küçük Öz (Aşağı Öz) yerleşmelerinde tespit edilmiştir. Merkezi kale (H)Omana'yı da içine alan Suğla Gölü'nün güneyindeki dağlık alanlarda ise Çatmakaya (Arvana) Köyü içinde kayıtlara geçen bir yazıt⁴⁸³ burada değerlendirilmiştir. Aynı sahaya denk düşen Taşahır ve Gölyüzü (Süberde) köyleri arasındaki bir mağarada görülen⁴⁸⁴ yazıt ise henüz incelenmeden tahrir edilmiş olmalıdır⁴⁸⁵.

Burada, Homonadların yoğun olarak yaşadıkları Suğla Gölü'nün güneyindeki dağlık alanlarda belgelenen yazıtların azlığından dolayı, bu sahalardan itibaren kesintisiz yerleşimler şeklinde devam eden Bağyurdu (Sopran) ve Küçük Öz (Aşağı Öz) yerleşmeleriyle birlikte özellikle daha kuzeydeki Sedaseis ve Gorgoromeis toprakları olan Akkise ve Ortakaraviran çevresindeki yerleşmelerde kayıtlara geçen yazıtlar da ele alınmıştır. Bu yazıtlarda geçen özellikle şahıs adları irdelenmiş, bölgedeki kültle ilgili ipuçları, yer adları, yönetim ve mezar geleneği ile ilgili terimler ve meslek adları üzerinde durulmuştur.

Sözü edilen sahalardaki yazıtlarda geçen isimler Anadolu kökenli, Romalı ve Yunanlı şahıs adları olarak üç grupta toplanmıştır. Bunlardan Anadolu kökenli şahıs adları çoğunluğa sahiptir. Daha sonra Romalı şahıs adları gelmektedir. Yunanlı şahıs adları ise yazıtlarda en az geçen isimlerdir.

Anadolu Kökenli Şahıs Adları

§36-3 Akkisis: (m.) Homonad bölgesi sınırlarına denk düşen günümüzdeki Bağyurdu yerleşmesindeki bir ostotek yazıtında⁴⁸⁶ geçen bu isme ayrıca Isauria yazıtlarında da rastlamaktayız⁴⁸⁷.

⁴⁸³ McLean 2002: No. 190.

⁴⁸⁴ Solecki 1964: 135.

⁴⁸⁵ Columbia Üniversitesi'nden bir jeoloji ekibi tarafından 1960'lı yıllarda Suğla Gölü Havzası'nda yapılan mağara araştırmaları sırasında bugünkü Taşağıl Köyü'nün 2 km kadar güneyinde küçük bir mağara tespit edilmiştir. Araştırmacılar mağara duvarına kazınmış Grekçe bir yazıttan söz eder (Solecki 1964: 135). Bu çevredeki araştırmamızda mağara bulunamamıştır. Taşağıl Köyü ile Gölyüzü (Süberde) Köyü arasındaki bir yere denk düşen mağara burada halen işletilmekte olan taş ocağı sebebiyle yok edilmiş olmalıdır.

⁴⁸⁶ Sterret 1888: No. 165; Şahin 1997: 75vd.; McLean 2002: No. 189, (Bağyurdu/Sopran).

⁴⁸⁷ Zgusta 1964: §36-3.

Anatole: Anadolu kökenli olan bu isme Homonad boyu olan Sedaseisler'in yaşadığı Akkise ve Ortakaraviran yakınlarında tespit edilen bir yazıtta rastlanmıştır⁴⁸⁸.

§66-8 Appas: (m.) Ortakaraviran dışında Akkise yazıtlarında⁴⁸⁹ belgelenen isim yoğun olarak Phrygia yazıtlarında⁴⁹⁰ ve yer yer de Lykaonia⁴⁹¹, Bithynia, Mysia, Lykia, Pisidia, Galatia, Pontus, Kilikia, Isauria ve Kappadokia yazıtlarında⁴⁹² geçmektedir.

§83-1 Arara: (f.) Homonad Bölgesi⁴⁹³ dışında şimdilik yalnızca Isauria⁴⁹⁴ ve Kilikia Bölgesi'nde⁴⁹⁵ rastlanan bir isimdir.

§102-2 Arbaras: (m.) İsmi, Homonad coğrafyası Ortakaraviran ve Akkise⁴⁹⁶ yazıtları dışında Pisidia ve Lykia yazıtlarında Arbaras ya da Karbaras⁴⁹⁷ şeklinde rastlanmaktadır.

§119-7-10 Attes (Attas/Atas): (m.) Homonad Bölgesi yazıtlarına⁴⁹⁸ ek olarak Phrygia⁴⁹⁹, Lykaonia⁵⁰⁰ ve Pisidia⁵⁰¹ yazıtlarında da sıklıkla geçen bir isimdir.

⁴⁸⁸ Sterret 1888: No. 221, (Akkise, Ortakaraviran).

⁴⁸⁹ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 117; SEG 6: 547, (Akkise, Ortakaraviran).

⁴⁹⁰ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 14, No. 490, 30, No. 85a, (Synnada/Efeköy), 88, No. 240, 92, No. 257, 94, No. 261, (Tymandos/Büyük Kabala), 128, No. 344, (Eumenia/Işıklı), 71, No. 189, 74, No. 198, (Apollonia); Cox-Cameron 1937: 116, No. 242, (Nacolea=Seyit Gazi); Buckler-Calder 1939: 17, No. 44, (Kolossai); Calder 1956: 1, No. 4, (Laodikea Kombusta), 10, No. 55, (Laodikea Combusta/Kunderaz), 12, No. 67, (Laodikea Combusta/Kunderaz), 16, No. 85a, 28, No. 139, (Hadrianopolis/Koçaş), 33, No. 160, (Hadrianopolis/Eldes), 34, No. 170, (Hadrianopolis/Koçaş), 58, No. 264, (Pissia/Kürd Uşak), 81, No. 336, (Vetissos/Sinanlı), 84, No. 353, (Vetissos/Sülüklü), 111, No. 529, (İnsuyu).

⁴⁹¹ McLean 2002: No. 18, (Sızma=Zizima), 122 (Yağlıbayat=Savatra), 174, 221.

⁴⁹² Zgusta 1964: §66-8.

⁴⁹³ Hall 1971: No. 15 (1970/46), (Akkise).

⁴⁹⁴ Sterret 1888: 59; Calder-Cormack 1962: 32, No. 173, (Karasınır); Zgusta 1964: §83-1; Bean-Mitford 1970: No. 124, (Tamaşalık/Astra).

⁴⁹⁵ Zgusta 1964: §83-1.

⁴⁹⁶ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 104; SEG 6: 536, (Akkise, Ortakaraviran).

⁴⁹⁷ Zgusta 1964: §102-2.

⁴⁹⁸ Sterret 1888: 198-199, No. 208; Cronin 1902: 351; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 105; SEG 6: 537; SEG 34: 1319, (Ortakaraviran).

⁴⁹⁹ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 37, No. 118, (Lysias), 90, No. 245, 92, No. 253, (Tymandos/Yastıveran), 93, No. 258, (Tymandos/Büyük Kabala).

⁵⁰⁰ McLean 2002: No. 147 (Ladik=Laodikea Kombusta), (Attas şeklinde).

⁵⁰¹ Zgusta 1964: §119-7-10.

§131-1 Ba: (f.) Homonod coğrafyasının⁵⁰² yanı sıra, Phrygia⁵⁰³, Lykaonia⁵⁰⁴, Dağlık Kilikya'da⁵⁰⁵, Galatia ve Isauria yazıtlarında⁵⁰⁶ görülmektedir.

§140-2 Balabios: (m.) Merkezi (H) Omana Kalesi'nin de yer aldığı bugünkü Arvana (Çatmakaya) Köyü çevresindeki yazıtlarda⁵⁰⁷ rastlanan bu isim Homonad Bölgesi dışında Isauria Bölgesi'ndeki bugünkü Tosuntaşı Yaylası antik yerleşmesindeki bir yazıtta⁵⁰⁸ "Balbios" şeklinde, Lykaonia Bölgesi yazıtlarında ise ayrıca "Balbioas" şeklinde karşımıza çıkan Anadolu kökenli bir isimdir. İsmi, Pamphylia Bölgesi isimlerinden "Balos" ile benzerliği düşünülmekte ve Balboura kenti ile bağlantılı olabileceğine vurgu yapılmaktadır⁵⁰⁹.

§294-4-6 Dodous: (m.) Akkise ve Ortakaraviran yazıtları⁵¹⁰ ile Homonad Bölgesi'nde belgelenen isme ayrıca Lykaonia yazıtlarında⁵¹¹, Phrygia, Galatia, Pisidia, Lykia ve Lydia yazıtlarında⁵¹² değişik şekillerde rastlanmıştır.

§327-1 Elas: (m.) Ortakaraviran ve Akkise yazıtlarında⁵¹³ tespit edilen ismin yakın bir kullanımını Pisidia ve Lykia'da Nonnou Ela şeklinde görmekteyiz⁵¹⁴.

⁵⁰² Hall 1971: No. 16 (1970/28), (Akkise).

⁵⁰³ Arkwright 1918: 57; Buckler-Calder 1939: 77, No. 206, (Apameia=Dinar); Calder 1956: 84, No. 357, (Vetissos/Beş Işıklı), 104, No. 481, (Kötü Uşak), 109, No. 507, (Kelhasan).

⁵⁰⁴ Arkwright 1918: 64; Calder-Cormack 1962: 48, No. 266, (Gemir), 55, No. 314, (Zazadın Han); McLean 2002: No. 142 (Ambarköy=Sidamaria).

⁵⁰⁵ Bean-Mitford 1970: No. 265, (Mut=Ninika/Klaudiopolis).

⁵⁰⁶ Arkwright 1918: 64; Zgusta 1964: §131-1.

⁵⁰⁷ McLean 2002: No. 190, (Çatmakaya/Arvana).

⁵⁰⁸ Sterret 1888: 54; Zgusta 1964: §140-2; Bean-Mitford 1970: 118, No. 104, (Tosuntaşı Yaylası), (Balbios şeklinde).

⁵⁰⁹ Arkwright 1918: 56.

⁵¹⁰ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 113; SEG 6: 543, (Akkise, Ortakaraviran).

⁵¹¹ Calder-Cormack 1962: 54, No. 309, (Alibey Hüyüğü), (Doudous şeklinde).

⁵¹² Zgusta 1964: §294-4-6, Phrygia'da Dodes, Galatia'da Dodeos, Pisidia ve Lykia'da Dodo, Lydia'da ise Doddous şeklinde.

⁵¹³ Sterret 1888: No. 214, (Akkise, Ortakaraviran).

⁵¹⁴ Arkwright 1918: 52; Zgusta 1964: §327-1.

§466-8 Imma Ouerania: İsim, Homonad bölgesi⁵¹⁵dışında Lykia ve Pisidia yazıtlarında da sıklıklar görülmektedir⁵¹⁶.

§466-11 Immatis: (f.) Akkise ve Seydişehir Mustafa Köyü yazıtlarında⁵¹⁷ geçen bu şahıs adına Isauria Bölgesi⁵¹⁸ haricinde diğer bölgelerde rastlanmamıştır.

§466-9 Immoas: (f.) Akkise yazıtları⁵¹⁹ ile Homonad Bölgesi'nde varlığı bilinen isim ayrıca komşu Isauria'nın bir kale kentinde⁵²⁰ ve Artanada antik yerleşmesinde⁵²¹ kaynaklara geçen yazıtlarda görülmüştür.

§473-6 Indos (Indous): (m.) Seydişehir Mustafa Köyü yazıtları⁵²² ile Homonad Bölgesi'nde kullanıma sahip Anadolu kökenli bu isim ayrıca komşu Isaura Nova çevresindeki yerleşimlerde⁵²³, Dağlık Kilikya'nın iç ve kıyı kesimlerinde⁵²⁴ Lykaonia⁵²⁵ ve Pisidia⁵²⁶ Bölgesi'ndeki yazıtlarda da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

§471-6 Inneas: (m.) Geniş bir sahaya denk düşen Dağlık Kilikya'nın genelinde⁵²⁷ olduğu gibi Homonad Bölgesi'nde⁵²⁸ de benimsenen ortak

⁵¹⁵ Sterret 1888: No. 219; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 123; SEG 6: 472, (Ortakaraviran); McLean 2002: No. 171, (İmma/İmmas şeklinde), (Akkise, Ortakaraviran).

⁵¹⁶ Zgusta 1964: §466-8.

⁵¹⁷ Hamilton 1842: No. 445; Zgusta 1964: §466-11; Zgusta 1970: 33, 466-410; Hall 1971: No. 5 (1970/11), (Akkise); McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

⁵¹⁸ Zgusta 1964: §466-11.

⁵¹⁹ Hall 1971: No. 3 (1970/8), (Akkise).

⁵²⁰ Bean-Mitford 1970: 130, No. 121, (Oduncu Kalesi=Thouththourbia), 143, No. 142, (Oduncu Kalesi), (İmmas şeklinde).

⁵²¹ Hadim İlçesi Dülgerler Köyü'ne lokalize edilmiştir. Bkz. Sterret 1888: 73-134; Hirschfeld 1895: 1305; Zgusta 1964: §466-9, Immas şeklinde.

⁵²² McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

⁵²³ Calder-Cormack 1962: 23, No. 131, (Dineksaray), (İndous şeklinde); Zgusta 1964: §473-6.

⁵²⁴ Zgusta 1964: §473-6; Bean-Mitford 19710: 107, No. 93, (Demirtaş), 143, No. 141, (Oduncu Kalesi=Thouththourbia), 168, No. 179, (Macar Kalesi=Kestrus), 169, No. 184, (Macar Kalesi=Kestrus), 170, No. 186-187, (Macar Kalesi=Kestrus).

⁵²⁵ Burgess 1990: 119, (Lykaonia, Indakos şeklinde).

⁵²⁶ Zgusta 1964: §473-6.

⁵²⁷ Bean-Mitford 1970: 120, No. 108, (Gündoğmuş/Seyricek), (İnnes şeklinde).

⁵²⁸ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 114; SEG 6: 544, (Ortakaraviran).

bir isimdir. Ayrıca yer yer Pisidia ve Lykia yazıtlarında⁵²⁹ da bu isme rastlanmaktadır.

§471-4 Inneis: (f.) Bugünkü Seydişehir Bayaşaşar Köyü ve Akkise yazıtlarında⁵³⁰ görülen isme komşu Lykaonia⁵³¹, Isauria ve Phrygia Bölgesi yazıtlarında⁵³² da sıklıkla rastlanmaktadır.

§560 Kbadés: (m.) Homonad coğrafyası⁵³³ dışında bu isme Pisidia ve Lykia yazıtlarında rastlanmıştır⁵³⁴.

§599-1 Kibalis: (f.) Homonadlar⁵³⁵ ve Isaurialılar⁵³⁶ tarafından sıkça kullanılan Anadolu kökenli bir isimdir.

§602-1,602-4 Kidassis: (f.) Isauria toprakları içerisindeki Artanada (günümüzde Dülgerler) antik yerleşmesindeki bir yazıtta⁵³⁷ ve Homonad topraklarındaki Akkise yerleşmesinde⁵³⁸ karşımıza çıkan ismin Pisidia'da Kidas (m.)⁵³⁹ şeklinde bir formu görülmektedir⁵⁴⁰.

Kilaris: İsmе, Homonad boylarının yayılım alanı olan Suğla Gölü çevresindeki Akkise ve Seydişehir'de kayıtlara geçen iki yazıtta rastlanmıştır⁵⁴¹.

§628-2 Klos: (m.) Homonad Bölgesi⁵⁴² dışında Dağlık Kilikya'daki Direvli yazıtları⁵⁴³ ile Pisidia ve Lykaonia yazıtlarında⁵⁴⁴ geçen bir isim.

⁵²⁹ Zgusta 1964: §471-6.

⁵³⁰ Hall 1968: 80, No. 29, (Seydişehir Bayaşaşar); Hall 1971: No. 5 (1970/11), (Akkise).

⁵³¹ Calder-Cormack 1962: 36, No. 201, (Kızalkıyü).

⁵³² Zgusta 1964: §471-4.

⁵³³ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 114; SEG 6: 544, (Ortakaraviran).

⁵³⁴ Zgusta 1964: §560.

⁵³⁵ Sterret 1888: No. 68; Hall 1971: 9 (1970/26), (Akkise).

⁵³⁶ Sterret 1888: 155; Zgusta 1964: §599-1 ve 4, (her ikisi de Isauria'dan); Bean-Mitford 1970: 130, No. 29; McLean 2002: No. 31 (Bozkır=Isaura Vetus), (Aurelia Kibalis şeklinde).

⁵³⁷ Sterret 1888: 76. (Isauria, Artanada).

⁵³⁸ Hall 1971: 9 (1970/26), (Akkise); Zgusta 1964: §602-1 ve 4; Zgusta 1970: § 602-8.

⁵³⁹ Sterret 1888: 423, (Pisidia)

⁵⁴⁰ Zgusta 1964: §602-1, 602-4.

⁵⁴¹ Hall 1968: 84, No. 41, (Seydişehir); Hall 1971: 7 (1970/23), (Akkise).

⁵⁴² Buckler-Calder-Cox 1924: No. 106; SEG 6: 538; Zgusta 1970: 23, 224, (Akkise, Ortakaraviran).

⁵⁴³ Bean-Mitford 1970: 176, No. 193, (Direvli), (Klois şeklinde).

⁵⁴⁴ Zgusta 1964: §628-2.

§732-2 Konnis: (m.) Konnis⁵⁴⁵ ve Koundis⁵⁴⁶ şeklinde Homonad bölgesi yazıtlarında karşımıza çıkan bu isim Isauria yazıtlarında ise şimdiye kadar sadece Koundis şeklinde⁵⁴⁷ görülmüştür.

§827-3 Lollios: (m.) Homonad Bölgesi'ndeki bugünkü Seydişehir Çiçekler Köyü⁵⁴⁸ ve Akkise yazıtlarında⁵⁴⁹ karşımıza çıkan isim yer yer Kilikia⁵⁵⁰ ve Phrygia⁵⁵¹ Bölgesi'ndeki yazıtlarda da görülmektedir.

§850-1 Mama: (f.) Ortakaraviran yazıtlarında⁵⁵² görülen isim Bithynia, Phrygia, Lykia, Pisidia ve Lykaonia Bölgesi yazıtlarında⁵⁵³ da sıkça karşımıza çıkmaktadır.

§922-7 Minnis: (f.) Homonad Bölgesi⁵⁵⁴ ile birlikte Lykaonia⁵⁵⁵, Dağlık Kilikya⁵⁵⁶ ve Karia⁵⁵⁷ Bölgesi'ndeki yazıtlarda sıkça geçen bir isimdir.

Muroscia: İsmi, Sedaseis boyunun yerleştiği Akkise'deki bir yazıtta rastlanmıştır⁵⁵⁸.

§1007-1 Na: (f.) Homonad Bölgesi⁵⁵⁹ ile Phrygia⁵⁶⁰, Pisidia, Lykia, Pamphylia, Lykaonia, Isauria, Kilikia ve Kappadokia Bölgeleri⁵⁶¹ gibi geniş bir sahada ortak kullanımı olan Anadolu kökenli şahıs isimlerinden biridir.

⁵⁴⁵ Hall 1971: 6 (1970/22), (Akkise).

⁵⁴⁶ Hall 1971: 5 (1970/11), (Akkise).

⁵⁴⁷ Zgusta 1964: §732-2.

⁵⁴⁸ Bu kişi, adını muhtemelen ilk Galat Valisi Marcus Lollius'tan miras aldı (Hall 1968: 67).

⁵⁴⁹ Hamilton 1842: No. 446; Cronin 1902: 356, No. 111; Cagnat-Lafaye 1906 (Ed.): 1476; Hall 1968: 67, No. 6, (Seydişehir/Çiçekler); Hall 1971: 12 (1970/42), (Akkise).

⁵⁵⁰ Zgusta 1964: §827-3, Loulloutios şeklinde.

⁵⁵¹ Petzl 1994: 138, No. 119, (Bahadınlar).

⁵⁵² Sterret 1888: No. 209; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 121; SEG 6: 549, (Ortakaraviran).

⁵⁵³ Zgusta 1964: §850-1.

⁵⁵⁴ Sterret 1888: No. 211; Cagnat-Lafaye 1906 (Ed.): 278, (Ortakaraviran).

⁵⁵⁵ McLean 2002: No. 141, (Apa), (Ioulios şeklinde).

⁵⁵⁶ Bean-Mitford 1970: No. 16, (Odaönü/Alara Çayı).

⁵⁵⁷ Zgusta 1964: §922-7, (Milet).

⁵⁵⁸ Hall 1971: 3 (1970/8), (Akkise).

⁵⁵⁹ Hall 1971: 13 (1970/44), (Akkise).

⁵⁶⁰ Calder 1956: 44, No. 212, (Klaneos/Kurşunlu).

⁵⁶¹ Zgusta 1964: §1007-1.

§1013-5 Nana: (f.) Mysia, Karia, Phrygia, Galatia, Lykia, Pisidia, Lykaonia, Lykia, Kilikia ve Isauria⁵⁶² gibi Anadolu genelinde değişik formlarıyla sıkça kullanılan bu isim Homonad bölgesi⁵⁶³ ile Isauria'da daha çok Nanais şeklinde⁵⁶⁴ görülmektedir.

§1013-1015 Nanais: (f.) Ahırlı yazıtları ile Homonad bölgesinde⁵⁶⁵ kullanımını öğrendiğimiz ismin bu formu şimdiye kadar sadece Isauria Bölgesi yazıtlarında tespit edilebilmiştir⁵⁶⁶.

§1033-2 Nes: (m.) Homonad Bölgesi Akkise yazıtlarında⁵⁶⁷, Pisidia'nın doğusundaki yazıtlarda⁵⁶⁸, Pamphylia kenti Aspendos yazıtları ile Lykaonia'daki koloni kenti Lystra yazıtlarında⁵⁶⁹ geçen bir isimdir.

§1036-1 Nesis: (m.) Homonad bölgesinin merkezi yerleşimleri sayılabilecek Seydişehir Mustafa Köyü civarındaki yazıtlarda⁵⁷⁰ görülen bu isme değişik şekillerde komşu Isauria, Lykia ve Kilikia yazıtlarında rastlamaktayız⁵⁷¹.

§1099-7 Opramosis: (m.) Akkise yazıtlarında⁵⁷² görülen ismin Opramosis Nenios şeklindeki bir versiyonu Dağlık Kilikia'nın önemli kentlerinden Korykos'taki yazıtlarda karşımıza çıkmaktadır⁵⁷³. Akseki Kuyucak Kasabası yakınlarındaki Bağarcıkini Mağarası'nın girişinde tarafımızdan tespit edilen bir yazıtta da isme "Obraton" şeklinde rastlıyoruz. Bu isim Dağlık Kilikia ve Isauria'da Hellenizasyon ile "Obrimos"a dönüşmüştür⁵⁷⁴.

⁵⁶² Zgusta 1964: §1013-1.

⁵⁶³ McLean 2002: No. 188 (Ahırlı), (Nanais şeklinde).

⁵⁶⁴ Zgusta 1964: §1013-5.

⁵⁶⁵ McLean 2002: No. 188, (Ahırlı).

⁵⁶⁶ Zgusta 1964: §1013-1015.

⁵⁶⁷ Hall 1971: 9 (1970/26), (Akkise); Hall 1971: 13 (1970/44), (Akkise); Sterret 1888: No. 214.

⁵⁶⁸ Hall 1968: 71, No. 14, (Beyşehir/Üskerles).

⁵⁶⁹ Zgusta 1964: §1033-2.

⁵⁷⁰ Laminger-Pascher 1992: 34, No. 4, 39, No. 21; McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

⁵⁷¹ Zgusta 1964: §1036-1.

⁵⁷² Hall 1971: 6 (1970/22), (Akkise).

⁵⁷³ Zgusta 1964: §1099-7.

⁵⁷⁴ Zgusta 1964: 369-370.

§1145-6 Ouasses: (m.) Homonad Bölgesi'ndeki bugünkü Seydişehir Mustafa Köyü yazıtlarında⁵⁷⁵ geçen isim ayrıca Dağlık Kilikya⁵⁷⁶ ve Lykia⁵⁷⁷ yazıtlarında da karşımıza çıkmaktadır.

§1189-1 Pattis: (m.) Akkise yazıtlarında⁵⁷⁸ görülen isim Kastor Patios şeklinde Eski Isaura'da⁵⁷⁹ görülmüştür.

§1282 Podadbiou: (m.) İsmi aynı şekildeki kullanımını Homonad bölgesi⁵⁸⁰ dışında Pisidia ve Lykia'da görmekteyiz⁵⁸¹.

§1286 Polodzoz: (m.) İsmi Homonad yazıtları⁵⁸² dışında bu şekildeki kullanımını Pisidia ve Lykia yazıtlarında⁵⁸³ görmekteyiz.

§1508-1 Tarasis: (m.) Homonad Bölgesi Ortakaraviran ve Akkise yazıtlarından⁵⁸⁴ başka Lykaonia⁵⁸⁵, Pisidia⁵⁸⁶, Kilikia⁵⁸⁷ ve Isauria⁵⁸⁸ yazıtlarında sıkça görülen Anadolu kökenli bir isimdir.

§1517-17 Tata: Beyşehir Çukurkent (Misteia) ve Aşağı Öz (Küçük Öz) gibi Homonad Bölgesi yazıtlarının⁵⁸⁹ birçoğunda görülen bu isim ayrıca

⁵⁷⁵ McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

⁵⁷⁶ Zgusta 1964: §1145-7.

⁵⁷⁷ Zgusta 1964: §1145-6, (Idebessos).

⁵⁷⁸ Hall 1971: 8 (1970/24), (Akkise).

⁵⁷⁹ Zgusta 1964: §1189-1.

⁵⁸⁰ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 105; SEG 6: 537, (Ortakaraviran).

⁵⁸¹ Zgusta 1964: §1282.

⁵⁸² Buckler-Calder-Cox 1924: No. 105; SEG 6: 537, (Akkise, Ortakaraviran).

⁵⁸³ Zgusta 1964: §1286.

⁵⁸⁴ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 104; SEG 6: 536; SEG 34: 1329, 1761; SEG 37: 1237, (Ortakaraviran, Akkise).

⁵⁸⁵ Calder-Cormack 1962: 15, No. 78, (Akören); Zgusta 1964: §1508-1; McLean 2002: No. 130 (Kuşça), (Tarasın şeklinde) 131(Avdan).

⁵⁸⁶ Zgusta 1964: §1508-1.

⁵⁸⁷ Zgusta 1964: §1508-1, (Tarasios şeklinde).

⁵⁸⁸ Sterret 1888: 59, 78, 92, (Artanada), 61, (Astra, Tarasin şeklinde); Zgusta 1964: §1508-1; Bean-Mitford 1970: 131, No. 124, (Tamaşalık=Astra), (Tarasın şeklinde).

⁵⁸⁹ Cronin 1902: 117, No. 40, 339; Mendel 1902: 230-231, No. 12; Ramsay 1906: 8, fig. 1A, 23, fig. 7A, 25; Ramsay 1908: 371, fig. 10, 375; Buckler-Calder-Cox 1924: 40, No. 23; McLean 2002: No. 140, (Apa), No. 212, (Beyşehir/Çukurkent/Misteia), No. 192, (Aşağı Öz/Küçük Öz).

Bithynia, Karia, Phrygia, Galatia yazıtları⁵⁹⁰ ile Pisidia⁵⁹¹, Phrygia⁵⁹², Thrakia⁵⁹³ ve Lykaonia'da⁵⁹⁴ belgelenen yazıtlarda da sıkça kullanılan bir isimdir.

§1517-17 Tatas: (m.) Ortakaraviran yazıtlarında⁵⁹⁵ geçen isim Phrygia⁵⁹⁶, Galatia⁵⁹⁷, Lykaonia⁵⁹⁸ ve Dağlık Kilikya'da⁵⁹⁹ yoğun bir kullanıma sahiptir.

§415 Teas: (f.) Akkise ve Ortakaraviran yazıtlarında⁶⁰⁰ görülen ismin aynısı Lykia ve Pisidia yazıtlarında da geçmektedir⁶⁰¹.

§ 427-1Ties: (m.) Homonad coğrafyası⁶⁰² dışında Isauria⁶⁰³, Lykia ve Pisidia'da ortak kullanıma sahip isimlerden biri olarak bu kişi adının Pisidia ve Lykia yazıtlarında Ties Tatas olarak geçtiği görülmüştür⁶⁰⁴.

⁵⁹⁰ Zgusta 1964: §1517-17.

⁵⁹¹ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 68, No. 180, (Apollonia), No. 181, (Apollonia/Uluborlu), 69, No. 183, (Apollonia/Senirkent), 76, No. 204, (Apollonia/Küçük Kabala), 93, No. 259?, (Tymandos), 119, No. 319, (Pepouza/Üçkuyu), 131, No. 354, (Eumeneia/Sırıklı); Zgusta 1964: §1517-17.

⁵⁹² Buckler-Calder 1939: 86, No. 233, (Apameia=Dinar), 79, No. 213, (Apameia=Dinar), (Tata Aur. şeklinde); Calder 1956: 11, No. 63a, (Laodikea Kombusta/Hacı Mehmet Çifliği), 18, No. 92, (Laodikea Kombusta=Ladik), 60, No. 271, (Pissia/Piribeyli), 88, No. 377, (Kadioğlu), 102, No. 467, (Bulduk); Zgusta 1964: §1517-17.

⁵⁹³ Arkwright 1918: 64.

⁵⁹⁴ Calder-Cormack 1962: 12, No. 57, (Üç Kilise), No. 63, (Çeşme), 15, No. 84, (Akören), 17, No. 95, (Karahöyük), 43, No. 241, (Yağlıbayat), 44, No. 248, (Kemçik), 53, No. 300, (Konya Arkeoloji Müzesi); Zgusta 1964: §1517-17; Snyder 1985: 45-8; Laminger-Pascher 1992: 186, No. 296; Dresken-Weiland 1995: 407, No. 24.

⁵⁹⁵ Sterret 1888: No. 223, (Ortakaraviran).

⁵⁹⁶ Cox-Cameron 1937: 9, No. 17, (Doryleum=Eskişehir), 65, No. 132, 68, No. 140, 71, No. 146, (Avdan); SEG 34: 1330, (Tates şeklinde); Buckler-Calder 1939: 48, No. 126, 51, No. 139, (Herakleia/Vakıf); Calder 1956: 5, No. 27, (Laodikea Kombusta/Durağan), 8, No. 42, (Laodikea Kombusta/Dağdere), 29, No. 146, (Hadrianopolis/Eldes), 33, No. 164, (Hadrianopolis/Kendil), 108, No. 504, (Kelhasan); Zgusta 1964: §1517-17.

⁵⁹⁷ Zgusta 1964: §1517-17.

⁵⁹⁸ Calder-Cormack 1962: 14, No. 75, (Akören), 18, No. 101, (Balçıkhisar); McLean 2002: No. 86, (Konya=İkonium).

⁵⁹⁹ Bean-Mitford 1970: 199, No. 220, (Ermenek).

⁶⁰⁰ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 114; SEG 6: 544, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁰¹ Zgusta 1964: §415.

⁶⁰² Sterret 1888: No. 223, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁰³ Arkwright 1918: 66.

⁶⁰⁴ Zgusta 1964: § 427-1.

§431 Toas: (m.) İsmi, Homonad coğrafyasındaki⁶⁰⁵ bu kullanımından biraz farklı olarak Isauria'daki Artana yerleşmesinde Touas (m.) şeklinde rastlamaktayız⁶⁰⁶.

§386-1-2 Zedzis (Zedsis): (m.), (f.) Homonad Bölgesi'ndeki bugünkü Seydişehir Mustafa Köy yazıtlarında⁶⁰⁷ geçen Anadolu kökenli bu ismin komşu Isauria⁶⁰⁸, Dağlık Kilikia⁶⁰⁹, Lykaonia⁶¹⁰, Lykia⁶¹¹ ve Phrygia⁶¹² Bölgeleri'nde de yoğun kullanımı söz konusudur. Ancak söz konusu isim Pisidia'da henüz görülmemiştir.

⁶⁰⁵ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 117; SEG 6: 547, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁰⁶ Sterret 1888: 115; Zgusta 1964: §431.

⁶⁰⁷ McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

⁶⁰⁸ Zgusta 1964: §386-1-2, (Astra), (m.).

⁶⁰⁹ Bean-Mitford 1970: 181, No. 201, (Direvli), (Zezis Oubrameos şeklinde).

⁶¹⁰ Zgusta 1964: §386-1-2; Laminger-Pascher 1992: 158, No. 231, (Kavak).

⁶¹¹ Zgusta 1964: §386-2, (f.).

⁶¹² Buckler-Calder-Guthrie 1933: 109, No. 291, (Dionysopolis/Sazak), (Zeuzis/Zeuzidos şeklinde); Buckler-Cox-Cameron 1937: 85, No. 182, (Kuyucak), 155, No. R.21, (Seyit Gazi), (Zeudzis şeklinde); SEG 17: 672, 32, 1299.

ŞAHIS ADLARI	ŞAHIS ADLARININ GEÇTİĞİ BÖLGELER															
	Homonad Bölgesi	Isauria	Kilikia	Lykaonia	Pisidia	Pamphylia	Lykia	Phrygia	Bithynia	Mysia	Galatia	Pontus	Kappadokia	Lydia	Karia	Thrakia
§36-3 Akkisis (m.)	x	x														
Anatole	x															
§66-8 Appas (m.)	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x			
§83-1 Arara (f.)	x	x	X													
§102-2 Arbaras (m.)	x				x		x									
§119-7-10 Attes (Attas/Atas) (m.)	x			x	x			x								
§131-1 Ba (f.)	x	x	x	x				x			x					
§140-2 Balabios (m.)	x	x														
§294-4-6 Dodous (m.)	x			x	x		x	x			x				x	
§327-1 Elas (m.)	x				x		x									
§466-8 Imma Ouerania	x				x		x									
§466-11 Immatis (f.)	x	x														
§466-9 Immoas (f.)	x	x														
§473-6 Indos (Indous) (m.)	x	x	x	x	x											
§471-6 Inneas (m.)	x		x		x		x									
§471-4 Inneis (f.)	x	x		x			x									
§560 Kbadēs (m.)	x				x		x									
§599-1 Kibalis (f.)	x	x														
§602-1,602-4 Kidassis (f.)	x	x			x											
Kilaris	x															
§628-2 Klos (m.)	x		x	x	x											
§732-2 Konnis (m.)	x	x														
§827-3 Lollios (m.)	x		x					x								
§850-1 Mama (f.)	x			x	x		x	x	x							
§922-7 Minnis (f.)	x		x	x											x	
Muroscā	x															
§1007-1 Na (f.)	x	x	x	x	x	x	x	x					x			
§1013-5 Nana (f.)	x	x	x	x	x		x	x		x	x				x	

§1013-1015 Nanais (f.)	x	x																	
§1033-2 Nes (m.)	x			x	x	x													
§1036-1 Nesis (m.)	x	x	x					x											
§1099-7 Opramosis (m.)	x		x																
§1145-6 Ouasses (m.)	x		x					x											
§1189-1 Pattis (m.)	x	x																	
§1282 Podadbiou (m.)	x				x			x											
§1286 Polodzos (m.)	x				x			x											
§1508-1 Tarasis (m.)	x	x	x	x	x														
§1517-17 Tata	x			x	x				x	x		x						x	X
§1517-17 Tatas (m.)	x		x	x					x			x							
§415 Teas (f.)	x				x			x											
§ 427-1Ties (m.)	x	x			x			x											
§431 Toas (m.)	x	x																	
§386-1-2 Zedzis (Zedsis) (m.), (f.)	x	x	x	x				x	x										
TOPLAM: 43	43	21	16	16	21	2	17	12	3	2	6	1	2	1	1	3	1		

Tablo VIII Homonad Bölgesi Yazıtlarında Geçen Anadolu Kökenli Şahıs Adları

Görüldüğü üzere yazıtlarda geçen Anadolu kökenli şahıs adlarının çoğu Anadolu genelinde yaygınlık gösteren kişi adlarıdır. Örneğin, masculinum bir isim olarak *Appas* adı Anadolu'nun on iki bölgesinde, femininum bir isim olan *Nana* adı ise on bölgede karşımıza çıkmaktadır. Yine masculinum bir isim olarak *Dodous* adı ile cinsiyeti belirlenemeyen *Tata* adına yedi bölgede rastlanırken femininum isimler olarak *Ba* ve *Mama* ile her iki cinsine de rastlanan *Zedzis* ya da *Zedsis* adı altı bölgede, masculinum *Indus* veya *Indous* ile *Tarasis* adı beş bölgede, masculinum *Attes* (*Attas/Atas*), *Inneas*, *Klos*, *Nes* ve *Nesis* ile femininum *Inneis* ve *Minnis* dört bölgede rastlanan kişi adlarıdır.

Homonad coğrafyası dışında sadece Pisidia ve Lykia yazıtlarında görülen *Arbaras*, *Elas*, *Kbades*, *Podadbiou*, *Polodzos* ve *Ties* masculinum bir isim iken yine aynı bölgelerde tespit edilen *Teas* adı femininum bir isimdir. Bu bölgelerde kayda geçen *Imma Ouerania* adının ise cinsiyeti kesin olarak belirlenememiştir.

Femininum formdaki *Arara*, Homonad coğrafyası dışında ayrıca *Isauria* ve Kilikia'da, *Kidassis* *Isauria* ve *Pisidia*'da, masculinum formdaki *Lollios* ayrıca Kilikia ve *Phrygia*'da, *Ouasses* ise Kilikia ve *Lykia*'daki yazıtlarda görülmüştür.

Homonad bölgesindeki yazıtlar dışında yalnızca bir bölgedeki yazıtlarda görülen Anadolu kökenli on şahıs adı vardır. Bu isimlerden dokuza, Homonadların doğu yöndeki komşusu *Isauria* Bölgesi yazıtlarında görülürken, Luwi kökenli *Uparamuwa*'dan türeyen ve masculinum şahsı ifade eden *Opramosis* adı ise Dağlık Kilikya'nın önemli kıyı kentlerinden *Korykos*'taki bir yazıtta karşımıza çıkmaktadır. Sadece Homonad ve *Isauria* bölgesi yazıtlarında görülen dokuz isimden *Akkisis*, *Balabios*, *Konnis*, *Pattis* ve *Toas* adları masculinum iken, *Immatis*, *Immoas*, *Kibalis* ve *Nanais* adları ise femininum formdadır.

Homonad boyu olan Sedaseisler'in yaşadığı *Akkise* ve *Ortakaraviran* çevresindeki bir yazıtta tespit edilen *Anatole* adı ile *Akkise* ve *Seydişehir*'deki iki ayrı yazıtta geçen *Kilaris* adına ve yine *Akkise*'deki bir yazıtta görülen *Muroscia* adına bu bölge dışındaki yazıtlarda henüz rastlanmamıştır. Masculinum veya femininum oldukları da anlaşılamayan söz konusu bu isimler bugüne kadar tespit edilemeyen Anadolu kökenli isimlerden olmalıdır.

Homonad bölgesi yazıtlarında geçen Anadolu kökenli toplam 43 şahıs adından 21'i *Pisidia*, 21'i *Isauria*, 17'si *Lykia*, 16'sı *Kilikia* ve *Lykaonia*, 12'si *Phrygia*, 6'sı ise *Galatia* Bölgesi yazıtlarında da görülmüştür. Aynı isimler, Homonadlara komşu bölgelerde daha sık görülmektedir. *Bithynia*, *Thrakia*, *Karia*, *Mysia*, *Kappadokia* ve *Pontus* bölgelerinde ortak çok az isme rastlanmıştır. Bu durum, Homonadların doğal olarak daha çok *Pisidialılar* ve *Isaurialılar*la kültürel bağlara sahip olduklarına işaret etmektedir. *Lykaonialılar* ve *Kilikialılar*la azımsanamayacak kadar olan ortak isimler ise komşulukla açıklanabilir fakat ortak isimlerin çokluğu Homonadların, *Kilikyalıların* bir boyu mu yoksa *Pisidialı* mı oldukları konusunda yeterli delil oluşturmaz.

Romalı Şahıs Adları

Alluci F. Valerianus: İsim, Homonad boyu Sedaseisler'in yerleştiği bugünkü *Akkise*'deki bir yazıtta karşımıza çıkmaktadır⁶¹³.

⁶¹³ Hall 1971: No. 4 (1970/20), (*Akkise*).

Aurelios Preiskos Orestou (Aurelius Priscus Orestes): Homonad Bölgesi yazıtları⁶¹⁴ dışında Phrygia Bölgesi'ndeki yazıtlarda da⁶¹⁵ karşımıza çıkan Romalı bir isimdir.

Aurelios Silouanos Gasiou: İsmе, Gorgoromeis ve Sedaseis sınır bölgesindeki bugünkü Akkise ve Ortakaraviran'daki iki ayrı yazıtta rastlanmıştır⁶¹⁶.

Gaios Ioulios Rouphos (Gaius Iulius Rufus): Homonad Bölgesi içerisinde Akkise ve Ortakaraviran⁶¹⁷ yerleşmelerindeki yazıtlarda tespit edilen bu isim değişik şekillerde Lykaonia⁶¹⁸, Dağlık Kilikya⁶¹⁹ ve Phrygia'da⁶²⁰ görülmektedir.

Gaios Tullios Ioulios: İsmе, Akkise ve Ortakaraviran'daki iki ayrı yazıtta rastlanmıştır⁶²¹.

Ioulios o kai Minnis (Iulius): Homonad Bölgesi⁶²² ile komşu Lykaonia⁶²³ ve Dağlık Kilikya'da⁶²⁴ kullanılan Romalı bir isimdir.

Imma Ouerania: İsmın değişik formlarına Akkise ve Ortakaraviran yazıtlarında rastlanmıştır⁶²⁵.

⁶¹⁴ Sterret 1888: No. 210; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 112, (Ortakaraviran).

⁶¹⁵ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 60, No. 155, (Apollonio); Calder-Cormack 1962: 20, No. 118, (Alkaran), (Aurelios Priskos şeklinde).

⁶¹⁶ Sterret 1888: No. 225; SEG 6: 470, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶¹⁷ Sterret 1888: No. 217, No. 224, (Oualgios Rouphos şeklinde); SEG 34: 1327, (Ailios Rouphos Paulos ve Annaios Rouphos şeklinde), (Akkise, Ortakaraviran).

⁶¹⁸ Calder-Cormack 1962: 7, No. 33, (Hatunsaray=Lystra), 28, No. 153, 31, No. 168, (Dorla), 34, No. 188, (Almassun.); McLean 2002: No. 137, (Kelhasan).

⁶¹⁹ Bean-Mitford 1970: 95, No. 71, (Laertes/Cebel/İreş), 161, No. 166, (Macar Kalesi=Cestrus), (Iolios şeklinde), 199, No. 220a, (Ermenek=Germanikopolis), (Rouphos şeklinde).

⁶²⁰ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 62, No. 162, 63, No. 163, No. 165?, 66, No. 172, 77, No. 210, (Apollonia=Uluborlu), 128, No. 343, (Eumeneia/Işıklı); Calder 1956: 40, No. 198, (Akşehir/Philomelion), 100, No. 456, (Bulduk), 108, No. 508, (Kelhasan); Petzl 1994: 60, No. 51, (Manisa/Kula).

⁶²¹ Hamilton 1842: No. 446, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶²² Sterret 1888: No. 211; Cagnat-Lafaye 1906 (Ed.): 278, (Ortakaraviran).

⁶²³ McLean 2002: No. 141, (Apa), (Ioulios şeklinde).

⁶²⁴ Bean-Mitford 1970: No. 16, (Odaönü/Alara Çayı).

⁶²⁵ Sterret 1888: No. 219; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 123; SEG 6: 472, (Ortakaraviran); Zgusta 1964: §466-468. No. 68; McLean 2002: No. 171, (İmma/İmmas şeklinde), (Akkise, Ortakaraviran).

Kapito: Homonadlar'ın dağılım alanı içerisinde kalan Suğla Gölü kıyısındaki bugünkü Aşağı Öz Köyü'nde tespit edilen bir yazıtta⁶²⁶ görülen isme bir başka formda Akkise ve Ortakaraviran'daki iki ayrı yazıtta da rastlamaktayız⁶²⁷.

Kassios (Cassius): Homonad Bölgesi Ortakaraviran⁶²⁸ yerleşmesi dışında Lykaonia⁶²⁹ ve Pisidia'daki yazıtlarda⁶³⁰ geçen bir isimdir.

Krispos (Crispus): Romalı bir şahıs adı olmasına rağmen Homonad Bölgesi⁶³¹ dışındaki Anadolu'nun diğer bölgelerinde kullanımı yaygın olmayan bir simdir.

Longeinios (Longinus): Homonad Bölgesi⁶³² dışında Isauria⁶³³, Phrygia⁶³⁴ ve Lykaonia'da⁶³⁵ ortak kullanımı olan bir isimdir.

Longus: İsim, Homonad boylarının yayıldığı Akkise, Ortakaraviran ve Bağyurdu gibi yerleşmelerdeki yazıtlarda sıklıkla görülmektedir⁶³⁶.

Malia Tertia: Homonad Bölgesi yazıtları⁶³⁷ ile komşu Lykaonia Bölgesi yazıtlarında⁶³⁸ geçen bir isimdir.

⁶²⁶ McLean 2002: No. 192, (Aşağı Öz/Küçük Öz).

⁶²⁷ Sterret 1888: No. 211; Cagnat-Lafaye 1906 (Ed.): 278; SEG 6: 548, (Akkise, Ortakaraviran), *Ioulios Gaios Kapiton* şeklinde.

⁶²⁸ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 106; SEG 6: 538, (Ortakaraviran).

⁶²⁹ Calder 1956: 24, No. 121, (Tyraion/Ilgın); McLean 2002: No. 101 (Konya=Ikonium), (Kassias şeklinde), No. 116 (Kavak).

⁶³⁰ Bean-Mitford 1970: 27, No. 9, (Cagrea=Cevizli), (Kassia şeklinde).

⁶³¹ Hall 1971: 17 (1957/II/38), (Ortakaraviran).

⁶³² Hall 1971: 13 (1970/44), (Akkise).

⁶³³ Sterret 1888: 192, No. 198; Cronin 1902: 350; Calder-Cormack 1962: 2, No. 4, (Hatunsaray=Lystra), 15, No. 80, (Akören), 26, No. 140, (Dorla), 65, No. 356, (Çarıkisaray); McLean 2002: No. 131 (Avdan).

⁶³⁴ Cox-Cameron 1937: 156, No. R.22, (Seyit Gazi).

⁶³⁵ Buckler-Calder 1939: 2, No. 3, (Laodikeia).

⁶³⁶ Sterret 1888: No. 212, (Akkise, Ortakaraviran); McLean 2002: No. 189, (Bağyurdu/ Sopran).

⁶³⁷ Hall 1971: 17 (1957/II/38), (Ortakaraviran).

⁶³⁸ McLean 2002: No. 117 (Kavak), 191 (Konya=Ikonium), (Mallia, Mallios, Loukios Mallios şeklinde).

Markos (Marcus): Homonad Bölgesi'ne⁶³⁹ ek olarak Phrygia⁶⁴⁰ ve Lykaonia⁶⁴¹ yazıtlarında sıkça geçen bir isimdir.

Nonnos Ela (Nonnus Ela): (m.) Homonad Bölgesi yazıtlarında⁶⁴² karşımıza çıkan bu isim değişik şekillerde Phrygia'daki yazıtlarda da⁶⁴³ görülmektedir.

Oualerios Ioulios longos (Valerius Iulius Longus): Homonad Bölgesi⁶⁴⁴ dışında değişik şekillerde Phrygia⁶⁴⁵ ve Dağlık Kilikya'da⁶⁴⁶ yaygın olarak tercih edilen Romalı bir isimdir.

Oualgios Roupfos (Valgius Rufus): Homonad Bölgesi⁶⁴⁷ dışında Anadolu'da yaygınlığı olmayan Romalı bir şahıs adıdır.

Oueleria (Valeria): Homonad Bölgesi yazıtlarında⁶⁴⁸ değişik şekillerde görülen bu isim yine değişik şekillerde Lykaonia Bölgesi yazıtlarında⁶⁴⁹ karşımıza çıkmaktadır.

⁶³⁹ Sterret 1888: No. 212; SEG 6: 542; SEG 6: 444.

⁶⁴⁰ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 70, No. 186, (Apollonia/Senirkent), 81, No. 224, (Apollonia/Uluborlu), 102, No. 277A, 103, No. 278, (Dionysopolis); Buckler-Calder 1939: 16, No. 43, (Kolossai/Denizli), 74, No. 194, No. 197, (Apameia=Dinar), 91, No. 245, (Akmonia/Hasanköy).

⁶⁴¹ Calder 1956: 4, No. 20, (Laodikea Kombusta/Dağdere), 7, No. 37, 8, No. 39, (Laodikea Kombusta/Nevine), 14, No. 74, (Laodikea Kombusta/Sarayönü), 15, No. 80, (Laodikea Kombusta/Hacılar), 21, No. 107, (Tyriaion/Ilgın), 40, No. 198, (Philomelion/Akşehir), 43, No. 209, 45, No. 219, (Klaneos/Durgut), 53, No. 246, No. 248, No. 249, No. 250, 54, No. 256, (Selmea/Gözören), 58, No. 262, (Pissia/Yukarı Piribeyli), 65, No. 285, (Amorion), 76, No. 313, (Vetissos/Sinanlı), 84, No. 357, No. 359, (Vetissos/Beş Işıklı), 91, No. 396, (Sarıkaya), 93, No. 407, (Kerpişli), 101, No. 463, (Bulduk), 106, No. 493, (Kelhasan), 114, No. 545, (Kuyulu Sebil), 119, No. 565, (Çeşmeli Sebil), 121, NO. 578, (Sengen), 122, No. 586, (Kolu Kısa); Calder-Cormack 1962: 8, No. 43, (Hatunsaray=Lystra), 11, No. 55, (Dinorma), 16, No. 88, (Akören), 37, No. 207, (Losta), 53, No. 297, (Konya); McLean 2002: No. 17 (Konya=Ikonium), 215 (Ambar/Kaleköy=Sidamaria), 83 (Konya=Ikonium).

⁶⁴² Sterret 1888: No. 214, (Ortakaraviran).

⁶⁴³ Sterret 1888: No. 209; Arkwright 1918: 52; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 121; SEG 6: 549; Calder-Cormack 1962: 18, No. 103, (Alkaran), 32, No. 176, (Almassun), 36, No. 200, (Emirhan).

⁶⁴⁴ Sterret 1888: No. 212; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 106; SEG 6: 538, (Ortakaraviran).

⁶⁴⁵ Cox-Cameron 1937: 114, No. 237, (Nacolea=Seyit Gazi), (Oualerios Sokrates şeklinde).

⁶⁴⁶ Bean-Mitford 1970: 213, No. 241, (Göktepe/Fariske Köristanı), (Markhos Oualerios şeklinde).

⁶⁴⁷ Sterret 1888: No. 224, (Ortakaraviran).

⁶⁴⁸ SEG 6: 570; Sterret 1888: 218, No. 242, 205-206, No. 219; Cronin 1902: 345, No. 78, (Oualerios Kallisteinos ve Oualerios Phronton şeklinde şeklinde); Petridès 1910: 337, No. 3.

⁶⁴⁹ Calder-Cormack 1962: 25, No. 134, (Dinek Saray), 63, No. 352, (Karaağaç).

Ouales: İsim, Homonad bölgesi⁶⁵⁰ dışında Frigya⁶⁵¹ ve Lykaonia⁶⁵² bölgesi yazıtlarında sıkça görülen bir Roma şahıs adıdır.

Peitos: İsme, Akkise'deki bir yazıtta rastlanmıştır⁶⁵³.

Petronios (Petronius): Değişik şekillerde Homonad Bölgesi yazıtlarında⁶⁵⁴ geçen bu isim komşu Lykaonia Bölgesi yazıtlarında da⁶⁵⁵ yer yer görülmektedir.

Phaustos (Faustus): Akkise civarındaki⁶⁵⁶ yazıtlarda geçen Phaustos (Faustus) adı aynı zamanda Lykaonia⁶⁵⁷, Isauria⁶⁵⁸, Phrygia⁶⁵⁹ ve Dağlık Kilikia'daki⁶⁶⁰ yazıtlarda da geçmektedir.

Poplios (Poplius): Ortakaraviran yerleşmesi civarında tespit edilen yazıtlarda⁶⁶¹ geçen bu isme Dağlık Kilikya'nın kıyı kentlerindeki yazıtlarda da⁶⁶² yer yer rastlamaktayız.

⁶⁵⁰ Hall 1971: 14 (1970/45=1957/II/37), (Akkise).

⁶⁵¹ Buckler-Calder 1939: 86, No. 234, (Apameia=Dinar); Calder 1956: 62, No. 279, (Pissia/Piribeyli), 110, No. 521, (İnsuyu)

⁶⁵² Calder 1956: 13, No. 65, (Laodikea Kombusta/Meydanlı), 33, No. 163, (Hadrianopolis/Urus); McLean 2002: No. 30 (Karadiğın), 168 (?), 191 (Konya=İkonium), (Arrountios Ouales, Ausoneios Ouales, Beibios Ouales, Ebourenos Ouales ve Sertorios Ouales Laodikeus şeklinde).

⁶⁵³ Hall 1971: 2 (1970/29), (Akkise).

⁶⁵⁴ Cronin 1902: 119, No. 44; Cagnat-Lafaye 1906 (Ed.): 262, 1472; Lafaye 1927 (Ed.): 1590; Hall 1971: 1 (1970/43), (Akkise); SEG 34: 1326, (Kointos Petronios şeklinde).

⁶⁵⁵ Calder 1956: 1, No. 4, (Laodikea Kombusta/Hacılar), 8, No. 46, (Laodikea Kombusta/Sarayönü), 14, No. 77, (Laodikea Kombusta/Kunderaz), 65, No. 286, (Amorion/Asar); Calder-Cormack 1962: 7, No. 32, (Hatunsaray=Lystra).

⁶⁵⁶ Hall 1971: 1 (1970/43), (Akkise); McLean 2002: No. 135 (Böğrüdellik), (Petronios Ph. şeklinde).

⁶⁵⁷ Calder 1956: 33, No. 161, (Hadrianopolis/Eldes), 89, No. 384, (Kadıoğlu), 103, No. 476, (Kötü Uşak).

⁶⁵⁸ Calder-Cormack 1962: 26, No. 139, (Dorla).

⁶⁵⁹ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 9, No. 27, (Prymnessos/Sülün); Buckler-Calder 1939: 122, No. 357, (Diokleia/Hocalar), 130, No. 378, (Synnada=Şuhut).

⁶⁶⁰ Bean-Mitford 1970: 231, No. 266, (Mut=Claudiopolis), (Phaustas şeklinde)

⁶⁶¹ Sterret 1888: No. 220, (Ortakaraviran).

⁶⁶² Bean-Mitford 1970: 187, No. 207, (Eski Anamur) 81, No. 54a, 54b, (Sinek Kalesi), (Poplios ön adı ile birlikte kullanılan diğer kişi adları şeklinde).

Popos (Popus): Homonad Bölgesi⁶⁶³ ile komşu Dağlık Kilikya⁶⁶⁴ ve Lykaonia'da⁶⁶⁵ sıkça kullanılmaktadır.

Preiskos (Priscus): Homonad Bölgesi⁶⁶⁶ ve Phrygia'da⁶⁶⁷ kullanımı yaygındır.

Primos (Primus): Homonad Bölgesi⁶⁶⁸ dışında daha çok Phrygia'daki yazıtlarda⁶⁶⁹ görülmektedir.

Sekondianos (Secundianus): Romalı bir şahıs adı olmasına rağmen Anadolu'da Homonad Bölgesi⁶⁷⁰ dışında yaygın bir kullanımı olmayan isimlerdendir.

Silouanos: İsmi, Gorgoromeis boyunun yerleştiği Ortakaraviran'daki bir yazıt⁶⁷¹ dışında rastlanmamıştır.

Tertia: Seydişehir Çiçekler yerleşmesi ile Ortakaraviran civarındaki yazıtlarda⁶⁷² geçen bu ismin komşu Lykaonia Bölgesi'nde⁶⁷³ ve Phrygia'da⁶⁷⁴ sıkça kullanımı söz konusudur.

⁶⁶³ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 109; SEG 6: 541, (Ortakaraviran).

⁶⁶⁴ Zgusta 1970: 84, 1295-5; Bean-Mitford 1970: 211, No. 240, (Halimiye Eskiyerbağ= Zenonopolis), (Potas şeklinde).

⁶⁶⁵ McLean 2002: No. 103 (Konya=Ikonium), (Kourios Potos ve Aurelios Potos şeklinde).

⁶⁶⁶ Sterret 1888: No. 210; Buckler-Calder-Cox 1924: No. 112; SEG 6: 542, (Akkise).

⁶⁶⁷ Buckler-Calder 1939: 98, No. 266, (Akmonia/Ahat).

⁶⁶⁸ Sterret 1888: No. 216, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁶⁹ Buckler-Calder 1939: 73, No. 191, (Apameia), 104, No. 290, (Akmonia/Ahat).

⁶⁷⁰ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 109; SEG 6: 541, (Ortakaraviran).

⁶⁷¹ Sterret 1888: No. 225; SEG 6: 470, (Ortakaraviran).

⁶⁷² Hall 1968: 67, No. 6, (Seydişehir/Çiçekler); Hall 1971: 17 (1957/II/38), (Ortakaraviran), (Malia Tertia şeklinde).

⁶⁷³ McLean 2002: No. 117 (Kavak), 191 (Konya=Ikonium), (Mallia, Mallios, Loukios Mallios şeklinde).

⁶⁷⁴ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 128, No. 345, 129, No. 348, (Eumeneia/Işıklı); Buckler-Calder 1939: 74, No. 196, (Apameia=Dinar); Calder 1956: 46, No. 223, (Klaneos/Kırşunlu), 49, No. 237, (Klaneos/Durgut), (Tertia Aphia şeklinde); Calder-Cormack 1962: 43, No. 235, (Kemçik).

ŞAHIS ADLARI	ŞAHIS ADLARININ GEÇTİĞİ BÖLGELER														
	Homonad Bölgesi	Isauria	Kilikia	Lykaonia	Pisidia	Pamphylia	Lykia	Phrygia	Bitthynia	Mysia	Galatia	Pontus	Kappadokia	Lydia	Karia
<i>Alluci F. Valerianus</i>	x														
<i>Aurelios Preiskos Orestou</i> (<i>Aurelius Priscus Orestes</i>)	x							x							
<i>Aurelios Silouanos Gasiou</i>	x														
<i>Gaios Ioulios Rouphos</i> (<i>Gaius Iulius Rufus</i>)	x		x	x				x							
<i>Gaios Tullios Ioulios</i>	x														
<i>Ioulios o kai Minnis (Iulius)</i>	x		x	x											
<i>Imma Ouerania</i>	x														
<i>Kapito</i>	x														
<i>Kassios (Cassius)</i>	x			x	x										
<i>Krispos (Crispus)</i>	x														
<i>Longeinos (Longinus)</i>	x	x		x				x							
<i>Longus</i>	x														
<i>Malia Tertia</i>	x			x											
<i>Markos (Marcus)</i>	x			x				x							
<i>Nonnos Ela (Nonnus Ela)</i>	x							x							
<i>Oualerios Ioulios longos</i> (<i>Valerius Iulius Longus</i>)	x		x					x							
<i>Oualgios Rouphos (Valgius Rufus)</i>	x														
<i>Oueleria (Valeria)</i>	x			x											
<i>Ouales</i>	x			x				x							
<i>Peitos</i>	x														
<i>Petronios (Petronius)</i>	x			x											
<i>Phaustos (Faustus)</i>	x	x	x	x				x							
<i>Poplios (Poplius)</i>	x		x												
<i>Popos (Popus)</i>	x		x	x											
<i>Preiskos (Priscus)</i>	x							x							

<i>Primos (Primus)</i>	x								x										
<i>Sekondianos (Secundianus)</i>	x																		
<i>Silouanos</i>	x																		
<i>Tertia</i>	x			x					x										
TOPLAM: 29	29	2	6	12	1	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo IX Homonad Bölgesi Yazıtlarında Geçen Romalı Şahıs Adları

Homonad bölgesi yazıtlarında geçen Romalı şahıs adlarının çoğunluğu, komşu bölgeler olan Lykaonia ve Phrygia yazıtlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu isimlerden *Phaustos* adı Homonad bölgesi dışında Lykaonia ve Phrygia'ya ek olarak Isauria ve Kilikia yazıtlarında da sıkça görülen isimlerin başında gelmektedir. Daha sonra dört bölgede görülen Gaius Ioulios Roupfos ve Longeinos adları ikinci sırada yaygınlık gösteren Romalı isimler olarak tespit edilmiştir.

Ioulios o kai Minnis, Kassios, Markos, Oualerios Ioulios Longos, Ouales, Popos ve Tertia adları Homonad bölgesi yazıtları dışında sıklıkla Lykaonia ve Phrygia yazıtlarında karşımıza çıkarken bunlardan *Kassios* adı ise bir diğer sınır komşusu olan Pisidia'da görülürken şimdilik Phrygia ve Kilikia yazıtlarında bu isme rastlanmamış olması dikkat çekmektedir.

Homonad bölgesi dışında sadece tek bir bölgede karşımıza çıkan sekiz Romalı şahıs adından dördü Phrygia bölgesi yazıtlarında görülmüştür. Bunlar; *Aurelios Preiskos Orestou, Nonnos Ela, Preiskos ve Primos*. Geriye kalan isimlerden *Malia Tertia, Oueleria (Valeria) ve Petronios* adlarına Lykaonia yazıtlarında rastlanırken *Poplios* adının ise Homonad bölgesi dışında sadece Dağlık Kilikya'nın kıyı kentleri olan bugünkü Eski Anamur ve Sinek Kalesi yazıtlarında görüldüğü anlaşılmıştır.

Homonad bölgesinde Romalı olarak tespit ettiğimiz isimlerin birçoğuna ise bu coğrafya dışında şimdilik rastlanmamıştır. Bunlar; *Alluci F. Valerionus, Aurelios Silouanos Gaiou, Imma Oueronia, Kapitos, Krispos, Longus, Oualgios Roupfos, Peitos, Sekondianos ve Silouanos*. Sözkonusu isimlere diğer bölgelerde rastlanmamış olması, bu bölümle ilgili eksik olan araştırmalarımız sebebiyle değilse, bölgenin Romaniyasyonu sırasında Homonadları pasifize etmek için yürütülen çalışmalarla açıklanabilir.

Yunan Şahıs Adları

Alas: Akkise'deki bir yazıtta⁶⁷⁵ belgelenen Yunan şahıs adıdır.

Anna Teimoteou: İsmi, Akkise ve Ortakaraviran'daki yazıtlarda⁶⁷⁶ rastlanmıştır.

Apollonios Nounnou: Akkise ve Ortakaraviran yazıtlarında⁶⁷⁷ rastlanan Yunan şahıs adıdır.

Demetria: Ortakaraviran'da bir yazıtta⁶⁷⁸ geçen Demetria adı bu coğrafya dışında Phrygia⁶⁷⁹, Dağlık Kilikya⁶⁸⁰ ve Lykaonia⁶⁸¹ Bölgeleri'nde de yoğun kullanımı olan isimdir.

Ipparkhos: Yalnızca Homonad Bölgesi yazıtlarında⁶⁸² belgelenen bu Yunan şahıs adına komşu bölge yazıtlarında rastlanmamıştır.

Kallistos: Homonad Bölgesi içerisindeki bugünkü Akkise ve Ortakaraviran yazıtlarında⁶⁸³ görülen bu isme yoğun olarak Lykaonia⁶⁸⁴, Dağlık Kilikya⁶⁸⁵ ve Phrygia⁶⁸⁶ Bölgesi yazıtlarında da rastlamaktayız.

Kapiton: Homonadeis Bölgesi sınırları içerisinde değerlendirebileceğimiz bugünkü Seydişehir Bayavşar Köyü çevresindeki yazıtlarda⁶⁸⁷ geçen bu Yunan şahıs adı Phrygia⁶⁸⁸ ve Lykaonia⁶⁸⁹ yazıtlarında da belgelenmiştir.

⁶⁷⁵ Hall 1971: No. 6 (1970/22), (Akkise).

⁶⁷⁶ Sterret 1888: No. 220, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁷⁷ Sterret 1888: No. 209; Buckler-Calder-Cox 1924: No.121; SEG 6: 549, (Akkise, Ortakaraviran).

⁶⁷⁸ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 115; SEG 6: 545.

⁶⁷⁹ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 14, No. 49, (Synnada); Calder 1956: 86, No. 366, 91, No. 395. (Sarıkaya); Calder-Cormack 1962: 61, No. 342, (Kireli).

⁶⁸⁰ Bean-Mitford 1970: 210, No. 238, (Gargara/Güneyyurt Örenler), (Demetrios şeklinde).

⁶⁸¹ McLean 2002: No. 90, (Konya=Ikonium), (Aurelia Demetria şeklinde).

⁶⁸² Hall 1971: No. 13 (1970/44), (Akkise) (Ip [parkhos Ne şeklinde); Buckler-Calder-Cox 1924: No. 117; SEG 6: 547, (Ortakaraviran).

⁶⁸³ Sterret 1888: No. 212.

⁶⁸⁴ McLean 2002: No. 233, (Konya=Ikonium).

⁶⁸⁵ Bean-Mitford 1970: No. 246, (Gökçeseki/İmsiören=Philadelphia), (Kallistratos şeklinde).

⁶⁸⁶ Calder 1956: 66, No. 296a, (Amorion/Bağlıca); Petzl 1994: 57, No. 48, (Hermos).

⁶⁸⁷ Hall 1968: 80, No. 29, (Seydişehir/Bayavşar).

⁶⁸⁸ Buckler-Calder 1939: 87, No. 235, (Apameia=Dinar).

⁶⁸⁹ Calder-Cormack 1962: 5, No. 33, (Hatunsaray=Lystra).

Menandros: Homonad Bölgesi olan Seydişehir ve Vasada yakınlarındaki Dikilitaş yazıtlarında⁶⁹⁰ görülen bu isim daha çok da Phrygia Bölgesi yazıtlarında⁶⁹¹ geçmektedir.

Menedomos: Seydişehir yazıtlarında⁶⁹² geçen isim çoğunlukla komşu Lykaonia Bölgesi yazıtlarında⁶⁹³ görülmektedir.

Menneas: Akkise ve Ortakaraviran yazıtlarında⁶⁹⁴ geçen bu Yunan şahıs adına Homonad Bölgesi dışındaki yazıtlarda rastlanmamıştır.

Nestor: Seydişehir Bayavşar⁶⁹⁵ ve Beyşehir Üskerles'teki⁶⁹⁶ bazı yazıtlarda belgelenen isim Anadolu'da Phrygia⁶⁹⁷, Isauria⁶⁹⁸ ve Lykaonia'da⁶⁹⁹ sıkça rastlanan bir Yunan adıdır.

Onesimos: Ortakaraviran yazıtlarında⁷⁰⁰ görülen isim daha çok Phrygia'daki yazıtlarda⁷⁰¹ karşımıza çıkmaktadır.

⁶⁹⁰ McLean 2002: No. 149 (Seydişehir), No. 150, (Dikilitaş/Vasada'nın kuzeyi).

⁶⁹¹ Buckler-Calder-Cox 1924: No. 114; Cox-Cameron 1937: 4, No. 8, 5, No. 9, 11, No. 20, 16, No. 29, 19, No. 109, (Dorylaeum=Eskişehir), 68, No. 139, (Avdan), 84, No. 179, (Kuyucak), 154, No. R.17, (Seyit Gazi); Buckler-Calder 1939: 44, No. 116, (Herakleia/Vakıf); Calder 1956: 31, No. 152, Hadrianopolis/Karaağıl), 47, No. 229, (Klaneos/Durgut), 65, No. 284a, (Amorion/Aslanlı), 74, No. 305b, (Orkistos/Alikel), 80, No. 330, (Vetissos/Emirler), 98, No. 445, (Kozanlı), 101, No. 460, (Bulduk), 123, No. 587, (Kolu Kısa); Petzl 1994: 1, No. 1, (Soma/Akçaavlu).

⁶⁹² McLean 2002: No. 149, (Seydişehir).

⁶⁹³ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 95, No. 265, (Dionysopolis/Sazak); Calder 1956: 6, No. 29b, (Laodicae Combusta=Ladik), 10, No. 59, (Laodicae Kombusta/Kunderaz); Calder-Cormack 1962: 48, No. 268, (Gemir), 55, No. 314, (Zazadın Han).

⁶⁹⁴ Hall 1971: 16 (1970/28), (Akkise); Cronin 1902: 355, No. 106; Sterret 1888: 198-199, No. 208; Cronin 1902: 351, (Ortakaraviran).

⁶⁹⁵ Hamilton 1842: No. 444; Sterret 1888: 202, No. 214; Cronin 1902: 350; Hall 1968: 82, No. 35, (Seydişehir/Bayavşar).

⁶⁹⁶ Hall 1968: 71.

⁶⁹⁷ Buckler-Calder 1939: 135, No. 389, (Dokimeion=Afyonkarahisar).

⁶⁹⁸ Calder-Cormack 1962: 9, No. 46, (Kavak), 12, No. 62, (Çeşme), 23, No. 132, (Dinek Saray), 28, No. 153, (Dorla), 44, No. 244, (Yağlıbayat), 44, No. 248, (Kemçik), 45, No. 252a (?), 48, 271, (Obruk); Bean-Mitford 1970: No. 139, (Oduncu Kalesi=Thouththourbia).

⁶⁹⁹ Calder 1956: 5, No. 23, (Laodikea Kombusta=Ladik), 79, No. 327, (Vetissos/Sülüklü); McLean 2002: No. 84, (Konya=Ikonium), 109 (Zindankale/Konya=Ikonium).

⁷⁰⁰ Sterret 1888: No. 216, (Ortakaraviran).

⁷⁰¹ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 1, No. 1, 11, No. 32, (Dokimeion/Afyonkarahisar), 92, No. 257, (Tymandos/Yastiveran); Buckler-Calder 1939: 91, No. 246, (Akmonia/Yenice), 105, No. 294, (Akmonia/Ahat), 107, No. 306, (Akmonia/Şaban), 125, No. 365, (Tembris/Hacı Beli).

Philodesphotos (Philodespotos): Akkise yazıtlarında⁷⁰² geçen isim yine Phrygia'da⁷⁰³ sıklıkla kullanılan bir Yunan adı olmalıydı.

Polemos: Bu Yunan adına Homonad Bölgesi⁷⁰⁴ dışındaki yazıtlarda şimdilik rastlanmamıştır.

Seleukos: Homonad Bölgesi'ndeki Bağyurdu (Sopran) Köyü çevresindeki yazıtlarda⁷⁰⁵ geçen isim Lykaonia'daki yazıtlarda da⁷⁰⁶ görülmüştür.

Teimoteos (Timoteus): Ortakaraviran yazıtlarında⁷⁰⁷ geçen isim Lykaonia⁷⁰⁸ ve Phrygia'da⁷⁰⁹ sıkça kullanılan bir Yunan adıdır.

Thersis: İsmi, Homonad kavminin dağıldığı sahalar olarak düşündüğümüz Seydişehir Mustafa Köyü'ndeki bir yazıtta⁷¹⁰ rastlanmıştır.

⁷⁰² Sterret 1888: No. 218; Ormerod 1922: 56, No. 8, (Akkise).

⁷⁰³ Buckler-Calder-Guthrie 1933: 67, No. 175, (Apollonia=Uluborlu).

⁷⁰⁴ McLean 2002: No. 149, (Seydişehir).

⁷⁰⁵ McLean 2002: No. 189, (Bağyurdu/Sopran).

⁷⁰⁶ Calder-Cormack 1962: 47, No. 264, (Gemir), 69, No. 393, (Ördekçi), (Seleukos şeklinde).

⁷⁰⁷ Sterret 1888: No. 220 (Ortakaraören).

⁷⁰⁸ Calder-Cormack 1962: 20, No. 118, (Alkaran), 27, No. 144, No. 148, (Dorla), 60, No. 332, (Yunuslar), 64, No. 359, (Karaağaç), 69, No. 388, No. 389, (Belçiğez); McLean 2002: No. 114 (Hatıp), 158 (?), (Timotheos şeklinde).

⁷⁰⁹ Cox-Cameron 1937: 12, No. 23, (Dorylaeum=Eskişehir), 50, No. 92, (İlkburun), 84, No. 179, (Kuyucak), 104, No. 216, (Nacolea=Seyit Gazi), 150, No. R.6, (Kuyucak); Calder 1956: 5, No. 22, (Laodikea Kombusta/Sarayönü), 18, No. 93, (Laodikea Kombusta/Kestel), 61, No. 273, (Pissia/Piribeyli), 81, No. 336, (Vetissos/Sinanlı).

⁷¹⁰ SEG 29: 298; Fraser-Matthews 1987 (Ed.): 219; McLean 2002: No. 151, (Seydişehir/Mustafa Köyü).

ŞAHIS ADLARI	ŞAHIS ADLARININ GEÇTİĞİ BÖLGELER														
	Homonad Bölgesi	Isauria	Kilikia	Lykaonia	Pisidia	Pamphylia	Lykia	Phrygia	Bithynia	Mysia	Galatia	Pontus	Kappadokia	Lydia	Karia
<i>Alas</i>	x														
<i>Anna Teimoteou</i>	x														
<i>Apollonios Nounnou</i>	x														
<i>Demetria</i>	x		x	x				x							
<i>Ipparkhos</i>	x														
<i>Kallistos</i>	x		x	x				x							
<i>Kapiton</i>	x			x				x							
<i>Menandros</i>	x							x							
<i>Menedomos</i>	x			x											
<i>Menneas</i>	x														
<i>Nestor</i>	x	x		x				x							
<i>Onesimos</i>	x							x							
<i>Philodesphotos</i> (<i>Philodespotos</i>)	x							x							
<i>Polemos</i>	x														
<i>Seleukos</i>	x			x											
<i>Teimoteos (Timoteus)</i>	x			x				x							
<i>Thersis</i>	x														
TOPLAM: 17	17	1	2	7	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-

Tablo X Homonad Bölgesi Yazıtlarında Geçen Yunan Şahıs Adları

Yunan isimlerinin sayıca az olması bölgedeki Hellenizasyon politikasının etkili olmadığını göstermektedir. Tespit edilen onyediy Yunan şahıs adından *Kallistos* ve *Demetria* adının Homonad bölgesi dışında Kilikia, Lykaonia ve Phrygia'da, *Naster* adının ise komşu Isauria'da ve Lykaonia ile Phrygia'da yaygınlık gösteren Yunan isimleri olduğu anlaşılmıştır. *Kapiton* ve *Teimoteos (Timoteus)* adları ise Lykaonia ile Phrygia'da görülen ortak isimlerdir. *Menandros*, *Onesimos* ve *Philodesphotos* isimleri sadece Phrygia Bölgesi'nde karşımıza çıkarken *Menedomos* ve *Seleukos* adları ise araştırma bölgesi dışında sadece Lykaonia yazıtlarında geçmektedir. *Alas*, *Anna Teimoteou*, *Apollonios Nounnou*, *Ipparkhos*, *Menneas*, *Polemos* ve *Thersis* adlarına şimdilik Homonad coğrafyası dışındaki diğer bölge yazıtlarında rastlanmamıştır.

Yer, Yönetim, Meslek, Tanrı/Tanrıça ve Mezar Adları

Yazıtlarda birçok şahıs adının yanı sıra Gorgoromeis⁷¹¹ gibi yer adı, *Geitonia* (çevre, muhit, komşuluk, komşu bölge, semt)⁷¹², *Demos* (halk, halk meclisi, mahalle)⁷¹³ ve *Kome* (köy)⁷¹⁴ gibi yönetimleri ifade eden terimlere, *Oikonomos* (mali işler sorumlusu, ekonomist, bir şehrin para işlerinden sorumlu kişi)⁷¹⁵ ve *Khalkeus* (bakırcı, bronz/metal işçisi)⁷¹⁶ gibi meslek adlarına, *Apollon* ve *Tykhe* tapınımına⁷¹⁷, son olarak da *Ostotheke*⁷¹⁸ gibi ölü gömme geleneğine ilişkin terimlere rastlanmıştır.

Apollon ve Tykhe tapınımı dışında Homonad bölgesindeki yazıtlar yoluyla bölgede baş tanrı Zeus'un da büyük rağbet gördüğü, hatta Zeus adına bölgede küçük bir tapınağın da olduğu anlaşılmıştır. İlk defa 20. yüzyılın başında W.M. Calder⁷¹⁹ tarafından görülen ve kısa bir süre sonra W.M. Ramsay'ın⁷²⁰ Balıklava Köyü'nde kopyasını aldığı bir yazıt, baştanrı Zeus ve habercisi *Hermes*'e sunulan bir adakla ilgilidir. Araştırmacının Akkise mezarlığında tespit ettiği bir diğer yazıtta ise bir rahibin yerli tanrısına hizmet ettiği ifade edilmektedir.

Gerek epigrafik malzemeler ve gerekse tapınaklara ait olduğu düşünülen mimari parçalar yoluyla ilk defa J.R.S. Sterret tarafından⁷²¹ yeri tahmin edilen ancak çok sonraları W.M. Calder ve daha sonraki araştırmacılar⁷²² tarafından Akkise'de tespit edilen küçük bir tapınağı ile Zeus'un güneş tanrısı olarak Homonadlar tarafından tapınım gördüğü anlaşılmaktadır.

⁷¹¹ Sterret 1888: No. 217; Hall 1971: 125vd.

⁷¹² Sterret 1888: No. 215.

⁷¹³ Sterret 1888: No. 217.

⁷¹⁴ Buckler-Calder-Cox 1924: 71, No. 105.

⁷¹⁵ Sterret 1888: No. 212.

⁷¹⁶ Buckler-Calder-Cox 1924: 78, No. 115.

⁷¹⁷ Hall 1971: 166.

⁷¹⁸ Hall 1971: No. 11.

⁷¹⁹ Calder 1910: 76.

⁷²⁰ Ramsay 1920: 94.

⁷²¹ Sterret 1888: 141.

⁷²² Calder 1910: 77; Hall 1971: 166vd.

Homonad Coğrafyasındaki Arkeolojik Kalıntılar

Homonad Kaleleri

Çalışmamız için başlangıçta, Homonadlar meselesini antik ve modern kaynaklar ışığında etraflıca irdeledikten sonra, sorun teşkil eden konularda kesin deliller sunmak ümidiyle beş yıl süreyle özellikle Suğla Gölü çevresinde detaylı bir yüzey araştırması yapmayı planlamıştık. Kaleler yönünden oldukça zengin olan bu coğrafyadaki muhtemel yüzey araştırmalarında Homonad boyları ile ilgili olabilecek birçok kalenin yanı sıra merkezi kale (H) Omana'nın da lokalizasyonunun büyük oranda yapılabileceğini ve kimi öngörülerimizin somut delillerle de desteklenebileceğini umuyorduk. Ancak, yüzey araştırması için gerekli izin sağlanamadığından, buraya kadar tartıştığımız konularda tarafımıza ait iddiaları daha somut belgelere dayandıramıyoruz.

Yapabileceğimiz yüzey araştırmalarının sınırlarını belirlemek amacıyla Suğla Gölü çevresindeki kısa süreli bir gezimiz neticesinde, bilhassa göl çevresinde varlığından haberdar olduğumuz irili ufaklı bazı kalelerden kısaca söz ederek şimdilik bu ipuçları ile yetinmek istiyoruz.

Bugün, modern yolların da güzergâhı olan antik yollar üzerinde, stratejik noktalarda yer alan bu kalelerin birçoğu tarım ve hayvancılıktan büyük oranda etkilendikleri için temel seviyesinde korunabilmiştir. Tespit edilen bu kaleler Seydişehir İlçesi Taşahır, Gölyüzü (Süberde), Susuz (Aldana) ve Çatmakaya (Arvana) köyleri çevresinde ve Seydişehir-Manavgat yolu ile Suğla Gölü Havzası'na hâkim tepelerdedir.

Tavuk Tepe/Kale Tepe Kalesi (Res. 9, 46-50)

Kalelerden ilki, Suğla Gölü kıyısındaki düzlükten hızla yükselen güneydeki dağların (Res. 1, 4) batı yöndeki zirvesinde yer almaktadır. Seydişehir İlçesi-Manavgat yolu ile Taşahır Köyü'ne hâkim Tavuk Tepe ya da Kale Tepe olarak adlandırılan zirve ve eteklerinde, buradaki kale ile yakın çevresindeki kimi yapılara ait duvarlar yer yer korunmuştur. Kabaca işlenmiş küçük taşlarla kimi yerlerde harç kullanılarak yapılan duvarlar genellikle düz hatlar izlemektedir.

Zirvenin eteklerinde, diğer yapılarla organik bağı tespit edilemeyen kimi duvarların düzgün kesilmiş iri bloklarla harçsız olarak yapıldığı ve

çoğunlukla düzgün hat şeklinde ve köşeli dönüşlere sahip bir plan gösterdiği anlaşılmıştır.

Zirvede yer alan bir sarnıç ve yüzeyde belirgin bir dağılım gösteren seramik parçaları, buradaki olası kale yerleşmesinin Bizans dönemi içlerine kadar kullanıldığına işaret etmektedir. Kale çevresindeki yapıların olası bağlantıları yoğun maki örtüsü ve defineci tahribatı sebebiyle tespit edilememiştir. Fakat detaylı bir çalışma ile zirve ve eteklerindeki yapılara ait planın tümü elde edilebilecek durumdadır.

Dede Tepe ve Elagöz Kalesi (Res. 52)

Gölyüzü (Süberde) Köyü yakınlarındaki kalelerden Dedetepe Kalesi, planı çıkarılamayacak derecede tahrip olmuştur. Süberde Höyüğü (Res. 24) ve Gölyüzü Köyü'ne hâkim bir tepelikte konumlanan kalenin güneybatı yönündeki Elagöz Kalesi ise nispeten korunmuştur. Yakınındaki Elagöz Pınarı'ndan adını alan kalenin eteklerinde yer yer kale ile bağlantılı olabilecek mimari yapılara ait kalıntılar gözlenmektedir.

Ekin Alanı (Res. 53-54) ve Ahmet Alanı (Res. 55-56) Kalesi

Güneybatı yönde, dağlık alanda ilerlediğimizde küçük tepelerde konumlanan Ekin Alanı ve Ahmet Alanı kaleleri, neredeyse planlarının tümü elde edilebilecek kadar iyi korunmuştur. Temel seviyesine kadar yıkılmış olan duvarların kimi noktalarda duvar örgüsü net olarak görülebilmektedir. Özellikle Ahmet Alanı Kalesi'nde düzenli bir seramik dağılımı (Çiz. 5) izlenmekte ve kimi noktalarda kare şekilli kulelerin yer aldığı sur içi alanda niteliği pek anlaşılamayan yapıların varlığı görülmektedir.

Yemişliburun/Düzburun (Res. 57) ve Fası Boğazı (Res. 59-61, Çiz. 1) Kaleleri

Susuz (Aldana) ve Çatmakaya (Arvana) köyleri arasındaki Yemişliburun/Düzburun ve Fası Boğazı Kalesi ise diğer kalelere nazaran oldukça stratejik bir konuma sahiptir. Bilhassa Fası Boğazını tutan ve bu isimle anılan kalenin topografyaya uygun devam eden duvarları, çoğu yerde duvar örgüsü net olarak anlaşılabilir kadar iyi korunmuştur. Kale

ayrıca civar köylere, Suğla Havzası'na ve çevredeki irili ufaklı birçok kaleye hâkim konumdadır.

Bu kalelerin dışında Suğla Gölü düzlüklerinden birden yükselen dağların (Res. 10) eteğinde, Çatmakaya (Arvana) Köyü'nün etrafındaki tepelerde (Res. 4) çok sayıda kalenin varlığı tespit edilmiştir. Göynük Tepe, Asmalı Tepe, Kızıldağ Tepe, Kırklar Tepe, Caferin Tepe, Asar Tepe ve Kel Kat Tepe olarak kimilerinin adını öğrendiğimiz tepelerdeki bu isimle anılan kalelerde detaylı bir araştırma yapma imkânımız olmamıştır.

Homonadların savunmasında ikinci derecede öneme sahip olduğunu düşündüğümüz bu kaleler, merkezi kale (H) Omana'yı kuşatıyor olmamıştı. Öyle ki yukarıda adı geçen kalelerin yer aldığı Esereyrek Dağı'nın Tınaztepe olarak bilinen zirvesinde yer alan büyük bir kale yerleşmesi, diğer bütün kalelere hâkim ve çok daha korunaklıdır.

Tınaztepe Kalesi (Res. 63-65, 67-72, Çiz. 2-3)

Planının tümü çıkarılabilecek kadar korunmuş olan Tınaztepe Kalesi, kimi yerde düzgün kesme taşlarla, kimi yerde ise kabaca yontulmuş küçük taşlarla harçsız olarak örülmüş, topografyaya uygun kavisli hatlar izleyen surlarla çevrilidir⁷²³. Doğu, batı ve güney olmak üzere üç yandan doğal bir savunma hattına sahip olan 2006 m. rakımlı tepenin zayıf olan kuzey yönü daha sağlam surlarla çevrilidir. Sur duvarlarının içinde kalan sahada belirli bir mimari ve seramik dağılımı gözlenir. Güney yönde iki ayrı kilisenin apsisi, güney-batı yönde ise definecilerin tahribine maruz kalmış bir nekropolün kalıntıları görülebilmektedir.

Giden Gelmez Dağları ile hemen bitişiğindeki Koca Yusuf Dağı'na hâkim bir noktada yer alan Tınaztepe Kalesi (Res. 63-65), bugünkü modern Konya-Antalya yolunu ve bu yol üzerindeki Alacabel gibi önemli geçitleri de kontrol edebilecek bir konuma sahiptir.

Yukarıda tartışıldığı gibi, bu yöndeki antik yolları da kontrol edebilecek kadar stratejik bir noktada yer alan Tınaztepe kale yerleşmesi, Amyntas'ın Akdeniz kıyılarına ulaşan yolları için yeterince tehlike arz ediyor olmalıydı.

⁷²³ Belke-Restle 1984: 134.

Burada anılan kale yerleşmelerinin dışında Giden Gelmez Dağları'nın (Res. 66) bitişiğindeki Maden (İlmasut/Almasut/Elmasut) Köyü çevresinde de çok sayıda kale yerleşmesinin varlığı öğrenilmiştir.

Daha güneyde, Homonadlara komşu olduğunu bildiğimiz Kotenna'ya varmadan önce antik Cagrea (Kağras/Cevizli) yakınlarındaki Bademli (Bodamya) Köyü Kızlar Penceresi Kalesi (Res. 73, Çiz. 4) ile Kuyucak (İlarma) Kasabası'nın kuzey doğusundaki Bağarcıkini Mağaraönü yerleşmesi (Res. 78-80) ve Söyler Mağarası yerleşmesi (Res. 74-77) gibi bu yöndeki birçok kale yerleşmesinin de Homonad boylarıyla ilişkisi olmalıdır.

Zor arazi şartları sebebiyle ancak 15 tanesinin varlığını tespit edebildiğimiz kalelerin çok daha ayrıntılı incelenmesi gerekmektedir. Daha detaylı araştırmalarla bölgedeki kale sayısının Plinius'ta belirtilen sayıya (1+44) ulaşabileceğini tahmin ediyoruz.

Suğla Gölü'nün hemen güneyine denk düşen bu engebeli arazilerdeki yoğun kale yapıları sebebiyle, Homonadların yaşadığı coğrafyayı Tınaztepe merkezli olarak, gölün bu yönündeki araziler olarak düşünüyoruz. Tespit edilen kalelerdeki erken Roma İmparatorluk dönemi öncesine gitmeyen seramik örnekleri soruna az da olsa ışık tutmaktadır.

Gerek sözü edilen kale yerleşmelerinden ve gerekse Suğla Gölü'nün güneyindeki birkaç köyden oluşan modern yerleşmelerden çevre müzelerine giden eserler arasında sikke örneklerine rastlanmamıştır. Homonadlar, W.M. Ramsay'ın da ifade ettiği gibi⁷²⁴, belki de küçük kentlere ve köylere bölünmüş oldukları için aralarında siyasi birlik kuramamışlar ve bundan dolayı da sikke basamamış olabilirler.

Çevre müzelerine Homonad bölgesinden giden arkeolojik malzemeler de çalışma kapsamında değerlendirilemediğinden, Homonadlara ait olası diğer somut kültürel varlıkları da ilerleyen yıllardaki çalışmalarımızda değerlendirebilmeyi umuyoruz.

İlerde, Suğla Gölü çevresinde yapmayı planladığımız detaylı yüzey araştırmaları ve Suğla Havzası'ndan müzelerine ulaşan taşınır arkeolojik eserlerin detaylı incelenmesinden sonra Homonadlara ilişkin daha somut ve tipik kültür kalıntılarının tespit edilebileceğini düşünüyoruz.

⁷²⁴ Ramsay 1960: 370.

-VI- SONUÇ

İsimleri, Plinius'a göre büyük olasılıkla oturdukları merkezi kale (H) Omana'dan kaynaklanan ve yerleştikleri coğrafya gereği savaşçı karakterleriyle ön plana çıkan Homonadların adını, onların Galatia Krallığı ile M.Ö. 25 yılında yaptıkları savaşa kadar duymuyoruz. Anlaşılan bu tarihe kadar Homonadlar batı Torosların geçit vermeyen zirvelerindeki kalelerinde, Kilikia'nın diğer kavim ve boyları arasında huzurlu bir yaşam sürmekteydiler. Karalis (Beyşehir) ve Trogitis (Suğla) Gölleri'nin verimli düzlüklerinde (Res. 1-6, 51, 58, 62) tarım yaparak, bölgenin orman ürünlerinden faydalanarak ve belki de Akdeniz kıyıları ile Orta Anadolu arasındaki ticari faaliyetlerin bir kısmını kontrol altında tutarak geçimlerini sağlamaktaydılar. Ta ki Galatia Krallığı ve Roma İmparatorluğu'nun Homonad topraklarında egemenlik kurma faaliyetlerinin başlamasına kadar.

Dönemin büyük güçlerinin yayılcı politikaları karşısında ise Homonadlar, gerek Roma ve gerekse Anadolu'daki hamisi Galatia Kralı Amyntas'a karşı Pontos Krallığı ve sınır komşusu Isaurialılar gibi çok çetin savaşlar vermişlerdir.

Homonadlardan söz eden antik kaynak sayısı çok azdır. Öyle ki Plinius, kendi çağındaki ve kendinden önceki yazarların, Homonadlar'dan ve onların yaşadığı (H) Omana kentinden söz etmemiş olmalarını eleştirmektedir. Hâlbuki böylesi bir kavim Galatia Krallığı öncesinde de Orta ve Batı Toroslar'da etkin bir rol almış olmalıydı.

Onların varlıklarından antik kaynaklar ancak Galatia Kralı Amyntas'ın öldürülmesinden sonra söz etmeye başlamışlardır. Daha sonraları, Romalı general Quirinius'un Homonad kale-kentlerini yıkması ve

teslim olan 4000 Homonad savaşçısını çevre köylere yerleştirmesiyle birlikte, antik yazarların bölge için bir dönüm noktası olan bu gelişmeyi göz ardı etmedikleri anlaşılmaktadır.

Bunun yanı sıra Strabon başta olmak üzere Homonadlara ilişkin tarihi olayları aktaran yazarların Roma'ya yakınlığı da söz konusu yazarların Homonadlar konusunda aktardıkları bilgilere kuşkuyla bakmamıza sebep olmaktadır. Yazarların ifadelerinden ortaya çıkan genel kanı, Roma ve müttefiki Galatia Krallığı karşısında meydan savaşı yapamasa da, yaşadıkları bölgenin onlara sunduğu imkânlar sebebiyle oldukça güçlü olduğu ifade edilen Homonadların, zor da olsa zapt altına alınabildiği ve bölgede tam bir Roma egemenliğinin kurulmuş olduğu yönündedir.

Antik kaynaklar, Homonadların hangi etnik kökene dayandığı konusunda da net bir ayırım yapmaz. Fakat Strabon, eserinin ilgili bölümlerinde, bir yerde Galatia Kralı Amyntas'ı Kilikilerin, bir başka yerinde ise Homonadların öldürdüğünden söz eder. Onların Pisidialı ya da Kilikalı oldukları yönündeki tartışmalar da kesin bir sonuca ulaştırılmamıştır. Ancak, varılan son neticeye göre, Torosların güney ve kuzey kesimlerindeki toplulukların, etnolojik yönden birbirinden çok da farklı olmadıkları, yaşanan coğrafi mekân gereği oluşan kültürel birliktelik dışında akrabalık ilişkileri yönünden de bölgedeki irili ufaklı birçok kavim ve bunlara bağlı boyların aynı etnik kökenden neşet ettikleri anlaşılmaktadır.

Antik yazarlardan Plinius'un, kendinden önce eser veren ve Homonadlardan nispeten detaylı olarak bilgi veren Strabon'u dikkate almadan, Homonadların sadece 45 tahkimli kalesinden haber vermesi, Tacitus ve Suetonius'un ise konumuzla ilgili olarak sadece Homonad-Roma savaşının Romalı komutanı Quirinius'un Homonadları yenmiş olmasından ve onun mesleki kariyerinden haber vermesi, söz konusu bu yazarların Roma yanlısı bir tutum içinde olduklarına işaret etmektedir.

Aslında, yansız bir tarihçiden, Homonadların Roma tarafından aç bırakılarak teslim zorlanması ve Quirinius'un parlak mesleki hayatı anlatılırken, Homonadların Roma tarafından neden hedef seçildiği de, hatta Amyntas'ın ve dolayısıyla Galatia Krallığı'nın sonunu hazırlayan Homonadların bu başarısından da detaylı olarak söz etmesi beklenirdi.

Öyle ki, Strabon her ne kadar Homonad kalelerinin Roma orduları tarafından yerle bir edilerek aç kalıp teslim olan 4000 savaşçının çevre köylere yerleştirildiğinden söz ederken onların tamamen yok edildiğine işaret etse de, Bizans dönemi konsil listeleri ve 10. yüzyıla kadarki çeşitli listelerde önemli bir topluluk olarak Homonadların adına rastlanmış olması, onların sanıldığı gibi tamamen ortadan kaldırılamadığını göstermektedir. Yaşadıklarını düşündüğümüz bölgedeki soyut ve somut kültürel kalıntılar da bu yönde ipuçları sunmaktadır.

İtalya Yarımadası'nda ele geçen Lapis Tiburtinus ve Lapis Venetus olarak isimlendirilen yazıtlar ile Roma askeri kolonisi Pisidia Antiocheia'da bulunan bir yazıtta doğal olarak Quirinius'a övgüler yağdırılması, Homonadlar'a Romalı bir bakış açısını yansıtmaktadır. Homonad-Roma çekişmesini Anadolu'ya bir bakış açısıyla ortaya koyacak bir kaynağımız olsaydı, Homonadlarla ilgili aktarılan bilgilerin doğruluk derecesini sına- ma imkânına da sahip olacaktık.

Antik kaynaklardan özellikle Strabon'un kitabının Anadolu coğrafyasını içine alan bölümlerinin titizlikle okunarak bu yönde Anadolu seyahatlerine çıkan batılı araştırmacılardan kimileri, 18. yüzyılın sonlarından itibaren Homonadlar meselesine de dikkati çekmişlerdir. Ancak, döneminin şartları gereği günümüzde artık geçerliliğini kaybeden ilk bilgiler, 20. yüzyılın başlarından itibaren bilimsel temellere dayandırılmaya çalışılmıştır.

Yüzyılın başlarında Homonadlar ve onların yaşadığı coğrafya konusunda birbirine yakın görüşler ve coğrafi mekânlar sunan batılı araştırmacılar arasındaki tartışmalar zaman zaman alevlenmiş, çoğu zaman da Homonadlar sorunu tamamen unutulmuş görünmektedir. 20. yüzyılda, Homonadlarla doğrudan ilgili olarak sadece üç makalenin kaleme alındığını görüyoruz. 1910, 1917 ve son olarak da 1933 yılında yayımlanan bu müstakil çalışmalardan sonra, konuyu doğrudan ele alan herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Homonadlar meselesiyle ilgili zamanımıza kadar yapılan yorumların büyük çoğunluğu, araştırmacıların başka konularda yazdıkları eserlerde satır aralarında yer eden notlar şeklindedir. Bu bağlamda çalışmamız, her ne kadar arzu edilen detaylı bir yüzey araştırması temeline dayanmasa da, Homonadlar konusunun eldeki bilgi ve belgeler yoluyla etraflıca incelendiği müstakil ilk çalışma olması bakımından önem arz etmektedir.

İlerleyen yıllarda, konuya ilişkin daha somut belgelerin sunulabileceğini umduğumuz çalışmalara bir adım niteliğindeki çalışmamızda, Homonadlarla ilgili zamanımıza kadar ortaya konan yayımlar bir arada toplanmış ve bu bilgilerden ortaya çıkan sonuçlar kısa süreli coğrafya gezilerimizde edindiğimiz tecrübelerle birleştirilerek konuyla ilgili yeni öneriler de getirilmiştir.

Homonadlar konusu, modern kaynaklarda ilk defa M. D'Anville tarafından 1791 yılında kaleme alınan bir çalışmada geçmektedir. Seyyah notlarında bugünkü Ermenek Kalesi'ni (Firan Kalesi) Homonad kalesi olarak göstermiştir. Kendinden sonraki seyyahlar da yaklaşık yüz yıl boyunca bu bilgiyi sorgulama gereği duymamışlardır.

Ancak, 19. yüzyılın ortalarından itibaren örneğin W.J. Hamilton gibi seyyahların hatıralarında Homonadların Suğla Gölü (Trogitis) çevresinde yaşamış olabilecekleri yönünde izlenimler edindiklerini anlamaktayız. Yüzyılın sonlarında ise W.M. Ramsay'la birlikte, Homonadların artık Suğla Gölü merkezli olarak tartışılmaya başlandığını görüyoruz.

Bu tartışmalar zaman zaman çok geniş coğrafyaları işaret etse de, tartışmaların odağında yer alan Suğla Gölü'nün bilhassa doğu ve güney kesimlerinde kısa süreli yaptığımız araştırma gezileri neticesinde yukarıda görüldüğü gibi Homonadların daha küçük bir coğrafi sahaya yerleştirilebileceği yönünde önemli ipuçlarına ulaşılmıştır. Bu anlamda çalışmamız bilhassa, Homonadların yaşadığı coğrafyanın kesine yakın bir lokalizasyonunu sunması bakımından, önceki çalışmalara katkı sağlaması dışında, bu çalışmalardan farklı bir nitelik taşımaktadır.

Zamanımıza kadar yapılan araştırmalar, Homonadların birçok kabile ya da boydan oluştuklarını ve bunların gevşek bir organizasyon ile birbirlerine bağlı oldukları yönünde ipuçları sağlamıştır. Strabon'un da ifade ettiği gibi Homonadlara mensup birçok boy Aspendos taraflarına kadar yayılmış olmalıdır. Birbirleri ile akraba olan boyların en bilinenleri de Sedaseisliler ve Gorgoromeisliler'dir. Ancak, yukarıda da tartışıldığı gibi onların Homonad boyu olup olmadıkları ve Trogitis (Suğla) Gölü'nün hangi kesimlerini işgal ettikleri konusu da halen belirsizliğini korumaktadır. Antik kaynaklardan Strabon ve Plinius'un verdiği bilgilere göre ise Isaurialıları ve Kotennalıları Homonadların sınır komşusu olarak biliyoruz.

Yaşadıkları coğrafyayı en dar manada bugünkü Suğla Gölü'nün (Trogitis) güneyindeki Akseki'ye kadar olan dağlık alanlar olarak belirlediğimiz Homonadların etnik kökeni ve onların konuştukları dil hakkında antik kaynaklar bilgi vermez. Modern zamanda ise B.D. Shaw dışındaki araştırmacılar bu konuda yorumda bulunmamışlardır. Shaw'a göre, Luwice konuşan bu insanlar kendilerini ne tamamıyla Isaurialı ne de Kilikalı olarak tanımlamışlardır.

Sosyo-kültürel yapıları itibariyle, Homonadlar daha çok Isaurialılara benzemektedir. Mistheia, Vasada, Amblada ve Cagrea kentleri de Homonadları kuzey, doğu ve güney yönden sınırlayan kentler olmakla birlikte kimi araştırmacılar bu kentleri Homonadlarla ilişkilendirmek istemektedir. Fakat antik kaynaklar ve söz konusu kentlerdeki arkeolojik kalıntılar, burada yaşayanların Homonadlarla olası bağlantılarını ispatlayacak bilgiler sunmaktan uzaktır.

Homonadların merkezi kalesi (H) Omana'nın yeri, araştırmacılar tarafından fazla üzerinde durulan bir konu olmamıştır. Çalışmamızda önerdiğimiz Arvana (Çatmakaya) Köyü yakınlarında yer alan Tınaztepe kalıntıları sahasının önemi 1837 yılından beri W.J. Hamilton, A. Schönborn ve J.R.S. Sterret, hatta uzunca bir aradan sonra K. Belke ile M. Restle tarafından anlaşılmışsa da, buradaki tahkimli yerleşmenin merkezi kale (H) Omana olabileceğine dair herhangi bir öneride bulunulmamıştır.

Çalışmamızda, yukarıda belirtilen birçok sebepten dolayı merkezi kale (H) Omana'nın yerini, A.S. Hall tarafından teklif edilen ve sonraki kimi araştırmacılar tarafından da kabul gören, Kuruçay Deresi'ne nazır Asar Tepe ve Sülek Yaylası çevresinin aksine Tınaz tepe kalıntıları sahası olarak öneriyoruz.

Homonadlar bahsi geçerken en çok anılan sorunlardan biri de Homonad-Roma savaşının tarihidir. 19. yüzyıldan bu yana yapılan tartışmalar sonucu ileri sürülen tarihler bütünüyle milattan önceki tarih aralıkları olsa da araştırmacıların genellikle M.Ö. 11-2 yılları arasında, oldukça geniş bir zaman aralığında yoğunlaştıkları görülmektedir. Savaşın en çok 3 yıl sürdüğü göz önüne alındığında, öne sürülen bu tarih aralıklarının daraltılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Savaş için kesin bir tarih önerilememesi, savaşın Romalı komutanı Quirinius'un mesleki kariyerinin de net olarak anlaşılamamasından

kaynaklanmaktadır. Kimi araştırmacılar, savaşın tarihini Qurinius'un mesleki kariyerine göre, kimi araştırmacılar ise Quirinius'un kariyerini savaşın tarihine göre belirlemeye çalışmışlardır.

Via Sebaste üzerindeki mil taşları konu hakkında yardımcı olabilecekken, çok sonraları ortaya atılan bir iddia bu konudaki beklentileri de boşa çıkarmıştı. O da, Via Sebaste'nin bir bölümünün ya da tamamının savaştan önce, savaş sırasında veya savaştan sonra yapıldığı yönündeki tartışmalardır.

Gerek Quirinius'un mesleki kariyeri ve gerekse Via Sebaste'nin yapım yılları ile ilgili daha somut kanıtlar elde etmeden, Homonad-Roma savaşının tarihi konusunda biz de araştırmacıların önerdiği M.. 11-2 yılları arasını kabul etmek zorundayız. Bölgede yapılacak detaylı yüzey araştırmaları ya da kazılar yoluyla, konuya ilişkin sağlam kanıtların elde edilebileceğini umuyoruz.

Homonad coğrafyasından zamanımıza kadar derlenen epigrafik belgeler, Homonadlar konusunda somut kanıtlar sunması bakımından önemlidir. Bu yüzden, çalışmada yer verilen bir bölümde, Homonadları yerleştirdiğimiz coğrafyada, kaynaklara geçen epigrafik malzemelerin konuya ne gibi katkılar sağladığı araştırılmıştır.

Bu bağlamda, yazıtlarda geniş yer bulan kişi adları Anadolu kökenli, Romalı ve Yunanlı oluşlarına göre tasnife tabi tutulmuş ve tespit edilen kişi adlarının Homonadlara komşu bölgeler ile Anadolu'nun diğer bölgelerindeki yazıtlarda da yer alıp almadığına bakılmıştır.

Tespit edilen 89 kişi adından, 43'ünün Anadolu kökenli, 29'unun Romalı, 17'sinin ise Yunanlı şahıs adları oldukları grlmştir. Böylelikle, Homonad bölgesinde beklendiği üzere şahıs adları konusunda Anadolulu zelliklerin baskın olduğu, Hellenizasyon ve Romanizasyon faaliyetlerinin bölgede çok da etkin olamadığı anlaşılmıştır.

Anadolulu şahıs adları kendi içinde değerlendirildiğinde, bunların da yarı yarıya eril ve dişil isimler oldukları grlmştir. Cinsleri belirlenemeyen *Anatole*, *Kilaris* ve *Muroscas* adları ise, Anadolulu yeni şahıs adları olarak tespit edilmiştir. Yazıtlarda ender olarak rastlanan Homonad kltleriyle ilgili ipuçları, yer adları, yönetim ve mezar geleneği ile ilgili terimler ve meslek adları da kısaca irdelenmiştir.

Homonadların, tahkimli 45 kalelerinin olduğunu bildiğimizden, Suğla Gölü Havzası'nda, özellikle daha korunaklı kale yerleşimleri kurmaya elverişli olan gölün güneyindeki dağlık alanda yaptığımız çalışmalarda, şimdiye kadar 8 kale yerleşmesi bizzat yerinde incelenmiştir. 7 tanesinin de adı öğrenilen ancak ziyaret edilemeyen toplam 15 kale yerleşmesi, Homonadların somut kültürel kalıntılarını saptama konusuna ek olarak zamanımıza kadar oldukça geniş bir alana lokalize edilen Homonadların daha dar bir alana yerleştirilmesi hususunda da önemli bir çıkış yolu olmuştur.

Günümüzdeki Suğla Gölü (Trogitis) Havzası'nda, mezradan ilçeye kadar irili ufaklı birçok modern yerleşim bulunmaktadır. Güney kesimine nazaran diğer yönlerde alçak tepelerle çevrili olan havzadaki bilhassa köy evlerinde, çok sayıda antik mimari malzemenin yeniden yapı malzemesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Çevredeki tepelerin birçoğunda da Torosların karakteristik yerleşim tipolojisine uygun olarak çok sayıda kale gibi savunma yapılarının veya yerleşimlerin olduğu tespit edilmiştir.

Homonadları ve onlara bağlı olası boyları yerleştirdiğimiz Suğla Gölü Havzası merkez alınarak, 30-40 km. yarı çapındaki bir sahada yapılacak etraflı yüzey araştırmalarında tespit edilecek bir çok antik yerleşimin ve arkeolojik eserin, Homonadlar ve onlara bağlı boyların belirgin sanatsal özelliklerini tespit etme konusunda önemli çıkış noktaları sağlayacağını düşünüyoruz.

Ekler

HOMONADLARA İLİŞKİN ANTİK METİNLER VE YAZITLAR

Antik Metinler

1. STRABON, GEOGRAPHİKA

XII, 569:

3. Τῆς δ' Ἰσαυρικῆς ἔστιν ἐν πλευραῖς ἡ Δέρβη, μάλιστα τῇ Καππαδοκίᾳ ἐπιπεφυκὸς *τὸ* τοῦ Ἀντιπάτρου τυραννεῖον τοῦ Δερβήτου· τοῦ δ' ἦν καὶ τὰ Λάρανθα· ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ τὰ Ἰσαυρα καὶ τὴν Δέρβην Ἀμύντας εἶχεν, ἐπιθέμενος τῷ Δερβήτη καὶ ἀνελὼν αὐτόν, τὰ δ' Ἰσαυρα παρὰ τῶν Ῥωμαίων λαβὼν· καὶ δὴ βασιλεῖον ἑαυτῷ κατεσκεύαζεν ἐνταῦθα, τὴν παλαιὰν Ἰσαυρίαν ἀνατρέψας. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χωρίῳ καινὸν τεῖχος οἰκοδομῶν οὐκ ἔφθη συντελέσας, ἀλλὰ διέφθειραν αὐτόν οἱ Κιλικεῖς, ἐμβalόντα εἰς τοὺς Ὀμοναδεῖς καὶ ἐξ ἐνέδρας λεηφθέντα.

“Isaurike'nin yanında Derbe bulunur ve burası Kappadokia'ya en yakın ülkedir. Derbe tiran Antipatros Derbetes'in krali ikametgâhı idi. Bu tiran Laranda'ya da sahipti. Fakat benim zamanımda Derbe ve her iki Isaura da Amyntas'ın elinde bulunuyordu. Amyntas Isaura'yı Romalılardan aldığı halde Derbetes'e saldırıya geçerek onu öldürmüştür. Amyntas Eski Isaura'yı tahrip ettikten sonra, aynı yerde kendisi için krali bir ikametgâh yaptı, fakat orada inşa ettirdiği surun tamamlanmasını göremedi, çünkü Homonadların ülkesini istila ederken Kilikalılar tarafından pusuya düşürülerek yakalandı ve öldürüldü”.

5. Τὴν μὲν οὖν Κρημναν ἄποικοι Ῥωμαίων ἔχουσι, ἡ Σαγαλασσὸς δ' ἐστὶν ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἡγεμόνι τῶν Ῥωμαίων, ὑφ' ᾧ καὶ ἡ Ἀμύντου βασιλεία πᾶσα· διέχει δ' Ἀπαμείας ἡμέρας ὁδόν, κατάβασιν ἔχουσα σχεδόν τι καὶ τριάκοντα σταδίων ἀπὸ τοῦ ἐρύματος· καλοῦσι δ' αὐτὴν καὶ Σελγησσόν· ταύτην δὲ τὴν πόλιν καὶ Ἀλέξανδρος εἶλεν. ὁ δ' οὖν Ἀμύντας τὴν μὲν Κρημναν εἶλεν, εἰς δὲ τοὺς Ὀμοναδείας παρελθὼν, οἱ ἐνομιζοῦτο ἀληπτότατοι, καὶ καταστάς ἤδη κύριος τῶν πλείστων χωρίων, ἀνελὼν καὶ τὸν τύραννον αὐτῶν ἐξ ἀπάτης ἐλήφθη διὰ τῆς τοῦ τυράννου γυναικός. καὶ τοῦτον μὲν ἐκεῖνοι διέφθειραν, ἐκεῖνους δὲ Κυρίνιος ἐξεπόρθησε λιμῶ καὶ τετρακισχιλίους ἄνδρας ἐζώργησε καὶ συνήκισεν εἰς τὰς ἐγγὺς πόλεις, τὴν δὲ χώραν ἀπέλιπεν ἔρημον τῶν ἐν ἀκμῇ. ἔστι δὲ ἐν ὑψηλοῖς τοῦ Ταύρου μέρεσι, κρημνοῖς ἀποτόμοις σφόδρα καὶ τὸ πλέον ἀβάτοις, ἐν μέσῳ κοῖλον καὶ εὐγεῶν πεδίον, εἰς ἀλῶνας πλείους διηρημένον· τοῦτο δὲ γεωργοῦντες ᾧκουν ἐν ταῖς ὑπερκειμέναις ὄφρυσιν ἢ σπηλαίοις, τὰ πολλὰ δ' ἐνοπλοὶ ἦσαν καὶ κατέτρεχον τὴν ἀλλοτρίαν, ἔχοντες ὄρη τειχίζοντα τὴν χώραν αὐτῶν.

“Şimdi Kremna, Romalı kolonistler tarafından iskân edilmiştir ve Sagalassos, Amyntas'ın bütün krallığının tabii olduğu Romalı valiye aittir. Burası Apameia'dan bir günlük uzaklıkta, kaleden yaklaşık otuz stadia aşağıdadır. Buraya Selgessos da denir; bu kent Alexandros tarafından zapt edilmişti. Kremna'yı ele geçirmiş olan ve zapt edilemez olarak zannedilen Homonad ülkesine de giren ve kendisini daha birçok yerlerin hâkimi olarak kabul ettiren ve hatta tiranı dahi öldüren Amyntas, tiranın karısının bir hilesi sonucu yakalandı ve bu insanlar tarafından öldürüldü. Fakat Cyrinius bu insanları aç bırakarak mahvetti ve bunlardan dörtbin kişiyi yakalayarak, onları civardaki kentlere dağıttı ve böylece ülkeyi hayatlarının baharında olan kendi insanlarından yoksun bıraktı. Çok yüksek ve çoğu yerde geçmesi imkânsız olan Taurosların tepelerinin ortasında, birkaç vadiye bölünmüş çukur ve verimli bir düzlük vardır. Fakat insanlar bu düzlüğü sürdükleri halde dağların yamaçlarında ve mağaralarda yaşarlar. Çoğunlukla silahlanmışlardır ve ülkenin etrafındaki dağlar duvar görevi gördüğünden bunlar başkalarının ülkesine saldırmayı adet edinmişlerdir”.

XII. 570:

1. Συναφεῖς δ' εἰσὶ τούτοις οἱ τε ἄλλοι Πισίδαι καὶ οἱ Σελγεῖς, οἵπερ εἰσὶν ἀξιολογώτατοι τῶν Πισιδῶν. τὸ μὲν οὖν πλεόν αὐτῶν μέρος τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ταύρου κατέχει, τινὲς δὲ καὶ ὑπὲρ Σίδης καὶ Ἀσπένδου, Παμφυλικῶν πόλεων, κατέχουσι γεώλοφα χωρία, ἐλαιόφυτα πάντα, τὰ δ' ὑπὲρ τούτων, ἤδη ὄρεινά, Κατεννεῖς, ὄμοροι Σελγεῦσι καὶ Ὅμοναδεῦσι, Σαγαλασσεῖς δ' ἐπὶ τὰ ἐντὸς τὰ πρὸς τῇ Μιλνάδι.

“Bunlara bitişik olarak Pisidialılar ve bunların en önemlileri olan Selgeliler bulunur. Bu insanların çoğunluğu Tauroslar'ın tepesinde oturur fakat bazıları da Pamphylia kentleri olan Side ve Aspendos'un üst taraflarında, zeytin ağaçları ile dolu tepelerde otururlar ve bunun üstündeki bölge (şimdi dağlardayız) Selgelilere, Homonadlara sınır komşusu olan Katennelere aittir; fakat Sagalassoslular Taurosların berisindeki Milyas'a bakan tarafı işgal ederler”.

2. PLİNİUS, NATURALIS HISTORIA

V.94:

Ciliciae Pamphyliam omnes iunxere neglecta gente Isaurica. Oppida eius intus Isaura, Clibanus, Lalisia. Decurrit autem ad mare Anemuri e regione supra dicti. Simili modo omnibus qui eadem composuere ignorata est contermina illi gens Homanadum, quorum intus oppidum Homona. Cetera castella XLIIII inter asperas convalles latent.

“Herkes Isauria halkını göz ardı ederek Pamphylia'yı Kilikia'ya bağlar. Isauria'nın iç kesimlerdeki kasabaları Isaura, Clibanus ve Lalisia'stır. Buna ilaveten Isauria Pamphylia Bölgesi'nden Anemurium denizine iner. Benzer şekilde aynı konuları yazan herkes Isauria ile sınırlanan Homanad kabilesini bilmez. Onların kasabası Omana iç kesimlerde dir. Homanadların diğer 44 kalesi sarp vadiler arasında gizlenmiştir”.

3. TACİTUS, ANNALES

II.22:

At Romae Lepida, cui super Aemiliorum decus L. Sulla et Cn Pompeius proavi erant, defertur simulavisse partum ex P. Quirinio divite atque orbo. Adiciebantur adulteria, venena quaesitumque per Chaldaeos in domum Caesaris, defendente ream Manio Lepido fratre. Quirinius post dictum repudium adhuc infensus quamvis infami ac nocenti miserationem addiderat. Haud facile quis dispexerit illa in cognitione mentem principis: adeo vertit ac miscuit irae et clementiae signa. Deprecatus primo senatum ne maiestatis crimina tractarentur, mox M. Servilium e consularibus aliosque testis inlexit ad proferenda quae velut reticere voluerat. Idemque servos Lepidae, cum militari custodia haberentur, transtulit ad consules neque per tormenta interrogari passus est iis quae ad domum suam pertinerent. Exemit etiam Drusum, consulem designatum, dicendae primo loco sententiae; quod alii civile rebantur, ne ceteris adsentienti necessitas fieret quidam ad saevitiam trahebant: neque enim cesursum nisi damnandi officio.

“Bu arada Roma’da Aemilianus ailesinin çok seçkin üyesi Lepida’ya atalarından Sulla ve Pompeius miras kaldı. Lepida zengin ve çocuk sahibi olmayan Publius Quirinius tarafından hamile numarası yapmakla suçlandı. Bu suçlamaya ek olarak zina yapmak, zehirlemeye kalkışmak ve Caesar’ın evi hakkında kâhinler aracılığıyla bilgi edinmekle suçlandı. Savunması kardeşi Manius Lepidus’un elindeydi. Quirinius onu boşadıktan sonra kötülüğe devam etti, Lepida’nın kepezeliğine ve suçuna rağmen onun bir nebze sempatisini kazandı. Bu davada imparatorun hislerine derinlemesine girmek kolay değil. Çok ustaca öfke ve acıma belirtilerini birbirine karıştırırdı. İlk başta Senatodan davayı vatan hainliği suçlaması çerçevesinde ele almamasını rica ettikten sonra, daha önceki konsül Marcus Servilius’u diğer bir takım şahitlerle kandırarak görünüşte içine atıp söylememeyi dilediği gerçekleri söyledi. Lepida’nın köleleri gözaltına alındı. Bunları consule havale etti. Bunların kendi ailesini ilgilendiren konularda işkence altında sorgulanmasına izin vermedi. Benzer şekilde, tayin edilen konsül Drussus’u soruya ilk cevap vermektен men etti. Bu durum bazıları tarafından üyelerin kalan kısmını onay verme ihtiyacından kurtaran bir ayrıcalık olarak yorumlanırken diğerleri onun bilinçli bir şekilde kınama görevi şöyle dursun hiçbir şeyi devretmeyeceği olarak yorumladı”.

II.48:

Sub idem tempus, ut mors Sulpicii Quirini publicis exsequiis frequentaretur, petivit a senatu. Nihil ad veterem et patriciam Sulpiciorum familiam Quirinius pertinuit, ortus aput municipium Lanuvium, sed impiger militiae et acribus ministeriis consulatum sub divo Augusto, mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis insignia triumphi adeptus; datusque rector C. Caesari Armeniam optinenti Tiberium quoque Rhodi agentem coluerat. Quod tunc patefecit in senatu, laudatis in se officiis et incusato M. Lollio, quem auctorem C. Caesari pravitatis et discordiarum arguebat. Sed ceteris haut laeta memoria Quirini erat ob intenta, ut memoravi, Lepidae pericula sordidamque et praepotentem senectam.

“Yaklaşık aynı zamanda, Roma Senatosu’nun, Sulpicius Quirinius’un ölümünün bir devlet töreniyle anılmasına izin vermesini istedi. Lanuvium kasabasında doğan bu Quirinius’un, eski bir patricii ailesi olan Sulpicius’larla hiç bağlantısı yoktu. Yorulmak bilmez bir asker olarak, üstlendiği görevleri azimle tamamladığı için, tanrılaştırılmış Augustus’un emri altında consul’lük makamı; ardından, Homanad’ların Kilikya’daki bazı kalelerini zapt ettiği için zafer onurları elde etmişti. Ayrıca, Armenia provincia’sında Gaius Caesar’a danışman atandı. Benzer şekilde Tiberius’a, o Rodos’ta iken, hukuk danışmanlığı yaptı.

Şimdi İmparator, bunların hepsini Senato’ya bildiriyor ve Quirinius’un kendisine iyi hizmetlerini övüyor. Bir yandan da, Gaius Caesar’ı aksi ve kavgacı davranışa yönlendirmekten sorumlu tuttuğu Marcus Lollius’u suçluyor. Fakat hatırladığım kadarıyla, Lepida için üstlendiği tehlikeler, hasisliği ve son yıllardaki tehlikeli gücü nedeniyle, insanlar genellikle Quirinius’u hiç hoş hatırlamazdı”.

4. SUETONIUS, TIBERIUS

XLIX

Procedente mox tempore etiam ad rapinas convertit animum. Satis constat, Gn. Lentulum Augurem, cui census maximus fuerit, metu et angore ad fastidium vitae ab eo actum et ut ne quo nisi ipso herede moretur; condemnatam et generosissimam feminam Lepidam in gratiam Quirini consularis praedivitis et orbi, qui dimissam eam e matrimonio

post vicensimum annum veneni olim in se comparati arguebat; 2 praeterea Galliarum et Hispaniarum Syriaeque et Graeciae principes confiscatos ob tam leve ac tam impudens calumniarum genus, ut quibusdam non aliud sit obiectum, quam quod partem rei familiaris in pecunia haberent; plurimis etiam civitatibus et privatis veteres immunitates et ius metallorum ac vectigalium adempta; sed et Vononem regem Parthorum, qui pulsus a suis quasi in fidem p. R. cum ingenti gaza Antiochiam se receperat, spoliatum perfidia et occisum.

“Tiberius, çok zengin bir adam olan Gnaeus Lentulus Augur’u korkutma ve sindirmeyle intihar etmeye ve tek varisini imparator yapmaya sürükledi. Çok asil bir kadın olan Lepida, kendisini boşayan ve 20 yıl sonra kendisini zehirlemeye çalışmakla suçladığı çok zengin ve çocuk sahibi olmayan eski consul Quirinius’u hoşnut etmek için sürgüne gönderildi. Ayrıca Syria ve Graecia’nın yanı sıra Hispania ve Gallia provinciası’ndaki önde gelen adamların mallarına önemsiz ve edepsiz suçlamalarla el koydu. Bazıları ise üzerinde mülk olarak sadece nakit para bulundurmakla suçlandılar. Birçok vilayet ve insan madenlerde çalışma, vergi vermek gibi yükümlülüklerden uzun süre muaf tutulmadı. Part kralı Vonones tebaası tarafından tahtından edildikten sonra kendisini Romalıların koruyacağı düşüncesiyle büyük bir servetle Antakya’ya sığındı, fakat orada haince yağmalanıp öldürüldü”.

Yazıtlar

1. XANTHOS LİKÇE YAZITI

(Yazıtın 36. satırında “hëmenedi” kelimesi geçmektedir)

ebënn[ı] ar[ppa-
Kuh tñl[ı]mı kerigah cupr]le[h
kahba eb
re ehb[ı] u.
ñticdu
rı ca[ı] ñ]ne
n[ı] ze se ne tr
e [b]he merc e
t ewezijehed
30 pã in kerigah [q
me kalle met ti hafd
ñt ñnaha tusãti ti
..... ñna sei ñtenë pu w
we prãnawã nimeñ
35 t]ern sei teli teli
... ecebura sewe makã e
t]o merehi sunemannadi
e]sejã ð[ñ]tta ebëhë ker
tuweto ti ebënnë neled
tucañri tuweto[pp]i ñacur
eimi arawazijede cupr[ı] ara-
wazija prãnawate tumi
trbbë satlahe ehbi]e h
ti ñtepi puwe]he ðurt[ı]
35 ñtewë erbbinahe tezi ku
hi se ñtewë teññi ehbi]e
se ñtewë mahãna neleze
ezeze me przzë cum. [m]e ti
te kistte ñnehi se kũnahñ
35 hi arppakuh tideimi kerig[ah] cu-
prlleh kãhb kezigah tuhes me
azijedi ñne kistte wawadra
më zbetë me uwadraki ese przz[e]
etehi akã ara neled arãna me ti p
35 akã trãmile izredi pedëdi ñterez
base tupa esbedi hëmenedi trãmil
di se medezedi padrãtahedi hqq[ad]i
d]i se mrbënedi tupelijã trãmills
..... ñadunimi puwe]hñ tupelijã se
40 qa ñadunimi puwe]hñ se irijemñ
..... ulija epide izredi zëmçija ehbi]e
di zagaba neled hãtahe ëtri tumine-
hi neled hãtahe pttara malijehi hã-
ahe kbane ese trbbënimi tebete terñ se
45 milasãñtrã pddënece kbë[ñ]ije izredi
ehbi]edi hãtahe t]ãñ nele nele tarbi-
de kerëi qastte terñ t]ahã erbbedi hã-
tahe meubijãhe ese kerëi tebete t]jern
se wakse pãdimi eti zehi hãti. CII ale
30 ñtepi klaina terñ hãtahe ñca hericle
se haklaza pabrati kbide hri kãtawa-
tahi ese tabãna terñ i]ãñã i]jaeusas
crzzãnase hãtahe mucale teweto sãma-
ti trbbëtë turakssi zkkãna terñ es-
35 e humkkã tebãna terñ hãtahe

Kalinka-Heberdey 1901:
42, 44a; Ruge 1913: 2265.

1. LAPİS TİBURTİNUS

(BELLUM GESSIT CUM GENTE HOMONADENSIM QUAE INTERFECERAT AMYNTAM REGUM QUA REDACTA IN POT(ESTATEM IMP. CAESARIS) AUGUSTI POPULIQUE ROMANI SENATU(S DIS IMMORTALIBUS) SUPPLICATIONES BINAS OB RES PROSP(ERE AB EO GESTAS ET) IPSI ORNAMENTA TRIUMPH(ALIA DECRUIT) PRO CONSUL ASIAM PROVINCIAM OP(TINUIT PR. PR.) DIVI AUGUSTI (I)TERUM SYRIAM ET PH(OENICEN OPTINUIT).

“Kral Amyntas’ı öldürmüş olan Homanad kabilesiyle savaştı. Homanad kabilesini, İmparator Caesar Augustus’un ve Roma halkının gücüne bu şekilde boyun eğdirdi. Roma senatosu, başarılı işlerine karşılık, ölümsüz tanrılara iki teşekkür sunusuna ve kendisine zafer takıları verilmesine karar verdi. Proconsul olarak Asia provinciası’nı aldı. Sonra, tanrılaştırılmış Augustus’un legatus pro praetore’si olarak Syria ve Phoinike’yi aldı”.

CIL XIV, 3613=ILS 918; Torr 1893: 310; Roos 1941: 306-318)

2. LAPİS VENETUS

IUSSU QUIRINI CENSUM EGI APAMENAE CIVITATUS MILLIUM HOMINUM CIVIUM CXVII. IDEM MISSU QUIRINI ADVERSUS ITRURAEOS IN LIBANO MONTE CASTELLUM EORUM CEPI.

“Quirinius’un buyruğuyla, 117 bin yurttaşın yaşadığı Apameia şehir devletinde nüfus sayımı yaptım. Aynı şekilde, Quirinius tarafından Iteera’lıların üzerine askeri sefere gönderildim. Onların Libanus Dağı’nda yer alan kalesini ele geçirdim”.

CIL, Supplement 3, 6687.

3. PİSİDİA ANTİOKHEİA HEYKEL KAİDESİ YAZITI

C. CARISTA(NIO) C.F. SER. FRONT(ONI) CAESIANO IULI(O) PRAEF(ECTO) FAB(RUM) PONT(IFICI) SACERDOTI PRAEFECTO P. SULPICI QUIRINI DUUMV(IRI) PRAERECTA M. SERVILI HUIC PRIMO OMNIUM PUBLICE D(ECURIONUM) D(ECRETO) STATUA POSITA EST.

Abstract

Homonadensians are a tribe that settled scattered possibly around Lake Suğla (Trogitis) in the Western Taurus Mountains and the hilly sides of these mountain ranges, famous for their belligerent characteristics. Since the beginning of the 19th century, many researchers have been interested in gaining an insight into this people. Very few studies have been carried out in this field, though. This project deals with such questions as who the Homonadensians were, whether they were of Pisidian or Cilician origin, which language they spoke, the history and the importance of the wars with the Romans, their precise settlement area, their central castle Omana and the other 44 castles as well as Via Sebaste, their road network.

Homonadensians are one of the most famous mountain tribes that dwelt in the Western Taurus Mountains during the reign of the Roman Empire. They inhabited the areas ranging from the hilly sides of the Western Taurus Mountains to Side in their fortified castles. They were among the top enemies and targets of Amyntas- King of Galatia, and the Romans since they were in control of the roads stretching from Lykaonia Plains to the shores of the Mediterranean Sea. According to Strabon, Amyntas achieved a great success during the war with the Homonadensians; however, shortly afterwards he was captured and put to death.

Following this war, Sulpicius Quirinius- The Roman General launched a retaliatory campaign against them. He managed to capture all of their fortified castles one by one and placed the surrendering warriors around the nearby villages.

This war proved the fact that the Homonadensians, who lived in strong and crowded clans were “*hard to capture*” and “*extremely persistent*”. Strabon refers this clan in his work titled Geographika as Ὀμοναδέας (*Homonadeas*, acc. pl.), Ὀμοναδέεις (*Homonadeis*, nom. pl. ve acc. pl.), Ὀμοναδέυσι (*Homonadeus*, dat. pl.).

The name Ὀμοναδίην (*Homonaden*, acc. sing., nom. sing. *Homonada*) suggests that *Homonadeis* refers to a place, namely *Homona*<da>. In Plinius “*gens Omanadum quorum intus oppidum Omana*” refers to *the people inhabiting Omanadeis*. As can be observed in Tacitus, *Homona-*” is the most common use to call this clan.

We observe that this name has quite a different use in the ancient sources to come. For example, on episcopal lists, we can observe it used as *Oumanadum*, *Ouomanadou*, *Nooumanadon*, *Manadon* and *Cumanadensis*. According to Georgius Cyprius, there was an episcopacy named *Ouamanadon* subordinate to the Ikonion Archiepiscopacy in Lykaonia.

L. Zgusta suggests that this episcopacy should be named *Oumanada* since it was confused with the name *Ouamanda*.–*deis* observed in the clan is a Greek suffix and much later came to be used as *-on* in Greek.

The words “*Homonadeis*” and “*Homonadenses*” were used to denote a *land* while in Plinius “*Homonadeis*” referred to a *community*. On the other hand, we can see such variations of use as *Homana/Homanades*, “*Homonad*”, “*Homonadeis*”, *Homona/Homonada/Homonadien* and “*Homonadeis*” in the contemporary sources.

Are Homonadensians of Pisidian or Cilician origin? Or they are of “*Hēmenedi*” origin inscribed on the the stela in Xanthos? The fact that there is mention of the Homonadensians as an important tribe in the sources up until the 10th century proves that the epigraphical documents except for Strabon, Plinius, Tacitus and Suetonius contain biased information. Homonadensians are likely to have acted together with the Isaurians that kept rebellion until the 8th century.

Based on an inscription found in the North of Lake Trogitis (Suğla) in Sedasa, Homonadensians were an ethnic tribe divided into *demos*. Moreover, Sedasa was one of the *demos* of the Homonadensian people.

They had settled scattered in small towns. There were some villages and cities like Dalisandos whose boundaries were shared between states.

According to Plinius, there were 43 more castles other than Omana, which is the most renowned castle of the Homonadensians. Those castles which were relatively smaller than Omana and each was the center of a respective tribe. According to Strabon, the Homonadensians were supposedly ruled under a headman (tyrant). On the other hand, A.H.M. Jones, B. Levick and A. Hall consider the headman of the Homonadensians as the head of a tribe in the Highlands of Scotland.

Although they won a victory over the war with Amyntas, they later succumbed to the strong army of Sulpicius Quirinius. Around 4000 Homonadensian warriors that surrendered during the war were settled in cities. Nowadays around Lake Suğla, we come across some minor evidence regarding the Homonadensians who underwent assimilation over time with the other indigenous people living in the Taurus Mountains.

The objective of the project is to make an overall assessment using the available sources concerning this less known tribe that once dwelt in the Taurus Mountains in light of the above-mentioned developments that helped them make a name for themselves in the history. Moreover, it aims to offer new solutions to the various issues raised regarding Homonadensians based on the short-term field work. Finally, based on the data retrieved, we plan to conduct an excavation in Tinaztepe Castle, which we assume to be the center of Homonadensians.

Kaynakça

Antik Kaynaklar

- Ammianus Marcellinus, *Rerum Gestarum Libri Qui Supersunt*, Çev. J.C. Rolfe, London, 2005.
- Aristoteles, *Politics (Poetika)*, Çev. H. Rackhom, London, 2005.
- Arrianos, *Anabasis of Alexander (Alexandria Anabasis)*, Çev. P.A. Brunt, London, 1976.
- Dio Cassius, *Roman History*, Çev. E. Cary, London, 2006.
- Diodoros, *Bibliotheka Historika*, Ed. T.E. Page, London, 1947.
- Hierokles, *Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae, Texte Critique, Introduction et Notes*, J. Darrouzès, Paris, 1981.
- Lucius Annaeus Florus, *Epitome rerum Romanorum*, Ed. J. F. Fischer, Londini, 1818.
- Platon, *Devlet*, Çev. S. Eyüboğlu-M.A. Cimgöz, İstanbul 1995.
- Plinius, *Naturalis Historia*, Ed. H.R. Rackham, London, 1947.
- Ptolemaios, *Geographia*, Ed. L. Francis, Paris, 1994.
- Strabon, *Geographika: XII-XIII-XIV*, Çev. A. Pekman, İstanbul, 1993.
- Suetonius, *Tiberius, XLIX*, Ed. D. Cabaret, Paris, 1893.
- Tacitus, *Annales, III.48*, Ed. J. Jacson, London, 1962.
- Xenophon, *Anabasis*, Çev. T. Gökçöl, İstanbul, 1998.

Modern Kaynaklar

- Anderson 1976** Anderson, J.G.C., *The Augustan Empire 44 BC.-AD.70*, CAH X, Ed. S.A. Cook – F.E. Adcock – M.P. Charlesworth, 270, Cambridge, 1976.
- Andreas 1894** Andreas, “*Albania*”, RE, X-II, 1303-135, 1894.
- Archi 1984** Archi, A., *Anatolia in the Second Millenium B.C., Circulation of Goods in Non-Palatial Context in the Ancient Near East*, Proceedings of the International Conference Organized by the

- Instituto Pergli Studi Micenei ed Egeu Anatolici, (Ed. A. Archi), 196-206, 1984.
- Archibald 2004** Archibald, Z.H., In-Groups and Out-Groups in the Pontic Cities of the Hellenistic Age, Pontus and the Outside World, Studies in Black Sea History, Historiography and Archaeology, Ed. C.J. Tuplin, 1-16, Boston, 2004.
- Arkwright 1918** Arkwright, W.G., Lycian and Phrygian Names, JHS, Vol. 38, 45-73, 1918.
- Arrowsmith 1832** Arrowsmith, A., Grammar of Ancient Geography: Compiled for the Use of King's College School, London, 1832.
- Arrowsmith – Grenfell 1839** Arrowsmith, A. – Grenfell, C., Compendium of Ancient and Modern Geography: For the Use of Eton School, London, 1839.
- Arslan 2000** Arslan, M. Antik Çağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi Galatlar, İstanbul, 2000.
- Arslan 2004** Arslan, M., Galatya Krallığı ve Roma Dönemi Ankyra Şehir Sikkeleri, Ankara, 2004.
- Arslan 2007** Arslan, M., Roma'nın Büyük Düşmanı Mithradates VI Eupator, İstanbul, 2007.
- Atkinson 1958** Atkinson, K.M.T., The Governors of the Province Asia in the Reign of Augustus, ZAG, 7, 300-330, 1958:
- Atlan 1975** Atlan, S., Side'de Basılan Amyntas Sikkeleri, Belleten, Cilt: XXXIX, Sayı: 156, 575-606, Ankara, 1975.
- Bean – Mitford 1970** Bean, G.E. – Mitford, T.B., Journeys in Rough Cilicia 1964-1968, Wien, 1970.
- Belke – Restle 1984** Belke, K. – Restle, M., Galatien und Lykaonien, Wien, 1984.
- Belke – Mersich 1990** Belke, K. – Mersich, N., Phrygien und Pisidien, Wien, 1990.
- Bickerman 1947** Bickerman, E.J., Syria and Cilicia, AJPh, Vol. 68, No. 4, 353-362, 1947.
- Bordaz 1973** Bordaz, J., Current Research in the Neolithic of South Central Turkey: Suberde, Er Baba and Their Chronological Implications, AJA, Vol. 77, No: 3, 282-288, Jul. 1973.
- Bosworth 2005** Bosworth, A.B., The Legacy of Alexander Politics, Warfare, and Propaganda under the Successors, Oxford, 2005.
- Brandt 1992** Brandt, H., Gesellschaft und Wirtschaft Pamphylens und Pisidiens im Altertum, Asi Minor Studien, Band 7, Bonn, 1992.
- Broughton 1933** Broughton, T.R.S., Some Notes on the War with the Homonadeis, AJPh 54, 2, 134-144, 1933.
- Broughton 1954** Robert, T. – Broughton, S., Quintus Veranius, Consul A.D. 49. A Study Based upon his Recently Identified Sepulchral Inscription by Arthur E. Gordon, Phoenix, Vol. 8, No. 3, Autumn 1954, 119-121.

- Buckler – Calder – Cox 1924** Buckler, W.H. – Calder, W.M. – Cox, W.M., Monuments from Iconium, Lycaonia and Isauria, JRS 14, 24-84, 1924.
- Buckler – Calder – Guthrie 1933** Buckler, W.H. – Calder, W.M. – Guthrie, W.K.C., Monuments and Documents from Eastern Asia and Western Galatia, MAMA, Vol. IV, Ed. W.H. Buckler – W.M. Calder – W.K.C. Guthrie, Manchester, 1933.
- Buckler – Calder 1939** Buckler, W.H. – Calder, W.M., Monuments and Documents from Phrygia and Caria, MAMA, Vol. VI, Ed. W.M. Buckler – W.M. Calder, Manchester, 1939.
- Burgess 1990** Burgess, W.D., Isaurian Names and the Ethnic Identity of the Isaurians in Late Antiquity, *Ancient World* 21, 109-121, 1990.
- Burton 1900** Burton, E.D.W., The Purpose and Plan of the Gospel of Luke, *BW*, Vol. 16, No. 5, 342-350.
- Butler 1843** Butler, S., *Geographia Classica: Or, The Application of Antient Geography to the Classics*, London, 1843.
- Bürchner 1912** Bürchner, “*Granikos-1*”, *RE*, VII, 1813-1815, 1912.
- Cagnat – Lafaye 1906 (Ed.)** Cagnat, R. – Lafaye, G., (Ed.), *Inscriptiones Asiae*, 1, Paris, 1906.
- Calder 1910** Calder, W.M., A Cult of the Homonades, *CIR* XXIV, 76-81, 1910.
- Calder 1928** Calder, W.M., The Site of Isaura Nova, *JHS*, XLVIII, 220-221.
- Calder 1930** Calder, W.M., Lake Trogitis, *Klio*, 23, 88-91, 1930.
- Calder 1956** Calder, W.M. (Ed.), *Monuments from Eastern Phrygia*, MAMA, Vol. VII, Manchester, 1956.
- Calder – Cormack 1962** Calder, W.M. – Cormack, J.M.R., Monuments from Lycaonia, The Pisidio-Phrygian Borderland, Aphrodisian, MAMA, Vol. III, Ed. W.M. Calder and J.M.R. Cormack, with contributions from M.H. Ballance and M.R.G. Gough, Manchester, 1962.
- Cheesman 1913** Cheesman, G.L., The Family of Caristanii at Antioch in Pisidia, *JRS*, 3, 253-266, 1913.
- Cook – Adcock – Charlesworth 1977** Cook, S.A. – Adcock, F.E. – Charlesworth, M.P. (Ed.), *The Roman Republic 133-44 BC*. *CAH*, IX, 533, Cambridge, 1977.
- Corbishley 1936** Corbishley, T., Quirinius and the Census: a Re-study of the Evidence, *Klio* 29, 81-93, 1936.
- Cox – Cameron 1937** Cox, C.W.M. – Cameron, A. (Ed), *Monuments from Dorylaeum and Nacolea*, MAMA, Vol. V, Manchester, 1937.
- Cramer 1972** Cramer, J.A., *A Geographical and Historical Description of Asia Minor I-II*, Amsterdam, 1972.

- Cronin 1902** Cronin, H.S., First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia, and Pamphylia, JHS 22, 94-125, 1902.
- Cumont 1934** Cumont, F., The Population of Syria, JRS, Vol. 24, 187-190, 1934.
- Çelgin 2011** Çelgin, G., Eski Yunanca-Türkçe Sözlük, İstanbul, 2011.
- D’Anville 1791** D’Anville, M., Compendium of Ancient Geography, Part I, London, 1791.
- Darbyshire – Mitchell – Vardar 2000**
Darbyshire, G. – Mitchell, S. – Vardar, L., The Galatian Settlement in Asia Minor, AnatSt. 50, 75-97, 2000.
- Darrouzès 1981** Darrouzès, A.A., Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae Texte Critique, Introduction et Notes, Paris, 1981.
- Dessau 1912** Dessau, H., “*Garamantes*”, RE, VII, 751-752, 1912.
- Dessau 1921** Dessau, H., Zu den neuen Inscripten des Sulpicius Quirinius, Klio 17, 1921, 252-258.
- Dessau 1929** Dessau, H., Mommsen und das Monumentum Ancyranum, Klio, 22, 261-283, 1929.
- Dessau 1930** Dessau, H., Geschichte der Römischen Kaiserzeit, Berlin 1930.
- Dresken-Weiland 1995**
Dresken-Weiland, J., Ein Frühchristliches Jonah-Relief in Iconium, Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts: Römische Abteilung 102, 405-412, 1995.
- Droysen 2007** Droysen, J.G., Büyük İskender Tarihi, Çev. B.S. Baykal, İstanbul, 2007.
- Ercenk 1992** Ercenk, G., Pamphylia Bölgesi ve Çevresi Eski Yol Sistemi, Belleten, Cilt: LVI, Sayı: 216, 361-381, 1992.
- Errington 2008** Errington, R.M., A History of the Hellenistic World 323-30 BC., Oxford, 2008.
- Farrand 1965** Farrand, W.R., Geology and Physiography of the Beyşehir-Suğla Depression Western Taurus Lake District Turkey, TürkAD, Sayı: XIII-1, 149-153, 1964.
- Fraser – Matthews 1987 (Ed.)**
Fraser, M. – Matthews, E., A Lexicon of Greek Personal Names, The Aegean Islands, Cyprus, Cyrenaica, Ed. M. Fraser – E. Matthews, Oxford 1987.
- French 1980** French, D., The Roman Road-system of Asia Minor, ANRW, II.7.2, 698-729, Ed. H. Temporini, Berlin, 1980.
- French 1984** French, D., The Site of Dalisandos, EpigrAnat. 4, 85-98.
- French 1988** French, D., Roman Roads Milestones of Asia Minor, Fasc. 2: An Interim Catalogue of Milestones, Part 1, Ankara, 1988.
- French 1992** French, D., Roads in Pisidia, Forschungen in Pisidien, Asia Minor Studien, Band 6, 167-175, Ed. E. Schwertheim, Bonn, 1992.

- French – Mitchell 1977** French, D. – Mitchell, S., Roma İmparatorluğu'nun İlk Devirlerinde Pisidya'da Yollar ve Ulaşım, TürkAD, XXIV/1, 213-220, 1977.
- Gordon – Gordon 1951** Gordon, A.E. – Gordon, J.S., Roman Names and the Consuls of A.D. 13, AJPh, Vol. 72, No. 3, 283-292, 1951.
- Groag 1931** Groag, E., "s.v. *Sulpicius*", RE IV A 1, 1931, 822-843.
- Habicht 2006** Habicht, C., The Hellenistic Monarchies, Michigan, 2006.
- Hall 1968** Hall, A.S., Notes and Inscriptions from Eastern Pisidia, AnatSt. XVIII, 57-92, 1968.
- Hall 1971** Hall, A.S., Gorgoromeis, AnatSt. XXI, 125-167, Ankara, 1971.
- Hall 1973** Hall, A.S., New Light on the Capture of Isaura Vetus by P. Servilius Vatia, Akten des VI Internationalen Kongresses für Griechische und Lateinische Epigraphik, München 1972, 568-571, 1973.
- Hall 1994** Hall, A.S., Ladislav Zgusta's Contribution to Modern Research. The Indigenous Names of Asia Minor, Studies in the History and Topography of Lycia and Pisidia in Memoriam A.S. Hall, Ed. D. French, 1-6, Ankara, 1994.
- Hamilton 1842** Hamilton, W.J., Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia, Vol. II, London, 1842.
- Hatch 1908** Hatch, W.H.P., Some Illustrations of New Testament Usage from Greek Inscriptions of Asia Minor, JBL, Vol. 27, No. 2, 134-146, 1908.
- Haverfield 1900** Haverfield, F., The Census of Sulpicius Quirinius, CR, Vol. 14, No. 6, 309, 1900.
- Hazlitt 1851** Hazlitt, W., The Classical Gazetteer: A Dictionary of Ancient Geography, Sacred and Profane, London, 1851.
- Heberdey – Wilhelm 1896**
Heberdey, R. – Wilhelm, A., Reisen in Kilikien, Wien 1896.
- Heffner 1929** Heffner, E.H., Archaeological Discussions, AJA, Vol. 33, No. 4, 547-580, 1929.
- Heffner 1931** Heffner, E.H., Archaeological Discussions, AJA, Vol. 35, No. 4, 448-479, 931.
- Hellenkemper – Hild 2004**
Hellenkemper, H. – Hild, F., Lykien und Pamphylien, TIB, Band 8, Wien, 2004.
- Hild – Hellenkemper 1990**
Hild, F. – Hellenkemper, H., Kilikien und Isaurien, TIB 5, Wien, 1990.
- Hirschfeld 1875** Hirschfeld, G., Vorläufiger über Reise im südwestlichen Kleinasien, Berlin, 1875.
- Hirschfeld 1894** Hirschfeld, M., "Amblada", RE, I-2, 1804, 1894.

- Hirschfeld 1895** Hirschfeld, M., “*Artanada*”, RE, II-1, 1305, 1895.
- Holmes 1928** Holmes, T.R., *The Architect of the Roman Empire*, Vol. 2, Oxford, 1928.
- Højte 2005** Højte, J.M., *Mithradates VI af Pontos Roms perfekte fjende*, Denmark, 2005.
- Horsley 1989** Horsley, G.H.R., *Two New Milestones from Pisidia*, AnatSt. 39, 77-83, 1989.
- Houwink Ten Cate 1961**
Houwink Ten Cate, P.H.J., *The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera during the Hellenistic Period*, Leiden, 1961.
- Hudson 1956** Hudson, C.E.C., *The Principal Family at Pisidian Antioch*, JNES, Vol. 15, No. 2, 103-107, 1956.
- Hübner 1896** Hübner, “*Astures (Asturia)*”, RE, II, 1863-1864, 1896.
- Hübner 1899** Hübner, “*Cantabri*”, RE, III, 1491-1494, 1899.
- Johannes 1992** Johannes, N., *Zur Geschichte der Stadt Etenna in Pisidien*, *Forschungen in Pisidien, Asia Minor Studien*, Band 6, 61-142, Ed. E. Schwertheim, Bonn, 1992.
- Jones 1937** Jones, A.H.M., *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford 1937.
- Jones 1971** Jones, A.H.M., *Cities of the Eastern Roman Provinces*, (2. Baskı), Oxford, 1971.
- Jüthner – Knoll – Patsch – Swoboda 1902-3**
Jüthner, J. – Knoll, F. – Patsch, K. – Swoboda, H., *Vorläufiger Bericht über eine Archäologische Expedition nach Kleinasien*, Prag, 1903.
- Kalinka – Heberdey 1901**
Kalinka, E. – Heberdey, R., *Conlecti et Editi Auspiciis Caesareae Academiae Littererum Vindobonensis*, TAM, Vol. 1, *Tituli Lyciae, Lingua Lycia Conscripti*, Vindobonae, 1901.
- Kaya 2005** Kaya, M. A., *Anadolu’daki Galatlar ve Galatia Tarihi*, İzmir, 2005.
- Kaya 2005a** Kaya, M. A., *Anadolu’da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi*, TAR, Sayı: 38, 11-30, 2005
- Keyser 1997** Keyser, P.T., *Sallust’s “Historiae”*, *Dioskorides and the Sites of the Korykos Captured by P. Servilius Vatia*, ZAG, 46, 64-79, 1997.
- Kılıç 2009** Kılıç, Y., *Eskiçağda Homa, Eskiçağdan Cumhuriyete Homa (Gümüşsu) Tarihi*, Ed. M.Y. Ertaş, S. Tüzün, 17-38, Isparta, 2009.
- Kiepert 1909** Kiepert, H., *Formae Orbis Antiqui*, Berlin 1909.
- Kinneir 1818** Kinneir, J.M., *Journey Through Asia Minor, Armenia and Kourdistan in the Years 1813 and 1814: with Remarks on the Marches of Alexander and Retreat of the Ten Thausand*, London, 1818.

- Kloppenborg 2005** Kloppenborg, J.S., *Evocatio Deorum and Date of Mark*, JBL, 124, 419-450, 2005.
- Kretschmer 1896** Kretschmer, P., *Einleitung in die Geschichte der griechischen sprache*, Göttingen, 1896.
- Kuhoff 1994** Kuhoff, W., *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*, Band VII, 1128-1130.
- Lafaye 1927 (Ed.)** Lafaye, G., *Inscriptiones Asiae*, 2, Paris, 1927.
- Laminger-Pascher 1992**
Laminger-Pascher, G., *Die Kaiserzeitlichen Inschriften Lykaoniens, 1. Der Süden*, DenkschrWien, 232, Ergänzungsbände zu den TAM 15, Vienna, 1992.
- Law 1967** Law, R.C.C., *The Garamantes and Trans-Saharan Enterprise in Classical Times*, JAS, Vol. 8, No. 2, 181-200.
- Lenski 1999** Lenski, N., *Assimilation and Revolt in the Territory of Isauria, from the 1st Century BC to the 6th Century AD*, JESHO, Vol. 12, No. 4, 1999, s. 413-465.
- Lequenne 1979** Lequenne, F., *Galat'lar*, Çev. S. Albek, Ankara, 1979.
- Levick 1967** Levick, B., *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, Oxford, 1967.
- Levick 1970** Levick, B., "*Parlais*", RE, Supplement Band XII, 990-1005, 1970.
- Lippold 1932** Lippold, "*Melas*", RE, XV, 438, 1932.
- Lippold 1972** Lippold, "*Zenon 17*", RE, 10A, 149vd., 1972.
- Magie 1950** Magie, D., *Roman Rule in Asia Minor to End of the Third Century After Christ I-II*, Princeton, 1950.
- Machatschek 1977** Machatschek, A., *Baugeschichtliche Forschungen in Selge (Pisidien)*, *Forschungen und Berichte*, Bd. 18, Archäologische Beiträge, 177-185.
- Mansel 1947** Mansel, A.M., *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara, 1947.
- Mansi 1759** Mansi, J.D., *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, Tom. 2, Florentiae, 1759.
- Marchant 1980** Marchant, R., *The Sensus of Quirinius, The Historicity of Luke 2: 1-5*, Feasterville, Pennsylvania, 1980.
- Marmocchi 1837** Marmocchi, F.C., *Corso di Geographia Universale Sviluppato in Cento Lezioni e Diviso in tre Grandi Parti Scritto*, Firenze, 1837.
- McLean 2002** McLean, B.H., *Greek and Latin Inscriptions in the Konya Archaeological Museum*, Ankara, 2002.
- Mellaart 1954** Mellaart, J., *Preliminary Report on a Survey of Pre-classical Remains in Southern Turkey, AnatSt. IV*, 175-240, Ankara, 1954.
- Mellaart 1963** Mellaart, J., *Early Cultures of the South Anatolian Plateau, II, The Chalcolithic and Early Bronze Ages in the Konya Plain, The Late Chalcolithic of the Konya Plain, AnatSt. XIII*, 199-236, Ankara, 1963.

- Mendel 1902 Mendel, G., Le Musée de Konia, BCH 26, 210-282, 1902.
- Miller 1939 Miller, J., "Opramoas", RE, XVIII-1, 748-749, 1939.
- Milner – Eilers 2006 Milner, N.P. – Eilers, C.F., L. Calpurnius Piso, Moles Son of Moles, and Emperor Worship: Statue Bases from Upper Agora at Oinoanda, AnatSt. Vol. 56, 61-76, 2006.
- Mitchell 1974 Mitchell S., Blucium and Peium: The Galatian Fort of King Deiotaros, AnatSt. 22, 61-75, 1974.
- Mitchell 1976 Mitchell S., Legio VII and Garrison of Augustan Galatia, CIQ, Vol. 26, No. 2, 298-308, 1976.
- Mitchell 1992 Mitchell, S., Hellenismus in Pisidien, Forschungen in Pisidien, Asia Minor Studien, Band 6, 1-28, Ed. E. Schwertheim, Bonn, 1992.
- Mitchell 1993 Mitchell, S., Anatolia. Land, Men, and Gods in Asia Minor, Vol. 1, The Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule, Oxford, 1993.
- Mitchell 1994 Mitchell, S., Amyntas in Pisidien-Der letzte Krieg der Galater, Forschungen in Galatien, Asia Minor Studien, Band 12, 97-104, Bonn, 1994.
- Mitford 1980 Mitford, T.B., Roman Rough Cilicia. ANRW, II.7.2, 1230-1261, Ed. H. Temporini, Berlin, 1980.
- Mommsen 1883 Mommsen, Th., Res Gestae Divi Augusti (II. Ed.), Berlin, 1883.
- Mutafian 1988 Mutafian, C., La Cilicie au Carrefour des Empires I, Paris, 1988.
- Müller 1831 Müller, J.W. (Ed.), Lexicon Manuale, Geographiam antiquam et Mediam cum Latine tum Germanice Illustrans, in usum Scholarum, Lipsiae, 1831.
- Münscher 1913 Münscher, "Herodes", RE, VIII, 916-954, 1913.
- Münzer 1923 Münzer, "Servilius (Isauricus)", RE, II-A, 1798-1802, 1923.
- Oberhummer 1899 Oberhummer, "Chaironeia", RE, III, 2033-2036, 1899.
- Ormerod 1922 Ormerod, H. A., The Campaigns of Servilius Isauricus Against the Pirates, JRS, Vol. 12, 1922, 35-56.
- Özgan 2000 Özgan, R., Derbe Antik Kenti, Karaman Tarih Kültür Sanat, 43-51, Karaman, 2000.
- Özsait 1980 Özsait, M., İlkçağ Tarihinde Pisidyca, Başlangıçtan Büyük İskender Devrinin Sonuna Kadar, İstanbul, 1980.
- Özsait 1985 Özsait, M., Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidyca Tarihi, İstanbul, 1985.
- Peek 1950 Peek, W., "Piso-1", RE, XX-2, 1801, 1950.
- Petzl 1994 Petzl, G., Die Beichtinschriften Westkleinasiens, EpigrAnat., Heft 22, Bonn, 1994.
- Philipp 1920 Philipp., "Salassi", RE IA-2, 1848-1849, 1920.
- Philipp 1925 Philipp., "Lanuvium", RE, X-II, 694-695, 1925.

- Ramsay 1890 Ramsay, W.M., *Historical Geography of Asia Minor*, London, 1890.
- Ramsay 1902-1903 Ramsay, W.M., *Pisidia and Lykaonian Frontier*, *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 9, 243-273, 1902-1903.
- Ramsay 1904 Ramsay, A. M., *The Early Christian Art of Isaura Nova*, *JHS*, Vol. 24, 260-292, 1904.
- Ramsay 1905 Ramsay, W.M., *Topography and Epigraphy of Nova Isaura*, *JHS*, XXV, 163-180.
- Ramsay 1906 Ramsay, W.M., *Studies in History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire*, London, 1906.
- Ramsay 1908 Ramsay, W.M., *Luke the Physician and Other Studies in the History of Religion*, London, 1908.
- Ramsay 1912 Ramsay, W.M., *The Tekmoreian Guest-Friends* *JHS*, 32, 151-170, 1912.
- Ramsay 1915 Ramsay, W.M., *The Bearing of Recent Discovery on the Trustworthiness of the New Testament*, London, 1915.
- Ramsay 1916 Ramsay, W.M., *Colonia Caesarea (Pisidian Antioch) in the Augustan Age*, *JRS* Vol. 6, 83-134, 1916.
- Ramsay 1917 Ramsay, W.M., *Studies in the Roman Province Galatia: I. The Homonadeis and Homonadensian War*, *JRS* Vol. 7, 229-283, 1917.
- Ramsay 1920 Ramsay, W.M., *Military Operations on the North Front of Mount Taurus*, *JHS*, Vol. 40, part 1, 1920, 89-112.
- Ramsay 1922 Ramsay, W.M., *Studies in the Roman Province Galatia*, *JRS*, Vol. 12, 147-186, 1922.
- Ramsay 1928 Ramsay, W.M., *Res Anatolicae, I. The Elimination of Lake Trogitis (Seidishehir), 2. Oroanda: Ager Oroandicus: Tractus Oroandicus*, *Klio* 22, 369-383, 1928.
- Ramsay 1930 Ramsay, W.M., *Trogitis or Sogla Göl (Marsh-Lake)*, *Klio*, 23, 98-99, 1930.
- Ramsay 1960 Ramsay, W.M., *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. M. Pektaş, İstanbul 1960.
- Rennell 1831 Rennell, J., *A Treatise on the Comparative Geography of Western Asia: Accompanied With an Atlas of Maps*, Vol. 1, London, 1831.
- Rohden 1894 Rohden, v., "*Marcus Annius Afrinus (Afrenus)*", *RE* I, 713, 1894.
- Roos 1941 Roos, A.G., *Die Quirinius-Inschrift, Mnemosyne*, 4. Ser., Vol. 9, Fasc. 4, 306-318, 1941.
- Ruge 1901 Ruge, W., "*Dalisandos*", *RE*, IV-2, 1901, 2023-2024.
- Ruge 1903 Ruge, W., "*Derbe*", *RE*, V-1, 1905, 237.
- Ruge 1909 Ruge, W., "*Eurymedon*", *RE*, VI, 1334-1334, 1909.

- Ruge 1909a Ruge, W., "Erymna", RE, VI, 570, 1909.
- Ruge 1909b Ruge, W., "Etenna", RE, VI, 706-707, 1909.
- Ruge 1912 Ruge, W., "Gorgorome", RE, VII-2, 1659, 1912.
- Ruge 1913 Ruge, W., "Homonada (Homonadenses)", RE, VIII-2, 2265, 1913.
- Ruge 1916 Ruge, W., "Vasada", RE, VIII A-1, 1955, 430 (Suppl.)
- Ruge 1916a Ruge, W., "Isauria", RE, X-2, 1916, 2056.
- Ruge 1916b Ruge, W., "Isaura", RE, X-2, 1916, 2055-2056.
- Ruge 1919 Ruge, W., "Katiene", RE, X-2, 2526, 1919.
- Ruge 1921 Ruge, W., "Sedasa", RE, II-A-1, 1006, 1921.
- Ruge 1925 Ruge, W., "Leontopolis", RE, XII-2, 2053, 1925.
- Ruge 1930 Ruge, W., "Lystra", RE, XIV, 71-72, 1930.
- Ruge 1939 Ruge, W., "Oroandais", RE, XVIII-1, 1130-1132, 1939.
- Sevin 2007 Sevin, V., Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, Ankara, 2007.
- Shafer 1950 Shafer, R., Pisidians, AJPh LXXI, 239-270, 1950.
- Shaw 1990 Shaw, B.D., Bandit Highlands and Lowland Peace: The Mountains of Isauria-Cilicia, JESHO 33, No. 2, 199-233, 1990.
- Sherk 1980 Sherk, R.K., Roman Galatia: The Governors from 25 B.C. to A.D. 114, ANRW, II.7.2, 954-1051, Ed. H. Temporini, Berlin, 1980.
- Sherwin-White 1963 Sherwin-White, A.N., Roman Society and Roman Law in the New Testament, Oxford, 1963.
- Sherwin-White 1987 Sherwin-White, S., "Seleucid Babylonia: A Case Study for the Installation and Development of Greek Rule", Hellenism in the East, The Interaction of Greek and non-Greek Civilizations from Syria to Central Asia after Alexander, Ed. A. Kuhrt-S. Sherwin-White, 1-32, Berkeley, 1987.
- Shotter 1966 Shotter, D.C.A., Tiberius' Part in the Trial of Aemilia Lepida, ZAG, 15, 312-317, 1966.
- Smith 1856 Smith, W., Dictionary of Greek and Roman Geography, Vol. 1, 1856.
- Smith 1857 Smith, W., Dictionary of Greek and Roman Geography, Vol. 2, 1857.
- Snyder 1985 Snyder, G.F., Ante Pacem: Archaeological Evidence of Church Life Before Constantine, Macon, Georgia, 1985.
- Solecki 1964 Solecki, R.S., An Archaeological Reconnaissance in The Beyşehir-Suğla Area of South Western Turkey, TürkAD, Sayı: XIII-1, 129-148, 1964.
- Speidel 1984 Speidel, M., *Roman Army Studies*, Amsterdam, 1984.
- Stein 1959 Stein, A., "Pylaimenes", RE, XXIII-2, 2105-2107, 1959.
- Sterret 1888 Sterret, J.R.S., The Wolfe Expedition to Asia Minor III, Boston, 1888.

- Strobel 1991** Strobel, K., "Die Galater im hellenistischen Kleinasien: Historische Aspekte einer hellenistischen Staatenbildung", *Hellenistische Studien Gedenschrift für Herman Bengtson*, Ed. J. Seibert, 101-134, München, 1991.
- Swoboda – Keil – Knoll 1935** Swoboda, H. – Keil, J. – Knoll, F., *Denkmäler aus Lykaonien, Pamphylien und Isaurien*, Wien, 1935.
- Syme 1933** Syme, R., *Some Notes on the Legions under Augustus*, *JRS*, Vol. 23, 14-33, 1933,
- Syme 1933a** Syme, R., *M. Vinicius (Cos. 19 B.C.)*, *CIQ*, Vol. 27, No.3-4, 142-148, 1933.
- Syme 1934** Syme, R., *Galatia and Pamphylia under Augustus, governorships of Piso, Quirinius and Silvanus*, *Klio* 27, 122-148, 1934.
- Syme 1937** Syme, R., *Inscriptiones Italiae*, *JRS*, Vol. 27, Part 2, 290-291, 1937.
- Syme 1943** Syme, R., *Torosların Muntazam İşgali*, *TTK Kong. III*, 570-575, Ankara, 1943.
- Syme 1958** Syme, R., *Obituaries in Tacitus*, *AJPh*, Vol. 79, No. 1, 18-31, 1958.
- Syme 1986** Syme, R., *Isauria in Pliny*, *AnatSt. XXXVI*, 159-164, 1986.
- Syme 199** Syme, R., *The Homonadensian War*, in: ders.: *Anatolica. Studies in Strabo*, Oxford 1995, 257-269.
- Şahin 1997** Şahin, M., *Grabdenkmäler aus Isaurien und Ihre Künstler*, *EpigrAnat.*, 29, 75-87, 1997.
- Şimşek 2010** Şimşek, C., "Eskiçağda Homa" *Makalesi Üzerine Eleştirel İnceleme*, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 5, 1-16, Denizli, 2010.
- Taylor 1933** Taylor, L.R., *Quirinius and Census of Judea*, *AJPh* 54, 120-133, 1933.
- Texier 2002** Texier, Ch., *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev. A. Suat, *Latin Harflere Aktaran: K.Y. Kopruman*, Sadeleştiren: M. Yıldız, Cilt 3, Ankara, 2002.
- Thorley 1979** Thorley, J., *The Nativity Census: What Does Luke Actually Say?*, *Greece and Rome, Second Series*, Vol. 26, No. 1, 81-84, 1979.
- Torr 1893** Torr, C., *The Date of the Nativity*, *CIR*, Vol. 7, No. 7, 309-310, 1893.
- Ünal – Girginer 2007** Ünal, A. – Girginer, S., *Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemine Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, Kizzuwatnalı Kraliçe Puduhepa ve Yerleşme Alanları Ekleriyle Birlikte*, İstanbul, 2007.
- Vardar – Vardar 1997** Vardar L.E. – Vardar N.A., *Galatia Bölgesi Kaleleri/Yerleşmeleri Yüzey Araştırması: Ankara İli 1996*, *AST XV-1*, 245-279, Ankara, 1998.

- Wainwright 1954** Wainwright, G.A., Keftiu and Karamania (Asia Minor), AnatSt. 4, 33-48, 1954.
- Yılmaz 2005** Yılmaz, M., Bozkır Çevresinin (Hadim-Ahırlı-Yalıhöyük) Antik Tarihi ve Eserleri, Konya, 2005.
- Zgusta 1964** Zgusta, L., Kleinasiatische Personennamen, Prague, 1964.
- Zgusta 1964a** Zgusta, L., Anatolische Personennamensippen, Prag, 1964.
- Zgusta 1970** Zgusta, L. Neu Beiträge zur Kleinasiatischen Anthroponymie, Prag, 1970.
- Zgusta 1984** Zgusta, L., Kleinasiatische Ortsnamen, Heidelberg, 1984.

Kısaltmalar

AnatSt.	Anatolian Studies
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
AJA	American Journal of Archaeology
AJPh	The American Journal of Philology
BAR	British Archaeological Reports
BCH	Bulletin de correspondance hellénique
BW	The Biblical World
CAH	The Cambridge Ancient History
CIL	Corpus inscriptionum Latinarum
CIQ	The Classical Quarterly
CIR	The Classical Review
EpigrAnat	Epigraphica Anatolica.
JAS	The Journal of African History
JBL	The Journal of Biblical Literature
JESHO	The Journal of the Economic and Social History of the Orient
JHS	The Journal of Hellenic Studies
JNES	Journal of Near Eastern Studies
JRS	The Journal of Roman Studies
ILS	Inscriptiones Latinae Selectae
MAMA	Monumenta Asiae minoris Antiqua
RE	Paulys Realencyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft
RFICI	Rivista di Filologia ed Istruzione Classica
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
TAM	Tituli Asiae Minoris
TAR	Tarih Araştırmaları Dergisi
TIB	Tabula Imperii Byzantini
TTK Kong.	Türk Tarih Kurumu Kongresi
TürkAD	Türk Arkeoloji Dergisi
ZAG	Zeitschrift für Alte Geschichte

Dizin

A

- Aarassos 33
Accame 92
Achilleus 7
Actium 16
Adada 33
Adcock 74' 77
Aemilia Lepida 31
Aemilianus 140
Afganistan 8
Afrika 8
Agrippa 87
Ahat 115' 119
Ahırlı 49' 96' 97' 104
Ahmet Alanı 63' 124' 206'
221' 223
Aias 7
Ailios Roupfos Paulos 111
Akçalar 61
Akdeniz 21' 36' 48' 52' 54' 55'
57' 58' 62' 64' 69' 73' 82'
87' 125' 127' 192' 216
Ak Kilise 74' 75' 77
Akkise 44' 74' 77' 97-107'
110-112' 114' 115'
118-120' 122
Akkisis 98' 108' 110
Akkuyu 37
Akmonia 113' 115' 119
Akören 49' 105' 106' 112'
113
Akseki 26' 49' 59' 60' 61' 63'
70' 84' 96' 104' 131' 192'
215
Akşehir 111' 113
Alacabel 61' 62' 125
Alacadağ 37
Alanya 54' 58-60' 62' 63
Alara Çayı 49' 58-63' 103'
111' 185
Alara Han 58' 59
Alas 118' 121
Alaybeyler Yaylası 60
Aldana 41' 61' 63' 64' 69' 123'
124' 207
Alexandria 8
Alexandros 6' 28' 138
Alibey Hüyüğü 100
Alibeyler 60
Aliçerçi 97
Ali Köprüsü 59' 60
Alluci F. Valerianus 110'
116
Almanya 10
Almassun 111' 113
Almasut 63' 126' 211
Alpler 85
Altınkaya 18' 44
Ambarköy 100
Amblada 33' 45' 47' 53' 54'
56' 65' 67' 80' 131
Ambullas 84
Ammianus Marcellenus 34
Ammon 7
Amyntas 1' 2' 14-19' 21' 24'
26-29' 32' 34' 39' 40' 41'
48' 49' 55-58' 64' 73' 76'
82' 85' 86' 95' 125' 127'
128' 137' 138' 144' 147'
149
Anabura 33
Anadolu ix' x' 1-3' 5' 6' 8-10'
12' 13' 19' 36' 38' 39-43'
48' 54' 56' 62' 73' 80' 81'
83' 98-105' 107' 109'
110' 112' 113' 115' 119'
127' 129' 132' 190
Anatole 99' 108' 110' 132
Anderson 18' 39' 51' 54' 66'
68' 73' 87-90
Andreas 86
Anemurium 30' 139
Anio 34
Ankara 10' 20
Ankyra 10' 20
Annaios Roupfos 111
Anna Teimoteou 118' 121
Antakya 142
Antiocheia 15' 16' 34' 35' 47'
57' 82' 85-89' 94' 129

- Antiochos 9' 12' 82
Antipater 17
Antipatros 17' 27' 29' 82' 137
Apa 51, 103, 105, 111, 185
Apameia 12' 15' 26' 27' 34'
100' 106' 113-115' 118'
138' 144
Apollon 122
Apollonia 15' 99' 106' 111'
113' 120
Apollonios Nounnou 118'
121
Appas 99' 108' 109
Aquila 86' 88' 93
Araplar Yaylası 60
Araplar Yeri 59' 71
Arara 99' 108' 110
Ararım 78' 79
Arasögüt 96
Arbaras 99' 108' 109
Archi 81
Aristoteles 6
Arkheleos 82
Arkwright 100' 106' 113
Armenia 31' 141
Arrianos 6' 7' 9
Arrountios Ouales 114
Arrowsmith 36' 53' 65
Arslan 10-15' 17-19' 26' 40'
85
Artanada 101' 102' 105
Artemidoros 33
Arvan 26' 36' 69' 73
Arvana 26' 36' 37' 43' 61' 63'
64' 66-70' 72' 97' 98'
100' 123-125' 131' 180'
207' 209
Asar Tepe 33' 59' 63' 68' 72'
73' 125' 131
Asia 88' 90' 144
Asmalı Tepe 63' 125
Aspendos 28' 35' 48' 72' 79'
83' 104' 130' 139
Astra 45' 53' 65' 99' 105' 107
Astures 85
Asur 81
Asya 1' 5' 7' 13' 34
Aşagıkaraören 61
Aşağı Öz 97' 98' 105' 112
Aşağı Ülke 81
Atas 99' 108' 109
Athena 7' 15
Atina 5' 7
Atkinson 31' 88' 90
Atlas 14-16' 41
Attas 99' 108' 109
Attes 99' 108' 109
Augustus 19' 20' 27' 31' 32'
34' 36' 82' 85-89' 95'
141' 144
Aurelia Demetria 118
Aurelia Kibalis 102
Aurelios Priskos 111
Aurelios Silouanos Gasiou
111' 116
Ausoncios Ouales 114
Avdan 105' 106' 112' 119
Aydaş x' 37
Aydolin 59
Ayıntiras 84
- B**
Ba 100' 108' 109
Babylon 8
Bademli 97' 126' 215' 220
Bağarcıkini 71' 104' 126' 217
Bahadınlar 103
Bakırçay 6
Balabios 100' 108' 110
Balakros 81
Balbios 100
Balçikhisar 106
Balıklava 44' 53' 65' 97' 122
Balos 100
Baş Dağ 17
Baş Han 60
Baş Han Koyağı 60
Başkaraören 61
Bayavşar 102' 118' 119
Bayır 58' 59
Bean 18' 39' 46' 50' 53' 66'
70' 71' 84' 99-103' 105-
107' 111-115' 118' 119
Beibios Ouales 114
Bel Dağı 48
Belke 33' 37' 40' 68' 69' 75'
125' 131
Belören 25' 58
Beş Işıklı 100' 113
Beşşehir 16-18' 26' 33' 36'
40' 44' 45' 47' 51-53' 66'
78-80' 83' 104' 105' 119'
127' 184
Bickerman 90
Bithynia 1' 9' 10' 99' 103' 106'
108' 110' 116' 121
Bizans 25' 33' 58' 70' 83' 124'
129' 210' 214
Blucium 10
Bordaz 41' 43
Bostandere 33' 61
Bosworth 7' 8
Boyalı 61
Bozkır 25' 49' 51' 58' 60' 61'
71' 82' 96' 97' 102' 179'
185
Brandt 13' 15' 33' 47' 90
Brogitaros 13' 14
Broughton 13' 15' 39' 41' 42'
47' 49' 54' 65-67' 73' 88'
89' 91' 94
Brutus 14' 19
Bucaklaşıla 61
Bulduk 106' 111' 113' 119
Burgess 40' 101
Burton 88' 90
Butler 36' 53' 65
Bükçe 61

Bürchner 6
Büyük Alan 61
Büyük Kabala 99
Büyük Öz 97

C, Ç

Caesar 140
Caesar Augustus 34' 144
Caferin Tepe 63' 125
Cagnat 103' 111' 112' 114
Cagrea 26' 46' 47' 53' 65' 70'
71' 80' 84' 112' 126' 131'
192' 215' 217
Calder 16' 17' 25' 38' 41' 44'
46' 53' 65' 74' 75' 77'
95' 99-103' 105-107'
111-115' 118-120' 122
Cameron 99' 106' 107' 112'
113' 119' 120
Cantabri 85
Casae 59
Cassius 14' 19' 112' 116
Cevizli 26' 46' 47' 53' 70' 84'
112' 126' 192' 215
Charlesworth 74' 77
Cheesman 34' 40' 47' 54' 65'
90' 145
Cicero 16
Claudia 89
Claudia Appi 31
Clibanus 30' 139
Colli Albania 86
Colonia Iulia Felix Gemina
Lustra 16
Columbia 98
Cook 74' 77
Corbishley 88
Cornutus Aquila 88
Cornutus Arruntius Aquila
86' 93
Cox 99-103' 105-107'
111-113' 115' 118-120'
122

Cramer 39' 83
Cretae 86
Crispus 112' 116
Cronin 90' 99' 103' 105'
112-114' 119
Cumanada 33' 214
Cumanadensis 22' 32' 35'
148' 214
Cumont 88
Cyraeae 86
Cyrinius 28' 138
Çağsır Yaylası 60' 194' 199
Çakallar Yaylası 60
Çaltılıçukur 59
Çamlhören 59
Çam Tepesi 58
Çardak Alanı 61
Çarşamba Çayı 51' 53' 66' 68'
185' 187
Çat 58' 61
Çatalgölcük 37
Çat Ayağı 61
Çatköy 61
Çatmakaya 26' 36' 37' 43' 61'
63' 64' 67' 69' 70' 72' 97'
98' 100' 123-125' 131'
180' 207' 209
Çavuş 61
Çay Alanı 60
Çayırözü 58
Çiçekoluk 59
Çiftlikköy 97
Çivril 26
Çukurkent 105

D

D'Anville 36' 39' 42' 43' 53'
65' 130
Dalisandos 25' 33' 44' 57' 58'
149' 193
Darbyshire 9' 10' 13' 14' 17
Darrouzès 33' 83
Decurion 34' 145

Dedetepede 63' 124
Deiotaros 13' 14' 15
Dekapolis 25
Demetria 118' 121
Demetrios 118
Demetrios Poliorketos 8
Demir Kapı 60' 199
Demirtaş 101
Demos 25' 44' 74-79' 84' 85'
122' 148' 192
Denizli 26' 113
Derbe 16' 17' 27' 29' 57' 58'
80' 82' 95' 137
Derbetes 27' 58' 137
Dere 62
Dere Çatağı 59
Dessau 10' 13' 20' 27' 40' 87'
90' 91' 94
Deve Uçanı 60
Diadoch 8' 9
Dibektaş Yaylası 186
Dikilitaş 61' 119
Dikmen Tepe 59' 167
Dinar 15' 100' 106' 113-115'
118
Dineksaray 101
Dinek Saray 113' 119
Dinorma 113
Dio Cassius 13' 15
Diodoros 11' 81' 85' 92
Dionysopolis 107' 113' 119
Dipsiz Göl 61' 186
Direvli 102' 107
Doddous 100
Dodeos 100
Dodes 100
Dodo 100
Dodous 100' 108' 109
Doğruca 60
Dokimeion 119
Dongrul 61' 62
Dorla 111' 112' 114' 119' 120

Doryleum 106
Doudous 100
Dresken 106
Droysen 5-8
Drussus 140
Drynemeton 10
Duumvir 34' 35' 145
Dülgerler 101' 102

E

Ebourenos Ouales 114
Efeköy 99
Ege 7
Eğirdir Gölü 83
Eğrigöl 60' 185' 199' 200
Eilers 90
Ekin Alanı 63' 124' 181' 205
Elagöz 63' 124' 204
Elas 100' 108' 109
Eldeş 99' 106' 114
Elmahdere 37
Elmasut 126
Emiraşıklar 26' 61
Ercenk 41' 58' 60
Erdoğan 97
Ermenek 36' 39' 42' 43' 53'
58' 65' 106' 111' 130
Errington 6-9' 13
Erzurum 70
Esence 26' 40' 43
Esentepe 60
Esereyrek Dağı 68' 125' 181'
210' 211
Eski Anamur 114' 117
Eski Isaura 17' 24' 27' 29' 80'
105' 137
Eskiyerbağ 115
Etenna 47' 54' 65' 67' 192
Eumenia 99
Eurymedon 48' 49' 54' 61'
63' 65' 87

F

Fariske 113
Farrand 41' 97
Fası Boğazı 63' 124' 208' 209'
219
Fasillar 25' 43' 44
Fendeme 71
Fenike 34
Fersin 59
Firan Kalesi 42' 130
Fransa 10
Fraser 120
French 22' 25' 58' 90
Fronton Caesianus Iulius 34'
145

G

Gaios Ioulios Rouphos 111'
116
Gaios Tullios Ioulios 111'
116
Gaius 34' 145
Gaius Caesar 31' 141
Gaius Caristianus 34' 145
Gaius Iulius Rufus 111' 116
Galatia 1' 10' 12-15' 17' 19'
21-23' 27' 32' 36' 40' 41'
55-58' 64' 67' 73' 76' 82'
85-87' 89' 90' 93' 95' 99'
100' 104' 106' 108' 110'
116' 121' 127' 128' 147
Galatlar 1' 9-14' 19' 20
Gall 10
Galli 10
Garamantes 87
Gargara 118
Gebedevrent 60
Gedefi 59
Gelesandra Yaylası 58-60'
196' 197' 199
Gemboz 45-47' 54' 67
Geographika 27' 148

Georgius Cyprius 22' 148
Germanikopolis 43' 58' 111
Gevrekli 61
Geyik Dağları 60
Ghyaras 46' 47
Giden Gelmez 64' 69' 70' 85'
125' 126' 210' 211
Girginer 7-9' 80
Gnaeus Lentulus Augur 142
Gorbeus 10
Gordion 7
Gordon 85
Gorgorome 44' 45' 78' 79
Gorgoromeis 38' 50' 54' 56'
74' 77-79' 93' 98' 111'
115' 122' 130
Göçen Boğazı 60' 199
Gödene 18' 44' 54' 61' 63' 84'
191
Gökçehöyük 61
Gökçeseki 118
Gökçimen 78' 79
Göktepe 61' 113
Gölcük Yaylası 96
Gölyüzü x' 41' 61' 63' 69' 98'
123' 124' 180' 190' 201'
207
Göynük Kale 63
Göynük Tepe 125
Graecia 142
Granikos 6
Grenfell 36' 53' 65
Groag 26' 91' 94
Gulghurum 78' 79
Guthrie 99' 106' 107' 111'
113-115' 118-120
Güçlüköy 59
Gümüşsu 26
Gündoğmuş 58-60' 62' 101'
193' 196
Güney 58
Güneycik 59

Güneyyurt 118
Güzelbağ 58' 59'

H

Habicht 5-8' 13
Hadim 49' 101
Hadrianopolis 99' 106' 114'
119
Halimiye 115
Hall 13' 16-18' 21' 23' 25' 33'
39' 50' 51' 53' 55' 63' 66'
68' 72-74' 76-79' 82' 86'
90' 93' 94' 96' 97'
99-105' 110' 112' 114'
115' 118' 119' 122' 131'
149
Hamilton 26' 36' 37' 43'
66-68' 72' 73' 83' 95' 101'
103' 111' 119' 130' 131
Hatch 16
Hatup 84' 120
Hatti 16
Hatunsaray 16' 84' 111-114'
118
Haydar Dağı 47' 48' 50' 189
Heberdey 18' 25' 40' 71' 143
Heffner 17
Hellas 9
Hellen 10' 11
Hellenistik 1' 3' 5' 7-10' 12'
81
Hellenkemper 18' 23' 26' 40'
46' 50' 52' 58' 59' 61' 84
Hëmenedi 25' 148
Herakleia 106' 119
Hermes 122
Herodes Archelaos 88
Hierokles 16' 22' 33' 35' 45
Hilakku 81
Hild 18' 23' 26' 40' 46' 50' 52'
58' 59' 61' 84
Hindistan 8
Hint 9

Hirschfeld 26' 33' 101
Hispania 142
Holmes 90' 92' 94
Homa 26' 63
Homana 23' 67' 148
Homanades 23' 148
Homon 22
Homona 22' 23' 66
Homonad ix' x' 1' 2' 3' 5' 13'
16-19' 21-58' 61-74' 179'
183' 186-189' 191' 192'
210' 215-217' 225
Homonada 22' 23' 148
Homonadeas 22' 148
Homonadeis 16' 22' 23' 32'
35' 148
Homonaden 22' 148
Homonadenses 23' 148
Homonadeus 22' 148
Homonad Ülkesi 24' 28' 29'
52' 80' 82' 138
homonoia 23
homonomos 23
homonoos 23
Horsley 90
Hudson 21' 24' 34' 87' 89'
145
Hulaia Nehri 81' 185' 187
Hübner 85
(H)Omana 30' 98
I, İ
Idebessos 105
II. Dareius 7
II. Philipp 5' 6
Ikonium 16' 44' 57' 58' 82'
95' 106' 112-115' 118'
119
İlgın 112' 113
İmma Ouerania 101' 108'
109' 111' 116
Immatis 101' 108' 110

Immoas 101' 108' 110
İndakos 101
İndos 101' 108
İndous 101' 108' 109
İngenes 37' 145
İnnar 59
İnneas 101' 108' 109
İnneis 102' 108' 109
İoulios 103' 111
İoulios Gaios Kapiton 112
İoulios o kai Minnis 111'
116' 117
İpparkhos 118' 121
İrak 7
İrmaklı 61
İsaura 2' 17' 18' 27' 30' 53' 54'
56-58' 60' 65-67' 81' 82'
94' 137' 139' 179' 189'
193
İsaura Nova 17' 29' 80' 101
İsaura Vetus 17' 29' 80' 102
İsauri 80
İsauria 14-17' 21' 25' 26' 28'
30' 44' 47' 49' 50' 52' 58'
61' 71' 75-77' 80-83' 92'
98-108' 110' 112' 114'
116' 117' 119' 121' 139
İsauriae 19
İsauricus 48' 82' 87
İsaurike 27' 137
İşıklı 99' 100' 111' 113' 115
İştûri 80
İterea 34' 144
İulia Augusta 88
İulius 111' 116
İlarma 70' 71' 126' 215' 217
İlmasut 63' 126
İlvat 61
İmma 101' 111
İmmas 101' 111
İmsiören 118
İnandık Çayı 59

- İncesu 61
İnnes 101
İnsuyu 99' 114
İskender 1' 5-8' 12' 81
İskenderiye 8
İskenderun 7
İskoç 26
İspanya 85
İssos 7
- J**
Johannes 47
Jones 11' 25' 39' 48' 53' 65'
75' 77' 81' 149
Judea 88
Jüthner 38' 45-48' 54' 55' 65'
78' 79
- K**
Kadioğlu 106' 114
Kagrai 46
Kağras 26' 46' 47' 53' 70' 84'
126' 215
Kale Tepe 37' 63' 84' 123'
183' 201-203
Kalinka 25' 143
Kallistos 118' 121
Kallistratos 118
Kamış 71
Kanones Trullani 33
Kapito 112' 116
Kapiton 112' 118' 121
Kappadokia 9' 10' 17' 27' 29'
81' 82' 99' 103' 108' 110'
116' 121' 137
Karaboynuzlar Yaylası 60'
200
Karabucaktepe 37
Karabulak 61
Karabul Yaylası 60
Karacahisar 58' 61
Karacakuyu 97
Karacaören 61' 179
Karaçal Dağı 58' 60
Karadere 59
Karahöyük 106
Karain 59
Karaisa 60
Karalis 16-18' 45' 47' 52' 53'
66' 78' 79' 94' 127' 184
Karallia 44' 45' 79
Karaman 49' 58
Karamanlar 58
Karamanoğulları 42
Karasınır 99
Karasuyutepe 37
Karbaras 99
Karingöl 60' 200
Karia 33' 103' 104' 106' 108'
110' 116' 121
Kars 70
Kartaltepe 37
Kassia 112
Kassios 112' 116' 117
Kastor 13-15
Katenne 28' 139
Katır Tepe 63
Kavak 107' 112' 115' 119
Kavakköy 61
Kaya x' 9-11' 13' 16' 18' 19'
40' 89
Kayabaşı 84
Kayacık 97
Kaynarca 60
Kbades 102' 108' 109
Keddebes 71
Keftiu 81
Kelhasan 100' 106' 111' 113
Kelkat Tepe 63
Kelt 1' 9' 14
Keltler 9' 10' 12
Kembos 45-47
Kemer Köprü 58' 59' 60
Kese 59
Kesecik 61
Kestrus 101
Ketenli 61
Keyser 17' 24' 44' 76' 77
Khaironeia 6
Khalkedon 33' 35
Khalkeus 122
Kılıç 26
Kırkdönme 58' 60
Kırklar Tepe 63' 125
Kırsaktepe 37
Kızılca 33' 61
Kızıldağ Tepe 63' 125
Kızılırmak 10
Kızılıkuyu 102
Kızıloluk 60
Kızlar Penceresi 71' 126' 215'
220
Kibalis 102' 108' 110
Kibotos 15
Kidassis 102' 108' 110
Kiepert 38' 45-47' 54' 55' 65'
78' 79' 83
Kilaris 102' 108' 110' 132
Kilikia 16-18' 23' 28' 30' 31'
48' 50' 71' 80-83' 87' 99'
103-105' 107' 108' 110'
114' 116' 117' 121' 127'
139
Kiliseönü 59
Kimyos 45-47' 52' 54' 65
Kinneir 36' 42' 43' 53' 55' 65
Kirinyus 32' 89
Klaneos 103' 113' 115' 119
Klaudiopolis 58' 100
Klois 102
Kloppenborg 82
Klos 102' 108' 109
Knoll 33' 38' 39' 45' 48' 71'
78' 79
Ko(a)tenna 18' 83-85
Koca Yusuf 63' 64' 69' 85'
125' 210

Koçaş 99
Koinon Lykaonon 25
Kointos Petronios 114
Kolossai 99' 113
Kolybrassos 25
Komana 67
Kome 44' 63' 64' 70' 96' 122
Konaklı 58
Konnis 103' 108' 110
Konstantinople 33' 35
Konya 16' 37' 40' 49' 58' 83'
84' 97' 106' 112-115'
118' 119' 125' 184
Korakesium 49' 54' 62' 66
Koroupedion 9
Kotena 44' 45' 47-50' 52-54'
61-63' 65' 67' 70' 72' 80'
126' 191' 192
Kourios Potos 115
Koyuntaşı 71
Kozlu 61
Köprüçay 48' 54' 63' 87
Köpüklü Su 59
Köy Tepesi 59
Kremna 15' 18' 24' 27' 28' 33'
49' 54' 65' 88' 138
Kretschmer 25
Krispos 112' 116' 117
Kuhoff 32' 86' 87
Kula 111
Kuman 11
Kumluca 61
Kunderaz 99' 114' 119
Kunduz Adası 41
Kuran 61
Kuruca Alanı 58' 60
Kuruçay 68' 72' 73' 97' 131
Kuşça 105
Kut Deresi 71
Kuyucak 70' 71' 104' 107'
119' 120' 126' 215' 217
Küçük Homa 26' 40' 43

Küme 63' 64' 70' 96
Kürd Uşak 99
(K) Omana 67' 73
L
Ladik 99' 106' 119
Laertes 111
Lafaye 103' 111' 112' 114
Lalasis 30' 139
Laminger 104' 106' 107
Lanuvium 31' 86' 141
Laodikea Kombusta 99' 106'
113' 114' 119' 120
Lapis Tiburtinus ix' 34' 35'
129
Lapis Venetus x' 34' 35' 129
Laranda 27' 58' 82' 137' 193
Law 87
Legio VII Deiotariana 89
Lenski 18' 24' 40' 52' 53' 66'
73' 82
Leon 58
Leontopolis 58
Lepida 31' 140-142
Lequenne 11' 12' 16' 20
Levick 14-16' 18' 21' 23' 25'
26' 31' 33' 34' 39' 44' 49'
50' 52' 53' 55' 63' 66' 82'
85' 86' 88' 90' 92-95' 149
Libanus 34' 144
Libya 86
Lippold 52' 83
Longeinos 112' 116' 117
Longus 112' 116' 117
Loukios Mallios 112' 115
Loulloutios 103
Lucius Annaeus Florus 87
Lucius Calpurnius Piso 90'
92
Luka 32' 89
Luşna 16
Lydia 100' 108' 116' 121

Lykaonia 10' 14-17' 21-23'
25' 29' 33' 35' 44' 45'
52-54' 61' 65' 66' 71'
73' 80' 82' 88' 95'
99-108' 110-121' 147'
148' 189
Lykaoniae 19
Lykia 71' 99-110' 116' 121
Lyrbe 44' 45' 79
Lysimachos 8' 9
Lystra 15' 16' 45' 56' 57' 82'
84' 88' 95' 104' 111-114'
118' 189
M
Macar Kalesi 101' 111
Maden 61' 64' 69' 126' 211
Madenli 61' 63
Magie 13' 14' 18' 19' 22' 26'
27' 30' 33' 39' 44' 48' 49'
52' 53' 55' 63' 65' 67' 82'
85-89' 92' 94-96
Mağrab Başı 61
Makedonya 5' 6' 9
Malia Tertia 112' 115-117
Mallas 84
Mallia 112' 115
Mallios 112' 115
Manadon 22' 148
Manavgat 26' 52' 59-61' 84'
123' 186' 187' 202' 203'
211
Manius Lepidus 140
M. Annius Afrinus 67' 95
M. Antonius 14' 19
Mansel 5-9
Mansi 32
Marathon 5
Marcus 113' 116
Marcus Lollius 31' 85' 86'
103' 141
Marcus Servilius 34' 140' 145
Markhos Oualerios 113

Markos 113' 116' 117
Marla 26' 63
Marmaridae 87
Marmocchi 36' 53' 65
Marula 26
Marulye 26
Matthews 120
McLean 40' 97-107' 111-115'
118-120
Melas Çayı 52' 66' 191
Mellaart 40' 43
Menandros 119' 121
Mendel 105
Menedomos 119' 121
Menneas 119' 121
Menteşbey 18' 44' 54' 61' 63'
84' 191
Mesudiye 61
Mezarlıkardı 41
Mısır 7' 8' 81' 89
Milet 103
Milner 90
Milyas 139
Misteia 105
Misthia 33' 44
Mitchell 9-11' 13-15' 17-19'
88-90
Mitford 18' 39' 40' 46' 50'
53' 66' 70' 71' 82' 84'
99-103' 105-107'
111-115' 118' 119
Muradiye 61' 170
Mut 25' 58' 100' 114
Mutafian 15' 18' 26' 40' 43
Mutlu Kümesi 96
Müller 36' 53' 65
Müncher 88
Münzer 13
Mysia 99' 104' 108' 110' 116'
121

N

Nacolea 99' 113' 120
Namaras Yaylası 60
Namusa 37' 44' 56' 74-77'
145' 189' 190
Namza x' 37' 74-76' 145' 189'
190
Namze Yaylası 77
Nanais 104' 109' 110
Nar Ağacı 58
Naturalis Historia 30' 66
Nestor 119' 121
Nikaea 32' 35
Ninika 100
Nodarhan 61' 62
Nonnos Ela 113' 116' 117
Nonnou Ela 100
Nonnus Ela 113' 116
Nooumanadon 22' 148
Notitiaie Episcopatum 33'
35
Nova Taktika 33' 35

O, Ö

Oberhummer 6
Obratoan 71
Obrimos 71' 104
Obruk 119
Octavianus 14-17' 19' 82' 85
Odaönü 103' 111
Oduncu Kalesi 101' 119
Oğlakçı 61
Oikonomos 122
Oinoanda 90
Olba 82
Olympias 6
Omana 22-25' 30' 35' 37' 39'
40' 51' 53' 56' 57' 63' 64'
66-70' 72' 73' 98' 100'
123' 125' 127' 131' 139'
147-149' 210
Omanadeis 22' 148

Omanadum 22' 30' 148
Onesimos 119' 121
Opramoas 71
Ormerod 13' 17' 21' 24' 29'
40' 46' 50' 53' 54' 65' 70'
71' 73-75' 77' 120
Oroanda 26, 36
Oro(a)ndeis 13' 26' 38' 44'
54' 56' 95
Orondeis 50
Ortakaraören 61' 78' 120'
189' 190
Ortakaraviran 37' 41' 44' 45'
74' 75' 78' 98-103' 105-
107' 110-115' 118-120'
179' 189' 190
Ortakonuş 58
Oualerios Ioulios Longos
113' 116' 117
Oualerios Kallisteinos 113
Oualerios Phronton 113
Oualerios Sokrates 113
Ouales 114' 116' 117
Oualgios Rouphos 111' 113'
116' 117
Ouamanadon 22' 148
Ouamanda 22' 148
Oueleria 113' 116' 117
Oumana 33' 214
Oumanadum 22' 148
Oymapınar 26
Öteoluk 71
Özsait 15' 17' 21' 23' 36' 39'
41' 49' 51-53' 55' 63' 66'
82' 86
P
Pakistan 8
Pamucak 59
Paphlagonia 10
Paphlagoniae 19
Pappa 26' 44' 57' 80' 90' 95
Parlais 44' 45' 88' 95

Part 16' 142
 Pascher 104' 106' 107
 Patsch 38' 45' 78' 79
 Payallar 58
 P. Claudius Pulcher 14
 Pedias 28
 Pednelissos 33
 Peek 90
 Peg 70
 Peitos 114' 116' 117
 Peium 10' 17
 Pella 5
 Pembelik 58
 Perdikkas 81
 Pergamon 9' 13' 19
 Pers 5-8' 81
 Persepolis 7
 Petridès 113
 Petronios 114' 116' 117
 Petronius 114' 116
 Petzl 103' 111' 118' 119
 Phaustas 114
 Phaustos 114' 116' 117
 Philadelphia 118
 Philippi 14
 Philodesphotos 120' 121
 Philodespotos 120' 121
 Philomelion 111' 113
 Phrygia 9' 10' 26' 71' 99' 100'
 102-104' 106-108'
 110-121
 Phrygia Paroreia 17
 Pınarbaşı 59' 60
 Piribeyli 106' 113' 114' 120
 Pisidia x' 10' 14-18' 23' 24'
 26' 28' 33-35' 45-49'
 51-54' 57' 61' 65' 66' 68'
 73' 81' 82' 84' 86' 88-90'
 99-110' 112' 116, 117'
 121' 129' 217
 Pissia 99' 106' 113' 114' 120
 Pityassos 33

Platon 6
 Plinius ix' 2' 22' 23' 25' 26'
 30' 32' 35' 42' 44' 49' 53'
 55-57' 62' 64' 66' 68' 69'
 72' 73' 79' 80' 83' 87' 95'
 126-128' 130' 148' 149
 Polemos 120' 121
 Pontus 9' 10' 13' 99' 108' 110'
 116' 121
 Poplios 114' 116' 117
 Poplius 114' 116
 Popos 115' 116' 117
 Popus 115' 116
 Poseidon 7
 Potos 115
 Preiskos 115' 116' 117
 Primos 115' 117
 Primus 115' 117
 Priscus 115' 116
 Prymnessos 114
 Ptolemaios 8' 16' 17' 26
 Publius Quirinius 140
 Publius Sulpicius Quirinius
 34' 35' 86' 87' 145
 Puplius Servilius Vatia 13'
 48' 82' 87
 Pylaimenes 2' 19' 85

Q

Quirinius 31' 32' 34' 35'
 86-93' 95' 127-129' 131'
 132' 140-142' 144

R

Ramsay 16-18' 21' 22' 25' 26'
 29' 30' 32-34' 38' 41'
 43-46' 50' 53' 65' 67' 68'
 72-75' 77' 79' 80' 82-84'
 86-92' 94-96' 105' 122'
 126' 130' 145
 Rennel 36' 53' 65
 Restle 33' 37' 40' 68' 69' 75'
 125' 131

Rhodonos 71' 217
 Rhozana 7' 8
 Rodos 31' 88' 141
 Rohden 95
 Roma 1' 2' 9' 12-17' 19-23'
 26' 27' 31' 32' 34-37' 41'
 44' 46' 47' 53' 55-57' 63'
 64' 67' 72' 80-83' 85-87'
 89-96' 114' 126-129'
 131' 132' 140' 141' 144'
 179' 189
 Roos 34' 144
 Roupfos 111
 Ruge 13' 16' 17' 22' 24-26' 33'
 38' 45-48' 54' 55' 58' 65'
 74-80' 83' 84' 143

S, Ş

Sabırlar 58
 Sagalassos 27' 33' 138' 139
 Sakarya 6' 10
 Salassi 85
 Samsun 26
 Saray 96
 Saraycık 61
 Sarioglan 57' 58
 Sarot Yaylası 48' 49' 52' 53'
 55' 57' 58' 60-63' 65' 66'
 69' 185' 187' 193
 Savatra 99
 Sazak 107' 119
 Sazlıyer 59
 Schönborn 37' 67' 131
 Secundianus 115' 117
 Sedasa 25' 37' 44' 74-77' 145'
 148
 Sedasahlar 37' 38' 74' 145
 Sedaseis 44' 50' 54' 56' 74' 76'
 77' 93' 98' 99' 103' 111'
 189
 Sedesa 76
 Sekondianos 115' 117
 Selanik 5

- Seleukeia 44' 45' 58' 79
Seleukos 9' 120' 121
Seleukos Niketor 8
Selge 18' 33' 35' 44' 46-50'
52-54' 65-67' 70' 72' 79'
84, 85' 192' 217
Selgessos 28' 138
Senir Yalısı 59
Sergia 34' 145
Serinyaka 59
Sertorios Ouales Laodikeus
114
Sevin 9' 10' 13' 15' 18' 19' 26'
33
Seydişehir 26' 33' 36' 40' 61'
63' 78' 96' 97' 101-105'
107' 110' 115' 118-120'
123' 207' 211
Seyit Gazi 99' 107' 112' 113'
119' 120
Seyricek 101
Shafer 24' 29' 39' 48' 49' 54'
55
Shaw 13' 21' 45' 52' 53' 66'
80' 82' 88' 131
Sherk 19' 34' 85' 86' 89' 90
Sherwin-White 7' 90' 94
Sırlıklı 106
Sızma 99
Sidamaria 100' 113
Side 15' 17' 21' 28' 35' 41' 48'
49' 54' 55' 57' 58' 60-64'
66' 79' 83' 94' 139' 147'
218
Silifke 58
Silouanos 115' 117
Sinabiç 25
Sinanlı 99' 113' 120
Sinda 33
Sinek Kalesi 114' 117
Snyder 106
Soğukpınar 58
Solecki 41' 43' 98
Soma 119
Sopran 97' 98' 112' 120
Sorkun 58' 61
Söyler Mağarası 70' 71' 126'
215-217
Speidel 89
Stein 19
Sterret 16' 25' 26' 37' 43-45'
48' 56' 63' 67' 74-79' 84'
97-107' 111-115' 118-
120' 122' 131' 145
Strabon 2' 9' 11' 14' 15' 17'
18' 21-25' 27-30' 32' 33'
35' 36' 42' 44' 45' 46'
48-53' 55-57' 62' 64'
70' 72' 73' 79' 82-84' 86'
88' 95' 128-130' 137'
147-149' 188' 191'
215-217
Strobel 9
Suetonius 2' 31' 32' 35' 128'
148
Suğla 2' 18' 53' 125' 126' 179'
207
Suğla Gölü ix' 36-58' 61'
63-70' 72-80' 83' 86-88'
90' 93' 95-98' 102' 112'
123' 125-127' 130' 131'
133' 147-149' 179-185'
190' 204' 207-210' 212'
221
Sulpicius 31' 141
Sulpicius Quirinius 21' 24'
26' 27' 31' 32' 35' 36' 39'
44' 51' 53' 56' 64' 72' 73'
86' 95' 141' 147' 149
Suriye 7' 31' 32' 34' 89' 90
Susa 7
Susam Beli 48' 49' 52' 53' 55'
58' 60' 62' 63' 65' 66'
194' 196' 197' 199' 201
Susuz 41' 61' 63' 64' 69' 123'
124' 207
Süberde x' 41' 61' 63' 69' 98'
123' 124' 180' 190' 201'
207
Süleek Alanı 51' 187' 188
Sülüklü 99' 119
Swoboda 33' 38' 39' 45' 48'
54' 65' 71' 78' 79
Syme 15' 22' 32' 40' 52' 54'
66' 86-95
Synnada 99' 114' 118
Syria 32' 87-90' 93' 142' 144
Şihlar 44' 45' 79
Şimşek 26
T
Tabai 33
Tacitus 2' 18' 22' 23' 25' 26'
31' 32' 35' 86' 88' 91' 93'
95' 128' 148
Tamaşalık 99' 105
Tarasın 105
Tarasios 105
Taraşçı 61
Tarbassos 33
Tarhundaşsa 81
Tarkondorios 13
Tarsus dağları 84
Taşağıl 41' 61' 63' 64' 69' 98
Taşarası 71
Taşavur 59
Taşlıca 37
Tata 105' 106' 109
Tatta 14
Tavuk Tepe 123
Taylor 26' 40' 89-91' 94
Teimoteos 120' 121
Tektosag 10' 13' 20
Ten Cate 71' 80
Tepecik 61
Tepe Dağı 84
Terentius Varro 85
Terme 26
Termessos 33

Tertia 115' 117
Tertia Aphia 115
tetrarkhes 10' 13' 14
tetrarkhia 10
Tetrarkhia 10
Texier 17' 23' 30' 80' 82
Thersis 120' 121
Thorley 89' 90
Thouththourbia 101' 119
Tinaztepe 37' 63' 64' 66-70'
72' 125' 126' 131' 208'
210-212
Tinaztepe Kalesi 63' 64' 69'
72' 125' 149', 211-213'
219' 220
Tiberiopolis 26' 44' 57' 80' 90
Tiberius 31' 88' 95' 141' 142
Tibur 32' 34
Timoteus 120' 121
Timotheos 120
Tivoli 34
Tolistobog 10' 13
Tolköy 61
Toprak Kepir 37
Toros 17' 18' 28' 48' 52' 57'
80' 83' 96
Toroslar ix' 1-3' 8' 12' 13' 18'
21' 23' 24' 26-29' 35' 39'
46' 47' 50-52' 54-57' 60'
62-66' 68' 70' 72' 73' 80'
81' 85' 87' 91' 93' 97'
127' 128' 133' 185', 216
Torr 34' 88' 90' 144
Tosuntaşı Yaylası 51' 53' 66'
68' 70' 100
Trakheia 17' 18' 28' 80' 82
Trakheiotis 28' 82
Trakheiotlar 28' 82
Trakya 5' 8' 9
Trimorkisia 11
Trogitis 2' 18' 36' 37' 39-55'
57' 65-68' 73-79' 86' 88'

93' 94' 127' 130' 131'
133' 147' 148' 180' 184'
190' 204
Trokmen 10' 13
Trokmi 14
Truva 6' 7
Tufan Deresi 62' 189
Tuna 12
Tuz Gölü 14
Tuzluk Koyak 84
Tykhe 122
Tymandos 99' 106' 119
Tymbriada 33
Tyriaion 113

U, Ü

Ufacık 61
Uluborlu 15' 106' 111' 113'
120
Ulu Homa 26' 40' 43
Ünal 7' 8' 9' 80
Ürdün 89

V

Valeria 113' 116' 117
Valerius 37' 145
Valerius Iulius Longus 113'
116
Valgius Rufus 113' 116
Vardar 9' 10' 13' 14' 17
Vasada 33' 45' 53' 54' 56' 61'
65' 67' 80' 119' 131
Vetissos 99' 100' 113' 119'
120
Vianor 37' 145
Via Sebaste 22' 24' 44' 48' 57'
65' 82' 86' 88' 90-95'
132' 147
VI. Mithradates 13
Vonones 142

W

Weiland 106
Wilhelm 18' 40' 71

X

Xanthos 25' 143' 148
Xenophon 81

Y

Yağlıbayat 99' 106' 119
Yalılıyük 50' 96' 97
Yarpuz 61' 62
Yastıveren 99' 119
Yaylacık 61
Yemişliburun 63' 124
Yeni Ahid 32' 89
Yenice 61' 119
Yeni Isaura 29' 80
Yılmaz x' 97
Yukarı Esence 26' 40' 43
Yunan 5-7' 23' 98' 118-121'
132
Yunanistan 5' 6' 8' 9
Yunus Efendi 59
Yunuslar 26' 44' 90' 120

Z

Zengibar Kalesi 17
Zenonopolis 115
Zerk 18' 44
Zeudzis 107
Zeus 7' 46' 122' 192
Zeuzidos 107
Zeuzis 107
Zezis Oubrameos 107
Zindankale 119
Zizima 99
Zymon 61
Zomana 26' 61' 63' 70' 84
Zumbula 59

Resimler, Çizimler ve Harita

Res. 1 Suğla Gölü'nün kuzeyinden Ortakaravıran ve Suğla düzlüğü. Gerideki dağların zirvesinde çok sayıda kale yerleşmesi bulunmaktadır. Homonad-Roma savaşı bu kalelerin yakınlarında cereyan etmiş olmalıdır.

Res. 2 Suğla Gölü'nün güney doğusundaki düzlükler ve modern yerleşmeler. Fotoğraf Bozkır-Karacaören yakınlarından çekilmiştir. Gölün doğu yönü bu kesimde Bozkır'a kadar yer yer düzlüklerden oluşmaktadır. Homonad-Isaura sınırı bu kesimlerde olmalıydı.

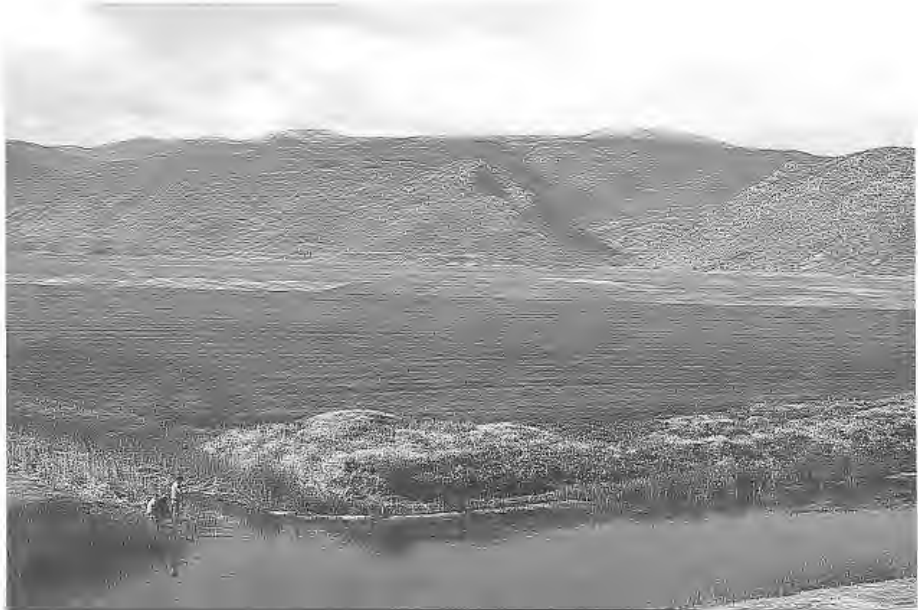
Res. 3 Gölyüzü (Süberde) Köyü civarından Suğla Gölü (Trogitis) ve çevresindeki tarım arazilerine bakış. Göl suları zaman zaman köyün yakınlarına kadar çıkmaktadır.

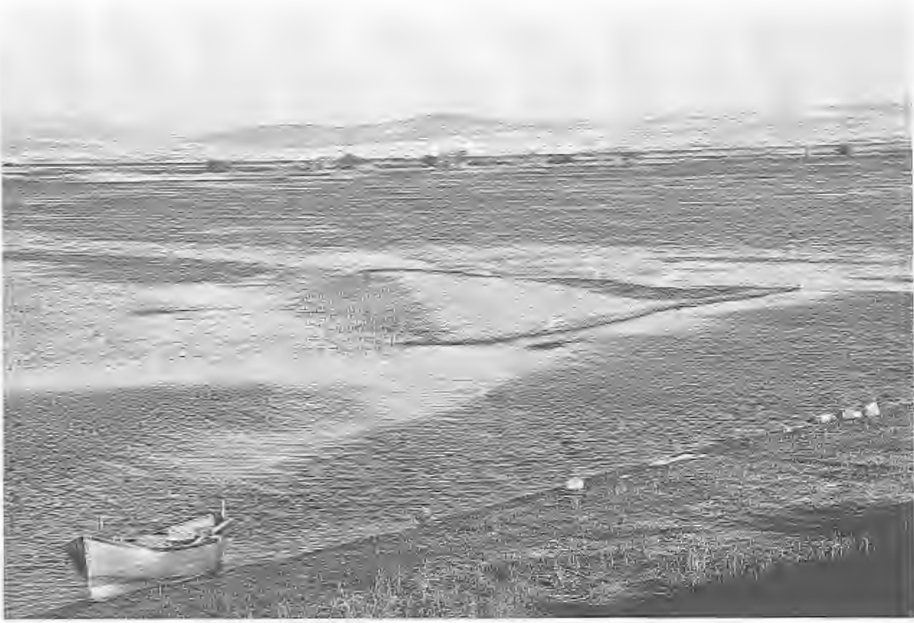
Res. 4 Arvana (Çatmakaya) Köyü ve önündeki tarım arazileri. Günümüzde tarım yapılan bu düzlükler yakın zamana kadar Suğla Gölü'nün (Trogitis) Arvana Köyü'ne kadar sokulduğu bir körfezdi ve burada yapılan balıkçılık köyün geçim kaynağı idi. Körfezin girişinde, zaman zaman suyun önüne set çekildiğini gösteren izler halen görülebilmektedir.

Res. 5 Suları çekilen Suğla Gölü düzlüğindeki tarım arazileri yer yer dağların içine doğru sokulmaktadır. Görüntü Ekin Alanı Kalesi'nden.

Res. 6 Suğla Gölü Havzası verimli düzlüklerden oluşmakta. Baraj Gölü'nü besleyen kanallarda olta balıkçılığı yapılmaktadır. Geri plandaki Esereyrek Dağı'nın zirvelerinde çok sayıda kale yerleşmesi bulunmaktadır.

Res. 7 Bir zamanlar balıkçıların geçim kaynağı olan Suğla Gölü artık bataklık olmaya başlamıştır. Bu durum göldeki kuş popülasyonu için de tehlike oluşturmaktadır.

Res. 8 Suğla Gölü'nün yer yer bataklık haline gelen kısımlarından biri. Fotoğraf Mayıs ayında çekilmiştir. Bu aydan sonra böylesi bataklıklar artık iyice kurumaktadır.

Res. 9 Suğla Gölü'nü besleyen kanallardan biri. Yakın zamanda yapay bir setle gölün ortasında toplanan sular kanallarla beslenmektedir. Geri plandaki dağın zirvesinde Kale Tepe (Tavuktepe) Kalesi yer almakta.

Res. 10 Suğla Gölü çekildikten sonra kıyıda bıraktığı izler. Suyun çekildiğı alanlarda yapılan tarımın verimi oldukça yüksektir. Bu yüzden arazilerin paylaşımı konusunda devamlı sorunlar yaşanmaktadır. Sorunun kökeni Homonadlar zamanına kadar uzanıyor olmalıdır.

Res. 11 Suğla Gölü'nün sularının akıp kaybolduğu düden. Osmanlı Döneminde zaman zaman düden kapatılmış ancak günümüzde göldeki suyun önemli bir kısmı halen bu düdenden akıp gitmektedir.

Res. 12 Yakınlardaki Beyşehir Gölü (Karalis) de Suğla Gölü (Troğitis) kadar olmasa da kuruma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Beyşehir Gölü aynı zamanda Suğla Gölü'nü de beslemekte ve sularının önemli bir kısmı Konya Ovası'na can vermektedir.

Res. 13 Torosların yüksek kesimlerindeki Sarot Yaylası'nda kış aylarında oluşan gölün suları bir düdenden batarak Aygır Boğazi'nde ortaya çıkar. Gölün suları Bozkır İlçe merkezinden geçerken Çarşamba Çayı (Hulaia Nehri) adını almaktadır. Su, Mavi Boğazi'nde Suğla Gölü'nden gelen su ile birleşerek Apa Barajı'nda toplanır ve Ova'yı sular.

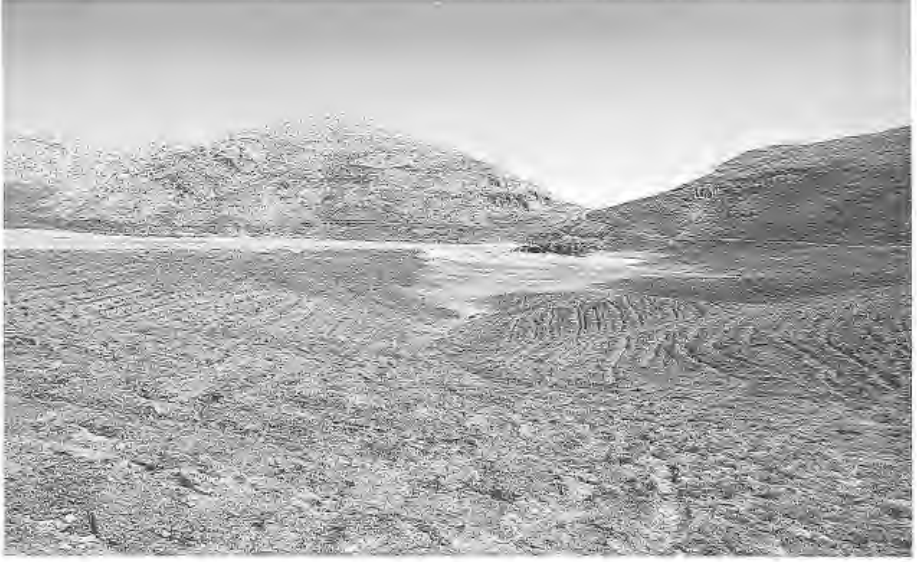
Res. 14 Eğriçöl. Toroslar'ın 2500 m rakımlı tepelerinde yer almakta. Kar suları ile sürekli beslenen gölün suları Alara Çayı'nın kaynağını oluşturmaktadır. Zaman zaman su sporlarının yapıldığı gölde, sular dağlar arasında körfezleri doldurduğundan göle bu isim verilmiştir.

Res. 15 Dipsiz Göl. Yapılan sonar çalışmalarına göre göl küçük bir kaya çukurundan oluşmaktadır. İki küçük derenin beslediği gölün suları durgun olduğundan göl yüzeyi nilüfer çiçekleri ile kaplıdır. Göl çevresi Manavgat göçerlerinin yaylasıdır. Geride Yıldız Dağları (2619 m.)

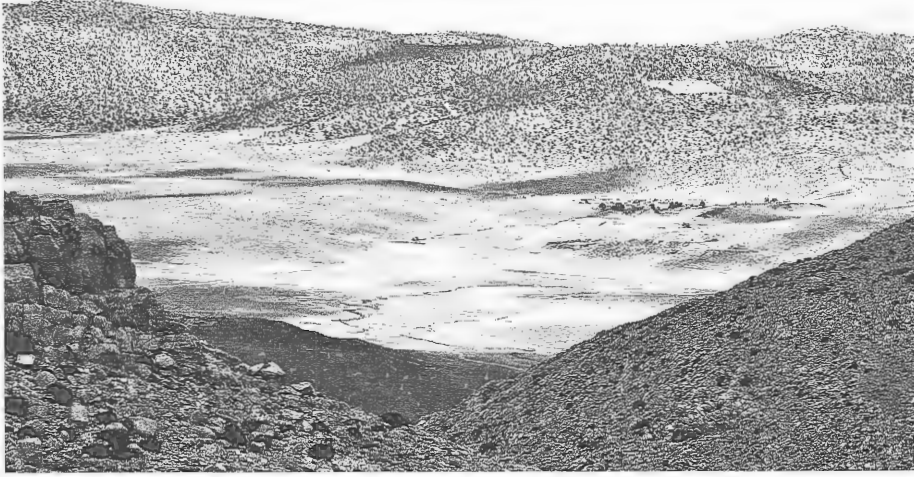
Res. 16 Etrafı surlarla çevrili olmayan küçük bir antik yerleşmenin de yer aldığı Dibektaş Yaylası. Burası Kybele kültü ile bağlantılı basamaklı kaya anıtlarının yer aldığı önemli bir yerleşim olmalıdır. Yerleşimin Homonadlarla herhangi bir ilgisi kurulamamıştır.

Res. 17 Sarot Yaylası ve düden. Çarşamba Çayı'nın (Hulaia Nehri) asıl kaynağı burada kışın oluşan göldür. Suları düdenden batan göl, yaz aylarında kurumaktadır. Kimi araştırmacılar Homonadların buralara kadar yayıldıklarını savunmaktadır. Ancak bu civardaki yerleşimler kale yerleşmeleri olmayıp etrafı surlarla çevrili olmayan küçük yayla yerleşimleridir. Olasılıkla da Isaurialılarla ilgili yerleşimler.

Res. 18 Sülek Alanı. Günümüzde Manavgat göçerlerinin yaylasıdır. Yayla ve çevresindeki dağlar kimi araştırmacılar tarafından Homonadların yerleşim merkezleri olarak düşünülmektedir. Ancak yaptığımız araştırmalar neticesinde Sülek Alanı ve yakın çevresinde herhangi bir antik yerleşime ve arkeolojik malzemeye rastlanmamıştır.

Res. 19 Yıldız Dağları'ndan (2619 m.) Sülek Alanı'na bakış. Sarp dağlar arasındaki geniş düzlük, Strabon'un Homonadlar için sözünü ettiği bölgeye uygun olsa da, bu çevrede herhangi bir antik yerleşme izine rastlanmamış olmasından dolayı, kimi araştırmacıların Homonadların yaşadığı bölge konusunda ileri sürdüğü "Sülek Alanı ve çevresi" önerilerine katılamıyoruz.

Res. 20 Tosuntaşı kalıntıları sahası. Kimi araştırmacılar Homonadların bu antik yerleşmeye kadar yayıldıklarını ileri sürmektedir. Ancak, tahkimli olmayan küçük bir tepecikte konumlanan kent daha çok Isauria karakteri göstermektedir.

Res. 21 Tufan Deresi antik yerleşmesi. Geri planda Tosuntaşı kalıntıları. Haydar Dağı eteklerinde yer alan her iki antik kent de Isauria'nın başkent Isaura dışındaki köy ve kasaba yerleşmelerinden olmalıdır. Bazı araştırmacıların Homonadları Haydar Dağı'na kadar olan bölgeye yerleştirmesi coğrafi olarak pek mümkün görünmemektedir.

Res. 22 Ortakaraviran (Ortakaraören) Namza (Namusa) Yaylası yerleşim alanı. Yayla, Homonadların Lykaonia Ovası'na doğru inebilecekleri bir sahada kuruludur. Bu yüzden yaylanın hemen kuzey batısındaki Roma kolonisi Lystra, Homonadlar'dan gelebilecek bu tehlikeye karşı kurulmuştur. Yaylada 1881 yılında ele geçen bir yazıtta, burasının Sedaseis halkı tarafından yayla olarak iskân edildiği anlaşılmakta ve Sedaseisliler, olasılıkla Homonadlar'dan "bizimle aynı soydan olanlar" diye söz etmektedir. Geri planda Toprak Sivri ve Kepir Sivri tepeleri.

Res. 23 Ortakaraviran (Ortakaraören) Namza (Namusa) Yaylası yerleşim alanı. 70 evin yer aldığı yaylaya 2001 yılında Ortakaraören Kasabası'ndan elektrik getirilmiştir. Yayla çevresinde cıvz bir antik yerleşimin izleri halen görülebilmektedir.

Res. 24 Gölyüzü (Süberde) Köyü ve Suğla Gölü (Trogitis) düzlüğü. Köyün hemen bitişiğindeki tepe, Seramiksiz Neolitik Dönem yerleşmelerinin Orta Anadolu'nun güneyindeki en önemli merkezlerinden Süberde Höyük.

Res. 25 Strabon'un Homonadlara komşu olarak adını verdiği Kotenna (Gödene/Menteşbey) kentinden Melas Çayı Vadisi'ne bakış.

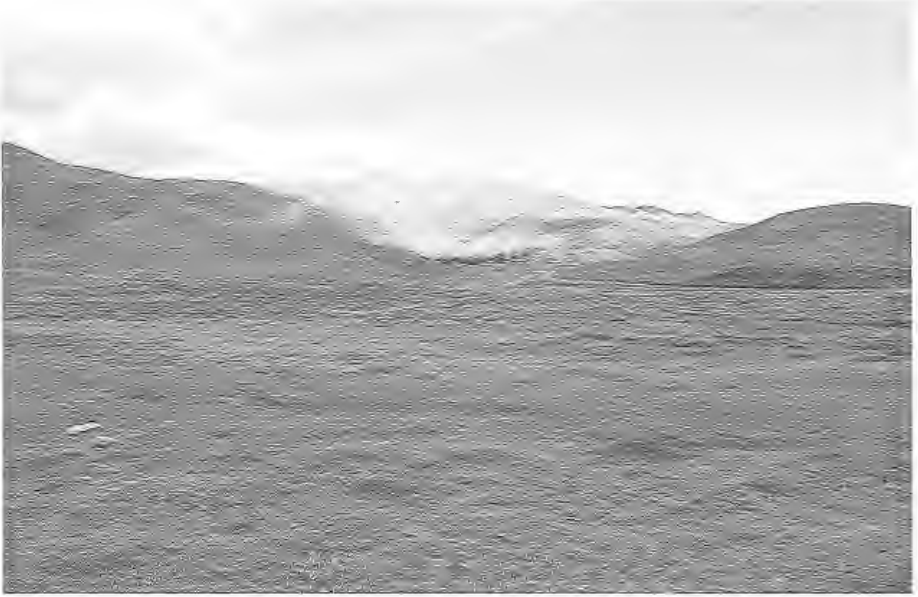
Res. 26 Modern Menteşbey Köyü'nden antik Kotenna şehrinin yer aldığı makiliklerle kaplı tepe.

Res. 27 Cevizli Kasabası. Modern yerleşme, Selge demosu Cagrea'nın hemen önündeki düzlükte kurulmuştur. Görüntü, demostaki Zeus Tapınağı'ndan. Yerleşim, Homonadları batı yönde sınırlandırıyor olmalıydı.

Res. 28 Suğla Gölü merkezli olarak Akdeniz kıyılarına uzanan antik yollardan biri Akseki Mağrapbaşı Mevkii'nden geçerek daha güneyde bu yöndeki yolların diğer kolları ile birleşerek Kotenna ve Etenna üzerinden kıyıya inmektedir.

Res. 29 Susam Beli ve Merdiven Gediği. Laranda-Dalisandos yönünden gelip Isaura'dan geçerek Sarot Yaylası merkezli olarak Gündoğmuş'a ulaşan yolların birçoğu bu geçitten aşmaktadır.

Res. 30 Tufan Deresi'nden güneye doğru kıvrılarak uzanan antik yol. Yol üzerinde arazinin yer yer teraslandığı görülmektedir.

Res. 31 Tufan Deresi'nden güneye doğru uzanan antik yol. Yolun taş döşeli olmayan kısımlarında kayalıkların düzleştirilerek geçildiği anlaşılmaktadır.

Res. 32 Demirkapı Geçidi. Susam Beli'nden geçerek kıyıya ulaşan yolların Çağşır Yaylası civarındaki önemli bir geçit noktası.

Res. 33 Demirkapı Geçidi'ndeki taş döşeli antik yol.

Res. 34 Demirkapı Geçidi'ndeki antik yol. Yolun geçide ulaşmadan önceki büyük bir kısmı halen korunmuş olarak takip edilebilmektedir.

Res. 35 Çağsır Yaylası. Gündoğmuş göçerlerinin kullandığı yayla 2500 m. rakımlı Geyik Dağı eteklerinde yer almaktadır.

Res. 36 Gelesandra Yaylası. Susam Beli'nden geçen antik yolların istasyonu durumundaki yayla düzlüğü eski bir dere yatağıdır. Türk Dönemi iki hanın yer aldığı yayladan kış aylarında kıyıya ulaşım çok güçtür.

Res. 37 Gelesandra Yaylası'nı geçtikten sonra kuzeye doğru kıvrılarak Susam Beli'ne ulaşan modern yol antik yol güzergâhını takip etmektedir.

Res. 38 Gelesandra Yaylası'nda modern yolun izlediği antik yol küçük dağ geçitlerini aşmaktadır. Bu sırada yolun küçük teraslara bölündüğü görülmektedir.

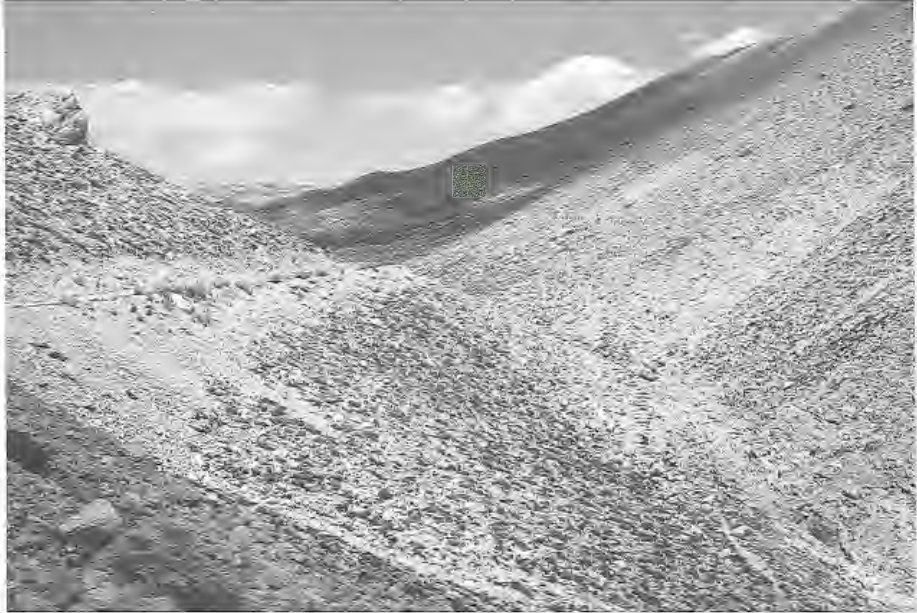
Res. 39 Gelesandra Yaylası'nda kimi yerde modern yolların kestiği antik yolun bir bölümü.

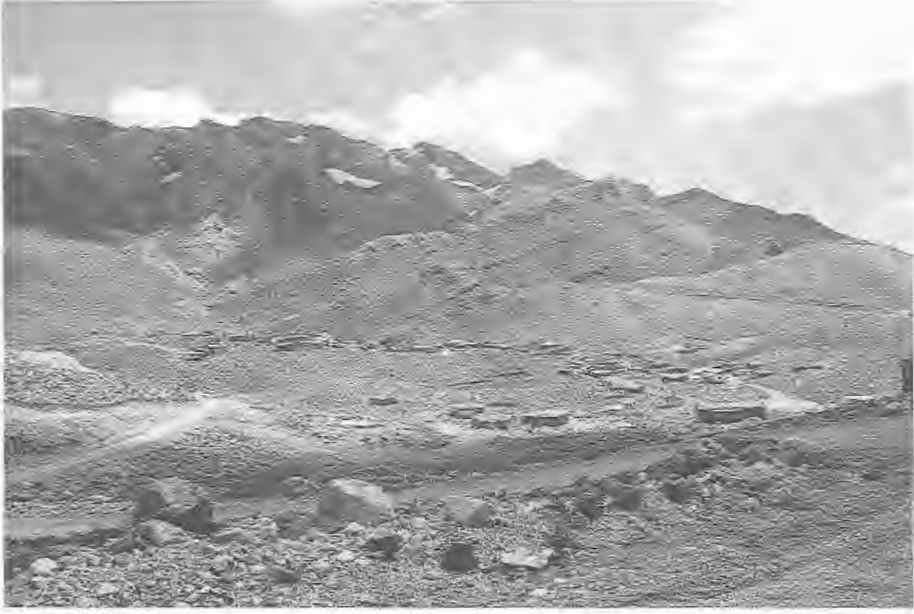
Res. 40
Yolun, teraslamaya
gerek duyulmayan
kimi bölümleri
oldukça iyi
korunmuştur.

Res. 41 Gelesandra Yaylası'ndaki antik yolun basamaklandırılan bir kısmı.

Res. 42 Gelesandra Yaylası ve Demir Kapı Geçidi'ni birlikte aşan antik ve modern yol Çağşır Yaylası'ndan sonra Geyik Dağı eteğindeki Göçen Boğazı'nda geçerek iki kol halinde Eğriğöl'e ve Susam Beli'ne ulaşır.

Res. 43 Göçen Boğaz'dan sonra antik yolun korunamayan bir kolu Karaboynuzlar Yaylası üzerinden Eğrigöle ulaşıyor olmalıydı.

Res. 44 Yolun bu güzergâhı üzerinde yer alan Karıngöl yaylacılık açısından büyük öneme sahiptir.

Res. 45 Oğuz Yaylası. Susam Beli merkezli güneye inen antik ve modern yollara uzak olan yayla, nispeten ormanlık bir sahada kurulmuştur. Orman örtüsü belki de bu sayede korunabildi.

Res. 46 Suğla düzlüğü'nün hemen bitişiğindeki Kale Tepesi'nin (Tavuktepe) Gölyüzü (Süberde) yakınlarından görünümü.

Res. 47 Seydişehir-Manavgat yolundan Kale Tepe'ye (Tavuktepe) bakış.

Res. 48 Kale Tepe (Tavuktepe) Kalesi eteklerinde niteliği anlaşılamayan dikdörtgen planlı bir yapının temelleri.

Res. 49 Kale Tepe (Tavuktepe) Kalesi eteklerinden geçen surların korunan bir bölümü.

Res. 50 Seydişehir-Manavgat yoluna hâkim Kale Tepe'nin (Tavuktepe) zirvesindeki bir sarnıç.

Res. 51 Kale Tepe (Tavuktepe) Kalesi'nden Suğla (Trogitis) Gölü, göl kıyısındaki tarım arazileri ve gölü besleyen kanallardan biri.

Res. 52 Adını, yakınındaki Elagöz Pınarı'ndan alan Elagöz Kalesi. Suğla Gölü düzlüğünün hemen bitiminde yer alan kale surlarından bir bölüm.

Res. 53
Ekin Alanı Kalesi.
Kale surları
temel seviyesinde
korunmuştur.

Res. 54 Ekin Alanı Kalesi. Bölgedeki küçükbaş hayvancılığından olumsuz etkilenen kale, planı çıkarılabilecek kadar korunabilmiştir.

Res. 55 Ahmet Alanı Kalesi. Bölgedeki en iyi korunan kalelerden biridir. Kale surlarında genellikle temelde iri çokgen taşlar kullanılmıştır.

Res. 56 Ahmet Alanı Kalesi. Surların kimi noktalarında giriş açıklıkları ve kule temelleri görülmekte. Sur içi alanda ise niteliği kesin olarak anlaşılamayan yapılar planı çıkarılabilecek kadar korunmuştur. Ayrıca, kale surları içinde ve dışında düzenli bir seramik dağılımı izlenebilmektedir.

Res. 57 Yemişli Burun/Düz Burun Kalesi. Suğla düzlüğünün Susuz (Aldana) Köyü'ne doğru sokulduğu körfezin girişinde yer almaktadır. Nispeten korunan surlar yüzeyde takip edilebilmektedir. Kalenin göle doğru bakan kuzey yönü kayalıktır.

Res. 58 Yemişli Burun/Düzburun Kalesi'nden Suğla Gölü ve göl kıyısındaki verimli tarım arazileri. Düzlüğün bittiği ve dağların başladığı noktada, Seydişehir'den Gölyüzü (Süberde), Susuz (Aldana) ve Çatmakaya (Arvana) köylerine ulaşan modern yol boydan boya uzanmaktadır.

Res. 59 Fası Boğazı Kalesi. Tınaztepe'den sonra Suğla Gölü'nün güneyindeki en tahkimli kale yerleşmesi burasıdır. Üç yönden sarp kayalıklarla çevrili olan kaleye ulaşım güney doğu yöndeki nispeten meyilli olan ormanlık araziden sağlanmaktadır. Kale surları, planı çıkarılabilecek kadar korunmuştur.

Res. 60 Fası Boğazı Kalesi. Sur duvarları genellikle araziden olduğu gibi toplanan taşlarla inşa edilmiştir.

Res. 61 Fası Boğazı Kalesi. Defineci tahribatı dışında, yakın zamana kadar küçükbaş hayvan barınakları olarak kullanıldığından kale surları büyük oranda tahrip edilmiştir.

Res. 62 Fası Boğazı Kalesi'nin kuzey yönündeki sarp kayalıklardan Suğla Gölü ve tarım arazilerine bakış. Çatmakaya (Arvana) Köyü'ne ulaşan modern yol burada verimli tarım arazilerinin ortasından geçmektedir. Yolun, göl suları altında kaldığı dönemlerde köye ulaşım da kesilmekteydi.

Res. 63 Yalılıhöyük Söğüt Yaylası'ndan, merkezi kale (H) Omana olarak önerdiğimiz Tınaztepe'ye bakış. Buradaki kale yerleşmesi 1837 yılından bu yana bilinmekte ancak detaylı bir araştırması yapılmayan yerleşimin, Homonadların merkezi kalesi (H) Omana olabileceği yönünde şimdiye kadar herhangi bir öneride bulunulmamıştır. Esereyrek Dağı'nın zirvesinde yer alan kale, gerek Suğla Gölü Havzası'na ve gerekse yakınındaki Koca Yusuf (2399 m.) ve Giden Gelmez Dağları'na (2360 m.) hâkim bir noktada olması, son derece tahkimli surlarla çevrilmesi ve Bizans dönemine kadar uzanan kalıntıları barındırması sebebiyle (H) Omana için önerilebilecek en önemli kale yerleşmesidir.

Res. 64 Tınaztepe'deki kalıntıların yer aldığı tepenin batıdan görünümü. Kale yerleşmesine giriş yalnızca bu yöndendir. Dolayısıyla batı taraftaki surlar daha kalın inşa edilmiştir. Tepenin diğer üç yönü sarp kayalıklarla çevrilidir.

Res. 65 Tınaztepe Kalesi'nin yer aldığı 2005 m. rakımlı Esereyrek Dağı'nın zirveleri. Geri planda solda, Giden Gelmez Dağları'nın uzantısı görülmekte. İki dağ arasında bugün, Seydişehir-Manavgat yolu geçmektedir. Meşhur Tınaztepe Mağaraları da Esereyrek Dağı'nın eteğinde yer almaktadır.

Res. 66 Tınaztepe'den Giden Gelmez Dağları'na bakış. Sağa doğru uzanan dağların arasında Maden (Almasut) Köyü yer almakta. Köy çevresinde çok sayıda kale yerleşmesi bulunmakta fakat buradaki vahşi hayvan popülasyonu araştırmalarımızı zorlaştırmaktadır.

Res. 67 İlk bakışta bir istila sonrası bu hale gelmiş olabileceği izlenimi veren Tınaztepe'yi kuşatan surların bir bölümü. Surlardan düşen taşlar tepe yamaçlarında görülebilmektedir. Geri planda Suğla Gölü düzlüğü.

Res. 68 Diğer kale yerleşmelerinin aksine düzgün kesme taşların sur duvarlarında kullanıldığı Tınaztepe kale surları, tepenin topoğrafik yapısına uygun olarak inşa edilmiştir.

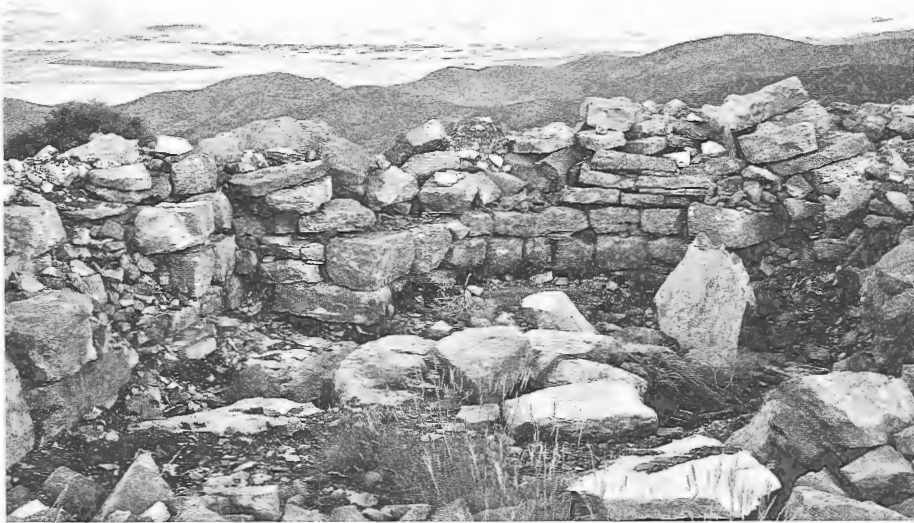
Res. 69 Tınaztepe kale surlarından bir bölüm.

Res. 70 Tepenin doğal yapısına uygun olarak inşa edilen surlar kimi yerlerde kavsi hatlar şeklinde devam etmektedir.

Res. 71 Surların kimi bölümlerinde yuvarlak hatlar içeren duvarlar ilk bakışta kule izlenimi vermekte ancak surlar üzerinde bir kule yapısı tespit edilememiştir.

Res. 72 Sur içi alanda çok sayıda yapı temel seviyesinde korunmuştur. Bunlardan ikisi de doğu-batı yönlü uzanan kiliselerdir. Resimde bu kiliselerden birinin apsisi görülmekte. Bizans Dönemi Konsil Listeleri'nde *Cumanadensis/Oumana/Cumanada* gibi değişik isimlerle anılan merkezin burası olma ihtimali yüksektir.

Res. 73

Homonadları güney-batı yönde sınırlayan Cagrea (Kağras/Cevizli)-Bademli (Bodamya) yakınlarındaki Kızlar Penceresi Kalesi. Son derece tahkimli olan kale yerleşmesi, Pisidialılar arasında dağınık gruplar halinde yaşayan Homonad boyları tarafından iskân edilmiş olmalıdır.

Res. 74 Akseki Kuyucak (İlarma) Kasabası yakınlarında, Strabon'un Homonadlarla ilgili anlatımlarına uygun bir mağara, Söyler Mağarası.

Res. 75 Söyler Mağarası'ndan çevreye bakış. Buralar Toroslar'ın Akdeniz'e bakan güney yamaçlarıdır ve yükseklik de bu yönde gittikçe azalmaktadır. Olasılıkla dağınık gruplar halinde yaşayan Homonad boyları tarafından iskân edildi.

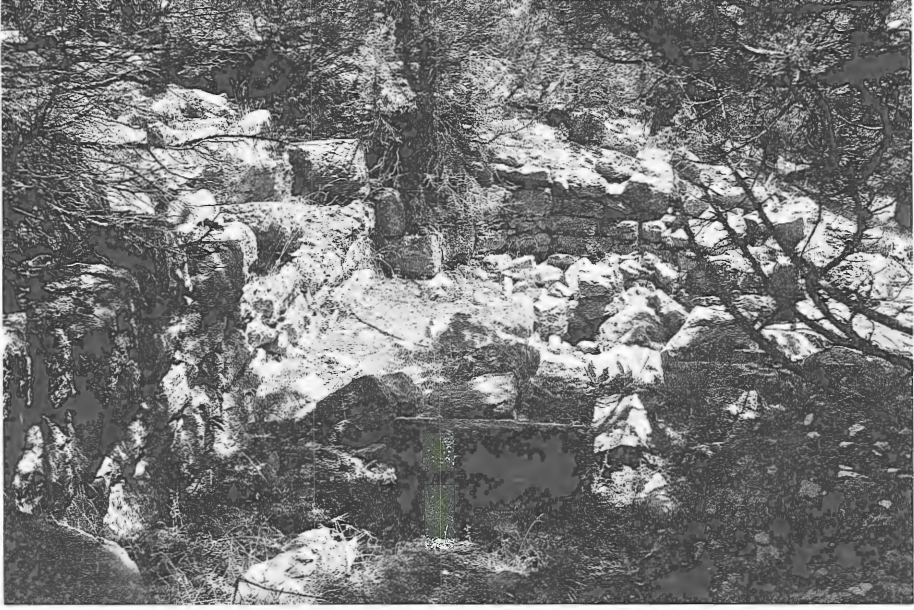
Res. 76 Soldaki dağ yamacında yer alan Söyler Mağarası'nın önündeki düzlük alan. Strabon'un Homonadları tarif ettiği coğrafya ile son derece uyumlu.

Res. 77 Söyler Mağarası girişinde yer alan kaya yazıtı. Yazıtta geçen “*Rhodonos*” adının Cagrea yazıtlarında sıklıkla anılan Selgeli bir aileye ait olduğu anlaşılmıştır. Bu yüzden Söyler Mağarası, Strabon’un Homonadları tarif ettiği yerleşimlere uygun görünse de ve mağara girişindeki bu yazıt, mağaranın Pisidialı topluluklar tarafından iskan edildiğini göstermektedir. Acaba Homonadlar Pisidia kökenli miydi, ya da mağaraya yerleşenler Pisidialılar arasında dağınık gruplar halinde yaşayan Homonad boylarından biri miydi?

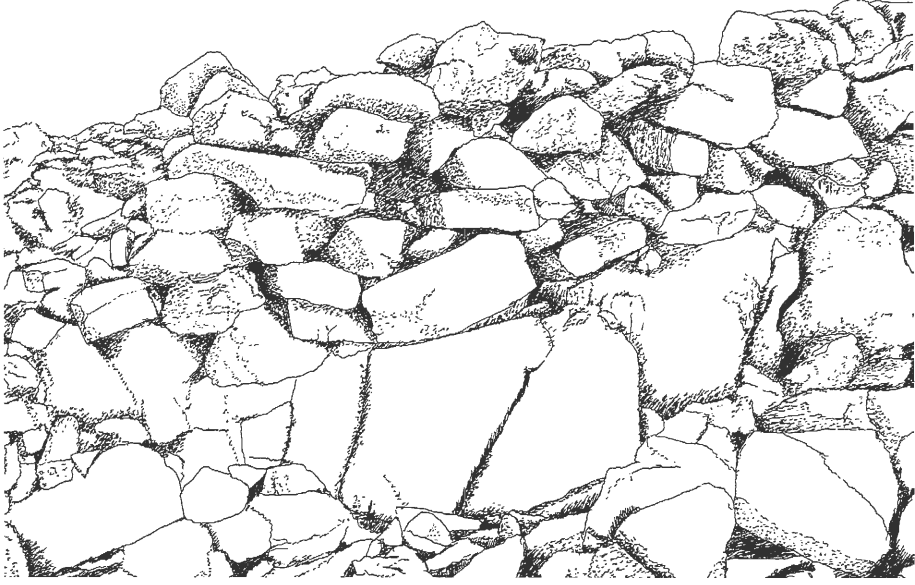
Res. 78 Kuyucak (İlarma) yakınlarındaki bir başka mağara yerleşmesi, Bağarcıkini. Mağara içerisinde ve önünde çok sayıda mimari yapı kalıntıları görülmektedir.

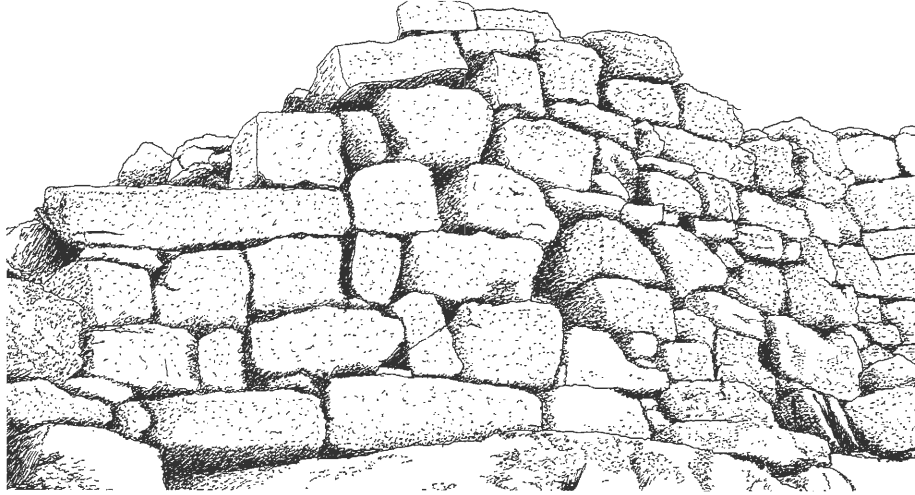
Res. 79 Bu yapılardan biri de mağaranın hemen önünde yer alan bir kilisedir. Burada yapılan kaçak kazılar yoluyla elde edilen birçok küçük buluntu bugün Side Müzesi'nde korunmaktadır.

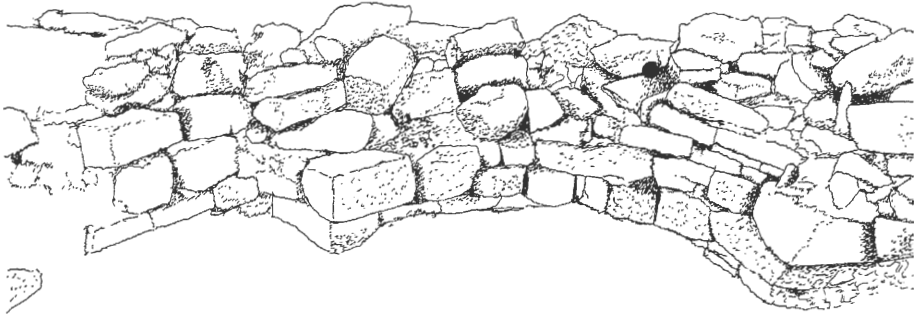
Res. 80 Mağaranın girişindeki yazıt büyük oranda tahrip olmuştur. “İyi talih ve iyi günler” dileyerek başlayan yazıtta Luwice kökene sahip olabilecek isimlere rastlanmıştır.

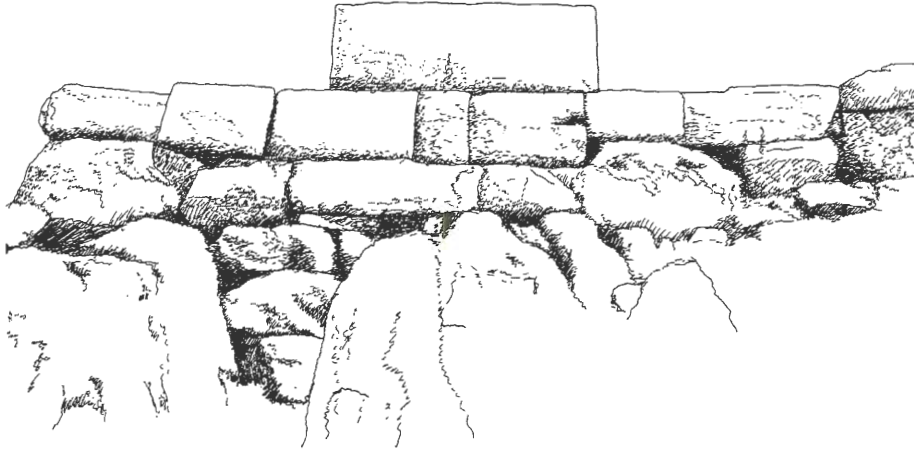
Çiz. 1 Fası Boğazi Kalesi, yıkıntılar halindeki sur duvarlarının bir bölümü.

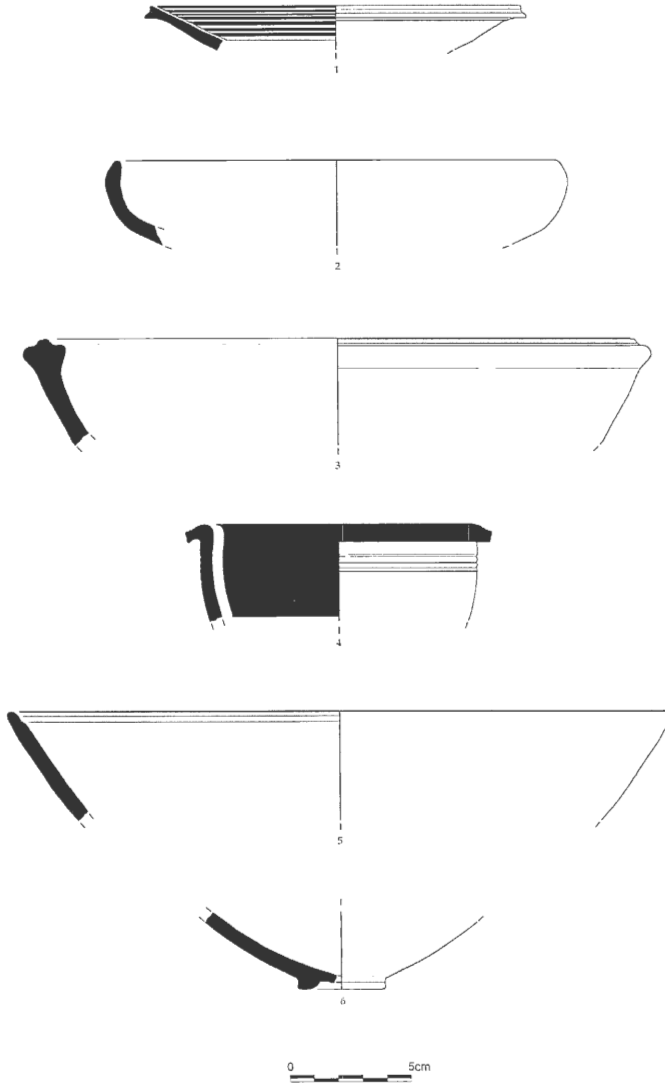
Çiz. 2 Tinaztepe Kalesi, korunan sur duvarlarının bir bölümü.

Çiz. 3 Tınaztepe Kalesi, suriçi alandaki kiliselerden birinin apsisi.

Çiz. 4 Bademli (Bodamya) Kızlar Penceresi Kalesi, temel seviyesinde korunan sur duvarlarından bir bölüm.

Çiz. 5 Suğla Gölü'nün güneyindeki dağlık alanda yer alan Ahmet Alanı Kalesi'nden seramik örnekleri.

Seramik Örnekleri Katalogu

(Ahmet Alanı Kalesi)

Kat. No: 1

Y: 1.8 C.K: 0.4 A.Ç: 15

Çanak ağız-kenar parçası. Sert hamurlu, ince gözenekli kireç, taşçık katkılı orta derecede pişirimli (özde grileşme) 5YR 7/4pink, mat-hafif pürüzlü yüzeyli içte aşınmış 5YR 3/1verydarkgray, dışta ve içte 5YR 7/4pink.

Kat. No: 2

Y: 3.5 C.K: 0.6 A.Ç: 18

Çanak ağız-kenar parçası. Sert hamurlu, yer yer orta gözenekli, kötü pişirimli (özde grileşme) 2.5YR 5/4reddishbrown, yarı mat-hafif pürüzlü yüzeyli, dışta 7.5YR 6/4 light brown-7.5YR 2.5/1black (aşınmış), içte 2.5YR 6/6lightred.

Kat. No: 3

Y: 4.4 C.K: 0.7 A.Ç: 24

Dudak üzeri iki derin kanallı çanak ağız-kenar parçası. Orta-sert hamurlu, taşçık ve mineral katkılı, yer yer orta gözenekli 5YR 6/6reddishyellow (özde kırmızılaşma 2.5YR 6/8lightred), dışta ve içte yarı mat-hafif pürüzlü yüzeyli, dışta 2.5YR 5/6red (aşınmış), içte 2.5YR 4/8red (aşınmış).

Kat. No: 4

Y: 4.1 C.K: 0.5 A.Ç: 11

Kâse ağız kenar-gövde parçası. Sert hamurlu, sıkı dokulu, kireç katkılı 2.5YR 6/8lightred, orta derecede pişirimli (özde grileşme), dışta mat-hafif pürüzlü 5YR 7/6reddish yellow, dışta ağız kenarı ve iç astar 7.5YR 2.5/1black (içte aşınmış).

Kat. No: 5

Y: 4.6 C.K: 0.5 A.Ç: 27

Çanak ağız-kenar parçası. Orta-sert hamurlu, kireç ve taşçık katkılı, yer yer orta gözenekli 5YR 6/6reddishyellow, orta derecede pişirimli (özde grileşme), mat hafif pürüzlü yüzeyli, dışta ve içte 7.5YR 7/6 reddish yellow-7.5YR 2.5/1black (aşınmış).

Kat. No: 6

Y: 3.3 C.K: 0.7 K.Ç: 3.2

Kâse kaide parçası. Sert hamurlu, ince gözenekli, taşçık ve mineral katkılı 2.5YR 6/6lightred, iyi pişirimli, dışta mat-hafif pürüzlü 5YR 6/6reddishyellow-kaidede 7.5YR 2.5/1black (aşınmış), içte yarı mat-hafif pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/6red.

ÖLÇEK 1:250.000

Kuru Dere
 Dere-Cay
 Açıkölü
 Yarıgeçmeler

2100 - 2000 m.
2000 - 1750 m.
1750 - 1500 m.
1500 - 1250 m.
1250 - 1000 m.
1000 - 750 m.
750 - 500 m.
500 - 250 m.
250 - 0 m.
0 - -250 m.
-250 - -500 m.
-500 - -1000 m.
-1000 - -1500 m.
-1500 - -2000 m.
-2000 - -2500 m.
-2500 - -3000 m.

Harita
 Homonadların yaşadığı bölge ve komşu yerleşmeler